VIETNAMO TAUTŲ PASAKOS

STEBUKLINGAS KARDAS

8-3
t 397

VIETNAMO TAUTŲ PASAKOS

STEBUKLINGAS KARDAS

BIBLIOTEKA
Skyrius 8-3
Nr. 6397

VILNIUS 1969

BEŽDŽIONĖ IR TIGRAS

Vieną kartą tigras labai išalko. Išlindęs iš tankumyno, pasirąžė, suriaumojo ir leidosi ieškoti grobio. Paukščiai, elniai, net lokiai — visi išlakstė, bijodami maišytis tigrui po kojų. Išsigandęs danielius pasislėpė dygiuose krūmuose. Voveraitė strimgalviais užlėkė į medį, nėrė į drevę ir, iškišusi snukutį, ištempė ausis. Jos mažos akys bailiai sekė tigrą. O tas ramiai sau ėjo, minkštai žengdamas per sausas šakas.

Tiktai viena beždžionė visai nesibaimino. Užsikabarojusi į aukštą medį, ji taip godžiai šveitė skanius vaisius ir nepastebėjo besiartinančio tigro.

— Nagi, greitai ropškis žemyn, aš tave suėsiu! — suurzgė tigras.

Beždžionė sudrebėjo, bet greitai sumetė, ką jai daryti.

— Palaukit, dėde tigrai! Gal norit paragauti šitų skanių vaisių? Tikriausiai jūs niekada jų neragavote! Juk aš beždžionė, laipioju po medžius ir žinau visus skanius vaisius.

— Nagi, nesu ragavęs,— atsakė tigras,— duok, perkąsiu kokį!

— Na, puiku,— apsidžiaugė beždžionė.— Aš jums užleidžiu visą medį, lipkite čionai.

Godus tigras, varvindamas seiles, įlipo į medį.

Pajutusi, kad išsigelbėjo nuo mirties, beždžionė liuokterėjo ant žemės, ji manė, kad jau bus tigro atsikračiusi...

— Ei, dėde,— šaukė jam beždžionė — reikia mokėti rinktis vaisius: ėsti galima tiktai žalius, tvirtus vaisius, o minkštus, sukirmijusius, meskite žemyn!

Tigras karstėsi nuo šakos ant šakos, nepalikdamas nė vieno vaisiaus. Beždžionės pamokytas visus žalius, neprinokusius vaisius kišo sau į nasrus ir čepsėdamas rijo, nunokusius metė ant žemės. O beždžionė tik to ir laukė, kimšo juos per abudu žandus.

Kai tigras sušveitė visus žalius vaisius, sumanė paskanauti nunokusių. Pajutęs, kokie jie saldūs, tigras įtūžęs šoko iš medžio, o beždžionė jau dūmė, kiek kojos neša. Tigras puolė vytis ir įginė ją į aukštą medį.

— Beždžione,— suriaumojo jis, stovėdamas po medžiu,— tu išdrįsai mane apgaudinėti, tai dabar aš tave suėsiu.

Beždžionė beskubėdama užlėkė į tokį medį, kuriame kabojo didžiulis kaip būgnas bičių avilys. Lipsi aukštyn — bitės sugils, leisiesi žemyn — pateksi tigrui į nagus. Tačiau ji ir dabar nepametė galvos.

— Paklausykit, dėde tigrai! Jūs, matyti, ieškote Beždžionės, laipiojančios medžiais, o aš esu Beždžionė, mušanti būgną.

Sulig tais žodžiais ji atsargiai pasislinko arčiau avilio ir dėjosi mušanti letena būgną, be to, dar išpūtė žandus ir, pamėgdžiodama būgno garsus, šaukė: „Bum, bum!"

Tigrui tai labai patiko:

— Nagi, beždžione, leisk ir man pamėginti!

Beždžionė apsimetė, kad nelabai tenori užleisti tigrui vietą, ir vis nelipo iš medžio. Bet tigras jau ėmė nekantrauti:

— Greičiau lipk žemyn, užleisk mane!

Tačiau beždžionė perspėjo tigrą:

— Pirma nusilaužkit gerą pagalį, kad turėtumėt

kuo kaip reikiant suduoti, o paskui prisiraukit stiprių lianų, kad galėtumėt prisirišti prie kamieno.

Tigras puolė į krūmus ir tučtuojau viską atsinešė, kaip beždžionė liepė. Paskui jie abu užlipo į medį. Prilipusi avilį, beždžionė tarė:

— Štai čia ir yra tas būgnas.

Tigras užsimojo trenkti į jį pagaliu, bet beždžionė sulaikė jį:

— Neskubėkite, dar ne viskas paruošta!

Paėmusi lianas, ji stipriai pririšo tigrą.

— Kam čia rištis? — paklausė jis.

— Būtinai reikia,— paaiškino jam beždžionė.— Nuo malonaus būgno dudenimo apsąla širdis, tad galite iškristi iš medžio. O dabar muškite nors visą dieną. Ak, kaip tai malonu! Pasimuistykite, reikia patikrinti, ar lianos laikys.

Tigras truputį pasimuistė; nors lianos ir laikė, bet jis prašė beždžionę dar labiau jį pririšti. Beždžionė noriai išpildė jo prašymą, palikdama laisvą tik vieną tigro leteną, su katra jis laikė sugniaužęs pagalį.

— Dabar gerai. Tiktai nesiskubinkite, duosiu ženklą, kada mušti.

Tarusi tuos žodžius, beždžionė nušoko į krūmus ir gerokai pabėgėjo tolyn. Tigras nekantriai laukė, iškėlęs pagalį.

— Muškite, dėdule!

— Bum!

Tigras, smarkiai užsimojęs, kirto pagaliu į avilį. Bičių spiečius pakilo iš avilio ir aplipo visą jo kūną. Tigras užsimerkė ir gailiai sustaugė ant viso miško, tačiau bičių neišgąsdino. Tigras taip blaškėsi, kad net visas medis lingavo, bet lianos tvirtai jį laikė. Tiktai perkandęs jas, jis pagaliau ištrūko ir visas sugiltas žnegtelėjo žemyn, degdamas kerštu beždžionei.

Beždžionė dūmė, kiek kojos neša, bet lenktyniauti su tigru ne jai. Jausdama, kad persekiotojas lipa ant kulnų, ji puolė į upelį ir dėjosi ieškanti moliuskų.

— Pagaliau pakliuvai! — suriaumojo tigras.— Tučtuojau, apgavike, tave sudraskysiu už tavo akiplėšiškumą!

— Ką jūs, ką jūs! Juk aš esu Beždžionė, renkanti moliuskus, o visai ne ta, kuri laipioja medžiais, ir ne ta, kuri muša būgną. Bet kiek daug šitoje upėje žuvų! Ar jūs, dėde tigrai, mėgstate žuvis?

Išgirdęs apie žuvis, tigras viską užmiršo,— taip jam magėjo patriaukšti žuvelių. Jis plumptelėjo į upelį prie beždžionės ir pradėjo uoliai vartyti akmenis ir kasti krabų urvus, ieškodamas laimikio.

— Aure, po šituo akmeniu,— sako jam beždžionė,— tur būt, lindi daugybė žuvų. Aš tuojau jį atkelsiu, o jūs pasistenkite išvaikyti jas savo uodega.

Tigras paklausė, o beždžionė vargais negalais atvertė riedulį. Kai tiktai tigras pakišo po akmeniu uodegą, beždžionė dėjosi, kad akmuo išslydo jai iš rankų, ir prislėgė jam uodegą. Tigras kaukė iš skausmo, blaškėsi, bet uodega buvo kietai prispausta. Beždžionė šokinėjo aplink, aikčiojo ir gaikčiojo:

— Tai nelaimė! Dėdule, tikriausiai vandens dvasia sumanė nubausti, kad mes žuvavome jos valdose.

Ir ji iššoko ant kranto, bėgdama dar riktelėjo:

— Reikia bėgti į aukštupį ir nunešti auką vandenų dvasiai, kad ji mus paleistų!

Netoli tos vietos buvo nedidelė užtvanka, kurią valstiečiai pasistatė laukų drėkinimui. Beždžionė ištraukė skląstį ir paleido vandenį. Upės vanduo ėmė greitai kilti, veržli srovė blaškė ir daužė tigrą į akmenis. Tigras, pajutęs, kad menki juokai, taip smarkiai

puolė, kad nutrūko uodega. Dabar tigras pasileido ieškoti beždžionės.

Beždžionė vos besilaikė ant kojų. Šį kartą pražūtis atrodė neišvengiama. Vis dėlto dar vieną kartą ji ryžosi griebtis gudrumo ir nubėgo tiesiog į kaimą. Žmonės, pamatę beždžionę, pradėjo ją gaudyti. Beždžionė įsmuko į sodą ir norėjo pasislėpti už medžių, bet keberiokšt ir įkrito į kalkių duobę. Duobė buvo tokia gili, kad, šok nešokęs, niekaip neišsikaparnosi į viršų.

Kaimiečiai, pametę beždžionę iš akių, išsiskirstė. Atėjo tigras. Jis ilgai klaidžiojo po sodą, jausdamas, kad beždžionė yra kažkur netoliese, bet kur — niekaip negalėjo suprasti. Pagaliau jis atsitūpė visai prie pat duobės ir ėmė laižytis kraują nuo uodegos. Beždžionė tuoj sumetė, ką daryti. Laibu balseliu ji tyliai pašaukė tigrą.

— Dėde! Argi jūs vis dar viršuje? Skubiai šokite šen! Argi nematote, kad dangus tuojau kris ant žemės ir suplos mus!

Pakėlęs snukį, tigras pasižiūrėjo į dangų. Tenai, tiesiai virš jo galvos, karojo didžiulis audros debesis, kuris, atrodė, ims ir nukris ant žemės. Persigandęs tigras šlumštelėjo į duobę, bet ir ten baimė jo neapleido, ir jis smarkiai užsimerkė. Nualsintas nesėkmingų nuotykių, tigras, pamiršęs beždžionę, netrukus užsnūdo. O beždžionė ir čia nedavė jam ramybės. Paėmusi vytelę, ėmė kutenti tigrui šnerves. Tas sučiaudėjo ir pabudo.

— Beždžionė, leisk man miegoti!

Beždžionė vėl ėmė kutenti jam šnerves. Šį kartą tigras supyko:

— Jeigu tu nepaliausi, išmesiu tave iš duobės, ir dangus nukris tiesiai tau ant galvos!

Beždžionė vis neatlyžo. Įtūžęs tigras stvėrė ją už kojos ir švystelėjo lauk iš duobės, o pats vėl užsnūdo.

Beždžionė atsistojo ant krašto duobės ir šaižiai suspiegė, o paskui nuskuodė į mišką. Kaimiečiai, išgirdę spiegimą, kas ką sugriebę, puolė prie duobės. Beždžionės jie ten nerado, bet užtat išgirdo apačioje knarkiantį tigrą. Jie užvertė duobę šiaudais ir padegė.

Tigras miegojo taip kietai, kad pabudo tik tada, kai liepsnos ėmė laižyti jo šonus. Jis liuoktelėjo iš duobės tiesiai valstiečiams ant iečių, kurios pervėrė jo pilvą ir šonus. Tigro kūnas ėmė krūpčioti. Čia ir gavo jis galą.

RUPŪŽĖS SKUNDAS DANGUI

Seniai seniai tai nutiko, kad Lietaus dvasia pamiršo nusiųsti žemei drėgmės. Žmonės nežinojo, kaip prisivilioti Lietų ir kur jis nusidangino: jau treji metai ant žemės nenukrito nė lašo vandens. Dieną naktį saulė ir mėnulis kepino žemę: medžiai, žolės, ryžių daigai,— viskas sudžiūvo, o žemė sukietėjo ir suskeldėjo. Žmonės ir gyvuliai krito nuo karščio ir tvankumo. Baisus pavojus grėsė visam gyvajam pasauliui.

Tie keli gyvulėliai, kurie dar buvo likę, susirinko prie nedidelės balos — tai buvo paskutinis ant žemės neišdžiūvęs vanduo. Dieną naktį drambliai ir tigrai, buivolai ir arkliai, antilopės ir šernai, liūtai, kiškiai, šunys, lapės, katės, varlės ir kiti sutvėrimai ėjo prie tos dumblinos balos, nors keliais vandens lašeliais suvilgyti perdžiūvusios gerklės.

Vieną kartą, kai žvėrys jau buvo gavę savo vandens dalį, susirinko visi krūvon ir ėmė svarstyti, kaip išsigelbėti nuo neišvengiamos mirties ir grąžinti žemei gyvybę. Jie ir taip, ir kitaip svarstė, bet nieko negalėjo sugalvoti. Galop, po didelių ginčų buvo nutarta siųsti į dangų pasiuntinį, kad šis viską papasakotų dangaus valdovui Ngauk Choangui ir paprašytų liepti Lietaus dvasiai imtis savo darbo. Visi siūlė pasiuntiniu Kiškį: jis garsėjo išmintimi ir gudrumu, be to, buvo greitakalbis, taigi mikliau, negu kuris kitas, viską išklos.

Kiškis pripažino visus suminėtus savo gabumus, tačiau būti pasiuntiniu vis dėlto atsisakė.

— Aš siūlau vietoj savęs Rupūžę. Ji pilna visokių gudrybių, be to, už mane drąsesnė ir ryžtingesnė.

Visi žvėrys pritarė Kiškiui. Rupūžė, daug nesibrangindama, sutiko būti pasiuntiniu, tiktai reikalavo, kad drauge siųstų Lapę, Lokį ir Tigrą, kurie turės jos klausyti. Jos galva, kova būsianti sunki ir ją žūt būt reikėsią laimėti.

Rupūžei žvėrys karštai pritarė ir leido drauge su ja pasiuntiniais Lapę, Lokį ir Tigrą. Lokys ir Lapė tučtuojau sutiko, bet Tigras, sužinojęs, kad jam teks klausyti Rupūžės, pasipiktino ir visa gerkle užriaumojo:

— Kaipgi galima Rupūžę, nususųsį, menką padarą siųsti vyriausiu pasiuntiniu pas dangaus valdovą Ngauk Choangą. Jeigu Rupūžė taip trokšta būti pasiuntinių vadovu, tai tegu pirma ji įrodo, ar tam tinka. Tegu pabando ji du kartus peršokti per mūsų balą taip, kaip aš. Jeigu ji nušoks toliau už mane, aš neprieštarausiu, nes tai sunkiausias pasiuntinio išbandymas.

Rupūžė sutiko. Tada tigras įsibėgėjo ir milžinišku šuoliu dryktelėjo į kitą balos pusę. Tačiau kai jis atsistojo ir išdidžiai paklausė žiūrovus, kur jo varžovė, išgirdo Rupūžės balsą:

— Aš jau čia!

Tada tigras įsibėgėjo ir liuoktelėjo antrą kartą dar toliau, negu pirma, ir vėl pamatė Rupūžę, kuri tupėjo toli priekyje ir patenkinta šypsojosi. O visi žvėrys sutartinai ją sveikino.

O buvo taip. Abu kartus, kai tigras įsirėžė šokti, Rupūžė įsikibo jam į uodegą. Tigras įsibėgdamas smarkiai mojuodavo uodega, o Rupūžė, ant jos įsisiūbavus,

perlėkdavo toli per balą. Tigras nemanė pralošiąs, todėl ir nesutiko pripažinti Rupūžei pirmenybės.

— Aš — visų gyvių valdovas,— urzgė jis įširdęs.— Visi gyvuliai privalo man nešti duoklę, kad aš sotus būčiau! Kaip tu drįsti tai nuginčyti?

Tai pasakęs, Tigras užriaumojo iš visų vidurių, ir pro nasrus ėmė kristi vilnos antilopių, elnių, stirnų ir kitų gyvulių, kuriuos jis buvo neseniai prarijęs. Taip jis manė išgąsdinsiąs Rupūžę. Bet toji, netarusi nė žodžio, atsikrenkštė, ir iš jos snukio išlėkė kuokštai rausvų plaukų, ištrauktų iš Tigro uodegos. Žvėrių karalius apstulbo ir visas sudrebėjo. Jis taip nustebo ir daugiau nedrįso priešintis, kad Rupūžė vadovautų pasiuntiniams.

Pasiuntiniai iškeliavo ir netrukus pasiekė dangaus rūmus. Prie durų kabojo didžiulis būgnas. Pagal seną paprotį kiekvienas, eidamas pas dangaus valdovą Ngauk Choangą, turėjo padaužyti būgną. Šitaip būdavo pranešama apie atvykimą. Rupūžė liepė savo palydovams pasislėpti krūmuose prie rūmų ir laukti jos įsakymų. Ji pati užšoko ant būgno ir ėmė jį daužyti. Išgirdęs baisų triukšmą, Ngauk Choangas paliepė vienai jaunai Dvasiai eiti pasižiūrėti, kas ten darosi. Dvasia išėjo pro vartus, apsidairė — nieko nemato. Tiktai paskui išvydo ant būgno tupinčią Rupūžę ir paklausė, ko jai reikia. Rupūžė, baisiai išpūtusi akis, trumpai atsakė, kad atnešusi skundą prieš dangų. Tada Dvasia nusišaipė ir paklausė, kuo dangus nusikaltęs. Bet Rupūžė piktai atrėžė, kad tai pasakysianti tiktai pačiam Ngauk Choangui.

Dangaus valdovas Ngauk Choangas sužinojęs, kokia mažoji Rupūžė atžari ir išpuikusi, labai perpyko ir įsakė savo mylimoms dangaus vištoms sukapoti akiplėšą Rupūžę ir nuvaryti šalin. Bet kai tik vištos pa-

sirodė dangaus rūmų tarpuvartėje, Rupūžė davė Lapei ženklą, toji, iššokusi iš krūmų, puolė vištas ir ėmė piauti visas iš eilės. Dabar Rupūžė, užšokusi ant būgno, ėmė jį dar smarkiau trankyti. Ngauk Choangas, sužinojęs, kaip nukentėjo jo paukščiai, visai įširdo ir liepė savo šuniui bėgti ir sudraskyti Lapę. Bet vos šuo prisiartino prie būgno, Rupūžė pasišaukė iš krūmų Lokį, ir tas vienu smūgiu paguldė šunį. Tada dangaus valdovas Ngauk Choangas pasiuntė vieną savo sargybinių užmušti Lokį. Šį kartą Rupūžė davė ženklą Tigrui, šis sudraskė sargybinį, tam nespėjus nė žioptelti.

Ngauk Choangas, matydamas, kiek nuostolio padarė tokia maža biauri būtybė, sumanė savo pyktį paversti malone, kad nepatirtų daugiau bėdų. Jis pasiuntė vieną seniausių dvasių pakviesti Rupūžę, o kai Dvasia, pasiuntiniu vedina, įžengė į dangaus rūmų sosto salę, Ngauk Choangas maloniai tarė Rupūžei:

— Tetule, sakykit, kokios bėdos jus atvijo?

Rupūžė pasišokėjo ir atsitūpė jai pasiūlytame krėsle, paskui prabilo, kad dangaus valdovas Ngauk Choangas neskiria žemei dėmesio. Ji papasakojo apie baisią kaitrą, kuri išdžiovino žemę, apie žiaurias nelaimes, ištikusias tūkstančius gyvulių, kurie turi kovoti dėl lašelio vandens iš mažos purvinos balos, ir apie mirtiną pavojų, kuris gresia visiems gyviams, kai nėra drėgmės, ir dar apie daug ką. Ji prašė Ngauk Choangą greičiau pasiųsti Lietaus dvasią į žemę.

Dangaus valdovas Ngauk Choangas pagalvojo, šen bei ten pasiteiravo ir suprato, kad Lietaus dvasia seniai seniai apleido savo darbus ir saldžiai sapnuoja ant baltapūkių debesų. Tučtuojau buvo liepta pažadinti tingią Dvasią ir įsakyti jai skubiai palaistyti žemę gaivia drėgme.

Paskui Rupūžė dar kartą buvo pakviesta dangaus valdovo Ngauk Choango:

— Tetule,— tarė jis,— pirmiausia, kad jums nereiktų vargti ir keliauti į dangų, kai tik prisireiks vandens, šūktelkit man. Ir aš, vos užgirdęs jūsų balsą, tuč-tuojau pasiųsiu į žemę lietų.

Kai žvėrys sužinojo, kad Rupūžė grįžo į žemę su tokiu laimėjimu ir kad pats dangaus valdovas Ngauk Choangas ją vadino „tetule", visi pajuto jai pagarbą ir baimę. Nuo tada dainuojama tokia dainelė:

Rupūžė buvo teta Ngauk Choangui,
Tigras, bijodamas užrūstinti dangų,
elgės su ja mandagiai.

Žmonės ir dabar, išgirdę Rupūžės kurkimą, žino, kad greitai bus lietaus.

VARNAS IR POVAS

Kadaise Varno ir Povo plunksnos buvo visai baltos. Vieną kartą aukšto medžio viršūnėje jiedu susitiko ir nuo širdies išsikalbėjo, o paskui ėmė šokti ir dainuoti. Pavargęs Varnas tarė:

— O gerbiamasis Pove! Pasižiūrėk, daugelis mūsų giminės sparnuočių dėvi gražius spalvingus drabužius. Tetulė volungė vilki auksu, plepioji papūga nešioja žalią apdarą, o didžiai gerbiama žuvėdra visa melsvai apsitaisiusi. Jų apdarai gražūs, todėl labai malonu žiūrėti, kaip jie šoka. Mudu, gerbiamasis, vilkime baltus drabužius, todėl į mūsų šokimą niekas nežiūri. Manau, kad mudviem reikia kaip nors nuspalvinti savo apdarus. Būtų ne pro šalį rasti tokių dažų ir taip išdažyti savo plunksnas, kad pranoktume visus paukščius.

Pasiklausęs Povas ilgokai galvojo, paskui pareiškė sutinkąs. Ir paukščiai išskrido į skirtingas puses ieškoti stebuklingų dažų. Po kelių dienų jie rado daugybę nuostabios sudėties ir spalvų dažų ir vėl susitiko toje pačioje medžio viršūnėje. Dabar juodu turėjo įvairių dažų: skaisčiai raudonų ir žalių kaip smaragdas, auksinių ir juodų, žydrų ir violetinių. Povas su Varnu atskiedė dažus, ketindami dažyti savo apdarus. Varnas pagalvojęs tarė Povui:

— Pirma aš jus nudažysiu, o paskui jau jūs mane. Turėdamas prieš akis gyvą pavyzdį, mano apdarą jūs padarysite gražesnį, negu jūsiškis. To reikalauja teisybė.

Povas sutiko ir plačiai išskleidė sparnus, kad Varnas galėtų juos nudažyti. Ant kiekvienos plunksnelės Varnas nupiešė mažą raudoną saulutę, apvestą auksiniais spinduliais. Tai buvo iš tikrųjų labai gražu. Povo liemenį ir kaklą Varnas išpaišė žaliais ir mėlynais atspalviais. Po pusdienio Povas jau išdidžiai žingsniavo su savo margu blizgančiu apdaru. Metęs akį į save, jis taip apsidžiaugė, kad ėmė šokti ir garsiai dainuoti linksmą dainą. O Varnas, žiūrėdamas į jį, džiaugėsi ne mažiau, nes įsivaizdavo, kad jo naujas apdaras bus dar margesnis, negu Povo.

Pavakare atėjo eilė Povui dažyti Varną. Povas stengėsi kaip įmanydamas, kad Varno rūbas būtų kuo gražiausias. Jis Varnui kalbėjo:

— Nudažysiu jums, dėdule, kaklą juodai su gražiomis baltomis juostomis, abu sparnus paauksuosiu, o liemenį ir nugarą nuspalvinsiu rausvai, juodai ir mėlynai.

Varnas pagalvojęs sutiko, ir Povas pradėjo brėžti baltas juostas ant Varno kaklo. Povas visa širdimi atsidavė dažymui, bet staiga gretimame kaime sužviegė kiaulė ir užtrenkė būgnas. Povas sudrebėjo. Visi seniai žino, kad Varnas iš prigimties rajus; išgirdęs kiaulės žviegimą, jis iš karto nutuokė, kad jo laukia skerstuvės, ir tuoj pagalvojo: „Nėra abejonės, ten bus puota, ten bus kiaulienos, aš galėčiau prisilesti žarnokų. Manęs laukia geras laimikis.“ Ir Varnas ėmė Povą skubinti:

— Tiek to, gerbiamasis, dažyk greičiau, aš skubu, nėra ko ilgai terliotis!

Tačiau Povas dažė, kaip ir dažęs, neskubėjo. O kiaulė tuo metu sužvigo dar skardžiau. Tai išgirdęs, Varnas kranktelėjo visa gerkle:

— Gana, gerbiamasis Pove! Gražiais drabužiais sotus nebūsi, krėsk tiesiai ant mano kūno ryškiausias spalvas, ir aš būsiu patenkintas.

Povas atsakė:

— Dėdule, neskubinkit manęs, pakentėkit truputį, kol sutems, aš baigsiu, o rytoj jūs — išsidabinęs, prisišveisite žarnokų, kiek tilps.

Bet Varnas jau nebesiklausė: drebėdamas iš godumo, jis kranktelėjo:

— Kokia tau bėda dėl mano apdarų! Tegul jie bus tokie, kokių aš noriu!

Taip pasakęs, šoko stačia galva į stovintį priešais juodų dažų indą, pasivoliojo ir trūkčiagalviais nulėkė į kaimą. Po tokios maudyklės jam nebeliko nė vienos šviesios plunksnelės.

Povas, pamatęs tokį Varno godumą, paliovė su juo draugavęs. Ir dabar, susitikęs jį, visada garsiai klykia:

— Gėda! Gėda!

TIGRAS IR MOLIUSKAS

Tame upelyje vanduo visuomet buvo tyras, o srovė triukšminga ir linksma kaip lietaus šniokštimas. Baltose putose sukosi lapai — čia grimzdo, čia vėl kilo į paviršių.

Šalia didelio samanomis apaugusio akmens ramiai snaudė Moliuskas švariame ir skaidriame savo kiaute. Jis mėgavosi linksmo skaidraus upelio ramiu gyvenimu. Moliusko draugai, tokie pat moliuskai, taip pat netrikdomai ilsėjosi išmėtytų po visą upės vagą akmenų šešėlyje.

Moliuskas buvo patenkintas savo gyvenimu. Jis buvo netgi laimingas. Bet kartą taip nutiko, kad buvo sudrumstas jo ramus gyvenimas.

Kartą Tigras užpuolė šerną ir, nusitempęs į krūmus, surijo. Prisikirtęs šernienos, nuėjo prie upelio atsigerti. Tigro akys liepsnojo kaip du laužai, nuo gaurų lašėjo kraujas. Jo baisios iltys buvo atsikišusios. Tigras priėjo prie upelio ir liuoktelėjo ant akmens. Akmuo buvo slidus, ir Tigras vos neįvirto į upelį, bet šiaip taip susilaikė. Nuo netikėto smūgio Moliuskas pabudo, papyko, kad jį prižadino, ir nerangiai išsiropštė iš savo kiauto. Tuo tarpu Tigras iškišo savo liežuvį ir pasilenkė prie vandens. Vos tik jis palietė vandenį, vanduo nusidažė ir biauriai pakvipo krauju. Atsigėręs tigras pakėlė savo didžiulį snukį, ir vandens lašai sublizgo jo gauruose. Tada jis vėl pasilenkė prie upelio ir tik dabar pastebėjo Moliuską.

— Nagi Moliuske,— suurzgė Tigras.— Aš matau, tu kažkuo nepatenkintas. Įdomu būtų sužinoti, kuo tu minti, gulėdamas tarp šių plikų akmenų? Tavo laimė, kad aš ką tik užkandau šernienos, o tai tave praryčiau. Jūsų niekam tikusią ir tingią veislę seniai laikas išnaikinti.

Tai pasakęs, Tigras išsišiepė ir sukaleno savo aštriais dantimis. Tigro žodžiai supykdė Moliuską. Jis buvo silpnas, tas Moliuskas, ir nežinojo kaip nubausti Tigrą, užteršusį skaidrų vandenį. Tačiau jis vis dėlto drąsiai atrėžė:

— Kas tau darbo! Tu esi plėšikas! Užmušinėji elnius, ėdi šernus. Manai, kad tu labai naudingas? Na, gerai, tau čia nėra ko veikti. Atsigėrei ir nešdinkis. Raudonas kraujas upelyje man nepatinka.

Taip pasakęs, Moliuskas apsisuko ir nulindo į savo namus po akmeniu.

— Netikus šitų moliuskų veislė,— nusijuokė Tigras.— Kur tu šliauži, Moliuske, juk tu negali net pasijudinti... Manau, kad tau visai neverta gyventi, tu tik užterši upelius ir miškus.

Moliuskas įtūžo. Jis taip įpyko, kad net visas jo menkas kūnelis ėmė tirtėti. Nepajėgdamas susivaldyti, Moliuskas sušuko:

— Ar tai aš niekam tikęs? Gerai! Bet bėgime manęs dar niekas neaplenkė!

Išgirdęs tuos žodžius, Tigras pakėlė snukį į mėnulį ir nusikvatojo:

— Na ir prajuokinai! Ar tik neišėjai iš galvos, mielasis? — ir dar labiau prapliupo Tigras kvatotis.

— Aš turiu bėgimo talentą ir nieko nesibijau,— karštai šaukė Moliuskas.— Jeigu nori, patikrink. Rytoj ateik į tą pačią vietą, ir mes pasigalynėsim.

Tigras vis dar juokėsi. Tačiau, matydamas Moliusko užsispyrimą, jis suriaumojo:

— Na ką gi, sutinku!

— Jeigu tu, Tigrai, prakiši,— šaukė Moliuskas, erzindamas jį,— tai niekada daugiau čia neateisi. Jeigu aš pralaimėsiu, tai tu galėsi mane praryti. Tokios mano sąlygos!

— Puiku! Tiktai reikia susitarti dėl signalo. Aš, sakykim, moku rėkti, o kaip tu duosi ženklą, apgailėtinas pagyrūne?

O Moliuskas nemirktelėjęs atrėžė:

— Kai pribėgsiu sutartą vietą, sušuksiu „chu", ir tu žinosi, kad aš jau atbėgau.

Tigras, patenkintas savimi, pažvelgė į mėnulį.

— Aš — miškų ir kalnų karalius. Visi manęs bijo, niekas nedrįsta su manimi, Tigru, galynėtis. Tu, Moliuske, tiesiog kvailas. Tu išdrįsai susilažinti su miškų ir kalnų karaliumi. Na, gerai. Matyt, tau nusibodo gyventi. Gali mirti. Rytoj rytą aš ateisiu į šią vietą pamokyti tavęs, kvailo pagyrūno.

Pasakęs tai, tigras nušoko ant kranto ir dingo džiunglėse.

Akmuo, ant kurio ką tik stovėjo Tigras, dar judėjo, ir Moliuskas, žiūrėdamas į tą akmenį, pravirko. Ką dabar daryti? Tiktai norėdamas apginti savo giminę, sutiko eiti lenktynių su Tigru. Tačiau dabar suprato, kad tai iš tikrųjų kvaila. Moliuskas visas pašiurpo savo kiaute ir vis verkė. Paskui jis pagalvojo, kad reikia papasakoti savo bėdą kitiems moliuskams. Gal būt, jie patars jam, ką daryti. Juk lieti ašaras jokios naudos.

Tą pačią naktį Moliuskas sukvietė visus savo draugus ir papasakojo jiems apie savo ginčą su Tigru. Išklausę jo, kai kurie moliuskai ėmė priekaištauti:

— Ką tu padarei, broleli? Kodėl nesusitaikei su likimu! Juk tu neturi nei kojų, nei rankų. Kaipgi tu bėgsi?

Pasiklausęs jų Moliuskas vėl pravirko. Visas virpėdamas, pagaliau jis pro ašaras tarė:

— Jeigu nusileisim, tai Tigras visada mus niekins.

Į kalbą įsiterpė dar vienas moliuskas. Tai buvo visų išmintingiausias moliuskas. Jo kūnas buvo labai mažas, o kiautas labiau rinčiuotas, negu kitų jo brolių. Pasukęs į kalbančius savo smailą namelį, jis tarė:

— Mūsų namai, gerbiamieji moliuskai, išdėstyti ant akmenų išilgai per visą upę. Mūsų taip daug, kad nė suskaičiuoti negalima. Kai Tigras, bėgdamas krantu, sušuks, tai mes iš eilės jam atsakysim. Tigrui atrodys, kad Moliuskas jį pralenkė. Taip jis iš tikrųjų pralaimės.

Moliuskai su džiaugsmu priėmė išmintingojo moliusko pasiūlymą. Visi ėmė iš džiaugsmo šokti, išlindę ant šviesių akmenų. Tiktai vidurnaktį, kai mėnulis pasislėpė už debesų, moliuskai nuėjo miegoti. O dar prieš aušrą visi buvo seniai pabudę.

Išlindę iš savo slėptuvių, moliuskai išsirikiavo grandine išilgai upės. Išmintingasis moliuskas ėjo nuo vienų prie kitų, duodamas paskutinius nurodymus. Pasižiūrėjęs į savo draugus, jis linksmai sušuko:

— Jūs dabar matote, kiek mūsų daug!

Užuot atsakę, moliuskai tiktai nusijuokė, ir jų kiauteliai darniai sužvangėjo pagal upelio čiurlenimo taktą.

Pagaliau pasirodė Tigras.

— Na, ką? Pradėsime? — paklausė jis.

— Pradėsim! — ramiai atsakė Moliuskas.— Aš pasiruošęs. Tu, žinai, bėk paupiu, o aš upe.

Ir lenktynės prasidėjo.

Tigras, pakilęs iš vietos, kelis kartus pasišokėjo, apsisuko ir taip suriaumojo, kad vanduo upėje užvirė ir ėmė putoti. Bet tą pačią akimirką Tigras aiškiai išgirdo iš priekio atsakymą:

— Chu-chu-chu! Aš jau čia, Tigrai!

Nustebęs Tigras pasileido bėgti dar greičiau. Bet tik sustojo, norėdamas sušukti, ir vėl išgirdo priekyje Moliusko cypimą. Dabar Tigras nusprendė nesustoti ir neatsigręžti; jis pasileido, kiek kojos įkerta. Tačiau, kad ir kaip greitai jis bėgo, ir vėl, kaip anksčiau, priekyje cypsėjo Moliuskas. Įdūkęs Tigras bėgo vis greičiau ir greičiau. Jo urzgimas darėsi vis silpnesnis, o Moliusko balsas vis garsesnis.

Saulė ėmė karščiau kepinti, pasidarė labai karšta. Tigras vos-ne-vos lekavo, pražiojęs didžiulį savo snukį. Prakaitas nuo jo čiurkšlėmis bėgo, tarytum jis būtų ką tik iššokęs iš vandens.

Pabėgęs dar keletą metrų, Tigras sustojo pasižiūrėti. Jis norėjo garsiau suriaumoti, bet tik truputį krioktelėjo. O čia pat priešais pasigirdo skardus Moliusko balsas:

— Ei Tigrai! Spausk, o praloši!

Pastovėjęs valandžiukę, Tigras susverdėjo ir staiga sunkiai dribtelėjo ant žemės. Jo keturios gauruotos kojos susirietė, o dantys sugrikšėjo. Šitaip jis išgulėjo iki vakaro. Jam buvo labai gėda, atsiminus, kad pralaimėjo kažin kokiam Moliuskui. Pagaliau jis atsikėlė ir nusiminęs kėblino į tą vietą, kur vakar buvo sutikęs savo priešininką. Priėjęs prie akmens, Tigras dar labiau sumišo, pamatęs ant jo žvalų, kvatojantį Moliuską.

— Na, kaip? — paklausė Moliuskas.— Tu dar vis niekini mus, moliuskus, ar jau ne? Pasakyk dabar, ar mes tinginiai ir veltėdžiai?

Tačiau Tigras nieko neatsakė. Jis tik įsmeigė savo krauju pasruvusias akis į Moliuską, niekaip nesuprasdamas, kaip Moliuskas gali už jį greičiau bėgti.

O Moliuskas kalbėjo:

— Pagal susitarimą, Tigrai, tu turi išsinešdinti iš šitų vietų ir niekada nedrumsti mūsų tykaus upelio ramybės.

Tigras nuleido galvą ir lėtai nuslampino į krūmus. Paėjęs keletą žingsnių, jis iš liūdesio garsiai suriaumojo. O Moliuskas atsakė linksmu nugalėtojo balsu.

Tą naktį upelis vėl buvo tyras, ir mėnulio atvaizdas suposi jo srauniame vandenyje. Srovė, kaip visada, buvo srauni ir linksma tarytum lietaus šniokštimas. Baltose putose sukosi lapai — čia grimzdo, čia vėl kilo į paviršių.

Šalia didelio, apsamanojusio akmens Moliuskas valė savo skaidrią geldelę ir buvo patenkintas gyvenimu. Moliusko kaimynai, tokie pat moliuskai, linksmai čežėjo po akmenimis ir džiaugėsi savo laimingu likimu.

KAIP SMULKIOS ŽUVELĖS APGAVO GODŲ TURTUOLĮ

Kitados visi žvėrys, paukščiai ir žuvys mokėjo kalbėti ir gyveno santarvėje.

Vieną kartą ungurys, varlė ir gružlys pateko į turtingo valstiečio užmestus tinklus. Manydami, kad jau galas, jie gailiai gailiai pravirko. Ir štai gružlys klausia ungurio:

— Dėde ungury! Kaip čia mums išsikrapščius iš tų tinklų?

— Galvok negalvojęs — tas pats galas! — atsakė ungurys, braukdamas ašaras.— Rytoj mus apibarstys prieskoniais — jaunų bambukų atžalomis. Iš tinklų juk neišlįsi!

Tada gružlys paklausė varlę:

— Teta varle! Kaip tu manai, gal pasisektų mums išvengti mirties?

Varlė tik prisimerkė ir liūdnai kvarktelėjo:

— Man regis, rytoj judu su unguriu atsidursite keptuvėje, o aš — ant iešmo!

Ir ungurys su varle vėl pravirko, o gružlys vis raminosi ir suko galvą. Netrukus jis vėl kalbina savo nelaimės draugus:

— Dėde! Teta! Aš jau sugalvojau, kaip išsigelbėti!

Nespėjo gružlys prasižioti, varlė su unguriu puolė prie jo:

— Ką tu sugalvojai? Sakyk!

— Visi turtuoliai labai godūs,— ėmė aiškinti gružlys.— Kai tinklų savininkas pamatys, kad yra laimikis, jis iš to džiaugsmo nežinos, ką daryti. Va, tada reikia nesnausti. Kai tik išmes mus ant kranto, teta varlė tegul nustraksi į šalį, o mes su unguriu pasistengsime nušliaužti atgal į vandenį.

Taip jie ir sutarė. Kitą rytą, vos tiktai turtuolis iškratė laimikį ant smėlio, varlė greitai nustraksėjo į šoną. Turtuolis puolė ją vytis, ir jau buvo bečiumpąs, bet veltui. Atsigręžęs žiūri — o gružlys su unguriu jau prie vandens! Puolė turtuolis prie jų, bet ir vėl nespėjo: žuvys jam iš panosės plumptelėjo į duburį. O varlė tuo tarpu nušokavo į krūmus.

Nuo to laiko varlė atsidėkodama visada meta savo ikrus į vandenį ir jais maitina gružlį, o ungurys pakelia nuo dugno dumblą, kad gružlys lengviau rastų ten maisto.

TRYS STEBUKLINGI PERSIKŲ KAULIUKAI

Gyveno kartą trys broliai. Vadino juos paeiliui: Pirmasis — Ka, Antrasis — Chai ir Trečiasis — Ba. Kai jų tėvai mirė, broliai galvojo galvojo ir sugalvojo eiti į pasaulį laimės ieškoti. Išėjo broliai iš kaimo ir sustojo prie kryžkelės. Čia skyrėsi trys keliai. Vyriausias brolis Ka nuėjo į kairę, antrasis brolis Chai pasuko į dešinę, o jauniausias nuėjo tiesiai. Atsisveikindami broliai susitarė, kad po trejų metų susitiks gimtajame kaime ir parsineš viską, ką uždirbę.

Ka, pasukęs į dešinę, per keletą dienų priėjo didžiulį miestą. Susitaupęs šiek tiek pinigų, jis atidarė nedidelį kuaną[1] ir pradėjo prekiauti vynu. Ka vynas buvo labai geras, todėl lankytojų netrūko. Tada Ka, matydamas, kad taip plūsta lankytojai, pradėjo vyną skiesti vandeniu, norėdamas daugiau užkalti pinigo. Ir apsukrusis Ka turtėjo diena iš dienos.

Antrasis brolis Chai nuėjo į kairę. Ėjo ėjo jis ir priėjo vieną kaimo krautuvę. Pasiprašė priimamas į darbą. O šeimininkas kaip tik ieškojo darbininko, todėl Chai mielai priėmė pagalbininku. Bet vos tik Chai apsiprato naujoje vietoje, tuojau ėmė nuo šeimininko vaginėti prekes ir pinigus. Chai buvo geras akiplėša ir visa tai darė labai gudriai. Jam rūpėjo greičiau sutaupyti pinigų ir grįžti namo.

---

[1] Kuanas — maža arbatinė.

Trečiasis brolis Ba nuėjo tiesiu keliu. Veikiai jis priėjo mišką. Ten žydėjo daugybė baltų gėlių. Ba pasigrožėjo stebuklingomis gėlėmis ir leidosi toliau į kelionę. Jis praėjo mišką ir pasiekė slėnį, perkirto jį ir tada priėjo plačią upę su labai skaidriu vandeniu. Ant kranto stovėjo mažutė trobelė langais į pievą. Žalios lankos kilime braidžiojo avys ir ožkos, ramiai rupšnodamos sultingą žolę. Ba priėjo prie trobelės, pasibeldė į duris ir tarė:

— Šeimininke, gal priimtum nakvynėn?

Pro langą iškišo galvą senis su ilga barzda ir retais kuokštais plaukų ant pakaušio. Jis primerkė akis, ir jo veidas pasidarė malonus ir svetingas.

— Kur trauki, jaunikaiti? — paklausė jis.

— Einu per pasaulį ieškoti to, ko nėra! — atsakė šypsodamasis Ba.

— Vadinasi, laimės ir pinigų?

— Taigi! Tik kam toli vaikščioti. Jei neišvysi, gyvensiu su tavimi.

— Užeik! — džiugiai pakvietė senis.— Bet aš nieko daugiau neturiu, tiktai avis ir ožkas. Jeigu nori, drauge jas ganysime. Tu, mano vaikeli, jaunas, pilnas jėgų, todėl pakentėk, padirbėk, gal ir savo laimę atrasi!

Ba pakėlė sugniaužtą kumštį ir tarė:

— Mano ranka, seneli, tvirta, dirbti viską galiu. O dirbti aš mėgstu!

Senelis paglostė jaunikaičio galvą, paplojo per petį ir nusivedė į trobelę. Dabar jie gyveno dviese, prižiūrėjo gyvulius, gaudė žuvį, ėjo į mišką malkų. Senio banda bematant gausėjo, per ištisą dieną nesuskaičiuotum visų avių ir ožkų.

Treji metai prabėgo kaip viena diena. Ba atsiminė, kad jau metas grįžti namo. Jis prašėsi senelio, kad leistų aplankyti brolius. Senelis liūdnai atsiduso, bet

leido. Atsisveikindamas su Ba, jis atnešė du maišus ir tarė:

— Na, mano vaikeli, tu labai geras jaunikaitis, aš pamilau tave kaip tikrą sūnų. Tu man daug padėjai, todėl noriu tave apdovanoti. Bet nežinau, ką tu mėgsti. Rinkis pats: šitame maiše — auksas, o aname — trys persikų kauliukai.

Ba pagalvojo pagalvojo, paėmė maišą su persikų kauliukais ir karštai padėkojo seneliui.

Po keleto dienų jis jau buvo savo gimtajame kaime. Du vyresnieji broliai jau laukė jo. Kai tiktai jis įžengė į namus, jie atvožė savo skrynias su prekėmis, atrišo aukso maišus ir ėmė pasakotis, kur ir kaip visa tai įsigijo. Pasakojo iš eilės: iš pradžių Ka, paskui Chai, o kai priėjo eilė pasakoti Ba, jis tylėdamas išėmė iš maišo tris persikų kauliukus ir atkišo juos broliams.

Ka ir Chai apstulbo ir nepratarė nė žodžio. Paskui staiga abudu kartu suriko:

— Ak, niekadėjau! Ak, tinginių panti! Mumis pasikliovei! Bet nesulauksi, tokio veltėdžio nemaitinsime — ne tam kaupėme turtą! Nešdinkis kuo greičiau!

Ka ir Chai įtūžę išstūmė brolį pro duris, daužydami jį kumščiais. Vargšas Ba vos spėjo paslėpti savo persikų kauliukus.

Lėtai nužingsniavo jauniausiasis brolis keliu, kur akys veda. Kai saulė pakilo virš galvos, Ba buvo nuvargęs, išalkęs ir atsisėdo palmės pavėsyje.

Valgyti jis neturėjo ko, tad išsiėmė vieną persikų kauliuką ir krimstelėjo. Vos tik jis sukando persikų kauliuką, tuoj atsirado stalas, apkrautas skaniausiais valgiais, kokių tik yra pasaulyje. Nustebintas Ba išėmė iš burnos kauliuką ir sėdosi už keisto stalo. Prisikirtęs iki soties, Ba vėl leidosi į kelionę.

Linksmai žingsniuodamas žaliu keliu, Ba apčiuopomis išsiėmė antrąjį kauliuką ir krimstelėjo. Ir tą pačią akimirką prieš jį atsirado puiki karieta, gražiai pakinkyta dviem greitais poni. Ba šoko į karietą ir jau norėjo važiuoti namo, bet atsiminė trečiąjį persikų kauliuką. Dabar jis jau suprato, kad šitie kauliukai ne paprasti, o stebuklingi. Pasiėmė jis trečiąjį kauliuką ir vėl krimstelėjo. Tą pačią akimirką rados nepaprastai graži mergina. Ji priėjo prie Ba ir šypsodamasi tarė:

— Brangusis Ba! Aš noriu būti tavo žmona, būsiu tau ištikima visą gyvenimą.

Nudžiugęs Ba pasisodino nuostabiąją sužadėtinę šalia savęs į karietą, ir jie pardulkėjo į kaimą. O rytojaus dieną jiems buvo iškeltos vestuvės, ir visi kaimo gyventojai atėjo pasveikinti jauniausiojo brolio Ba.

TAMĖ IR KAMĖ

Seserys Tamė ir Kamė buvo vieno tėvo, bet ne vienos motinos. Tamės motina mirė seniai, kai mergaitė vos pradėjo vaikščioti. Paskui netrukus mirė ir jos tėvas. Nuo to laiko Tamė gyveno su pamote — sesers Kamės motina. Abiem seserims tuo metu sukako po penkiolika metų. Pamotė vertė Tamę dirbti nuo ryto ligi vakaro, o savo dukterį Kamę lepino ir paikino.

Vieną kartą Kamės motina padavė mergaitėms pintines ir liepė eiti į ryžių laukus, užlietus vandeniu, gaudyti krevečių.

— Katra prigaudys pilną pintinę krevečių,— tarė pamotė,— gaus dovanų šilkinę liemenę.

Pasiėmusios pintines, seserys nubėgo į lauką. Negailestingai spigino saulė, svilino odą, bet Tamė uoliai graibstė ryžių daigus, ieškodama mažučių krevečių. Jos pintinė greitai buvo pilna, ir mergaitei pasidarė linksmiau. Tamė, neištiesdama nugaros, rinko krevetes, o jos sesuo nė nemanė vargintis per tokį karštį. Kamė pasistatė savo pintinę sausoje vietoje, o pati vaikštinėjo ežia ir akimis ganė skraidančius margus drugelius.

Artėjo vakaras, o Kamės pintinė tebebuvo tuščia. Tamė, gana pavargusi, atsisėdo pailsėti po netoliese augančio medžio pavėsiu. Pažvelgusi į savo purvinas rankas, Tamė prisiminė savo karčią dalią ir tai, kaip tyčiojasi iš jos pamotė. Jai taip savęs pagailo, kad ji

vos nepravirko. Tada prie jos priėjo Kamė, kuriai jau nusibodo bėgioti be darbo po lauką. Pamačiusi pilną pintinę krevečių, Kamė nusikvatojo:

— Kokia tu uoli,— pasakė ji šaipydamasi,— tik pagalvok — prigaudė pilną pintinę krevečių! Bet žinai, ką noriu tau pasakyti, Tame,— tu labai išsimurzinai. Patarčiau tau nubėgti į kūdrą ir nusiprausti, o mama ir vėl tave bars.

Tamė paklausė sesers ir nubėgo prie kūdros. Kai ji grįžo nusipraususi ir susišukavusi, žiūri — jos pintinė tuščia, o Kamės nėra. Tamė suprato, kad sesuo jos surinktas krevetes persipylė į savo pintinę ir nubėgo namo.

Atsisėdo Tamė ant ežios krašto, užsidengė rankomis veidą ir gailiai pravirko. Ji nemanė, kad Kamė šitaip ją apgaus. Prisiraudojusi į valias, Tamė nubraukė rankove ašaras ir pažvelgė į dangų. Ji pagalvojo, kad ašaromis nieko nepataisysi. Reikia toliau dirbti: anksčiau ar vėliau tave ims gerbti.

Ji ilgai sėdėjo, žvelgdama į lengvus melsvus debesis, plaukiančius virš galvos. Staiga viršuje kažkas nušvito, ir netrukus ji išvydo nusileidusį Budą. Buda Tamės paklausė:

— Ko taip verki, vargše mergaite?

Tada Tamė papasakojo Budai, kaip ją skriaudžia sesuo Kamė ir pamotė. Buda atidžiai išklausė ir paskui tarė:

— Pažiūrėk į pintinę, gal ten kas nors liko?

Tamė pažiūrėjo ir sako:

— Tik viena mažutė krevetė.

Tada Buda jai tarė:

— Pasiimk šitą krevetę ir eik namo. Kai pareisi, įleisk ją į šulinį ir šerk kasdien, kas liks tau nuo pietų.

Mesdama krevetei maistą, turi pasakyti: „Krevete, krevete! Ėsk mano auksinius ryžius, bet neėsk svetimų!"

Ir Buda tuojau dingo.

Tamė susimąstė, kodėl gerasis Buda ryžius vadina auksiniais? „Argi aš galėčiau rasti tokių ryžių, juk pati gaunu tiktai likučius nuo pamotės stalo — visai atšalusius ryžius. Ar to žmogaus, kuris daug dirba, ryžiai auksiniai? Nors pamotė ir jos veltėdė dukra valgo ryžius — tai ne jų ryžiai, nes ne jų uždirbti!"

Taip mąstė sau Tamė, sėdėdama ant ežios krašto. Paskui ji tyliai pasikartojo Budos žodžius ir parėjo namo.

Parėjusi namo, mergaitė nieko nesakė nei pamotei, nei Kamei. Niekam nematant, nunešė ji mažąją krevetę prie šulinio ir įleido ją į tyrą vandenį. Kitą dieną mergaitė atidėjo dalį savo pietų ir gerai paslėpė. Paskui, kai kieme nieko nebuvo, nusinešė ryžių likučius prie šulinio. Pasilenkusi virš jo, Tamė tarė:

— Krevete, krevete! Ėsk mano auksinius ryžius ir neėsk svetimų!

Krevetė pakilo nuo dugno ir surijo visus grūdus, kuriuos pabėrė jai mergaitė.

Ir kitą dieną, ir dar kitą, ir visą savaitę mergaitė nešė jai ryžius.

Bet veikiai pamotė pastebėjo, kad Tamė dažnai bėgioja prie šulinio ir kažką į jį barsto. Ji liepė Kamei pasekti, ką veikia prie šulinio Tamė. Vieną kartą Kamė pasislėpė krūmuose ir laukia Tamės ateinant prie šulinio. Netrukus Tamė pasirodė su saujele ryžių ir ėmė šaukti krevetę. Kamė sėdėjo visai netoli šulinio ir labai gerai viską matė. Kai Tamė nuėjo, ši tuojau nulėkė pas motiną ir viską papasakojo.

Kitą dieną pamotė davė Tamei ryžių ir tarė:

— Dukrele, šiandien tau reikia ginti buivolus toliau nuo kaimo. Tegul jie pasiganys po vešlias lankas, čia labai prasta žolė.

Tamė visuomet klausydavo pamotės, tad ir šį kartą, išsilaužusi rykštę, išginė buivolus toli į lankas.

Tuo tarpu pamotė ir Kamė su ryžiais nuėjo prie šulinio ir ėmė šaukti krevetę taip, kaip ją šaukdavo Tamė. Kai tiktai krevetė išplaukė į paviršių, pamotė ją pagriebė ir nusinešė namo. Namie jos abi su Kame krevetę išsivirė ir suvalgė.

Tiktai vėlai vakare Tamė parginė buivolus namo. Pavakarieniavusi nuskubėjo prie šulinio pašerti krevetės.

— Krevete, krevete! — šaukė ji.— Ėsk mano auksinius ryžius ir neėsk svetimų!

Tačiau, kad ir kiek ji šaukė, vanduo šulinyje nesujudėjo, krevetė neišplaukė.

Ilgai Tamė stovėjo prie šulinio sielvartaudama ir staiga pamatė lašelį kraujo ant medinio rentinio. Tada ji suprato, kad krevetę pagrobė, ir gailiai pravirko. Paskui, nusišluosčiusi ašaras, pažvelgė į vandenį, vanduo buvo visas raudonas nuo kraujo. Tamei pasidarė baisu ir labai gaila mažosios krevetės. Tada vėl pasirodė Buda ir paklausė:

— Vargše mergaite, ko taip verki? Argi tu nežinai, kad tavo krevetę suvalgė pikti žmonės? Eik namo, surask krevetės kiautus ir sudėk juos į keturis puodus. Šituos puodus pakask po savo lovos kojomis.

Ir Buda tuojau pranyko.

Parėjusi namo, Tamė apieškojo visus kampus, bet taip nieko ir nerado. Nusiminusi ji atsisėdo ant grindų ir norėjo pravirkti. Tada gaidys sugiedojo tiesiog jai į ausį:

— Ka-ka-rie-ku! Duok man ryžių palesti, aš tau pasakysiu, kur krevetės kiautai!

Tamė nudžiugo, pabėrė gaidžiui ryžių palesti ir prašė jį paskubėti. Suleşęs grūdus, gaidys nuėjo į virtuvę ir ėmė kapstyti šiukšlių krūvą. Jis mitriai kapstė savo pentinais, kol išrausė krevetės kiautus. Tamė surinko juos, sudėjo į keturis puodus ir pakasė po savo lovos kojomis.

Slinko laikas. Pamotė vertė Tamę dirbti vis daugiau ir daugiau. Tai liepdavo jai į tolimas lankas visai dienai išginti buivolus, tai versdavo piauti žolę, tai virti pietus, tai perrinkti ryžius. Netgi naktį Tamei duodavo darbo. Vos ji po darbų priguldavo, tuoj imdavo brėkšti, ir pamotė vėl ją žadindavo.

Tamė diena iš dienos vis labiau liesėjo ir blyško. O pamotė ir jos duktė Kamė, suvertusios viską ant Tamės pečių, rūpinosi tik savo rūbais ir nieko neveikė.

Praslinko dar keletas mėnesių. Staiga po visą karalystę nuėjo gandas, kad karalius rengia didelę šventę. Sužinojusios apie tai, pamotė ir jos veltėdė duktė ėmė ruoštis šventei, pasisiūdino naujus rūbus, o Tamę visai pamiršo. Mergaitė tebevaikščiojo apiplyšusiais, pintais sandalais.

Šventės dieną pamotė ir Kamė sugalvojo tokį pokštą: paėmė dvi pintines ryžių: vieną — išvalytų, kitą nevalytų — ir sumaišė jas. Pamotė Tamei įsakė:

— Išrink iš nevalytų grūdų išvalytus. Kai tai padarysi, gali ateiti į karaliaus šventę.

Tai pasakiusi, pamotė išėjo drauge su savo mylimąja dukra.

Likusi viena, Tamė pradėjo rankioti po grūdelį švarius ryžius. Netrukus Tamė suprato, kad šito darbo nebaigs niekada, nes vienas žmogus jokiu būdu neper-

rinks milijonus smulkių grūdelių per trumpą laiką. Ir Tamė gailiai pravirko. Vargšelė taip gailiai raudojo, guosdamasi pro ašaras: „Aš taip daug plušėjau, turėtų ateiti ir man laiminga diena."

Tačiau kas laimingas žemėje? Tiktai karaliai ir mandarinai.[1] Tamė labai norėjo žvilgtelti į laimingus žmones, nes ji niekuomet jų nebuvo mačiusi. Ji norėjo pamatyti savo akimis laimę, apie kurią tiek svajojo.

Kai Tamė šitaip sėdėjo ant grindų šalia didžiulės pintinės su ryžiais ir verkė, vėl pasirodė gerasis Buda.

— Ko tu verki, mieloji mergele? — paklausė Buda.

— Šiandien karaliaus rūmuose šventė, bet aš negaliu ten nueiti,— pro ašaras atsakė Tamė.— Mano piktoji pamotė verčia mane perrinkti šitas pintines grūdų. Bet jūs patys matote, kad šitas darbas nepabaigiamas. O aš taip norėčiau pamatyti karalių, pasižiūrėti laimingo gyvenimo.

Buda, atidžiai Tamės išklausęs, tarė:

— Nenusimink, mergele! Atsiųsiu žvirblių būrį tau į talką.

Tamė tik mostelėjo ranka ir papurtė galva. O Buda, supratęs jos baimę, pridūrė:

— Nebijok, Tame! Žvirbliai nesules tavo grūdų.

Tuojau atskrido didžiulis pulkas žvirblių. Jie čiauškėdami nutūpė prie pintinių, ir bematant darbas buvo baigtas. Švarūs ryžiai atsidūrė vienoje pintinėje, nešvarūs — kitoje. Ir nė vienas grūdelis nepradingo.

Kai grūdai buvo perrinkti, Tamė pralinksmėjo, bet, pažvelgusi į savo rūbus ir suplyšusius sandalus, vėl nusiminė. Tada Buda jai tarė:

---

[1] Mandarinas — dvarininkas.

— Eik prie savo lovos ir atkask iš po keturių jos kojų puodus. Juose tu rasi viską, ko reikia, kad galėtum eiti pas karalių į puotą.

Nudžiugusi Tamė įbėgo į kambarį, atkasė iš po savo lovos kojų keturis puodus. Kai tik ji iškėlė puodus į šviesą, tuojau pamatė trijuose iš jų daugybę gražių daiktų: skrybėlę, mažus grakščius batelius, trijų spalvų apdarus, šilkinę liemenę ir raudonus atlasinius šarovarus su raudonu blizgančiu diržu. Ypač gražūs buvo bateliai. Tamė tuojau pat jais apsiavė, ir jie buvo kaip tik jos kojai.

Linksma ir laiminga Tamė numetė savo purvinus nuskarusius drabužius ir apsitaisė šventiškais apdarais. Ir skrybėlė, ir mažučiai puikūs bateliai, ir trijų spalvų suknelė, ir šilkinė liemenė, ir raudoni atlasiniai šarovarai — viskas tarytum jai buvo siūdinti.

Apsitaisiusi Tamė žvilgterėjo į ketvirtą puodą ir pamatė jame mažą arkliuką. Vos tiktai Tamė pastatė šitą arkliuką ant žemės, jis pradėjo didėti ir pasidarė smarkus gražus žirgas. Ant žirgo nugaros karojo pauksuotas balnas su daugybe papuošimų.

Tamė skubiai nusiprausė, įšoko į auksinį balną ir nujojo į puotą pas karalių.

Kai Tamė jojo per griovį, jai nuo kojos nukrito batelis. Mergaitė sustabdė žirgą, nušoko žemyn ir ėmė ieškoti batelio, bet, kiek ji beieškojo, niekaip negalėjo jo rasti. Teko jai vėl sėstis ant žirgo ir su vienu bateliu joti toliau į karaliaus rūmus.

Atsitiko taip, kad tuo pačiu keliu paskui Tamę ėjo karaliaus dramblys. Priėjęs griovį, kur Tamė pametė batelį, dramblys sustojo ir toliau nejuda nė iš vietos. Tada karalius liepė savo sargybiniams įbristi į vandenį ir sužinoti, ko sustojo dramblys. Sargybiniai išnaršė visą griovį ir, ilgiau paieškoję, rado gražų moterišką

batelį. Nuplovę purvą, jie atnešė batelį parodyti karaliui. Karaliui labai patiko batelis, jis ilgai vartė jį rankose, grožėjosi. Paskui liepė paskelbti visoms mergaitėms, atėjusioms į puotą, kad rastas puikus batelis.

— Toji mergina, kuriai tiks šitas batelis, bus mano žmona! — tarė karalius.

Šita žinia tučtuojau apskriejo visą karalystę. Visos merginos sustojo į eilę ir ėmė matuotis batelį. Bet nė vienai batelis netiko: vienoms buvo mažas, kitoms — didelis. Pamotė ir Kamė taip pat prisimatavo, bet ir jos kojos neįkišo.

Kai atėjo Tamės eilė, ji su džiaugsmu atpažino savo batelį, apsiavė jį ir parodė kitą lygiai tokį, kaip rastasis. Visi tai pamatė.

Kamė, stovinti greta, su pavydu spoksojo į dailią merginą, būsimą karaliaus žmoną. Staiga geriau įsižiūrėjusi, ji pamatė, kad laimingoji varžovė, tai jos sesuo Tamė.

— Žiūrėk! — truktelėjo už rankovės savo motiną.— Juk čia Tamė!

Pamotė, netikėdama savo akimis, tarė:

— Tamė? Iš kur Tamė gaus tokius drabužius?

Netrukus atėjo sargybiniai, pasodino Tamę į palankiną ir nunešė į rūmus. Sumišusi Tamė pirmą kartą nusišypsojo, tada pamotė ir jos duktė tikrai paliovė abejojusios: šita mergina buvo Tamė. Jos nustebusios su piktu pavydu apžiūrinėjo puikų Tamės apdarą.

Taip Tamė tapo karaliaus žmona ir apsigyveno karaliaus rūmuose. Bet pripratusi nuo ankstyvos vaikystės prie darbo, Tamė ir čia nesėdėjo, sudėjusi rankas. Nuo ankstaus ryto iki vėlyvos nakties tai sode darbavosi, tai lesino balandžius, tai skalbė. Tačiau veikiai ji pasiilgo namų, ypač savo mielų ramių draugų buivolų, kurie dalinosi su ja vargais.

Kai buvo jos tėvo mirties metinės, Tamė pasiprašė karaliaus išleisti ją pasisvečiuoti namo. Karalius leido, ir Tamė nuvyko į savo kaimą.

Pamotė sutiko savo laimingą podukrą itin lipšniai, bet jos širdyje virė pyktis ir pavydas. Ji laužė galvą, kaip sugriauti Tamei laimę. Ir šit kartą ji tarė:

— Miela Tame, būk gera, įlipk antai į tą medį ir priskink riešutų!

Paklusni, paslaugi ir nepagiežinga Tamė mielai sutiko. Ji linksmai pribėgo prie medžio ir vikriai įsikorė į viršūnę. Kai tiktai ji siekė skinti riešutų, medis sulingavo ir sutraškėjęs pradėjo virsti ant šono. Pasirodo, pamotė nemačiomis buvo pakirtusi medį. Regėdama, kad medis svyruoja, Tamė sušuko:

— Mama, kas yra, kodėl medis svyruoja?

— Tai aš vaikau skruzdėles, kad jos tau neįkąstų! — atsakė pamotė, toliau kirsdama medį ir versdama jo kamieną ant šono. Paskui medis smarkiai triokštelėjo ir nugriuvo. Virsdama drauge su medžiu, Tamė įkrito į griovį pilną vandens ir paskendo.

Pamotė ištraukė vargšę mergaitę iš griovio, nuplėšė nuo jos gražius drabužius ir nuėjo pranešti karaliui apie tai, kas atsitiko. Ji primelavo karaliui, kad Tamė staiga sunkiai susirgo ir mirė. Karalius jos klausė, liūdnai nuleidęs galvą: jam buvo gaila Tamės. Dabar, pagal paprotį, karaliaus žmona turėjo tapti mirusios žmonos sesuo — Kamė.

O Tamės siela pavirto stebuklinga auksine paukšte. Šita paukštė kiauras dienas tupėjo prie ežero, tarytum kažką galvodama. Paskui ji atskrido į karaliaus rūmus ir nutūpė ant jo miegamojo palangės. Nuo to laiko karalius, kur tik ėjo, matė, kad jį seka auksinė paukštė. Karalius tai pastebėjo, jam malonu buvo matyti tylią auksinę paukštę.

Kartą karalius giliai susimąstė dėl savo likimo. Jis su sielvartu atsiminė gražią ir mielą Tamę ir, nejučiomis palyginęs ją su naująja savo žmona Kame, pamatė, kad Kamė daug prastesnė už Tamę ir būdu, ir išvaizda. Ilgai jis sėdėjo susimąstęs. Aplinkui nieko nebuvo. Staiga jis atsiminė pasakišką auksinę paukštę. Jis apsidairė ir pamatė, kad ji tupi ant palangės. Karalius pamojo ją ir prašneko:

— Auksine paukšte, o auksine paukšte! Ar nori būti mano žmona? Jeigu nori, skrisk į mano plačią rankovę!

Vos tik jis taip pasakė, auksinė paukštė įskrido į jo plačią rankovę ir nuščiuvo.

Kaip tik tuo metu į kambarį įėjo Kamė. Ji girdėjo karaliaus žodžius ir matė, kaip auksinė paukštė įlėkė į jo rankovę. Kamės veidą perkreipė pyktis, ji apsisukusi išbėgo iš karaliaus kambario.

Praslinko kiek laiko. Kartą Kamė skalbė, o auksinė paukštė tupėjo netoli jos. Staiga auksinė paukštė tarė žmogaus balsu:

— Patariu tau, Kame, gerai išskalbti mano vyro marškinius. O džiovinti juos reikia ne ant tvoros, o ant lazdelės, kad nesuplyštų.

Kamė nieko neatsakė, bet širdyje dar labiau ėmė nekęsti auksinės paukštės. Karalius labai prisirišo prie auksinės paukštės ir niekada su ja nesiskyrė. Jis liepė padaryti jai gražų narvelį, ir kur tik jis ėjo ar važiavo, visur nešėsi jį. Kamę tai visai įsiutino, ir ji nuvyko pas savo motiną pasitarti. Namuose Kamė viską papasakojo motinai.

— Užmušk šią biaurią paukštę,— patarė jai motina.— Iškepk ją ant karštų žarijų ir atiduok katei. O plunksnas užkask giliai žemėje. Bet padaryk viską taip, kad niekas nieko nematytų ir nežinotų.

Sugrįžusi į rūmus, Kamė taip padarė, kaip jai patarė motina. Ji nusitaikė, kai nieko nebuvo kambaryje, ištraukė auksinę paukštę iš narvelio, užmušė ją, nupešė ir iškepė ant karštų žarijų. Mėsą atidavė katei, o plunksnas užkasė sode giliai į žemę.

Netrukus ten, kur buvo užkastos auksinės paukštės plunksnos, išdygo du gražūs raudonmedžiai. Jie labai greitai augo, ir jų šakos kasdien darėsi žalesnės ir tankesnės. Karalius mylėjo šituos medžius. Jis liepė pakabinti tarp medžių hamaką ir dažnai eidavo pailsėti jų kuplių vainikų šešėlyje. Vieną kartą karalius gulėjo hamake ir užsimerkęs aiškiai pamatė nuostabiosios Tamės paveikslą. Nuo to laiko jis visuomet ateidavo prie šitų medžių, o Kamę visai užmiršo.

Kamė visa tai matė, bet nieko nesakė, nors jos širdį draskė baisus pavydas.

Vieną dieną netikėtai pakilo stiprus vėjas, jis ėmė sukti lapus, kelti dulkes ir lankstyti sode medžius. Tuo pasinaudodama, Kamė nubėgo į sodą ir nukirto abudu medžius. O kai grįžo karalius, jam pasakė, kad juos nulaužė taifūnas.

Iš tų medžių Kamė liepė tarnams padirbti verpstę.

Kai verpstė buvo padirbta, Kamė sėdo prie jos ir ėmė minti kojomis paminą ir sukti rankomis siūlus. Vienas verpstės galas atrodė lyg paukštis su ilgu snapu; jis vis atsisukdavo Kamei į veidą. Jai pasirodė, kad kiekvieną kartą medinė paukštė sako:

— Kar-kar, kar-kar... Tu atėmei mano vyrą... Aš iškirsiu tau akis!

Kamė išsigando ir, nusviedusi verpstę šalin, liovėsi verpti.

Ir vėl Kamė nuvyko į kaimą papasakoti viską savo motinai.

— Sudegink tą biaurią verpstę,— tarė jai motina,— ir baigta. O pelenus papilk kuo toliau nuo rūmų.

Kaip motina liepė, taip Kamė ir padarė. Ji sudegino verpstę, o pelenus papylė kuo toliau nuo rūmų.

Netrukus toje vietoje, kur Kamė išpylė pelenus, išaugo medis tchi, vedantis skanius kvapnius vaisius. Veikiai medis sužydėjo, ir jo viršūnėje užsimezgė didelis ryškiai oranžinis apskritas vaisius tchi.

Netoli to medžio gyveno viena senutė. Ji pardavinėjo vaisius ir gaivinamuosius gėrimus. Į jos kuaną kartais užklysdavo nuvargę keleiviai numalšinti troškulio ir pailsėti.

Vieną dieną šita senutė, kuano šeimininkė, eidama pro medį tchi, pažvelgė į viršūnę ir pamatė kabantį vieną vienintelį ryškiai oranžinį vaisių. Ji sustojo ir lyg sau burbtelėjo:

— Kas per stebuklas, iš kur šitas vaisius!

Pastovėjo truputį ir nuėjo. Kai vaisius tchi nunoko, kuano šeimininkė vėl ėjo pro tą medį. Dabar ji atidengė savo pintinę ir juokais tarė:

— Vaisiau tchi, o vaisiau tchi! Nukrisk į mano pintinę! Aš tavęs nesuvalgysiu, tiktai duosiu visiems pauostyti!

Sulig tais žodžiais vaisius tchi pumptelėjo į jos pintinę.

Apsidžiaugusi senelė parsinešė vaisių tchi į kuaną ir padėjo jį ant lovos, prie pagalvio. Kartkartėmis ji paimdavo vaisių ir gardžiavosi jo švelniu kvapu. O, eidama į turgų, jam sakydavo:

— Vaisiau tchi! Prižiūrėk namus, aš einu į turgų ir parnešiu tau lauktuvių!

Slinko dienos, o vaisius tchi vis kvepėjo ir buvo šviežias, lyg ką tik nuskintas nuo šakos.

Vieną kartą, kai senutė išėjo iš namų, vaisius tchi perskilo ir iš jo išėjo... Tamė. Ji buvo plonutė, grakšti ir spindėjo paprastu kaimišku grožiu.

Tamė sutvarkė kuaną, išplovė grindis, išvirė senelei pietus ir atgal įlindo į vaisiaus vidų.

Parėjusi senelė labai nustebo: namai sutvarkyti, ant židinio išvirti pietūs, o kas tai padarė — nežinia. Senelė sumanė pasekti, kas čia yra. Apsimetė einanti į turgų ir pasislėpė už durų. Pro plyšį ji matė, kaip iš vaisiaus tchi išėjo grakšti mergina ir ėmė šeimininkauti. Senelė taip apsidžiaugė, kad, atvėrus duris, puolė prie Tamės. O kad Tamė vėl nepradingtų, ji sudaužė vaisių tchi į smulkius gabaliukus.

Nuo to laiko Tamė gyveno kartu su senele, kuano šeimininke, ir padėdavo jai viską dirbti. Jos labai susibičiuliavo lyg giminės. O kaimynai pamanė, kad pas senelę grįžo iš miesto jos duktė, ir ėjo pažiūrėti grakščios gražios Tamės.

Atsimindama, kaip ji buvo pavirtusi auksine paukšte, paskui raudonmedžiu tchi, o galų gale vėl atvirto mergina, Tamė labai bijojo, kad vėl jai kas nors nenutiktų. Ypač jai buvo baisu šalto vandens, kuriame nuskendo, krisdama drauge su riešutmedžiu. Ir ji prausėsi tiktai šiltu vandeniu. Todėl ji eidavo į mišką malkų ir prisišildydavo katilą vandens. Šiltame vandenyje maudytis buvo labai malonu, be to, jos oda tapo lygi ir švelni.

Vieną kartą per tuos kraštus keliavo karalius. Pastebėjęs švarų, jaukų kuaną, jis liepė sustoti poilsio. Sena šeimininkė atnešė arbatos, betelį ir pakvietė svečią prie stalo. Karalius pastebėjo, kad betelį jam padavė ne taip, kaip visuomet, o gražiai, tvarkingai,

kaip mokėjo tiktai jo nuskendusi žmona Tamė. Pašaukęs senelę, paklausė:

— Kas sutaisė šį betelį?

Senelė atsakė:

— Mano duktė! Ji turi auksines rankas!

Tada karalius pasakė, kad norėtų pamatyti jos dukterį. Senelė nuėjo į kitą kambarį ir pašaukė Tamę. Vos tiktai Tamė pasirodė, karalius iš karto atpažino savo žmoną.

Apsidžiaugęs karalius papasakojo senelei, kad jau seniai seniai jis kankinasi, ilgisi Tamės, ir prašė leisti žmonai vykti drauge su juo.

Tamė ir apsidžiaugė, ir nuliūdo. Jai gaila buvo palikti senelę, prie kurios taip buvo prisirišusi.

Bet karalius prisispyręs reikalavo. Tamei teko sutikti.

Apsikabinusi senelę, Tamė prižadėjo jos neužmiršti, sakydama, kad ateis diena, kai jos bus vėl drauge. Paskui ji susiruošė ir drauge su karaliumi iškeliavo į rūmus.

Išvydusi vėl savo seserį, Kamė sau pagalvojo, kad Tamė tapo dar gražesnė. Pyktis ir pavydas vėl užsiliepsnojo jos širdyje. Kamė norėjo būti tokia pat graži, kaip Tamė. Vieną dieną Kamė paklausė sesers, neparodydama tikrųjų savo kėslų.

— Tame, mano sesute! Tu ilgai gyvenai kaime, buvai visą laiką po karšta saule, bet tavo veidas toks švelnus ir lygus. Kodėl taip, pasakyk man?

Tamė visai nuoširdžiai atsakė:

— Aš prausiuosi karštu vandeniu — štai ir visa paslaptis.

Kamė ja nepatikėjo, bet nutarė vis dėlto išmėginti. Ji sau pagalvojo: „Palauk, ir aš būsiu graži ir žavi!" Ji liepė tarnams iškasti gilią duobę, išgrįsti ją akme-

ninėmis plytomis, kad pasidarytų baseinas, o paskui pripilti jį karšto vandens. Kai viskas buvo paruošta, Kamė nusirengė ir įšoko į kone verdantį baseino vandenį, ten supliko ir numirė.

Kamės mirtis nė kiek nenuliūdino karaliaus, o priešingai, jį pralinksmino. Sumanęs pasišaipyti iš piktosios jos motinos, jis liepė suplikusią Kamę nusiųsti jai ir pasakyti, kad tai dukters dovana. Gavusi dovaną, pamotė apsidžiaugė ir ėmė girtis kaimynams, kokia rūpestinga jos duktė. Ir, iš godumo niekam nedavusi nė kąsnelio, ji suvalgė beveik viską pati. Bet tada atskrido varna ir sukarksėjo:

— Karr, karr! Motina valgo savo dukterį, o man neduoda nė paragauti! Karr, karrr!

Motina užsimojo ant varnos rykšte ir nuvijo šalin. O paskui, pažvelgusi į puodo dugną, pamatė savo dukters galvą. Iš siaubo ji švystelėjo puodą šalin ir tučtuojau pamišo.

Ir netrukus ji mirė.

O Tamė tuo metu gyveno su karaliumi, ir abudu buvo labai laimingi ir linksmi.

Tačiau vieną dieną Tamė atsiminė savo senelę, kuri jai buvo kaip tikra motina, ir paprašė karalių leisti ją aplankyti.

Senelė neišpasakytai apsidžiaugė viešnia, ji atsiminė, kaip pirmą kartą pamatė šią gražuolę išlipančią iš vaisiaus tchi. Be Tamės kuano sodas apaugo žole ir namuose nebuvo tvarkos. Tamė ėmė viską tvarkyti, jai buvo linksma ir malonu dirbti.

Kartą vakare senelė su Tame sėdėjo sode ir kalbėjosi. Mergina taisė betelį. Pažvelgusi į medį, ji staiga pamatė auksinę paukštę, kuri traukė linksmą dainelę. Tamės širdis sudrebėjo, ji atsiminė tas dienas, kai pati buvo auksine paukšte. Tada ji labai tikėjo savo laime

ir atskrisdavo į karaliaus rūmus, kad karalius nors pažvelgtų į ją. Bet vėliau ji rūmuose liūdėjo, neturėjo, ką veikti, o juk tik darbe žmonės pajunta laimę. Ji tvirtai tikėjo tuo, kad visi neturtingieji žmonės bus laimingi todėl, kad jie dirba ir tiki laime.

Tamė padavė betelį senelei ir tarė:

— Rytoj grįšiu į karaliaus rūmus, reikia sodinti medžius, o po penkių dienų vėl atkeliausiu pas tave, mylima senele.

Senelė, primerkdama akis, maloniai šypsojosi, o iš jos veido raukšlių trykšte tryško gerumas.

MEDIS KCHE

Gyveno pasaulyje du broliai. Vieną dieną mirė jų tėvai, ir juodu liko vieni. Iš pradžių jų gyvenimas buvo pakenčiamas, abudu dirbo, negailėdami jėgų, ištisas dienas leido laukuose. Besirūpinant ir betriūsiant, greitai lėkė laikas, ir nė nepastebėjo broliai, kaip atėjo laikas vesti. O kai vedė, tai ėmė vienas nuo kito tolti. Mat, vyresnysis brolis aptingo, suvertė visus sunkiuosius darbus jaunesniajam ir jo pačiai.

Jaunesnysis brolis su savo pačia dabar eidavo gulti labai vėlai naktį, o kėlėsi ankstų rytą. Bet jaunesnysis brolis nesiskundė, jis buvo darbštus ir nepiktas. Kaip ir anksčiau, jis uoliai arė žemę, piovė buivolui žolę, tręšė laukus. Ir vyresnysis brolis staiga sunerimo. Jis manė, kad jaunesnysis brolis nori pasiglemžti didesnę derliaus dalį, ir, pasitaręs su pačia, nutarė nuo jo atsiskirti. Kaip tarė — taip padarė.

Jaunesniajam broliui teko ankšta šiaudinė trobelė ir medis kche, vedantis saldžius vaisius. Sunku buvo jam ir jo pačiai. Norėdami kaip nors verstis, jie rinko miške žagarus ir pardavinėjo turguje, samdėsi kitiems žmonėms nešioti sunkius daiktus.

Tuo tarpu vyresnysis brolis visą žemę išnuomavo, pats nieko neveikė, tiktai mylavosi su pačia. Matydamas, kad brolis su viskuo sutinka, jis pamanė, kad tas visai kvailas, ėmė jo nepaisyti, vaikščiojo išdidus ir pasipūtęs.

Vienintelė jaunesniojo brolio paguoda buvo medis kche. Ištisus metus abudu su pačia jį prižiūrėjo: apkasinėjo, valė žievę nuo skruzdžių ir kitokių vabzdžių. Jiems taip prižiūrint, medis iškerojo, ir jo puošnaus žalio apdaro šešėlis dengė beveik visą sodo sklypelį. Saldžius vaisius šakos nulenkė taip žemai, kad net trejų metų kūdikis galėdavo juos pasiekti savo rankutėmis. Nekantriai laukė neturtingoji pora tos laimingos dienos, kai kche vaisiai prinoks ir bus galima juos skinti.

Pagaliau atėjo lauktoji diena. Jaunesnysis brolis pririšo prie naščių dvi pintines, jo pati pasiėmė krepšelį ir nuėjo prie medžio kche skinti vaisių, kad paskui galėtų parduoti turguje. Bet staiga šakose jie išgirdo nepaprastą šlamesį: tarytum kas sėdėtų ten ir purtytų šakas. Juodu pakėlė galvas ir nustebę pamatė didžiulę neregėtą paukštę. Ji tupėjo pačioje medžio viršūnėje ir lesė nunokusius auksaspalvius vaisius. Juodu taip ir liko stovėti su savo pintinėmis ir krepšeliais, nedrįsdami prieiti prie medžio. Ilgai jie taip prastovėjo; pagaliau paukštė prilesė ir nuskrido. Nuo to laiko kiekvieną rytą, skindami vaisius, jie matydavo šią keistą paukštę, kuri atskrisdavo į medį, kol jie nebūdavo atėję, ir ramiai lesdavo vaisius, o prilesusi nuskrisdavo. Taip truko visą mėnesį, vaisių ant medžio mažai beliko.

Vieną kartą, laukdama, kol paukštė priles, jaunesniojo pati pajuokavo:

— Ponia paukšte, veikiai jūs sulesite visus vaisius ir nieko mums nepaliksite! Ant mūsų medžio kche, gerbiamoji, ne taip jau daug vaisių!

Paukštė pakėlė snapą ir prisimerkusi su šypsena atsakė:

— Už kiekvieną sulestą vaisių aš moku aukso ga-

balu! Atsineškite didelį maišą, aš duosiu jums tiek aukso, kiek širdis geidžia!

Pakartojus šiuos žodžius tris kartus, paukštė suplasnojo sparnais ir nuskrido.

Vyras su pačia labai nustebo, kai paukštė prašneko žmogaus balsu, ir iš pradžių nenorėjo patikėti savo ausimis. Bet paukštė tris kartus tą patį pakartojo, tai neliko jokios abejonės. Jie stovėjo labai susimąstę ir norėjo patikrinti stebuklingos paukštės žodžius.

Po pietų pati sėdo prie siuvinio. Ji pasiėmė storą rudą medžiagą ir pasiuvo iš jos maišą trijų verškų platumo ir trijų verškų ilgumo.

Kitą rytą, tik spėję pavalgyti, vyras su pačia išėjo iš trobelės. Jiems išėjus į kiemą, pakilo smarkus vėjas. Vėjo sūkuryje šmėstelėjo didžiulis paukštės šešėlis. Tuojau pat ji nutūpė viduryje kiemo, pasuko galvą lūšnelės linkui ir, primerkusi akis tarytum šypsodamasi, sušuko kažką lyg sveikintųsi. Pamačiusi neturtingos poros rankose maišą, paukštė nuleido galvą iki pat žemės ir davė ženklą, kad vyras sėstų jai ant nugaros. Įsidrąsinęs vyras užsiropštė ant paukštės ir stipriai apsikabino jai už kaklo. Didžiulė paukštė atsistojo, ištiesė savo ilgą kaklą, suplasnojo porą kartų sparnais ir, pakilusi į viršų, dingo mėlyname danguje.

Paukštė pakilo taip aukštai, kad nebuvo matyti žemės. Lengvi sidabriniai debesys šoko ratelį, čia susiglausdami, čia praretėdami. Kartais paukštė staiga lyg akmuo krisdavo žemyn ir lėkdavo vos vos liesdama medžių viršūnes. Paskui pasirodė jūra. Paukštė skrido beribėje erdvėje virš mėlyno vandens, virš šniokščiančių bangų, su griausmu dūžtančių į aštrias uolas.

— Jaunesnysis brolis, aptaškytas jūros putų, sėdėjo ant paukštės nugaros nei gyvas, nei miręs ir išsigandęs

ieškojo akimis kranto. Bet aplinkui ūžė bangos, o kur-ne-kur kyšojo vienišos aštrios uolos. Pagaliau paukštė staigiai pasisuko ir nuskrido į nedidelę salą. Ji apskriejo salą dideliu ratu, lyg rinkdamasi patogesnę vietą, tada apskrido mažesniu ratu ir pasileido kaip strėlė, kone liesdama aštrias kyšančias uolas. Jaunesnysis brolis užsimerkė, pamanęs, kad jie tučtuojau užsimuš. Bet paukštė laimingai pasiekė gilų urvą ir lėtai nutūpė.

Atsistojęs ant žemės, jaunesnysis brolis apsidairė. Aplinkui nė gyvos dvasios: nė žolelės, nė mažiausio paukštelio. Tiktai didžiuliai pilki akmenys pabirai gulėjo vienas ant kito. Šitie akmenys buvo nuostabiausių spalvų: balti, melsvi, raudoni, penkiaspalviai. Jie žėrėjo nuostabiomis pasakiškomis spalvomis. Šito jaunesnysis brolis dar niekada gyvenime nebuvo matęs. Ilgai jis stovėjo, apstulbintas nuostabaus akmenų žėrėjimo, bet paukštė davė ženklą eiti į urvą.

Atsargiai, pilnas baimės, žengė jaunesnysis brolis prie žiojėjančios urvo angos. Vos įžengęs vidun, rado skaidrių kaip stiklas akmenų krūvą. Čia gulėjo nuostabūs brangakmeniai: žali kaip katės akys, raudoni kaip kraujas, o kiti tokių spalvų, kad tiesiog neįmanoma aprašyti. Jie gulėjo kartu su auksu ir sidabru, jų buvo tiek daug, lyg jūros akmenėlių pakrantėje. Jaunesnysis brolis taip ir apstulbo. Jis pasirinko keletą aukso luitų ir deimantinių akmenų ir susidėjo viską į maišą. Paskui išėjo iš urvo, užlipęs paukštei ant nugaros, davė ženklą skristi.

Atrodo, jog paukštė buvo patenkinta, kad jaunesnysis brolis taip greitai grįžta namo. Ji linktelėjo galva, ištiesė kaklą ir kažką sušuko. Jos balsą pakartojo šimtai aidų. Paskui paukštė suplasnojo sparnais ir stai-

giai pakilo į mėlyną erdvę. Ir vėl skrido jie virš jūros, virš neįžengiamų miškų ir aukštų kalnų.

Kai saulė buvo arti laidos, paukštė jau tūpė į sodą, kur augo vaismedis kche.

Jaunesniojo brolio pati jau iš tolo pamatė vyrą, gyvą ir sveiką. Ji taip apsidžiaugė, kad pasileido bėgti prie paukštės, meiliai paglostė jos plunksnas ir ranka pasiūlė užlesti saldžių kche vaisių.

Paukštė užlėkė ant medžio, truputį palesė, o paskui, sukrykštusi tris atsisveikinimo žodžius, nuskrido. Nuo to karto ji rečiau telankė medį kche.

Gandas, kad netikėtai praturtėjo jaunesnysis brolis, veikiai pasiekė vyresniojo brolio ausis. Nejuokais susirūpinęs vyresnysis brolis kartu su pačia atėjo į svečius pas savo jaunesnįjį brolį, norėdamas iš jo paties sužinoti teisybę.

Nustebęs jis atidžiai išklausė savo brolio pasakojimą, o kai tas baigė, siūlė visą savo turtą atiduoti už trobelę ir medį kche. Vyresnysis brolis ir jo pati taip jaudinosi, kad net jų veidai persikreipė. Jie bijojo, kad jaunesnysis brolis nesutiks atiduoti jiems medžio kche. Tačiau — kaip jie nustebo — jaunesnysis brolis sutiko. Jis net neparodė gailesčio, o buvo linksmas, kaip visada.

Vyresnysis brolis ir jo pati suvirpėjo iš džiaugsmo. Tučtuojau atidavė jie jaunesniajam broliui savo žemes, namus, gyvulius ir kitą dieną persikraustė į trobelę su mažu sodeliu ir saldžiu vaismedžiu kche.

Ir naujoje vietoje vyresnysis brolis su pačia nieko neveikė, leido pinigus ir gulėjo ištisas dienas kieme, godžiai žiūrėdami į medį kche. Jie tik ir laukė, kada atskris nematyta paukštė.

Vieną rytą vyras su pačia pajuto vėjo dvelkimą, ir tuojau pat prieš juos susiūbavo medžio kche viršūnė.

Jie pašoko, ėmė blaškytis, puolė prie medžio ir sustojo nustebę: pačioje medžio kche viršūnėje tupėjo didžiulė mėlyna paukštė ir lesė saldžius vaisius.

Nespėjo paukštė sulesti nė kelių vaisių, jie vienu balsu sušuko:

— Ei, klausyk! Šitas medis — visas mūsų turtas, o tu lesi tiek daug jo vaisių, kad mes mirsime badu.

Išgirdusi tuos žodžius, paukštė pakėlė galvą, primerkė akis lyg juoktųsi ir atsakė:

— Už kiekvieną sulestą vaisių aš moku aukso gabalu! Siūkite didelį maišą, ir jūs gausite aukso tiek, kiek panorėsite.

Tris kartus pasakiusi šiuos žodžius, paukštė suplasnojo sparnais ir nuskrido.

Nesitverdami džiaugsmu, vyras su pačia puolė į trobelę, norėdami greičiau pasisiūti maišą.

Jie ilgai ginčijosi ir barėsi, kokio didumo turi būti maišas. Iš pradžių jie norėjo pasiūti keletą, bet išsigando,— juk gali paukštė užpykti, ir nutarė pasiūti tik vieną, tokį pat, kokį turėjo jaunesnysis brolis, tiktai dvigubai didesnį.

Kitą rytą paukštė švilpdama nusileido priešais skurdžią trobelę. Vyresnysis brolis ir jo pati net nebaigė valgyti pusryčių, tuoj išbėgo į kiemą. Pasigriebęs maišą, vyresnysis brolis greitai užšoko ant paukštės nugaros, pati gerindamasi paglostė jos plunksnas. Po valandžiukės didžiulė paukštė atsistojo, ištiesė kaklą, suplasnojo porą kartų sparnais ir, skubiai pakilusi į viršų, nuskrido mėlyna erdve.

Kaip ir aną kartą paukštė skrido virš sidabrinių debesų, virš neįžengiamų miškų, virš aukštų kalnų ir mėlynos jūros ir nusileido toje pačioje saloje prieš paslaptingą urvą.

Nušokęs nuo paukštės nugaros, vyresnysis brolis

pamatė daugybę įvairiaspalvių brangakmenių, nuo jų žėrėjimo raibo akys. Nelaukdamas paukštės ženklo, puolė jis į urvą. Briliantai, rubinai, auksas ir sidabras viliojo jį, ir jis kaip sapne, užmiršęs viską pasaulyje, puolė rinkti šias brangenybes, dėdamas jas į savo didžiulį maišą. Ir kai maišas buvo jau pilnas, jis nusivilko marškinius, sumezgė rankoves ir ėmė rinkti į juos brangenybes.

Tuo tarpu paukštei nusibodo laukti, ji garsiai klyktelėjo, šaukdama jį. Vyresnysis brolis tiktai vakare išlindo iš urvo, sulinkęs nuo aukso ir brangakmenių naštos, ir nuėjo prie paukštės. Jis pririšo vieną maišo galą prie paukštės sparno, kitą sau prie nugaros, o marškinius apsiglėbė.

Paukštė vos pakilo nuo žemės, neaukštai tepakilo ir tuojau vėl nusileido. Pagaliau iš visų jėgų suplasnojo sparnais ir nuskrido. Vyresnysis brolis su džiaugsmu pagalvojo, kad veikiai su šitomis brangenybėmis jis bus namie. Jis pasistatys puošnius rūmus su aukštomis durimis, aplinkui bus platūs laukai. Dabar juodu su pačia iki amžiaus galo daugiau nieko nedirbs, o tiktai džiaugsis gyvenimu.

Staiga papūtė stiprus vėjas. Mėlynos bangos pakilo, suliūliavo, jų pilkos keteros beveik lietė nusilpusią paukštę. Ji vos-ne-vos kovojo su vėju ir vis rečiau mojavo nusilpusiais sparnais. Sunkus maišas su auksu ją daužė, o kai maišas labai skaudžiai trenkė jai, paukštė staiga suglaudė sparnus ir kaip akmuo krito į jūrą. Baisi banga užliejo godų brolį, ir kartu su auksu jis nugrimzdo į gelmių gelmes.

Pajutusi palengvėjimą, paukštė suplasnojo sparnais, nusipurtė jūros vandenį ir pakilo į viršų. Ji nuskrido tenai, kur jos laukė aukšti kalnai ir neįžengiami miškai.

BERNIUKAS KUAJUS

Seniai, labai seniai Pietų Vietname gyveno berniukas Kuajus[1]. Niekas neatsiminė, kas ir kada jam davė tokį vardą, ir jis pats to nežinojo. Taip pat nežinojo Kuajus, iš kur jis kilęs ir kas jo tėvai. Kuajus žinojo tiktai viena, kad jis turi tarnauti seniūnui Tiua Langui, turtingiausiam žmogui visame kaime. Jo šeimininkas buvo piktas, uvėrus, o svarbiausia — baisiai godus.

Jis susigrobė visą valstiečių žemę. Nunoksta kieno nors sode vaisiai, išsikepa kas nors saldų pyragą, išsiaudžia kuriuose namuose gražų audeklą — didesnę dalį reikia nunešti Tiua Langui. Jei godusis turtuolis negaudavo dovanos, įdūkdavo ir, stvėręs savo aštrią ietį smailu blizgančiu galu, perverdavo tokį drąsuolį kiaurai.

Kuajus taip seniai tarnavo pas Tiua Langą, net nebeatsimena nuo kada. Gal nuo pat gimimo dienos, nes visus devynerius savo gyvenimo metus, kai gyvena margame pasaulyje, jis tarnauja pas seniūną. Nei šaltu liūčių metu, nei per karščius Kuajus neturėjo kuo prisidengti savo kūno. Jis buvo basas ir plikas kaip akmuo ant upelio dugno. Tiua Langas jį mušė, aikštinga turtuolio žmona jį nuolat barė, o maži seniūno vaikai krėtė jam visokias šunybes. Berniukas nuo ankstaus ryto iki vėlyvos nakties buvo jų siuntinėjamas.

[1] K u a j u s — išdaigininkas, padauža.

Godusis Tiua Langas penėjo kiaules. Jų buvo kokia penkiasdešimt. Kiaulės buvo tokios riebios, kad vos panešė savo lašinius.

Vieną kartą iš džiunglių išbėgo tigras ir nutvėrė pačią riebiausią kiaulę. Užsivertęs kiaulę ant nugaros, žvėris dingo miške. Tigrui labai patiko riebi kiauliena. Kitą dieną jis vėl atbėgo ir nusinešė dar vieną kiaulę. Godusis Tiua Langas kone galo negavo iš tokio sielvarto, jis pasišaukė Kuajų ir liepė jam saugoti kiaules.

Bet tigras vėl atėjo iš džiunglių ir nusinešė kiaulę, o kitą dieną papiovė dar vieną. Tiua Langas įsiuto, pačiupo Kuajų ir mušė jį tol, kol visas berniuko kūnas rumbais nuėjo.

— Niekingas vaikigali,— šaukė šeimininkas, dusdamas iš pykčio,— aš įsakau tau pagauti tigrą, kai jis dar kartą ateis prie mano kiaulių. Jei tu nepaklausysi mano įsakymo, aš tave užmušiu.

— Bet tigras labai stiprus ir labai piktas, kaip aš galiu jį pagauti, juk jis mane sudraskys,— kalbėjo berniukas.

Tiua Langas paniuro, jo antakiai, panašūs į dvi dideles šluotas, susidūrė virš nosies, jis pagriebė savo aštriąją ietį ir, nukreipęs tiesiai Kuajui į pilvą, sušuko:

— Eik, o jei ne, aš tave nudėsiu.

Persigandęs berniukas išbėgo iš namų. Gatvėje buvo žmonių.

— Vargingas mano gyvenimas,— skundėsi žmonėms berniukas,— šeimininkas visada mane muša, šeimininkė bara, o vaikai krečia šunybes. O dabar štai Tiua Langas verčia mane eiti į džiungles ir užmušti tigrą. Žmonės gerieji, pasigailėkite, padėkite man... O Tiua Langas užmuš mane,— ir ašaros pradėjo ristis jo skruostais.

Tada iš minios išėjo senelis su ilga žila barzda, jis buvo labai neturtingas, ant kūno teturėjo tiktai raudoną klubų apraišalą.

— Sakyk, ar gali su tigru susidraugauti? — paklausė senelis.

Ašaros nustojo riedėjusios berniukui iš akių.

— Žinoma, galiu su tigru susidraugauti,— atsakė jis,— ne taip jau sunku. Bet ar tai padės jį užmušti?

Žilabarzdis senis su raudonu apraišalu vėl pasakė:

— Kuajau, kai tu sutiksi tigrą, ar mokėsi jį apgauti ir atsivesti arčiau kaimo? Jeigu tu mokėsi jį suvilioti, duok mums ženklą, mes tuojau pat atbėgsime ir susidorosime su juo.

Kuajus linktelėjo galva ir tarė:

— Kai tik aš sušuksiu: „Ak, labai skauda. Labai skauda!" — jūs atbėkite man į pagalbą.

— Gerai. Eik, Kuajau, ir nieko nebijok,— pasakė žilabarzdis senis.

Ir Kuajus nudrožė į džiungles. Jis nepasiėmė nei kardo, nei skydo,— jis ėjo prieš tigrą tuščiomis rankomis, nes tik beginklis žmogus gali įsigyti tigro pasitikėjimą. Netoli tenuėjęs, Kuajus pamatė tigrą. Berniukas jam žemai nusilenkė.

— Gerbiamasis tigre,— mandagiai pasveikino berniukas tigrą,— tuojau vidurdienis, saulė labai karštai kepina, ar nenorėtum su manim išsimaudyti?

Tigras, išsižiojęs ir iškišęs liežuvį, sunkiai lekavo. Jis nusižiovavo, lėtai pasirąžė ir ilgokai žiūrėjo į Kuajų. Mažas beginklis berniukas, plikas kaip akmuo upėje, buvo jam nepavojingas.

— Kuo tu vardu? — paklausė tigras.

— Mūsų žmonės mane vadina Kuajumi. Aš neturiu nei tėvo, nei motinos, esu našlaitis. Einam su manim maudytis!

Tigras linktelėjo galva, ir juodu su Kuajum nuėjo prie upelio. Ant kranto Kuajus pamatė didžiulę gyvatę, ji gulėjo pačiame įsaulyje, o jos drėgni margi žvynai blizgėjo ir mirgėjo saulės spinduliuose. Kuajus sustojo ir įsistebeilijo į gyvatę.

— Ei našlaiti Kuajau,— paklausė nustebęs tigras,— į ką tu taip spoksai?

— Aure, matai tą diržą,— atsakė Kuajus, rodydamas gyvatę,— jis priklauso Tiua Langui, aš turiu jį saugoti.

— Leisk man jį prisimatuoti,— paprašė tigras.

— Ne, negalima. Tiua Langas primuš mane, jeigu sužinos.

— Jei tu neduosi šito diržo man užsijuosti, aš tuoj tave prarysiu.

— Na, tada leisk man nueiti toliau, kad Tiua Langas manęs nepamatytų, o kai aš nueisiu, užsijuosk!

— Gerai,— suurzgė tigras.

Kuajus nubėgo toliau, o tigras priėjo prie gyvatės, paėmė ją už galvos, gėrėdamasis jos žvilgančiais žvynais, ir bandė ją užsijuosti, bet gyvatė sušnypštus staiga jam įkirto. Tigras sukaukė iš skausmo, nuo jo kaukimo sudrebėjo miške lapai, o aidas nuskambėjo kalnais. Tigras leidosi bėgti, o gyvatė, piktai šnypšdama, jį vytis.

Kai tigras gelbėjosi nuo gyvatės, Kuajus ėjo kaimo linkui. Tigras pagaliau paspruko nuo piktos gyvatės ir pradėjo ieškoti Kuajaus, norėdamas jam atkeršyti. Pasivijęs berniuką, tigras užriaumojo, kad dabar jį prarysiąs. Bet Kuajus, ramiai žiūrėdamas į tigrą, tarė:

— Netriukšmauk, aš neišgirsiu Tiua Lango būgno.

Tai sakydamas, Kuajus parodė į didžiulį samanių lizdą didelės palmės drevėje. Tigras, vos išgirdęs apie būgną, labai panoro jį pamatyti ir padaužyti.

— Aš bijau,— įspėjo Kuajus,— kad nebūtų taip, kaip su Tiua Lango diržu. Nenorėjau tau jo duoti, bet tu vis tiek savo padarei ir dar grasinai mane suėsiąs. Gerai, mušk būgną, bet jei Tiua Langas išgirs, jis mus abu užmuš.

Tigras suirzęs tarė:

— Ei tu, našlaiti Kuajau, jeigu neleisi man pabarškinti būgnu, tuojau tave prarysiu.

— Gerai, bet leisk man nueiti toliau, kad Tiua Langas, čia atėjęs, manęs nepastebėtų. O kai aš nueisiu, tu gali jį daužyti, kiek tavo širdis geidžia.

Vos Kuajus pasislėpė už medžių, tigras, dusdamas iš nekantrumo, pakėlė leteną ir pumpterėjo į samanių lizdą. Įširdusių samanių spiečius pakilo iš drevės. Jos aplipo tigrą iš visų pusių ir ėmė be gailesčio jį gilti. Nuo skausmo tigrui aptemo akys, jis suriaumojo taip garsiai, kad nuo jo kaukimo miške sudrebėjo lapai, o aidas atsimušė kalnuose. Riaumodamas iš skausmo, žvėris nudūmė, o samanės jį vijosi ir smaigstė gyliais jo storą odą.

Kol tigras pabėgo nuo samanių, saulė ėmė leistis. Kuajus priėjo du aukštus bambukus, augančius visai netoli kaimo. Nuo vėjo gūsių bambukų stiebai girgždino vienas kitą, ir atrodė lyg kas pūstų ragą. Kuajus įlipo į vieną bambuką ir ėmė laukti tigro. „Aš jau pasistengsiu,— manė sau berniukas,— kad šį kartą tigras nuo manęs nepaspruktų."

Tigras, atsekęs Kuajaus pėdomis, labai įdūko, pamatęs, kad tas įsirangęs į bambuką, ir norėjo tučtuojau jį pulti. Bet Kuajus ramiai tarė:

— Tyliau, tyliau! Aš užlipau čia pasiklausyti, kaip dievas groja rageliu, o tu man trukdai!

Tigras sustojo, pakėlė galvą ir ėmė klausytis. Švelnūs balsai kaip stebuklingo paukščio daina glostė ausį,

užliūliuodami dvasią ir kūną. Tigras, nesitverdamas kailyje, sušuko:

— Ei, našlaiti Kuajau, leiskis žemyn, aš noriu užlipti į tavo vietą, kad geriau girdėčiau, kaip dievas groja rageliu.

— Gerai, man negaila,— atsakė Kuajus,— bet aš bijau, kad nebūtų taip, kaip su būgnu, tu ir vėl gali užsimanyti mane sudraskyti.

Tuo metu atlėkė naujas vėjo gūsis, bambuko stiebai sučyravo dar smarkiau. Tigras sušuko, virpėdamas iš nekantrumo:

— Klausyk, Kuajau, jeigu tučtuojau neužleidi man vietos, aš tave sudraskau.

— Gerai,— tarė Kuajus,— lipk į šitą bambuką, bet jeigu kas nors vėl nutiks, nieko nekaltink.

Tigrui nė motais berniuko žodžiai. Kai tiktai tas nusliuogė žemyn, jis pradėjo kopti storu bambuko kamienu. Staiga papūtė smarkus vėjas, du didžiuliai bambukai palinko į vienas kitą ir suspaudė kamienais tigrą. Jis sumaurojo iš skausmo.

— Ak, skauda! Labai skauda! Našlaiti Kuajau, išvaduok mane, o jei ne, aš tave suėsiu.

Kuajus stovėjo žemai ir, plodamas delnais, juokėsi. Staiga jis atsiminė, kaip buvo susitaręs su žilabarzdžiu seniu, ryšinčiu raudoną apraišalą ant klubų, ir taip pat ėmė drauge su tigru šaukti:

— Ak, skauda! Labai skauda!

Kaimo gyventojai, išgirdę tigro ir Kuajaus šaukimą, griebė kas pagalį, kas ietį, kas virvę ir leidosi prie bambukų. Senis su raudonu apraišalu, įlipęs į medį, užmetė ant tigro virvę. Surištą tigrą užkėlė ant bambukinių neštuvų ir nunešė Tiua Langui. Žilabarzdis senis išėjo į priekį ir tarė turtuoliui:

— Kuajus pagavo tigrą, mes tiktai jam padėjome, tu turi jį apdovanoti.

— Gerai, visi galite sau eiti,— atsakė Tiua Langas,— Kuajus sugavo tigrą, tai atpirko savo kaltę, juk per jį dingdavo mano kiaulės. Už ką aš turiu jį apdovanoti?

Valstiečiai išsiskirstė, liūdnai panarinę galvas.

Nuo to laiko visas kaimas pamilo mažąjį Kuajų. Tačiau berniukas ir toliau tarnavo pas Tiua Langą, ir kaskart jo gyvenimas darėsi vis sunkesnis. Vieną kartą nuėjo Kuajus pas žilabarzdį senį su raudonu klubų apraišalu ir ėmė skųstis:

— Tiua Langas muša mane, jo žmona visada bara, o Tiua Lango vaikai krečia šunybes. Aš sugavau tigrą, daugiau Tiua Langui nedingsta kiaulės, bet kaip jis man atsidėkojo? Man dar blogiau, negu pirma.

Senis taip apkabino Kuajų, kad net sidabrinės jo barzdos garbanos uždengė berniuko galvą, ir tarė:

— Kuajau, tu būtinai turi papasakoti, kaip tu sugavai tigrą, garbingiems šviesuliams — Saulei ir Mėnuliui. Saulė ir Mėnulis apdovanos tave ir nubaus Tiua Langą.

— Saulė ir Mėnulis visada teisingi,— atsakė Kuajus.— Reikia jiems papasakoti, kaip aš sugavau tigrą. Dangaus šviesuliai padės man varge.

Nutaręs žūt būt papasakoti Saulei ir Mėnuliui apie savo vargus, Kuajus įlipo į aukštą medį ir ėmė žiūrėti į dangų. Staiga pakilo vėjo sūkurys. Medžio šakos išsitiesė kaip du didžiuliai sparnai, jų lapai sušlamėjo. Paskui medis pamažu ėmė trauktis nuo žemės ir, pakilęs aukštai į dangų, greitai nuskrido. Mažasis Kuajus prisiglaudė prie kamieno ir nustebęs žiūrėjo žemyn. Šit medis atsidūrė tarp baltutėlių kaip medvilnė debesų. Suskliausdamas savo žalius sparnus, jis pralėkė

tarp didžiulių spindinčių žvaigždžių ir sustojo prie milžiniškų dangaus vartų. Nukalti iš gryno aukso, jie spindėte spindėjo, o jų viršūnė skendo įvairiaspalviuose debesyse. Kuajus žengė pro vartus: viskas aplinkui švytėjo ir mirgėjo lyg tūkstančiai brangakmenių; toliau akinamai spindėjo rūmai. Pūtė vėsus kvapus vėjelis. Kuajus galų gale pajuto malonų palengvėjimą.

Žvaigždės, pamačiusios mažą nuogą berniuką, labai nustebo ir viena per kitą ėmė apie jį kalbėti.

— Kur tu eini, berniuk? — pagaliau paklausė Kuajaus viena žvaigždė.— Gal tu paklydai mūsų dangaus karalystėje?

— Garbingoji žvaigžde,— atsakė Kuajus,— atskridau į dangų papasakoti Saulei ir Mėnuliui, kaip aš sugavau tigrą. Ar neparodytum man, kur juos rasti?

Žvaigždė nusišypsojus atsakė:

— Eik į Dangaus sodus. Saulė ir Mėnulis jau kelinta diena ten barasi, ir mes niekaip negalime jų sutaikyti. Gal būt, tau pavyks sugerinti garbingus dangaus valdovus, o jei ne, bus prastas oras ir prapuls derlius.

Kuajus nuėjo ieškoti Dangaus sodų. Netrukus jis priėjo didžiulį parką. Virš galvos šlamėjo nuostabiai puikių medžių akyti lapai iš deimantų, rubinų, smaragdų ir dramblio kaulo. Būriai neregėtų paukščių įvairiaspalvėmis ryškiomis plunksnomis skraidė nuo medžio ant medžio ar tupėjo ant spindinčių šakų, išdidžiai žvelgdami į mažą nuogą berniuką.

Kuajus jų paklausė:

— Paukščiai, ar nežinote jūs, kur dabar Saulė ir Mėnulis?

Viena paukštė, kurios plunksnos spindėjo kaip auksas, parodė gražią pievelę ir tarė:

— Ten rasi juos abudu besibarančius.

Kuajus skubiai nubėgo į tą pusę ir netrukus pamatė

Saulę ir Mėnulį, piktai ir rūsčiai besikivirčijančius. Saulės drabužiai buvo purpuriniai, o Mėnulis vilkėjo violetinės medžiagos rūbą, bet degantys pykčiu abiejų šviesulių veidai buvo raudoni kaip ugnis, Kuajus, nedrįsdamas arčiau prieiti, pasislėpė už medžio kamieno iš brangiųjų akmenų ir klausėsi jų kalbos. Saulė tarė:

— Mano šviesa ir mano šiluma labai naudinga žmonėms. Tik mano dėka jie išsidžiovina malimui ryžius.

Mėnulis į tai atsakė:

— O aš sakau, kad mano šviesa daug naudingesnė ir medžiams, ir žolei, ir žmonėms, ir gyvuliams. Be manęs niekas negalėtų gyventi. Mano šviesa reikalingesnė už tavo.

Ir abu šviesuliai ėmė karštai ginčytis. Kuajus negalėjo daugiau slėptis, jis išbėgo iš už medžio ir, susidėjęs rankas, nusilenkė Saulei ir Mėnuliui. Paskui berniukas tarė:

— Žmonės žemėje dėkingi jums abiem. Labai gerai, kai būna šilta diena arba žvaigždėta naktis, gerai lietūs ir saulės šviesa, šiluma ir vėsa. Mano kaimo gyventojai, tikėdamiesi jūsų pagalbos, pasėja grūdus į žemę ir laukia derliaus. O šviesuliai, jūs turite susigerinti ir būti draugiški kaip broliai, tada žmonių namuose bus mažiau vargo ir skurdo.

Saulei ir Mėnuliui Kuajaus žodžiai pasirodė labai protingi, ir jie nustojo kivirčytis. Bet po dienos Mėnulis, draskomas pavydo, ėmė šviesti naktį taip smarkiai, kad nuo kaitros pagelto medžių lapai, nuvyto gėlių žiedai ir žolės, ir javai laukuose ėmė džiūti.

Kuajus supykęs nuėjo pas Saulę ir Mėnulį ir rado juos dar labiau besibarančius. Paėmęs juos už rankų, pavėdėjo į priešingas puses, nes abudu taip lasijo, kad nieko girdėti negalėjai.

— Saulė dirba savo darbą, o Mėnulis — savo,— tarė berniukas,— kai Mėnulis ima pavydėti Saulei, žmonėms tenka dėl to kentėti nepriteklius.

Mėnulis susierzinęs atsakė:

— Žmonės Saulę gerbia labiau už mane, todėl aš noriu Saulę pažeminti. Ne tavo nosiai mane mokyti.

Ir, suvirpėjęs iš pykčio, Mėnulis ėmė siųsti į žemę dar karštesnius spindulius. Žolė ir medžiai, gėlės ir ryžiai — viskas išdžiūvo žemėje. Upeliuose neliko nė lašo vandens. Kuajus, netekęs kantrybės, sušuko:

— Saulė privalo siųsti į žemę šilumą. Kaip neprotingai galvoja Mėnulis, norėdamas pranokti Saulę! Saulė daro, kas jai privalu daryti, tai kam Mėnuliui vis pykti ir daryti netvarką! Reikia pagalvoti ir apie žmones, kurie per jus nukenčia!

— Ak tu, mažas plikas nutrūktgalvi,— puolė Mėnulis Kuajų,— kam kaišioji nosį į Saulės ir Mėnulio darbus! Eik, iš kur atėjęs!

Įtūžęs Mėnulis ėmė viską negailestingai kepinti. Žmonių aimanos, ašaros ir dejavimai susiliejo į vieną galingą kaip jūros ūžesys šauksmą, kuris nuaidėjo iki pat dangaus. Kuajui pasirodė, kad jis užgirdo žilabarzdį senį priekaištaujant Mėnuliui. Berniukas gulėjo stebuklingo persiko pavėsyje ir, parėmęs rankomis galvą, mąstė, kaip padėti žmonėms. Staiga Kuajus pašoko ir nubėgo į pievelę.

— Garbingieji šviesuliai,— uždusęs prašneko jis.— Jūs visą laiką barėtės ir, tur būt, labai pavargote. Ar nenorėtumėt truputį pasivaikščioti, pailsėti, išsiblaškyti? Gal nueitume prie jūros!

Saulė ir Mėnulis mielai sutiko. Eidami paskui Kuajų, jie priėjo krantą, nuklotą auksiniu smėliu. Ramiai bangavo žydra mėlyna jūra. Išvydę jūrą, Saulė ir Mėnulis labai nudžiugo. Kuajus tuo tarpu šiek tiek at-

siliko, pasilenkė ir pasisėmė pilną saują smėlio. Paskui Kuajus, prisitaikęs, kai Saulė ir Mėnulis grožėjosi jūros bangomis, nežymiai pralindo į priekį ir sviedė smėlį tiesiog Mėnuliui į veidą. Mėnulis, buvęs raudonas kaip ryški liepsna, dabar pradėjo pilkėti ir pasidarė visai ramus ir švelnus. Mėnulio šviesa taip pat susilpnėjo. Naktys pasidarė vėsios. Po to Kuajus išbėgo pro dangaus vartus, užsikorė ant laukiančio jo medžio ir paršvilpė vėl į žemę. Jis priėjo kaimą, ir pirmas žmogus, kurį jis sutiko, buvo žilabarzdis senis su raudonu apraišalu ant klubų.

— Na, ar papasakojai Saulei ir Mėnuliui apie tai, kaip tu sugavai tigrą? — paklausė senis Kuajų.

— Ne, nespėjau. Saulė ir Mėnulis visą laiką barėsi.

Ir Kuajus papasakojo, kaip per Saulės ir Mėnulio nesantaiką vos neišdegę viskas ant žemės, kaip jis sviedęs saują smėlio Mėnuliui į veidą, norėdamas numaldyti atkaklaus šviesulio pyktį. Išklausęs Kuajų, senis nusijuokė ir, pasisodinęs berniuką ant nugaros, parėjo į kaimą. Paskui senis sušaukė visus valstiečius ir jiems tarė:

— Žinokite visi, kad Kuajus išgelbėjo mus nuo mirties. Saulė degino mus dieną, o Mėnulis — naktį. Medžiams ir žolei, gyvuliams ir žmonėms — viskam grėsė pražūtis. Bet Kuajus atvėsino Mėnulio šviesą, dabar ji vėl tapo šalta. Žiūrėkite, augalai atsigauna! Ir visa tai Kuajaus dėka, tai jis numaldė Mėnulio pyktį!

Atėjo naktis, o Kuajus, neturėdamas savo kampo, įsitaisė naktigultą prie upelio drauge su žilabarzdžiu seniu, kuris ryšėjo ant klubų raudoną apraišalą. Naktį pasaulį gaubė vėsi Mėnulio šviesa, kuri atsispindėjo

čiurlenančiame vandenyje, ir berniukas per sapną patenkintas šypsojosi.

Kitą dieną Kuajus sugrįžo pas šeimininką. Tiua Langas sumušė jį, Tiua Lango žmona jį labai išbarė, kam jis taip ilgai nebuvo namuose. Tačiau šeimininkas, sužinojęs, kad Kuajus buvo danguje ir net sutramdė Mėnulį, labai persigando. „Šitas berniukas,— galvojo sau Tiua Langas,— pagavo tigrą, jis neišsigando nė Mėnulio. Žiūrėk, vieną dieną jis atims iš manęs laukus. Reikia jam duoti tokį darbą, kurio jis negalėtų atlikti ir gautų galą."

Tiua Langas iš žmonių girdėjo, kad džiunglėse, ten, kur lianos taip susivijusios, kad negali kojos įkelti, gyvena nepaprastai piktas dramblys. Kai tiktai dramblys pastebi žmogų, jis tuojau jį puola, apviję̨s jį straubliu, pakelia ir smarkiai trenkia į žemę. Žmogus, aišku, tučtuojau miršta. Tiua Langas ėmėsi vykdyti savo sumanymą: jis pasiuntė Kuajų į mišką, liepdamas prirauti lianų lūšnelės statybai, ir neleido berniukui pasiimti nė pagalio.

Kuajus nudrožė į džiungles, tik švysčiojo tarp medžių jo plika figūrėlė. Nespėjo Kuajus išrauti kelių lianų, kai pasirodė piktasis dramblys. Berniukas labai išsigando, bet nesiryžo bėgti, nes žinojo, kad bėgti nuo dramblio pavojinga: jis pasiveja auką ir užmuša. Kuajus stovėjo ir laukė.

— Ei, našlaiti Kuajau, ko tu atėjai į džiungles ir čia stovi? — paklausė dramblys.

— Aš atėjau lianų rauti,— pasakė Kuajus.

— O kam tau reikia lianų?

— Kad galėčiau save surišti,— atsakė Kuajus.

Dramblys nustebęs išpūtė savo mažas akeles, net jo straublys susitraukė, o iltys pakilo į viršų.

— O kam tau reikia save surišti, našlaiti Kuajau?

Kuajus jam atsakė:

— Veikiai prasidės baisus žemės drebėjimas, dangus nukris ant žemės, ugnis sudegins viską kiaurai, liks gyvas tiktai tas, kas suspės susirišti.

Išgirdęs tai, dramblys labai persigando, visos jo keturios kojos sudrebėjo iš baimės.

— Tai surišk ir mane,— mikčiodamas paprašė jis.

Palingavęs galva, Kuajus atsakė:

— Tu toks didelis, o aš visai mažas, kaip aš galiu prirauti tiek lianų, kad tave galėčiau surišti?

— Aš tau padėsiu prirauti lianų, tiktai prižadėk surišti mane.

Dramblys ištiesė straublį visu ilgumu ir ėmė rauti lianas didžiuliais pluoštais, po valandėlės lianų buvo jau visa krūva.

— O Kuajau, dabar surišk mane, aš bijau, kad tuojau prasidės žemės drebėjimas, dangus nukris ant žemės ir ugnis sudegins viską kiaurai. Surišk mane, aš labai noriu išlikti gyvas.

Kuajus tyčia dėjosi galvojąs, ar verta čia jam terliotis. Dramblys iš nekantrumo įdūko, baksterėjęs berniuką straubliu, sutrimitavo ir piktai primerkė akis:

— Ei, našlaiti Kuajau, tučtuojau surišk mane, o jei ne, aš tave užmušiu.

Kuajus supynė lianas į storą virvę ir stipriai pririšo dramblį prie didžiulio medžio kamieno, kurio neapkabintų nė dešimt vyrų.

— Dabar pasimuistyk, man reikia pažiūrėti, ar stipriai esi pririštas. Jeigu tu prastai pririštas, tai vargu ar pasiseks tau likti gyvam, kai dangus nukris ant žemės ir prasidės didžiuliai gaisrai.

Dramblys suriaumojo, pasirąžė ir sutraukė savo pančius. Tada jis persigandęs sako:

— O Kuajau, surišk mane dar stipriau, aš turiu išsigelbėti nuo baisaus pavojaus.

Kuajus vėl surišo dramblį, nuviję dar stipresnes virves, ir, kai dramblys dar kartą pasimuistė, virvės atlaikė. Tada Kuajus tarė:

— Nebus jokio žemės drebėjimo, ir dangus taip pat nenukris ant žemės. Tyčia tave surišau, kad galėčiau užmušti. Girdi, dramblys? Nudobsiu tave už tai, kad tu buvai piktas ir žiaurus ir padarei žmonėms daug skriaudų.

Išgirdęs tuos žodžius, dramblys baisiai persigando, ir iš jo akių ėmė plūsti ašaros. Jis suriaumojo sumaurojo, ir jo riaumojimas nuskambėjo kaip griaustinis, tačiau, nors ir kaip jis muistėsi ir blaškėsi, virvės stipriai jį laikė. Tada Kuajus nusilaužė aštrų bambuko stiebą, persmeigė juo dramblį ir neskubėdamas parėjo į kaimą.

Tiua Langas, išgirdęs dramblio riaumojimą, gaudžiantį kaip griaustinis, su džiaugsmu pagalvojo, kad įtūžęs dramblys jau bus užmušęs Kuajų. Visa Tiua Lango šeima džiaugėsi, kad pasisekė pagaliau atsikratyti berniuku, ir staiga ant slenksčio pasirodė Kuajus. Tiua Langas iš nustebimo neteko žado, atsipeikėjęs suriko:

— Kur lianos?

Kuajus nespėjo pratarti nė žodžio, o Tiua Langas, stvėręs lazdą, berniuką apkūlė. Tiua Lango žmona puolė jį barti. Ji pavadino jį dykaduoniu ir tinginiu ir nedavė nė grūdelio ryžių, nors Kuajus buvo labai alkanas. Neklaužados Tiua Lango vaikai, pamatę, kad Kuajus atsigulė pavėsyje pailsėti, mėtė jį akmenimis, o kai berniukas, nuo smūgių pabudęs, ėmė verkti, jie linksmai kvatojos. Pasilikęs vienas, Kuajus liūdnai nu-

leido galvą ant kelių, nežinodamas, ką toliau daryti.

Kitą rytą šeimininkas pasišaukė Kuajų. Veidas jo buvo niūrus, antakiai, panašūs į dvi dideles juodas šluotas, susijungė virš nosies. Šeimininkas paėmė ietį ir užsimojo, taikydamas Kuajui į pilvą.

— Niekingas našlaitpalaiki,— sušuko Tiua Langas,— eik į džiungles ir parnešk man daug lianų. Eik tuojau, o jei ne — tučtuojau užmušu tave.

Kuajus vėl nuėjo į džiungles, o Tiua Langas manė, kad šį kartą Kuajus jokiu būdu nesugrįš gyvas. Kuajus nuėjo į tą pačią vietą, kur vakar buvo užmušęs dramblį. Dramblys vis dar buvo pririštas prie medžio, kurio kamieno neapkabintų nė dešimt vyrų. Dramblio žaizdoje, kurią padarė vakar Kuajus, kapstėsi būrys juodų varnų. Jos buvo sulindusios į dramblio vidurius ir lesė. Kuajus pasislėpė krūmuose ir laukė, kol visos varnos sulįs į dramblio pilvą. Kai įlindo paskutinė varna, Kuajus prišoko prie dramblio ir palmės lapu uždengė žaizdą, storoje dramblio odoje. Paskui aštriu bambuko stiebu nupiaustė stiprias lianas, apvyniotas apie storą kūną. Tada Kuajus užsikorė ant dramblio nugaros ir ilga šaka uždrožė jam per pilvą. Varnos dramblio pilve išsigando, sukvarksėjo ir ėmė plasnoti sparnais, norėdamos ištrūkti į laisvę. O kadangi jos išlėkti negalėjo, dramblio kūnas, tūkstančio varnų sparnų varomas, pakilo į orą. Dramblys lėkė kaip paukštis. Kuajus, sėdėdamas ant jo nugaros, linksmai juokėsi, smūgiais baidydamas varnas. Dramblys kilo vis aukščiau ir aukščiau. Šit jie išskrido iš džiunglių, perskrido upę ir ėmė lėkti virš kaimo. Visas kaimas išbėgo iš namų ir apstulbęs žiūrėjo į lekiantį dramblį. O labiausiai valstiečiai nustebo, pamatę ant dramblio nugaros sėdintį mažąjį Kuajų. Žilabarzdis senis su raudonu apraišalu ant klubų linksmai pamojavo Kuajui ranka. Kuajus

pamojavo jam rykšte, o paskui stipriai sudavė dramb-liui per šonus, ir dramblys, visam kaimui džiūgaujant, pakilo dar aukščiau. Skrendantį dramblį apspito paukš-čių būrys, jie sutūpė drambliui ant nugaros, o Kuajui ant galvos ir pečių ir čiulbėjo savo nuostabias giesmes. Kuajus mojavo rykštele ir dainavo drauge su paukš-čiais. Taip aplėkė jis visą pasaulį, kalnus ir miškus, upes ir jūras, o paskui sugrįžo į savo kaimą. Berniukas nusileido su drambliu kaip tik viduryje Tiua Lango kiemo. Šeimininkas jau buvo girdėjęs iš valstiečių, kad Kuajus atskridęs ant dramblio nugaros, ir nežinojo, tikėti ar netikėti tokiu stebuklu,— tik staiga išvydo savo kieme Kuajų ant dramblio. Tiua Langas tuojau išbėgo į kiemą. Tiua Lango žmona, džiaugsmingai šaukdama, išbėgo drauge su juo. Ir Tiua Lango vaikai, šūkaudami ir juokdamiesi, pasipylė į kiemą ir apstojo nepaprastą dramblį, ant kurio nugaros sėdėjo mažasis Kuajus, plikas kaip akmuo upės dugne. Dramblio nu-gara kyšojo virš stogų, o jo didžiulis pilvas užankštė beveik pusę kiemo.

— Garbingasis ir mylimasis Kuajau,— pradėjo Tiua Langas,— tai aš tave pasiunčiau į džiungles lianų, ir todėl tu galėjai pagauti stebuklingąjį dramblį.

O Tiua Lango vaikai Kuajui šaukė:

— Nuostabusis broli Kuajau! Gerasis broli Kuajau! Nulipk žemyn ir pažaisk su mumis!

Maloniai šypsodamasi, Tiua Lango žmona berniukui tarė:

— Nulipk žemyn, Kuajau, aš tau duosiu naują pui-kią skrybėlę. Ji pridengs tave nuo kaitros.

Bet Kuajus nejudėdamas sėdėjo ant dramblio nuga-ros, ir jo širdis pajuto neapykantą klastingam Tiua Lan-gui ir visai jo giminei. Berniukas tiktai šypsojosi.

— O Kuajau, iš ko tu juokiesi? — paklausė jį šeimininkas.— Mielasis Kuajau, ar leisi man paskraidyti stebuklinguoju drambliu?

— Leisiu, jei tik nori,— linktelėjo galva Kuajus.

— Ar leisi mano žmonai ir savo broliams ir seserims užlipti ant dramblio nugaros?

— Žinoma,— leido Kuajus.

Tiua Langas patenkintas nusijuokė, jo žmona taip pat nusijuokė, o vaikai ėmė šokinėti iš džiaugsmo. Kuajus nušoko ant žemės ir, duodamas rykštę, kurią laikė rankoje, tarė Tiua Langui:

— Tiua Langai, imk šitą rykštę, pliek ja drambliui per šonus, ir jis pakils į orą. Juo stipriau tu muši, juo aukščiau dramblys pakils. Tiktai žiūrėk visą laiką žemyn, tu pamatysi daug stebuklų: nuostabius miškus, gražius kalnus, blizgančias upes ir visų gražiausią reginį pasaulyje — jūrą.

Tiua Langas, išsproginęs akis, paklausė:

— Nejaugi bus galima skraidyti ir virš jūros?

Kuajus linktelėjo galva.

— Jūra didžiulė, jos nuostabiai ryškioje mėlynėje ūždamos pakyla bangos,— kalbėjo Kuajus.

Tiua Langas patenkintas nusijuokė, ir jo žmona taip pat nusijuokė, vaikai šokinėjo iš visų pusių, mėgindami užlipti ant dramblio. Kuajus dar pasakė:

— Juo toliau skrendi virš jūros, juo ji gražesnė. Bet atsimink, kai tu būsi virš jūros, turėsi atplėšti lapą nuo dramblio žaizdos, kad dramblys galėtų nusileisti ir atsigerti vandens. Kitaip jis negalės toliau skristi, o kai atsigers, tu vėl galėsi skristi, kur tik panorėsi.

Tiua Langas paglostė Kuajaus galvą ir tarė:

— Labai gerai, labai gerai! Taip aš ir padarysiu.

Paskui Tiua Langas, nekantraudamas pakilti į orą, padėjo savo žmonai užlipti ant dramblio nugaros, užtraukė ant jos ir savo vaikus, paėmė į ranką rykštę, kurią padavė jam Kuajus, ir sukirto drambliui per šonus. Varnos persigandusios sukvaksėjo ir ėmė plasnoti sparnais, dramblys staiga pakilo į orą ir nuskrido virš žemės. Tiua Langas net kvatojo iš malonumo, ir žmona jo taip pat kvatojo, ir Tiua Lango vaikai kvatojo ir plojo rankomis. Tiua Langas uždrožė smarkiau rykšte drambliui per šonus, tas pakilo dar aukščiau ir nulėkė mėlyna erdve. Tiua Langas žiūrėjo apačioje į žemę, po juo praplaukė neįžengiamos džiunglės, aukšti kalnai, pilnos vandens upės. Tiua Lango žmona viską rodė pirštais ir juokėsi patenkinta.

— O jūra dar gražesnė,— tarė jai Tiua Langas.

Jis sukirto drambliui, ir jie ėmė lėkti dar greičiau. Ir šit apačioje sutvisko bekraštė jūros mėlynė, per ją ritosi bangos su sidabrinėmis putomis ant keterų. Tiua Langas džiūgavo, matydamas jūrą, o jo žmona vis rodė pirštais ir juokėsi dar garsiau. Jie nuskrido iki pačio jūros vidurio, ir staiga Tiua Langas atsiminė, kad jam liepta nulupti lapą nuo dramblio šono, kad dramblys galėtų nusileisti ir atsigerti vandens. Tiua Langas pasilenkė, atvėrė dramblio pilve žaizdą, ir varnos viena po kitos ėmė tuojau skristi laukan, garsiai kvarksėdamos. Jų buvo taip daug, kad jos juodu debesiu padengė jūrą ir dangų. Tiua Langas nesuprato, kas čia darosi, bet paskui jis veikiai pamatė, kad didžiulis dramblio pilvas ima bliukšti ir dramblys jau nebeskrenda, kaip anksčiau, o lyg akmuo krenta žemyn. Tiua Lango žmona gailiai pravirko, o jis pats vos spėjo sušukti:

— Ei Kuajau! Greičiau gelbėk, aš žūstu! — ir dramblys įkrito į jūrą kartu su Tiua Langu, jo žmona ir vai-

kais, ir visi jie kartu pasinėrė gelmėse. Virš vandens sukosi būriai kvarksinčių varnų. Banga pakėlė į dangų savo keterą su sidabrine puta ir tarė:

— Tiua Langas jau guli negyvas jūros dugne!

O tuo tarpu Kuajus drauge su žilabarzdžiu seniu, ryšinčiu raudoną apraišalą ant klubų, ir visais valstiečiais stovėjo ant jūros kranto. Atnešta bangos žinia apie Tiua Lango mirtį visus pradžiugino. Žilabarzdis senis paėmė Kuajų už rankos, ir juodu nuėjo į kaimą.

— Dabar Kuajus pareis į kaimą laisvas ir laimingas, kaip visi šio kaimo gyventojai,— prašneko senis.

Paskui žilabarzdis senis užtraukė dainą apie Kuajaus žygius, jis dainavo apie tai, kaip Kuajus apgavo tigrą, surišo piktąjį dramblį, sutramdė Mėnulį ir paskandino godųjį Tiua Langą. Senukas pakėlė Kuajų ir pasisodino ant pečių, ir visi ėjo paskui juos, linksmai šokdami ir dainuodami dainas, kaip didelės šventės metu.

ORCHIDĖJA

Seniai seniai gyveno viena valstiečių šeima — tėvas ir trys sūnūs. Vyriausiasis Kcha mokėjo puikiai groti rageliu. Vos tiktai jis prideda ragelį prie lūpų, paukščiai ima šokti ant šakų ir čiulbėti pagal jo muziką. Vidurinysis brolis Datas labai puikiai lošė šachmatais, prie šachmatų lentos niekas jo nepralenkdavo. Jauniausiasis brolis Lanas buvo labai darbštus, jis padėjo tėvui arti lauką ir stropiai mokėsi.

Kartą tėvas pasišaukė sūnus ir jiems tarė:

— Aš jau senas, iškaršęs, o jūs suaugę, laikas jums susirasti žmonas ir parvesti į namus geras marčias.

Vyresnieji broliai, išgirdę tėvo žodžius, nusišypsojo ir pagalvojo sau: „Tėvas nori, kad mes parvestume į namus geras marčias, bet juk tai vieni niekai."

Kcha manė, kad jis savo grojimu sužavėsiąs visų gražiausią merginą apylinkėje. Datas tikėjosi, kad savo puikiu lošimu šachmatais jis prisivilios visų turtingiausią nuotaką. Tiktai jauniausią sūnų tėvo žodžiai labai nuliūdino. Jis susimąstęs priėjo prie Orchidėjos krūmo, kur paprastai ilsėdavosi, ir tarė:

— Ach, Orchidėja, tėvas nori, kad jo sūnūs parsivestų į namus geras marčias. Kurgi man rasti tinkamą žmoną?

Orchidėja, kuri kasdien jaunuolį matė, drauge su juo skaitė knygas ir buvo tikra jo draugė, nusiminė, išgirdusi tuos žodžius.

— Aš visada tau padedu, kuo galėdama,— tarė Orchidėja,— aš nukreipiu lapus ir žiedlapius, kad saulės spinduliai kristų tau ant knygos, aš pritvindau orą švelniu savo žiedų kvapu. Tačiau, deja, nežinau, kaip surasti tau tinkamą žmoną.

Išgirdęs Orchidėjos žodžius, Lanas labai susijaudino ir tyliai sušnibždėjo:

— Mano svajonė — rasti tokią gražią ir švelnią žmoną, kaip tu...

Sulig tais Lano žodžiais, ant vienos šakos išsiskleidė didžiulis žiedas ir iš jo žiedlapių iššoko jauna ir graži mergelė. Priėjusi prie nustebusio Lano, mergelė tarė:

— Aš — valstiečio duktė. Vienas nelabasis, išvydęs mano gražumą, panoro, kad aš būčiau jo žmona. Aš nesutikau, ir tada jis savo piktais kerais pavertė mane Orchidėja.

Lanas nusišypsojo ir, paėmęs mergelę už rankos, nusivedė į trobą.

Kcha ir Datas taip pat atvedė tėvui parodyti savo nuotakas. Kcha nuotaka buvo labai graži, bet jos išdidumas buvo didesnis už grožį. Ji didžiavosi savo grožiu ir tuo, kad jos tėvas buvo valdininkas. Dato nuotaka buvo stora ir apvali kaip rutulys, ji buvo apsikarsčiusi auksiniais papuošalais ir žiūrėjo į visus iš aukšto, nes buvo kilusi iš turtingų namų ir nelaikė žmonėmis neturtingesnių už save. Vos merginos pamatė viena kitą, jų širdyse kilo pavydus apmaudas, jos visaip stengėsi viena kitą pažeminti, pradėjo bartis, pyktis ir taip prasiginčijo kiaurą dieną. Tėvas, išvydęs, kad jos nepaliauja bartis ir nesiduoda perkalbamos, labai įširdo. Kcha ir Datas, matydami netinkamą savo nuotakų elgesį, taip pat sumišo. Broliai išvarė jas, sakydami:

— Mūsų šeima darbšti, čia ne vieta tinginiams, mūsų namuose niekas nesipyksta. Išeikit...

Tada ir jauniausiasis sūnus parvedė savo žmoną. Ji pasisveikino su tėvu ir vyresniaisiais broliais, paskui, pamačiusi, kad namuose nėra tvarkos, pasiraitojo rankoves ir ėmė tvarkyti. Kai vyras susiruošė eiti į laukus, ji taip pat pasiėmė kauptuką ir nuėjo drauge su juo. Atėjusi į laukus, Orchidėja tuojau ėmė kasti žemę. Ji užtraukė skambią dainą, darbas virė jos rankose.

Saulė jau slinko vakarop, kai atėjo tėvas su vyresniaisiais broliais. Jie labai išgyrė Laną ir jo žmoną, matydami, kad sukasta pusė lauko. Staiga šią linksmą valandėlę papūtė baisus viesulas, nešdamas dulkių debesis, ir žemėje pasidarė visiškai tamsu. Pralėkęs švilpdamas sūkurys nusinešė mergelę Orchidėją. Lanas nepastebėjo, kaip prapuolė žmona. Jis išgirdo tiktai jos žodžius:

— Išvaduok mane! Eik prie kraugerio ir klastingo tigro urvo ir tu mane išgelbėsi.

Lanas tuojau suprato, kad nelabasis pagriebė jo žmoną ir nusinešė į savo valdas. Iš pykčio jam užvirė kraujas, ir, paprašęs tėvą leidimo, pilna ryžto širdimi iškeliavo ieškoti žmonos. Nuėjęs pusę kelio, susitiko budistų vienuolį. Sužinojęs, kas Lanui nutiko ir kad jis myli Orchidėją, vienuolis perspėjo jaunikaitį, kad gudrųjį tigrą galima nudobti tiktai stebuklingu kardu. Užjausdamas jaunikaitį, jis dar pasakė, kad toks stebuklingas kardas esąs netoli nuo čia pagodoje.

Lanas tuojau pat nuėjo į tą pagodą ir susiieškojo dvasininką, saugantį kardą. Tas, pamatęs, kad Lanas garbingas žmogus ir jo krūtinėje plaka drąsi širdis, pilna meilės ir teisingo pykčio, mielai paskolino jam stebuklingąjį kardą. Paėmęs kardą, jaunikaitis padė-

kojo dvasininkui ir drąsiai patraukė toliau prie klastingo tigro urvo.

Netrukus jis priėjo urvą, bet vos tik įžengė į jį, stori ir stiprūs kaip lianos voratinklių siūlai jį apraizgė ir suspaudė taip smarkiai, kad jis negalėjo net krustelti. Paskui iš viršaus nusileido didžiulis voras — šito urvo sargybinis — ir tarė:

— Jei tu nori patekti į urvą, tai pirmiausia atsakyk man į klausimus. Ir žinok, jeigu tu neteisingai atsakysi, aš tave savo tinkle pasmaugsiu.

Ir, patogiau įsitaisęs, voras paklausė:

— Kas gyvenime svarbiausia ir brangiausia?

Lanas tuojau atsiminė Orchidėją, jos gerą širdį ir darbštumą, atsiminė tėvo žodžius, giriančius mergelės uolumą, atsiminė valstietis savo kaimą, kur visi dirba auksinių ryžių laukuose, ir garsiai, drąsiai atsakė:

— Darbas — gyvenime svarbiausia ir brangiausia.

Didžiulis voras patenkintas nusikvatojo ir ėmė jaunikaitį girti:

— Teisingai, darbas — svarbiausia. Teisingai, tu įspėjai.

Paskui voras nuėmė savo voratinklį ir įleido jaunikaitį į urvą, kad jis galėtų išgelbėti savo žmoną. Lanas nudobė klastingą tigrą ir išvadavo mergelę Orchidėją.

Jaunoji pora grįžo namo ir gyveno laimingai ir linksmai. Tėvas buvo labai patenkintas marčia ir sūnumi. Vieną kartą, pasišaukęs juos, jis pasakė:

— Taip, mano sūnus parvedė gerą marčią...

STEBUKLINGA DOVANA

Kitados pas vieną turtingą valstietį dirbo vaikinas. Jis labai mėgo lošti kortomis ir buvo ligi ausų paskendęs skolose. Vieną kartą kreditoriai jį nutvėrė ir atėmė šeimininko buivolą, kurį jis ginė į lauką.

Vargšelis visai nusiminė; jis krito paslikas ant žemės ir guli. „Kaip dabar man pasirodyti šeimininkui į akis?"— mąstė jis nusiminęs.

Jį pastebėjo dvi varnos. Jos pamanė, kad jis negyvas, ir norėjo iškirsti akis. Tačiau vaikinas vikriai vieną jų nutvėrė ir piktai užriko:

— Biaurybe, mano akių užsigeidei? Dabar tu sužinosi, gyvas aš ar miręs!

— Paleisk mane,— prašo varna,— aš tau duosiu tokį daiktą, kad nesigailėsi!

— Kur tas tavo daiktas? — paklausė vaikinas.— Duok šen, arba tau galas!

Varna padavė jam gabaliuką jaspio ir tarė:

— Šitas jaspis duos tau viską, ko tik tu panorėsi.

— Tegu greičiau atsiranda šeimininko buivolas,— pasakė vyrukas, kietai spausdamas tarp delnų jaspį.

Sulig tais žodžiais buivolas atsistojo priešais jį. Tada jis paleido varną, parginė namo buivolą ir pasakė šeimininkui, kad daugiau jam netarnausiąs.

Paskui jis užsigeidė prabangaus namo, papuošto drakonais ir feniksais. Nespėjo jis nė užsiminti, žiūri —

priešais stovi namas, kaip tik toksai, kokio jis norėjo, ir dar pilnas brangių daiktų.

Paskui darbininkas užsigeidė plačios ir derlingos dirvos arimui. Kai ir šis jo troškimas išsipildė, jam atrodė, kad nieko daugiau nereikia, ir gyveno sau turtingai ir linksmai.

Bet kartą jis pajuto dar vieną troškimą:

— Noriu turėti žmoną,— tarė jis, paėmęs jaspį,— ir kad ji būtų daili kaip fėja, nusileidusi iš dangaus.

Sulig tais žodžiais atsirado mergina iš turtingų namų, gražiausia visoje apylinkėje, paprašė, kad jis vestų ją. Kurį laiką jie gyveno gerai, bet vėliau žmona ėmė klausinėti:

— Juk anksčiau tu buvai neturtingas, kaip tau pasisekė įsigyti tokį turtą?

Vyras nuoširdžiai papasakojo jai visą istoriją su varna ir su stebuklingu jaspiu.

Sužinojusi viską, ką norėjo, žmona sumanė klastą. Kartą, kai vyro nebuvo namie, ji pavogė jaspį ir nusinešė jį pas savo turtinguosius gimines.

Kai valstietis suprato, kad jo žmona ir jaspis dingo kaip ugny, jis labai nusiminė ir išėjo, kur akys veda. Jis įkopė į kalnus, atsisėdo ten ir gailiai pravirko.

Tada jam pasirodė Buda ir paklausė, ko jis verkia.

— Aš turėjau stebuklingą jaspį, žmona jį pavogė,— atsakė valstietis,— štai aš ir sėdžiu čia, apverkdamas savo nelaimę.

— Nesigraužk,— tarė Buda,— duosiu tau gerą patarimą, ir tu susigrąžinsi savo turtą.

Ir Buda padavė jam dvi gėleles — baltą ir raudoną.

— Įsmeik baltą gėlelę prie namo durų, kur pabėgo tavo žmona,— tarė jis,— ir ten įvyks stebuklas. Paskui duosi namo gyventojams pauostyti kitą gėlelę, ir jie mielai grąžins tau jaspį.

Valstietis paklausė Budos, nuėjo prie savo skriaudėjų namų ir įsmeigė prie durų baltą gėlelę. Nuostabus kvapas pasklido po kambarius, visa šeima išėjo pažiūrėti, kas čia taip kvepia. Tėvas, motina ir duktė, stumdydami vienas kitą, puolė kuo greičiau uostyti gėlelės.

Bet kas gi nutiko? Tėvas pauostęs pajuto, kad jo nosis ištįso per visą aršiną. Tas pats nutiko žmonai ir dukteriai. Jų nosys nulinko ir karojo kaip dramblio straubliai.

Liūdnai žiūrėdami vienas į kitą, jie liejo ašaras. Kokia baisi nelaimė juos ištiko! Jie išmėgino daugybę vaistų, aplankė daugelį gydytojų, bet niekas negelbėjo: nosys nė per veršką nesumažėjo.

Po kelių dienų valstietis lyg niekur nieko aplankė savo uošvius. Pamatęs jų ilgas nosis, jis negalėjo susilaikyti iš juoko.

— Nežinom, kuo mes prasikaltę ir už ką dangus siunčia mums tokią nelaimę,— skundėsi jam uošvis ir uošvė, liedami ašaras.

— O todėl taip atsitiko, kad jūs pasigviešėte svetimo gero,— tarė jiems valstietis.— Jeigu jūs sugrąžinsite man jaspį, aš tuojau jus išgydysiu.

Uošviai tuojau paliepė dukteriai grąžinti jaspį. Atgavęs jaspį, valstietis davė jiems pauostyti raudoną gėlelę. Ir ką gi? Nosys vėl pasidarė tokios, kaip buvusios, o dukters nosis vėl buvo tokia pat graži, kaip ir anksčiau. Ji nuolankiai grįžo į vyro namus ir daugiau bijojo net prisiliesti prie jaspio.

Juodu ilgai santarvėj gyveno. Jų vaikai buvo gražūs kaip jaspis, ir protu niekas prilygti jiems negalėjo.

Kai pagaliau valstietis paseno ir atėjo laikas mirti, prie jo namo atskrido dvi varnos ir sukranksėjo:

— Greičiau, greičiau!.. Greičiau atiduok jaspį!

Namuose staiga plykstelėjo akinanti šviesa, ir jaspis dingo kaip nebuvęs.

STEBUKLINGAS PERLAS

Mažasis Mamas gulėjo prie židinio, padėjęs galvą ant senelio kelių, ir gėrėjosi ryškia liepsna.

— Seneli, būk geras, papasakok kokią nors gražią pasaką!

Senelis susimąstė, pasiglostė sidabrinę barzdą.

— Gerai, aš tau papasakosiu pasaką apie stebuklingą perlą. Klausyk!

Jis užsitraukė dūmą, išpūtė keletą kvepiančių ratilų, kurie lėtai lėtai kilo į lubas, atsikosėjo ir pradėjo:

— Seniai seniai gyveno garbingas žilabarzdis Bangas su paėia. Jie buvo neturtingi, bet vargas jų neslėgė. Tik viena bėda — jie neturėjo vaikų. Bango pati kasdien meldė dangų pasiųsti jai vaiką, ir pagaliau, kai jai sukako keturiasdešimt metų, gimė sūnus. Vaikas atnešė džiaugsmą į Bango namus, ir laimingi tėvai pavadino jį Bau, tai reiškia „brangenybė".

Bangas ir jo pati triūsė iš visų jėgų, kad jų mažajam Bau nieko netrūktų, kad jis visada turėtų saldžių ryžių, šiltų drabužių ir jaukų kampelį...

Tačiau juo daugiau jie dirbo, juo didesnius mokesčius plėšė iždui pikto ir godaus karaliaus valdininkai. Todėl neturtas neapleido Bango namų.

Mažasis Bau augo lepinamas, bet jis buvo geras ir rūpestingas berniukas ir mielai padėdavo motinai triūsti namuose.

Kai Bau suėjo devyneri metai, tėvai buvo visai nusigyvenę. Senasis Bangas buvo silpnas, pasiligojęs, jis

jau negalėjo dirbti laukuose. Sodas prie Bango namų taip pat ištuštėjo neprižiūrimas. Nuo ašarų ir sunkaus darbo nusilpo motinos akys, ji visą laiką sėdėjo troboje ir valė savo ir mažojo Bau surinktas dygiažolių sėklas, iš kurių virė sriubą — ryžių jau seniai jie nematė.

Kartą senasis Bangas pasiėmė šeimos knygą, kurioje buvo aprašytas jo protėvių gyvenimas, ir ėmė ją atidžiai skaityti. Jis norėjo sužinoti, ar visada šeima vargo ir skurdo. Ir galop viename pageltusiame puslapyje jis perskaitė, kad jo senelis kažkada turėjo stebuklingą perlą, kuris turėjo galią išpildyti kiekvieną šeimininko norą. Bijodamas, kad pikti žmonės nepavogtų perlo, Bango senelis užkasė jį kalno papėdėje po dideliu kampuotu rupūžės pavidalo akmeniu.

— Dabar pasibaigs mūsų vargai! Dabar nebeskursime! — sušuko senasis Bangas.— Mažasis Bau gyvens laimingai.

Pati nustebusi pažvelgė į Bangą:

— Pasakyk, kas atsitiko?

Apsidairęs aplinkui, Bangas pasilenkė prie pačios ir pasakė į ausį:

— Šį vakarą mes eisim atkasti lobio su stebuklingu perlu.

Tirštėjo sutemos. Ant kelio nebuvo nė gyvos dvasios, kai abu senukai, pasiėmę kastuvus ir kauptuką, nuėjo prie kalno papėdės. Su dideliu vargu jie nuvertė kampuotą rupūžės pavidalo akmenį ir ėmė kasti akmenuotą žemę. Kai dangaus žvaigždės rodė vidurnaktį, Bangas ir jo pati buvo iškasę duobę sulig žmogaus ūgiu, bet joje nieko nerado. Šiek tiek pailsėję, senukai vėl ėmė kasti. Staiga iš po žemių ėmė skverbtis ryškūs melsvi spinduliai.

— Žiūrėk, žiūrėk! — sušuko senasis Bangas, linksmai trindamas rankas. Senukai vėl užgulė kastuvus.

Karalystės sostinė buvo netoli nuo kalno papėdės. Tuo metu, kai seneliai atkasė savo lobį, karalius su karaliene plaukiojo po tvenkinį netoli rūmų puošnioje paauksuotoje valtyje. Staiga karalius pastebėjo, kad rytinis dangaus pakraštys sušvito ryškia mėlyna šviesa, pasklidusia debesyse. Greitai išlipęs iš valties, karalius nuėjo į didžiųjų rūmų salę, sušaukė žymiuosius savo valdinius, dvariškius ir išminčius ir ėmė jų klausinėti, kas ta paslaptinga šviesa, spindinti rytuose. Didikai, būdami baisūs nemokšos, negalėjo nieko atsakyti. Tačiau vienas iš jų, senas garbus išminčius, išėjęs priekin, tarė:

— Didysis valdove, girdėjau, kad labai seniai mūsų šalyje vienas žmogus turėjo stebuklingą perlą; tas nuostabus akmuo spindėjo ir žėrėjo akinamai melsva šviesa ir turėjo stebuklingą galią išpildyti visus šeimininko norus. Tačiau įsigyti stebuklingą perlą galėjo tik labai nusipelnęs žmogus. Man regis, kad šitie spinduliai sklinda nuo stebuklingo perlo.

— Ar vertas aš, taip daug rūpinęsis savo tauta ir akylai saugojęs karalystės sienas, stebuklingo perlo? — paklausė karalius, glostydamas sau pilvą iš pasitenkinimo.— Ar galiu aš turėti šį perlą, ar ne?

Senasis išmintingas patarėjas atsakė:

— O karaliau, tu ir taip laimingai gyveni, tavo rūmai ištaigingi, tavo lobynai pilni aukso, šimtai tarnų, vos pažvelgi, puola vykdyti tavo norų. Stebuklingą perlą gali įsigyti tiktai sąžiningas, niekam nepadaręs blogo žmogus. Apsidairyk aplinkui. Prabanga, supanti tave, nuskurdino ir pavertė elgetomis tavo pavaldinius. Ar tu žinai, kiek žmonių mirė iš bado, kiek nekaltų vargšų pūsta kalėjimuose, kiek pasmerkta mir-

čiai? Kaipgi tu gali tikėtis, kad stebuklingas perlas patektų tau į rankas?

Karalius baisiai įdūko ir įsakė senelį surakinti grandinėmis.

— Aš įsigysiu stebuklingą perlą, tu pamatysi, netikėli! — šaukė karalius.— Ir pirmas mano noras bus paversti tave tigru, kad tu gyventum miške, drebėdamas iš siaubo, ir kad tave nudėtų medžiotojai.

Karalius išbėgo iš rūmų, apsuptų sargybos. Šokę ant arklių, jie leidosi keliu, einančiu į rytus.

Senasis Bangas ir jo pati, nušviesti melsvos šviesos, spindinčios iš po žemių, tuo metu stengėsi nustumti sunkų akmenį, kuris trukdė toliau kasti. Pagaliau jiems pasisekė nuversti akmenį, po juo pamatė nedidelę dėžutę, iškaltą iš akmens. Joje buvo paslėptas stebuklingas perlas didumo sulig paukščio kiaušiniu, jis skleidė akinančią melsvą šviesą. Senukų akys sudrėko iš džiaugsmo, jie stovėjo ir gėrėjosi stebuklingu akmeniu. Staiga jų ausis pasiekė kanopų bildesys nuo kelio, einančio iš sostinės. Seneliai persigando. Bangas norėjo paslėpti stebuklingąjį akmenį, bet jis spindėjo taip ryškiai, kad niekur jo nepaslėpsi. Kol senasis Bangas blaškės, nežinodamas, kur padėti perlą, ant kelio pasirodė raiteliai, ir vienas jų sušuko:

— Ei jūs, seni elgetos! Karalius reikalauja, kad tučtuojau atiduotumėte jam kaip mokestį dėžutę su stebuklingu perlu.

Žilasis Bangas puolė ant kelių į dulkes ir ėmė maldauti karalių:

— Mes neturtingi, mūsų namuose nėra nė saujos ryžių, mes neturime kuo maitinti savo sūnų. Jeigu tu atimsi iš mūsų stebuklingą perlą, mes mirsime iš bado ir skurdo.

Karalius sušuko, trypdamas arkliu senelį:

— Jūs apgailėtini vergai, tik težinote valgyti ryžius ir tinginiauti. Brangakmenis turi būti tuojau man atiduotas, kaip teisinga ir privaloma duoklė!

Senasis Bangas atkakliai papurtė galvą:

— Šitą akmenį gavo mano senelis už savo nuopelnus ir paliko anūkams. Argi tu mažai turi sidabro, aukso ir brangių akmenų? Mūsų giminė turi saugoti stebuklingą perlą ir perduoti jį iš kartos į kartą. Aš negaliu atiduoti jo į svetimas rankas.

Tada karalius, nesitverdamas pykčiu, sušuko:

— Biaurusis seni! Tu dar drįsti man priešt arauti! Sargyba! Čiupkite jį ir atimkite stebuklingąjį perlą!

Senasis Bangas stipriai spaudė prie krūtinės mažą akmeninę dėžutę, jo pati stovėjo iš baimės nei gyva, nei mirusi. Karaliaus kareiviai sučiupo Bangą ir išplėšė iš jo rankų dėžutę. Bangas iš nusiminimo sušuko:

— Godus ir niekšingas karaliau, tu apiplėši neturtingus, dėl tavęs kenčia visi žmonės. Bet ateis diena, ir dangus nubaus tave už visus tavo nusikaltimus.

Paraudęs iš pykčio, karalius sušvokštė:

— Dangaus griaustiniai dabar mano valdžioje! Visos smiltelės jūros dugne, visi džiunglių medžiai, visi ryžių daigai laukuose — viskas priklauso man! Visas auksas ir visi brangakmeniai žemėje — mano! Aš visų žmonių valdovas! Niekas negali priešt arauti mano norams!

Senasis Bangas nesitverdamas pakėlė kauptuką ir užsimojo juo ant karaliaus, bet kareiviai jį sučiupo ir surišo. Karalius prisiekė abu senius nubausti mirtimi.

Mažasis Bau, rytą pabudęs ir neradęs nei tėvo, nei motinos, išėjo jų ieškoti. Priėjęs prie upės, jis pamatė didžiulę minią, o jos viduryje savo tėvą ir motiną, pri-

rištus prie karaliaus sargybinių arklių. Bau pravirko, pribėgo prie jų ir pakibo motinai ant kaklo. Tuo metu prijojo karalius ir liepė įmesti į bangas abu senelius, o kartu ir mažąjį Bau. Karaliaus sargybiniai, kuriems žmogų nužudyti buvo taip lengva, kaip suvalgyti bananą, įvykdė įsakymą ir nujojo sau.

Mažasis Bau nepajėgė kovoti su bangomis, jis springo nuo vandens ir jau būtų nugrimzdęs sūkuryje, bet staiga prie jo priplaukė didžiulė žuvis, iškėlė jį virš vandens ir, nuplaukusi į krantą, išmetė berniuką ant smėlio. Kai pagaliau Bau atgavo sąmonę, žuvis į jį prašneko tokiais žodžiais:

— Klausyk, Bau! Karalius nužudė tavo motiną ir tėvą, užsigeidęs stebuklingo perlo. Kai tu užaugsi, Bau, tau reikės atkeršyti piktam karaliui ir susigrąžinti perlą. Kai stebuklingas perlas bus tavo rankose, ateik vėl čia, kur nuskendo tavo tėvas ir motina. Tu galėsi juos atgaivinti. Bet atsimink, Bau, tu turi būti ryžtingas ir drąsus.

Pasakiusi tuos žodžius, žuvis švystelėjo uodega ir dingo bangose. Bau pakilo ir tylėdamas nuėjo krantu; jam skaudėjo širdį, ir ašaros tekėjo per skruostus. Nuo žuvies žodžių jam pasidarė lengviau, jis šiek tiek aprimo, liovėsi verkęs, paskui nusileido prie vandens, nusiprausė ir nukeliavo tolyn.

Berniukas ėjo ir ėjo, niekur nesustodamas, kol praėjo tris miškus ir devynias upes. Jau temo, kai Bau priėjo didelį kaimą. Vos gyvas iš nuovargio pasibeldė berniukas į turtingo namo duris ir paprašė valgyti. Bet stora moteris, šių namų šeimininkė, liepė tarnams jį varyti šalin. Tada Bau sielvartingai sušuko:

— O šeimininke, aš neturiu nei tėvo, nei motinos, nei namų, nei pastogės, nejaugi tu neduosi man nors saujos ryžių.

Piktoji Beo, tai reiškia storulė,— taip buvo pramin-ta šykščioji šeimininkė,— išdidžiai pakėlė galvą, o jos atsikišę, grobuoniški dantys godžiai sublizgėjo.

— Aš maitinu savo ryžiais tik tarnus, kurie man dirba, ir šunis, kurie saugoja mano namus,— tarė Beo,— jeigu tu man tarnausi, tai tau atsiras maisto.

Bau sau pagalvojo: „Čia aš galėsiu palaukti, kol išmuš mano keršto valanda",— ir atsakė piktajai Beo:

— Gerai, sutinku tau tarnauti, bet už tai turėsi mane sočiai maitinti ir rengti.

Nuo tos dienos Bau tapo tarnu piktosios Beo namuose. Kasdien jis ginė į lauką buivolus, piovė žolę, ganė kiaules ar prižiūrėjo vištas ir antis. Berniukas be poilsio dirbo nuo ankstaus ryto iki vėlaus vakaro, bet valgyti tegaudavo tiek mažai, kad beveik visada buvo alkanas. Atėjo vėsus metas, o Bau vis tebenešiojo senus suplyšusius drabužius, o pro jų skyles švietė mėlynės ant lieso berniuko kūno. Bau sumenko ir pabalo. Jis neturėjo nė kam pasiskųsti, tiktai išmintingas senas buivolas su užuojauta klausėsi berniuko skundo, kai šis ginė bandą į pievas.

— Iš tikrųjų,— kalbėjo išmintingasis buivolas,— gyvenimas sunkus ir pilnas nepriteklių. Tie, kurie tarnauja turtuoliams, visada gauna mažai maisto ir labai daug dirba, tiktai mirtis išvaduoja vargšą iš skurdo ir sunkaus darbo. Bet tu, Bau, turi viską iškentėti ir būti drąsiu, kad galėtum atsiimti iš pikto karaliaus stebuklingą perlą. Kai atgausi stebuklingą perlą, tada tuos visus rajūnus, kurie geria vargšų kraują ir gyvena neteisybėmis, būtinai paversk velniais ir raganomis.

Bau dažnai kalbėdavosi su senuoju buivolu, po to jam širdis šiek tiek atlėgdavo.

Vieną kartą vakare Bau pamatė, kaip piktoji Beo pasišaukė kažkokį žmogų. Bau išgirdo, kad piktoji

Beo prižadėjo parduoti mėsai senąjį buivolą, kuris jau silpnas ir nepavelka arklo. Berniukas persigando, nubėgo į tvartą ir papasakojo viską, ką girdėjo, išmintingajam buivolui.

— Bau,— tarė buivolas,— aš turiu iš čia bėgti, nes piktosios Beo namuose manęs laukia mirtis. Bėkime kartu, mes surasime ramią vietelę, kur nebus žmonių, ir tu galėsi sulaukti tos dienos, kai reikės atsiimti stebuklingąjį perlą. Kai tu atgausi stebuklingąjį akmenį, visoms mūsų bėdoms ateis galas.

Vidurnaktį, kai visi sumigo, Bau nuėjo į tvartą, tykiai atidarė duris ir išleido senąjį buivolą. Paskui berniukas užsiropštė jam ant nugaros, ir jie pranyko nakties tamsoje.

Iki ryto jie pasiekė pievelę tankiose džiunglėse, kur nebuvo žmonių, ir nutarė ten apsistoti.

Truputį pailsėjęs, Bau nuėjo į mišką rinkti vaisių ir gaudyti paukščių, o buivolas liko pievelėje skabyti žolę. Vakare Bau užkūrė didelį laužą ir, atsigulęs prie jo, greitai užmigo. Buivolas užsnūdo šalia berniuko, bet atidžiai klausėsi kiekvieno šnabždesio, pasiruošęs ginti mažąjį Bau.

Džiunglėse buvo tylu, tik retkarčiais pasigirsdavo pelėdos klyksmas. Mirganti laužo liepsna nušvietė pievelę ir tamsius medžių kamienus. Bau ramiai miegojo, prisiglaudęs prie buivolo. Staiga iš tankumyno iššoko didžiulis tigras, jo kailis piktai žvilgėjo laužo liepsnoje, didžiulės iltys baltavo pražiotuose nasruose, keldamos siaubą. Tigras piktai užriaumojo:

— Ei, iš kur jūs atsiradot? Savo nelaimei jūs čia atėjote, nes aš dabar alkanas.

Buivolas labai išsigando, supratęs, kad negalės atsiginti didžiulio tigro.

— Jei tu, tigrai, esi alkanas ir trokšti mėsos, tai

suėsk mane, bet pasigailėk šito berniuko, jis dar labai mažas, pasigailėk jo gyvybės,— prašė jis tigro.

Bet tigras sukriokė:

— Tavęs vieno man neužteks. Man reikia suėsti tave ir berniuką, tiktai tada aš numalšinsiu savo alkį!

— Šito berniuko tėvą ir motiną karalius įsakė nužudyti,— tebeprašė buivolas,— o jis turi atkeršyti už tą piktadarybę. Jei tu prarysi berniuką, tai padėsi piktajam karaliui sunaikinti nelaimingojo mažojo Bau giminę.

Buivolo žodžiai sujaudino tigrą, jis suėdė tik buivolą, mažojo berniuko jam pagailo. Tigras atsigulė šalia berniuko ir saugojo jį.

Kai atėjo rytas, Bau, pabudintas ryškių saulės spindulių, pravėrė akis ir pamatė šalia savęs tigrą. Jis baisiai persigando, suriko ir norėjo bėgti, bet tigras jį sulaikė ir tarė tyliai, kad berniukas neišsigąstų:

— Aš tau nieko nedarysiu. Tavo tėvą ir motiną nužudė karalius, todėl tu turi išlikti gyvas, kad neišnyktų jūsų giminė. Paklausyk, Bau, aš tau papasakosiu savo istoriją.

— Nelabai seniai ir aš buvau žmogus. Gyvenau rūmuose ir buvau karo patarėju. Bet po to, kai pasakiau karaliui teisybę į akis apie jo piktadarybes, jis ėmė manęs nekęsti ir su stebuklingu perlu pavertė mane tigru. Ateis laikas, atkeršysiu piktajam karaliui ir užmušiu jį.

Kai Bau išgirdo apie stebuklingą perlą, karštos ašaros ėmė ristis jo skruostais.

— Žinok, kad šitas perlas seniau priklausė mano tėvams,— tarė berniukas,— ir aš turiu jį atimti iš pikto karaliaus.

— Kai tu atgausi stebuklingą perlą, tai reikės atgaivinti visus žuvusius nuo karaliaus rankos ir išva-

duoti tuos, kurie kankinasi kalėjimuose ir tolimose negyvenamose salose. Bet šitai tu pajėgsi atlikti tik tada, kai užaugsi. Dabar tu esi visai vienas, todėl eik į miško pakraštį, ten yra gero senelio namas. Tas senelis neturtingas, bet jis kilnios ir geros širdies, jo namuose tu rasi prieglobstį. O jei kada nors panorėsi pamatyti mane, tai eik į mišką ir tris kartus mane pašauk. Pasakęs tuos žodžius, tigras dingo už medžių, o Bau sutrikęs žiūrėjo jam įkandin.

Bau nuėjo takeliu į miško pakraštį, jis buvo labai alkanas ir ištroškęs. Jis laikėsi už šakų, kad neparkristų. Paskui ir eiti Bau nebegalėjo, tiktai lėtai šliaužė į pamiškę. Vakarop berniukas visai neteko jėgų, aptemo akys, jis gulėjo kniūbščias ant kelio, nežinodamas, kas bus toliau. Paskui neteko sąmonės...

* * *

Pabudo Bau mažame kambarėlyje, prie jo pasilenkę stovėjo vyras ir moteris, baltais kaip sidabras plaukais; jie labai apsidžiaugė, kad Bau atsigavo. Bau nustebęs apsidairė aplinkui ir paklausė:

— Ar čia namas garbingo ir gero senelio, kuris gyvena miško pakraštyje?

— Taip, vaikeli, bet iš kur tai žinai? — susidomėjo senelis.

Tada Bau papasakojo, kad tigras liepęs jam eiti pas juos. Garbingieji senukai labai nustebo. Senutė apkabino berniuką ir tarė:

— Mielas vaikeli! Mes gyvenome dorai, ir štai dievas atsiuntė mums vaikelį. Rytą tėvas rado tave miške, tu gulėjai ant kelio, jis tave pakėlė ir parnešė namo. Dabar tu būsi mūsų sūnus, mes tave užauginsime, o kai būsi didelis, eisi kartu su tėvu medžioti.

Nusišypsojusi ji toliau kalbėjo:

— Ar tai tiesa, kad tu pasiliksi pas mus? Nors mes neturtingi, bet džiaugiamės tavimi ir darysime viską, kad tu būtum laimingas.

Bau apkabino abudu senukus. Pavadinęs juos tėvu ir motina, papasakojo visas savo nelaimes.

— Tavo tėvas ir motina žuvo nuo karaliaus rankos,— tarė senukas, kai Bau baigė pasakoti.— Žinok, kad ir mes anksčiau turėjome ryžių lauką, pilną žalių daigų, ir buivolą, velkantį arklą iš vieno lauko galo į kitą, ir namą palmių šešėlyje, bet karaliaus įsakymu sargybiniai išvijo mus iš gimtosios žemės. Kai tu, mūsų sūnau, vėl atgausi stebuklingą perlą, tai turėsi taip padaryti, kad kiekvienas vargšas turėtų savo lauką ir savo buivolą, savo namus ir židinį, ir naujus drabužius.

Taip Bau apsigyveno pas geruosius senelius. Nepastebimai prabėgo visi metai. Bau viską dirbo: ėjo į mišką malkų ir žagarų, nešė vandenį. Bau išmoko labai taikliai šaudyti iš lanko ir tapo nuostabiu medžiotoju.

Pamatęs danguje paukščių virtinę, tėvas jam tardavo:

— Nagi nušauk paskutinį paukštį virtinėje!

Berniukas įtempdavo lanką, strėlė nušvilpdavo debesų link, ir paukštis nukrisdavo žemyn.

Vieną kartą tėvas pasišaukė Bau ir tarė:

— Sūneli, prirink miške gerų grybų, paskui nueik į miestą ir parduok juos turguje, už gautus pinigus nupirk naują tinklą ir ryžių.

Bau, vos prašvitus, išėjo iš namų ir grįžo tiktai vakare, bet neparnešė nė vieno ryžių grūdelio. Nustebusi motina paklausė:

— Kas nutiko, kodėl tu nenupirkai ryžių?

— Aš nupirkau ryžių, — atsakė jai Bau,— bet, grįždamas namo, sutikau alkaną šeimą, jų vaikas buvo

visai nusilpęs iš bado, ir aš jiems atidaviau pusę ryžių. O visai netoli namų ant kelio sutikau iškaršusį pasiligojusį senuką, negalintį užsidirbti duonos, tai jam atidaviau likusius ryžius.

— O kodėl tu mums nė kiek nepalikai? — paklausė motina.— Juk mes jau visas mėnuo neturime ryžių.

— Aš visai užmiršau,— sumišo Bau.— Tuojau einu ir prigaudau vakarienei žuvies.

Bau paėmė tinklus ir nuėjo prie upės. Iš karto jis ištraukė didžiulį karpį. Bet staiga žuvis prašneko žmogaus balsu:

— Berniuk,— maldavo ji,— mano pilve daug ikrų, iš kiekvieno ikro išsiris maža žuvelė. Paleisk mane, nes drauge su manimi pražus visi mano vaikai. O upėje išnyks karpiai, ir žmonės neturės ko valgyti.

Bau pagailo žuvies, ir paleido ją atgal į sraunią upę. Grįžo Bau su tuščiu tinklu namo. Eina jis ir staiga girdi virš galvos garsų paukščių riksmą; pakėlė Bau akis ir žiūri — palmės viršūnėje didelis lizdas; apsidžiaugęs įkopė į medį, pažiūrėjo į lizdą, ten keturi gražūs kiaušiniai. Pagalvojo Bau: „Paimsiu šituos kiaušinius ir išvirsiu mamai vakarienei." Tačiau staiga išgirdo mažos paukštytės maldaujantį balselį:

— O berniuk, neliesk mano kiaušinių, neišdraskyk lizdo, leisk man išperėti paukščiukus. Mes lesim kirmėlaites, kurios graužia lapus, ir giedosim stebuklingas giesmes, linksminančias visus žmones.

Bau padėjo kiaušinius atgal į lizdą ir išlipo iš medžio. Sugrįžo Bau namo, pasiėmė kauptuką ir nuėjo miškan ieškoti valgomų šakniavaisių.

Vieną kartą pasklido gandas, kad karalius atvyksta į šituos miškus medžioti, o karaliaus pavaldiniai ieško žmogaus, kuris galėtų būti vadovu. Niekas neabejojo,

kad karaliaus vadovu bus daug žinantis ir puikus šaulys senukas, dabartinis Bau tėvas. Todėl berniukui pasidarė neramu. Ir ne tik berniukui, net kalnai ir miškai sudrebėjo iš baimės. Miške nebuvo girdėti jokio garso, viskas pritilo kaip prieš audrą. Bau nubėgo į pievelę ir tris kartus suriko. Tučtuojau iš krūmų iššoko tigras.

— Kas nutiko, Bau? — paklausė jis.

— Netrukus atvyks čia karalius medžioti, tau geriau pasislėpti, o jei ne, tave nušaus.

Tigras piktai suurzgė:

— A, a, karalius!.. Galų gale išmušė tavo mirties valanda, piktadary! Bau, atėjo tavo keršto metas, tu dabar gali atsiimti savo stebuklingą perlą. Įviliok tiktai karalių į miške, tada aš jį užpulsiu ir sudraskysiu.

Kai Bau grįžo namo, troba buvo apsupta sargybinių, atėjusių vestis jo tėvo. Berniukas pribėgo prie karaliaus ir tarė:

— O karaliau! Aš būsiu tau vadovu! Mano tėvas jau senas ir silpnas, jis nežino daugelio vietų, kur slepiasi žvėrys. O aš jaunas, pilnas jėgų ir puikiai žinau visus kelius. Imk mane vadovu.

Karalius sutiko, ir medžiotojai išjojo. Bau atvedė karaliaus medžiotojus į gūdų tankumyną.

— Kodėl tu atvedei mus į tokią tankmę? — paklausė karalius.

— O karaliau! — tarė berniukas, — miškų gilumoj veisiasi baikščios stirnos, o pamiškėj laksto tiktai nusišėrusios rudos lapės.

Šit priėjo jie prie gilios daubos kalnuose, ir Bau tris kartus sušuko, iš krūmų tuojau iššoko tigras, puolė karalių ir sudraskė. Karaliaus tarnai ir sargybiniai iš siaubo metėsi bėgti, kiek kojos neša. Bau apieškojo karaliaus drabužius ir atrado akmeninę dėžutę su stebuklingu perlu. Bau įsikišo dėžutę į užantį ir nubėgo

namo. Jis skriste skrido lyg su sparnais, o jo širdis garsiai plakė iš laimės.

Žinia, kad karalių sudraskė tigras, tučtuojau pasklido po visą karalystę. Turtuoliai drebėjo iš baimės, o neturtingi žmonės džiaugėsi.

Sužinoję apie karaliaus mirtį, jūrų plėšikai išlipo pakrantėje, pradėjo plėšikauti ir naikinti kaimus bei miestus. Vėjas nešiojo po pasaulį nelaimingųjų aimanas ir skundus. „Mūsų žemė ugnyje ir kraujyje,— gaudė vėjas,— plėšikai grobia iš žmonių paskutinius trupinius, išversti medžiai užaugs krūmais, nedirbama žemė apžels žole. O varge! Varge!"

Seneliai pasišaukė savo sūnų Bau ir tarė jam:

— O mūsų sūnau, gimtoji žemė dejuoja po priešų kojomis, tu turi stoti į kovą su plėšikais ir išgelbėti mūsų šalį.

Bau pakėlė galvą ir pašaukė vėją:

— Ei, vėjau! Apskriek visą šalį ir pasakyk žmonėms, kad jie ateitų čia, aš vesiu juos į kovą!

Paskui berniukas nubėgo į mišką ir pasišaukė tigrą. Atsisėdo raitas ant tigro, paėmė lanką, strėles ir kirvį ir nuvedė susirinkusius žmones į vakarus.

Priešų kariuomenė buvo skaitlinga ir narsi. Narsiai grūmėsi gimtosios žemės gynėjai, bet jie buvo neįgudę, neturėjo sumanumo, ir priešas ėmė juos spausti. Tada Bau pasiėmė stebuklingąjį perlą ir tarė:

— O perle, išpildantis norus! Sukelk audrą ir viesulus, užgriūkite, dangaus jėgos, ant priešų, apakinkite juos smėliu, užliekite liūtimis!

Tik spėjo jis taip pasakyti, pakilo baisus viesulas, nešė debesis dulkių virš priešo kariuomenės. Bau su savo kariais pradėjo puolimą. Dabar į patį priešų vidurį puolė tigras ir vienu smūgiu nudobė priešų karo vadą. Užpuolėjai iš siaubo lakstė į visas puses, pulda-

mi vienas ant kito. Pribėgę upę, jie šoko į valtis ir, kiek pajėgia, ėmė irtis, kad greičiau persikeltų į kitą krantą. Tada Bau paprašė stebuklingąjį perlą paversti vandenį ledu. Priešai iššoko iš valčių ir nubėgo ledu. Pamatęs tai, Bau tarė:

— Stebuklingasis perle, ištirpink ledą upėje, tegul didžiulė banga praryja priešus.

Tuojau ledas upėje ištirpo, vanduo pakilo ir grėsmingai sugurgėjo. Didžiulė banga krito ant beviltiškai besikapstančių priešų, ir jie pranyko sūkuryje.

Taika vėl viešpatavo Bau žemėje. Praėjo didelė liūtis, ji nuplovė kraujo pėdsakus mūšio lauke, atgaivino lapus ir gėles. Medžiuose linksmai pragydo paukščiai. Dabar vėjas nešiojo po pasaulį linksmą žinią apie pergalę.

Bau su savo šauniais kariais atvyko į sostinę. Jis išvaikė iš jos nekenčiamus karaliaus sargybinius, godžius ir piktus didikus, išvadavo visus kalinius, kurie kankinosi požemiuose po karaliaus rūmais.

Įžengęs į rūmus, Bau padėjo ant auksinio karaliaus sosto dėžutę su stebuklinguoju perlu ir tarė:

— Pirmiausia aš noriu, kad tie, kurie anksčiau veltėdžiavo ir saldžiai valgė, gėrė, darė piktadarybes ir tūkstančius niekšybių, kad visi pavirstų velniais ir raganomis. Dar noriu, kad kiekvienas vargšas turėtų didelį lauką ryžių ir stiprų buivolą, erdvų namą ir gražius drabužius. Ir dar, kad visi žmonės, nekaltai nužudyti karaliaus įsakymu, atgytų, kad visi, kurie išsiųsti į negyvenamas tolimas salas ir uždaryti kalėjimuose, grįžtų į savo namus.

Sulig tais Bau žodžiais, tigras, stovėjęs šalia berniuko, pasipurtė ir tučtuojau pavirto į išmintingą garbųjį senelį, žemai nusilenkė ir tarė:

— O Bau, tu išgelbėjai mane, aš vėl atgavau žmogaus pavidalą. Aš būsiu amžinai tau dėkingas.

Bau padavė išmintingajam seneliui saugoti stebuklingąjį perlą, kurio stebuklingąja galia dabar galėjo naudotis visi karalystės žmonės. Paskui Bau išėjo ir sušuko vėjui:

— Ei, vėjau, lėk į visas šalis ir pasakyk, kad visi žinotų: „Sostinėje, karaliaus rūmuose, saugomas stebuklingas perlas, kas turi kokią nors bėdą, tegul ateina į rūmus, ir jo troškimas išsipildys."

Rytojaus dieną Bau paėmė kirvį, lanką ir strėles ir išėjo iš rūmų ieškoti tėvo ir motinos. Priėjo jis prie upės kranto, ta vieta pasirodė jam pažįstama. Jis pasilenkė prie vandens ir sušuko:

— Ei, žuvys, ar jūs nežinote, kur pernai šitoje upėje buvo paskandintas senasis Bangas su pačia?

Iš vandens pasigirdo nedarnūs žuvų balsai:

— Eik tolyn prieš srovę, mažasis Bau! — atsakė žuvys.

Bau nuėjo toliau. Staiga dangus apsiniaukė, juoduose debesyse sublizgėjo ryškus žaibas, kurtinantys griaustiniai sugriaudė mišku. Bau pasislėpė nuo liūties mažoje palapinėje, atkampiame tankumyne. Nespėjo Bau apsidairyti — į palapinę įlėkė didžiulė ragana. Pamačiusi žmogų, ji iškišo ilgą, ryškiai raudoną kaip nuko vaisius liežuvį, išvertė akis, blizgančias tamsoje kaip dvi baltos lėkštės, ir užriaumojo:

— O biaurusis Bau, tai tu su stebuklinguoju perlu pavertei mane ragana, bet aš tau atkeršysiu, aš suėsiu tave ir kaulelio nepaliksiu.

Bau dar kartą pažvelgė į raganą ir atpažino piktąją Beo, buvusią savo šeimininkę:

— O piktoji Beo, tu gyvenai tik tam, kad saldžiai valgytum, per visą savo gyvenimą nepadarei nė vieno gero darbo, visiems tiktai vargą užtraukei, todėl ir tapai ragana. O už savo grasinimus būsi nutrenkta žaibo.

Nespėjo Bau ištarti paskutinio žodžio, kai dangų perskrodė akinantis žaibas, ir jis pamatė, kaip iš raganos Beo liko tik maža saujelė pelenų.

Rytą, pabudintas paukščių giesmės, Bau toliau keliavo ieškoti tėvų. Vakarop jis priėjo aukštą skardį, staigiai besileidžiantį į upę, ir tuoj atpažino, kad čia ta pati vieta.

— Ei, žuvys! Ar ne čia pernai metais buvo paskandintas senelis Bangas su pačia?

Iš vandens išlindo didžiulė žuvies galva:

— O Bau, tu nesuklydai, kaip tik čia buvo paskandintas garbingasis Bangas su pačia: tai aš tada tave išgelbėjau. Bet dabar tavo tėvas ir motina vėl gyvi, nes tu pats prikėlei visus, kuriuos piktasis karalius nužudė.

Bau atsisėdo ant žuvies nugaros ir perplaukė upę. Prie kranto jis atsisveikino su didžiąja žuvimi ir, kiek kojos neša, leidosi bėgti į kaimą. Senosios trobelės vietoje jis pamatė naują gražų ir erdvų namą, prie tvarto atrajojo buivolas, pririštas prie kokoso palmės. Bau įlėkė į vidų ir sušuko:

— Mama! Aš grįžau. Tėte! Atėmiau iš karaliaus stebuklingąjį perlą!

Tėvas paglostė Bau galvą ir tarė:

— Šit sūneli, dabar baigėsi skurdas ir vargas. Mes turime didelį ryžių lauką, naują namą ir gražių drapanų.

Bau gėrėjosi lauku, kuriame augo žali ryžių daigai. Paskui priėjo prie buivolo ir švelniai paglostė jo kaklą. Užsikoręs jam ant nugaros, Bau paėmė į rankas ragelį ir užgrojo puikią dainą apie laimingą ir linksmą gyvenimą, o paukščiai, atskridę iš visų šalių, pritarė jam skambiais balsais.

KARALAITĖ IR VALSTIETIS

Tai atsitiko, valdant karaliui Chung Vyongui Trečiajam.

Pasakojama, kad karalius turėjo vieną dukterį, kurią be galo mylėjo. Ji buvo vardu Tjen Zonga, aštuoniolikmetė, nepaprasto grožio ir gana savarankiška. Tėvas jai nieko negailėdavo. Labiausiai Tjen Zonga mėgo plaukioti upe. Kai ateidavo pavasaris, Tjen Zonga ištisas dienas praleisdavo ant upės. Labiausiai jai patiko krantas prie Ti-Sa kaimo.

Kaime gyveno valstietis Si Ku Vanas su savo vieninteliu sūnumi Si Dongu Ti. Tėvas ir sūnus buvo laikomi gerais, darbščiais žmonėmis. Tačiau, kaip ir daugelis, jie buvo labai neturtingi. Nuo ryto ligi vakaro triūsė jie savo mažučiam laukelyje, bet ryžių vos vos užtekdavo iki kito derliaus. Tėvas ir sūnus karčiai skundėsi savo dalia, bet laimė atkakliai juos aplenkdavo. O čia dar žaibas, kaip tyčia, padegė jų namelį, ir kartu supleškėjo visas jų turtas. Neteko tėvas su sūnumi visko: namo, turto, sukaupto per metų metus, paskutinių drabužių. Nepasisekė jiems išgelbėti net reikalingiausios mantos. Tėvui ir sūnui liko tiktai vienas paprastas klubų apraišalas, kurį senovėje nešiodavo žmonės vietoje kelnių. Taip dabar tuo apraišalu juodu dalindavosi, čia tėvas juo apsirišdavo, čia sūnus.

Kartą tėvas susirgo. Pasišaukė jis sūnų ir tarė:

— Mano sūnau, jeigu aš mirsiu, tai, būk geras, palaidok mane nuogą, apraišalą pasilik sau: juk jis man nebus reikalingas!

Nieko neatsakė sūnus, tiktai liūdnai pažvelgė į vargšą senelį. Netrukus Si Ku Vanas mirė.

Si Dongas Ti nerado sau vietos iš liūdesio. Norėdamas parodyti savo meilę tėvui, Si Dongas Ti pažeidė tėvo priesaką ir palaidojo jį su apraišalu.

Likęs vienas Si Dongas Ti kentė alkį ir šaltį. Jis negalėjo eiti į lauką ar į turgų, nes neturėjo kuo prisidengti savo kūno. Pasistatė jis pašiūrę ant upės kranto ir gaudė žuvį, dar nuomodavo praeiviams valtį ir iš to gyveno.

Vieną kartą prie kaimo priplaukė prabangi, papuošta vėliavomis karaliaus dukters Tjen Zongos valtis. Skambėjo muzika, trenkė būgnai, kareiviai uoliai mojavo irklais, kurie mirgėjo ore, taškydami sidabrinius lašus. Išsigandęs karaliaus valties, Si Dongas Ti pasislėpė melduose ir apsikasė šiltu upės smėliu.

Tuo metu Tjen Zonga davė ženklą priplaukti prie kranto ir, lengvai iššokusi ant žemės, liepė pastatyti palapinę tarp neaukštų žalių medžių. Jai buvo malonu žiūrėti į žalumynus, mėlyną upės veidrodį, į vaizdingus ir nuostabius upės vingius. Įėjusi į savo palapinę, Tjen Zonga nusirengė, ketindama maudytis. Staiga didelė banga atsirito prie palapinės ir išgraužė po ja smėlį. Tjen Zonga pažiūrėjo sau po kojomis ir iš siaubo atšoko: smėlyje pamatė jaunikaitį. Atsitokus Tjen Zonga paklausė, kas jis toks ir kodėl guli nuogas smėlyje. Tada Si Dongas Ti viską papasakojo.

Išklausiusi neturtingo jaunikaičio pasakojimo, Tjen Zonga tarė:

— Visi žino, kad aš nusprendžiau niekuomet netekėti. Bet dabar matau, kad likimas man žada ką kita. Matyti, pats Nguet Lao[1] nusprendė mus sujungti.

Ji išbėgo iš palapinės ir tučtuojau atnešė jaunikaičiui drabužius, o paskui jį pavalgydino skaniais valgiais, kokių anksčiau jis nė burnoj nebuvo turėjęs. Si Dongas Ti padėkojo karaliaus dukteriai, o paskui švelniai pasakė jai, kad jis nenorėtų susirišti jungtuvių ryšiais su tokia garsia asmenybe. Bet Tjen Zonga jį pertarė:

— Tu kalbi nesąmones! Mus sujungė pats dievas, ir tu negali priešintis savo likimui!

Si Dongas Ti bandė prieštarauti, bet princesė jo neklausė. Tjen Zonga buvo atkakli ir ryžtinga. Ji liepė Si Dongui Ti neatidėlioti vestuvių ir nusivedė jį į užpakalinę laivo dalį po šilkiniu apdangalu, kur jų nepasiekė varginantys saulės spinduliai ir smalsių tarnų žvilgsniai.

Kai karalius Chung Vyongas sužinojo apie savo dukters poelgį, jis pasipiktino.

— Mano duktė Tjen Zonga visiškai neturi savigarbos! Ji pasielgė lyg kokia palaidūnė,— šaukė įpykęs karalius.— Tekėti už kažkokio valkatos — tai beprotybė, lengvapėdiškumas! Tegul ji eina man iš akių! Nenoriu jos matyti!

Taip Tjen Zonga buvo išvyta iš karaliaus rūmų, amžinai neteko visos prabangos, prie kurios buvo pripratusi nuo mažens. Kartu su savo mylimu vyru ji nuėjo toliau nuo sostinės ir įsikūrė tyliame mažame kaimelyje. Iš pradžių juodu nutarė verstis prekyba. Tjen Zonga pasirodė labai gabi prekiautoja, jų pelnas didėjo, ir kaimas greitai išaugo ir virto didžiulių mugių vieta. Čia atvykdavo svetimšaliai pirkliai. Įvairūs

[1] Nguet Lao — vietnamiečių mitologijoje meilės dievas.

tų pirklių sandėriai duodavo nemenką pelną ir Tjen Zongai su vyru. Visa apylinkė ėmė laikyti Tjen Zongą garbingiausia asmenybe.

Kartą vienas pirklys tarė Tjen Zongai.

— Gerbiamoji ponia, gal jūs turit šimtą kilogramų aukso? Aš žinau būdą, kaip galima jį padidinti dešimt kartų. Kas nors iš jūsų — jūs ar jūsų gerbiamas vyras — turi plaukti jūra ir pripirkti brangių prekių. Sakau jums, tikrai nepralošite!

Tjen Zonga išklausė pirklio ir paskui nuėjo pas vyrą pasitarti. Si Dongas Ti pritarė žmonai. Tada Tjen Zonga tarė:

— Mus su tavimi, mano mielasis Si Dongas Ti, surišo pats dievas. Jis davė mums maisto ir drabužių, bet dabar mes turime laikinai išsiskirti. Tu paimsi aukso, plauksi jūra ir pelningai apkeisi jį į kitokias prekes.

Si Dongas Ti atsisveikino su žmona, paėmė auksą ir kartu su pirkliu išplaukė jūra prie Kuin Lano kalnų. Jie išlipo į krantą, ir Si Dongas Ti leidosi į kelionę vienas. Netrukus jis pamatė nedidelę muitinę, prigludusią prie uolos papėdės. Muitinėje Si Dongas Ti pamatė jauną bonzą, šis, matyti, jo laukė. Jaunasis bonza pasisiūlė išmokyti Si Dongą Ti savo stebuklingų paslapčių. Šis sutiko.

Ištisus metus mokėsi Si Dongas Ti ir išmoko viską, ką rodė jam jaunasis bonza. Atsisveikindamas bonza davė Si Dongui Ti lazdą, skrybėlę ir tarė:

— Atsimink, mano drauge, tavo jėga šituose daiktuose.

Si Dongas Ti padėkojo bonzai ir nuskubėjo namo. Jis ketino išmokyti to meno ir savo žmoną. Parvykęs į namus, Si Dongas Ti papasakojo viską žmonai, o paskui nutarė parodyti jai stebuklingą nuostabiosios laz-

dos ir skrybėlės galią. Jis pasakė burtažodžius, ir tą pačią akimirką pasigirdo gaidžio giedojimas. Tada įvyko stebuklas: juodu pasijuto auksiniuose rūmuose, kur daugybė tarnų, kareivių ir generolų. Visi jie pagarbiai lenkėsi Si Dongui Ti ir Tjen Zongai, rodydami savo nuolankumą ir atsidavimą.

Kai ta žinia pasiekė karalių Chung Vyongą Trečiąjį, jis įsiuto ir sumanė nubausti neklusnią dukterį ir jos vyrą: mat, bijojo, kad jų įtaka ir turtai gali sumažinti jo valdžią. Karalius pasiuntė visą kariuomenę, įsakė savo karo vadams sugriauti nepaklusniosios Tjen Zongos pilį.

Kai karaliaus kariuomenė priėjo prie pilies sienų, vyriausias generolas pasišaukė Tjen Zongą ir paskelbė:

— Karaliaus įsakymu jūsų pilis bus sugriauta. Todėl skubėkite iš jos pasitraukti.

Atsakydama Tjen Zonga tiktai nusijuokė:

— Šita pilis nepriklauso mums, mes jos nestatėme. Tai paties dievo darbas. Mes nenorime liūdinti tėvo, kariauti ar priešintis jo valiai mes negalime.

Generolas buvo nepatenkintas Tjen Zongos atsakymu ir įsakė apgulti pilį. Atėjo naktis. Karaliaus kariuomenė sugulė poilsio. Bet tuo tarpu pakilo baisus taifūnas. Debesys smėlio ir smulkių akmenų šlavė viską sau iš kelio. Vėjas pakėlė pilį ir nunešė ją kartu su Tjen Zonga ir Si Dongu Ti. Kai taifūnas praūžė, vietoje buvusios pilies liko tik dykuma, o ten, kur stovėjo karaliaus kariuomenė, klampi bala, paskandinusi kareivius. Nuo to laiko ši vieta taip ir vadinama „Vienos nakties bala", nes viskas atsitiko per vieną naktį.

Tuo baigiasi mūsų istorija. Bet seneliai pasakoja, kad vėliau tose vietose ne kartą matę Si Dongą Ti. Jis atskrisdavęs ten drakonu ir vėl nuskrisdavęs. Si Don-

gas Ti padovanojęs vienam jaunam kariškiui drakono nagą, sakydamas:

— Aš matau, mano drauge, tu ne piktadarys, tu kariauji už teisybę. Paimk šitą nagą ir įsidėk į savo karišką skrybėlę. Tada visi tavo priešai bus sumalti į dulkes.

Tai pasakęs, Si Dongas Ti nuskrido, ir daugiau jo niekas jau nematė. O generolas iš tiesų nugalėjo visus priešus ir išvadavo vietovę, kur gyveno gražioji Tjen Zonga ir gerasis Si Dongas Ti.

ANTILOPĖ IR ŽAGARŲ RINKĖJAS

Kadaise gyveno vienas žmogus. Jis rinko žagarus ir iš to maitinosi. Jo tėvai seniai mirė, palikę jam kirvį ir mažą lūšnelę. Jis buvo sveikas, stiprus ir darbštus. Daugelis kaimo turčių siūlė jam eiti pas juos tarnauti, žadėdami ramų gyvenimą. Bet vaikinui buvo ne prie širdies žeminantis tarno darbas, ir jis atmetė jų pasiūlymus. Kiekvieną dieną jis imdavo savo kirvį ir, užsimetęs jį ant pečių, traukdavo į mišką. Prirenka ten sausų šakų, parduoda jas turguje ir taip stumia dieną kitą.

Vieną kartą jis miške kirto sausą kietą medį ir staiga išgirdo siaubingą riksmą. Atsitiesęs pažvelgė į tą pusę, iš kur sklido balsas, ir pamatė didžiulį vilką, besivejantį antilopę. Antilopė jau vos pabėgo, o vilkas buvo visai arti. Medkirtys stipriai suspaudė kirvį rankoje ir nubėgo gelbėti antilopės. Vilkas iš godumo nepastebėjo besiartinančio žmogaus. O medkirtys pribėgęs iš visų jėgų pylė kirviu vilkui per galvą, tas krito ant žemės ir nusibaigė.

Antilopė, išgelbėta nuo vilko nasrų, pakėlė akis į žmogų, žagarų rinkėją. Vaikinas pastebėjo, kad ji šlubuoja, ir iš jos kojos teka kraujas. Tada medkirtys nuplėšė nuo savo marškinių skiautę ir perrišo sužeistą antilopės koją. Susijaudinusi antilopė prašneko žmogaus balsu:

— Ačiū tau, kad išgelbėjai man gyvybę ir dar užrišai žaizdą. Aš taip pat noriu tau atsidėkoti.

Išgirdęs, kad antilopė šneka žmogaus balsu, medkirtys nustebęs paklausė:

— Bet kaipgi tu man gali atsidėkoti?

— Jeigu tau ko nors prireiks ar atsitiks kokia nelaimė, ateik prie medžio choe, žydinčio geltonais žiedais, jis auga miško rytinėje pusėje. Pasibelsk tris kartus į jo kamieną, ir aš pasirodysiu.

Tarusi tuos žodžius, antilopė greitai dingo miško gilumoje.

Medkirtys kasdien ėjo į mišką žagarų, ir keisti antilopės žodžiai visai jam iš galvos išgaravo. Bet vieną kartą, įsitraukęs į darbą, jis nuklydo toli į mišką ir visai netikėtai priėjo aukštą medį choe. Dabar jis atsiminė susitikimą su antilope ir vėl panoro ją pamatyti ir pasikalbėti. Jis pabeldė tris kartus į medžio kamieną. Medžio žievė prasivėrė, ir pasirodė didelių margų durų sąvaros. Nustebęs medkirtys įėjo pro jas ir apstulbo. Prieš jį stovėjo namas brangakmenių sienomis. Aplinkui namą ir viduje buvo daugybė iš aukso ir brangakmenių dirbtų daiktų. Orus žilas senis išėjo jo pasitikti ir, maloniai šypsodamasis, pakvietė prie stalo. Įvairiausių valgių gardžiausi kvapsniai sklido pro langus ir kuteno nosį.

Žilasis senelis, vaišindamas medkirtį, paklausė:

— Ar tu turi kokį prašymą?

Ir medkirtys atsakė:

— Aš kasdien renku žagarus, paskui juos parduodu ir šiaip taip verčiuosi. Man nieko nereikia, aš tiktai norėjau pamatyti antilopę.

Sulig tais žodžiais antilopė prabėgo pro kambario langus, prie kurių jie sėdėjo. Pamatęs ją, medkirtys ėmė prašyti senelio, kad leistų ją gyventi vienišoje jo

trobelėje. Žilasis senelis sutiko, ir žagarų rinkėjas išsivedė antilopę iš namų, kurių sienos buvo mūrytos iš įvairiaspalvių brangakmenių, ir parsivedė į mažą skurdžią savo lūšnelę.

Kasdien, grįždamas namo su ryšuliu žagarų, medkirtys neužmiršdavo parnešti sultingos, minkštos žolės antilopei, ir ji veikiai atsiganė. Vieną kartą, parėjęs iš miško, medkirtys sėdėjo priešais židinį ir virė ryžius, antilopė gulėjo šalia jo. Švelniai patapšnojęs jai per nugarą, medkirtys juokais tarė:

— Ak, antilope, jeigu mokėtum virti ryžius, man būtų kur kas mažiau rūpesčių.

Išgirdusi tuos žodžius, antilopė įdėmiai pasižiūrėjo į medkirtį.

Kitą dieną, grįžęs iš miško, medkirtys nustebo, pamatęs, kad jo trobelė sutvarkyta, iššluota, židinyje maloniai kvepia virti ryžiai, o šalia židinio stovi padėklas su daugybe skanių valgių. Išalkęs medkirtys su pasigardžiavimu pradėjo valgyti. Taip keletą dienų medkirtys rasdavo ryžius išvirtus, o trobelę iššluotą. Jis niekaip negalėjo atsistebėti.

Vieną rytą, kaip paprastai, medkirtys pasiėmė kirvį ir patraukė į mišką. Bet, galiuką paėjėjęs, sugrįžo atgal ir nepastebimai prisėlino prie trobelės. Jis pradūrė plyšelį bambukinėje sienoje ir pamatė, kaip antilopė priėjo prie židinio ir spyrė koja į trikojį. Staiga nuo jos nukrito kailis, ir ji pavirto gražia mergele. Pridėjusi židinį malkų, mergelė užkaitė ryžius, o pati ėmėsi tvarkyti kambarį.

Medkirtys skubiai įbėgo vidun, pagriebė antilopės kailį ir įmetė jį į ugnį. Kailis tuojau supleškėjo. Mergelė, išgirdusi triukšmą, grįžtelėjo ir pamatė, kad jos kailis jau sudegintas. Ji užsidengė veidą rankomis ir

gailiai pravirko. Tada medkirtys priėjo prie mergelės ir ėmė ją guosti. Bet mergelė pro ašaras tarė:

— Tu sudeginai mano kailį; dabar aš negalėsiu vėl virsti antilope ir grįžti į gimtąsias vietas.

Ir medkirtys jai atsakė:

— Jeigu tu negalėsi grįžti namo, tai tegul mano namai būna tavo namais. Tu būsi čia laisva, kaip ir anksčiau.

— Taip, tu iš tikrųjų esi geras žmogus, aš sutinku čia gyventi drauge su tavimi.

Nuo tos dienos jie gyveno drauge. Abudu uoliai dirbo, todėl kasdien jų turtas didėjo, ir gyvenimas jiems buvo vien tik džiaugsmas.

UŽBURTAS VYRAS

Kadaise vienas karalius turėjo dešimt dukterų — princesių, gražių kaip rožės. Visos jos buvo labai panašios. Ypač negalėjai atskirti vyriausiosios ir jauniausiosios, jos tik buvo ne vienodo ūgio.

Vieną kartą karalius pasišaukė dukteris ir tarė:

— Mano dukros, jūs jau užaugote ir metas jums tekėti. Duosiu jums dešimt valčių, ir plaukite pavandeniui, kol kas nors sulaikys valtį. Kas sustabdys jūsų valtis, už to ir turės tekėti kiekviena. Lygiai po metų parsiveskite savo vyrus į mano rūmus.

Kitą dieną vos brėkštant dešimt valčių su princesėmis nuplaukė veidrodiniu upės vandeniu. Merginos linksmai dainavo, ir jų skambūs balsai susiliejo su linksmu paukščių čiulbesiu.

Netrukus seserys pamatė ant kranto kadaką[1]. Jis lenkė medžio šaką, norėdamas nusiskinti prinokusį vaisių. Netikėtai kadakas prašneko žmogaus balsu ir paprašė merginų perkelti jį per upę. Devynios seserys atsisakė, tiktai geraširdė jauniausioji nė negalvodama prisiyrė prie kranto. Kadakas įšoko į valtį, ir mergina ėmė irkluoti. Viduryje upės valtis staiga sustojo. Išsigandusi mergina ėmė prašyti kadako nesulaikyti valties,— ji nenorinti atsilikti nuo seserų. Bet kadakas nieko neatsakė, ir valtis stovėjo kaip stovėjusi.

[1] Kadakas — nedidelis žvėriukas, panašus į lapę.

Tada mergina atsiminė, ką buvo liepęs tėvas, ji pasisiūlė kadakui į žmonas ir nuėjo kartu į jo urvą.

Praslinko metai, ir princesės parsivedė vyrus į karaliaus rūmus. Vyresniosios seserys atplaukė savo valtyse, linksmai dainuodamos. Jas lydėjo gražūs, puošniai apsitaisę jaunikaičiai. Pamačiusios, kad jauniausioji jų sesuo ištekėjo už kadako, ėmė jai priekaištauti:

— Kokia tu kvaila! Kaip tu su juo gyvensi?

Vargšė princesė, šitaip puolama, visai sumišo ir išsigando, kad tėvas jos neišgintų su tokiu vyru. O kadakas žvelgė į ją maloniai ir drąsinamai.

Karalius paliepė, kad dukterys, puošniai apsirengusios, rytą ateitų su vyrais pas jį. Seserys susirūpino, ėmė siūdintis rūbus, o kadako žmona dar labiau nusiminė.

Rytojaus dieną princesės su savo vyrais oriai sustojo prieš karalių, tiktai jo jaunesnioji duktė žengė baikščiai ir nedrąsiai. Paskui ją, nerangiai krypuodamas, ėjo kadakas. Pamatęs, kokį žentą atvedė jam jauniausioji duktė, karalius labai nusiminė.

Dienos metu, kai visi linksmai šoko, kadakas kukliai atsigulė prie židinio, susirangęs kaip katė.

Kartą karalius pasiuntė žentus į mišką sumedžioti vakarienei elnią. Devyni jaunikaičiai, gerai apsiginklavę, išėjo medžioklėn. Kartu su jais išėjo ir kadakas. Kai tiktai jie įžengė į mišką, kadakas tuojau pamiršo medžioklę, tik visą laiką lakstė ir karstėsi medžiais, ieškodamas skanių vaisių.

Niekam iš medžiotojų tą dieną nepasisekė nušauti elnio, ir vakare visi grįžo tuščiomis į rūmus.

— Paprašyk tėvo, kad duotų žmonių elniui iš miško parnešti,— tarė savo žmonai kadakas.

Ir tikėdama, ir netikėdama jo žodžiais, jauniausioji sesuo perdavė karaliui kadako prašymą. Karalius nors

ir abejojo, bet gailėdamasis dukters, vis dėlto paliepė žentams eiti su kadaku. Tie labai nenoromis išsirengė. Tačiau miške iš tikrųjų atrado riebų elnią, ir tokį didelį, kad vos partempė.

Karalius nuoširdžiai apsidžiaugė savo keistojo žento laimikiu. Bet ypač džiaugėsi jauniausioji duktė ir dar labiau prisirišo prie savo vyro.

Netrukus karalius pasiuntė žentus žuvų gaudyti. Devyni jaunikaičiai su tinklais nuėjo prie upės, kiaurą dieną žvejojo, bet sugavo tik keletą mažų žuvelių. Kadakas nuėjo prie upės jau temstant. Palaukęs, kai visi nueis namo, jis nėrė tiesiai į dugną pas vandenų karalių. Kadakas jo užsiprašė gausybę žuvies, o pats sugrįžo ir liepė žmonai pasakyti tėvui, kad tas duotų žmonių žuvims parnešti.

Praslinko dar kelios dienos, ir karalius pareikalavo, kad dabar kiekvienas žentas pastatytų po namą. Tą, kurio namas bus gražiausias, karalius apdovanosiąs.

Devyni vyrai skubiai ėmėsi darbo, ir netrukus stovėjo devyni namai, vienas už kitą gražesni. Tiktai kadakas neskubėjo imtis darbo. Jau liko tik viena diena, o jis sau ramiai šildėsi prie židinio. Sunerimusi žmona ragino kadaką statyti namą, bet šis atsakydavo:

— Nesirūpink! Man padės vandenų karalius! Šiąnakt jis atsiųs savo tarnus! Jei kiltų audra, neišsigąsk!

Ir iš tikrųjų naktį staiga prapliupo lyti kaip iš kibiro. Audra aptilo tiktai į rytą, ir kai prašvito, visi pamatė didžiulį namą, kuris buvo puošnesnis ir gražesnis už karaliaus rūmus. Kadakas ir džiaugsmu švytinti jo žmona pakvietė karalių į svečius.

Karalius tik stebėjosi žento sumanumu ir džiugiai jį sveikino. Bet vis dėlto karaliui buvo neramu dėl

dukters: kaipgi ji gyvens su tokiu vyru? Nutaikęs valandėlę, karalius prisėlino prie jų kambario ir pažvelgė į vidų. Ir ką gi jis išvydo? Kadakas nusimetė žvėries kailį ir pavirto gražiausiu jaunikaičiu!

Tada karalius atsargiai prislinko, čiupo tą kailį ir paslėpė kuo toliausiai.

Rytą, kai tik gaidys suplasnojo sparnais ir savo giesme paskelbė naują dieną, jaunikaitis skubiai pakilo ir norėjo vėl apsigobti kadako kailiu, bet jo niekur nerado. Taip jis turėjo likti žmogumi. Visi gėrėjosi nepaprastu jaunikaičio gražumu ir pavydėjo jo žmonai. O vyriausioji sesuo taip pamilo jaunikaitį, kad vien tik tegalvojo, kaip jį pavilioti nuo tikrosios žmonos. Supratęs tai, jaunikaitis tarė žmonai:

— Dabar, kai aš tapau žmogumi, tu turi būti visada atsargi, kad neištiktų nelaimė! Imk šitą peilį ir šituos stebuklingus miltelius. Jeigu tau kas nors atsitiktų, padulkink į orą žiupsnį miltelių.

Kartą vyriausioji sesuo pakvietė jauniausiąją pasisupti sūpuoklėse prie upės. Seserys, linksmai dainuodamos, suposi. Prisitaikiusi vyriausioji sesuo peiliu brūkštelėjo per virvę, ir jauniausioji įkrito tiesiog į vandenį. Bet krisdama ji suspėjo padulkinti žiupsnį miltelių, todėl nenuskendo, o pateko į vandenų karaliaus rūmus.

Tuo metu vyriausioji sesuo apsirengė ant kranto likusiais jauniausiosios drabužiais ir, mėgdžiodama jos manieras ir eiseną, parėjo namo. Jauniausiosios sesers vyras, matydamas, kad žmona ilgai negrįžta, paklausė vyriausiosios, kur ji. Ta, lyg niekur nieko, pribėgo prie jo:

— Mano mielasis! Štai aš, nejaugi tu manęs nepažinai?

Atidžiai pažiūrėjęs, jaunikaitis suprato esąs apgautas. Jis nutuokė, kad vyriausioji sesuo pražudė jo žmoną. Nė žodžio netaręs, jis apsisuko ir skaudančia širdimi nuėjo jos ieškoti. Šalia sūpuoklių jis pamatė žmonai padovanotą peilį, o ant vandens paviršiaus plūduriuojant stebuklingus miltelius. Apsidžiaugęs jaunikaitis nėrė į upę ir veikiai rado savo žmoną vandenų karaliaus rūmuose.

Po trijų dienų jie grįžo į žemę, iškėlė didžiulę puotą ir pakvietė į ją karalių. Sėdėdamas už stalo, jaunikaitis apsakė visiems piktą vyriausiosios sesers klastą. Svečiai vienas per kitą sveikino jauniausiąją seserį, o vyriausioji, degdama iš gėdos, pasileido bėgti laukais. Ten ją nutrenkė žaibas, ir ji pavirto biauria gyvate, kuri ir dabar, gėdydamasi savo kvailo poelgio, visada užsikasa galvą smėliu.

RŪBAI IŠ PAUKŠČIŲ PLUNKSNŲ

Seniai, labai seniai gyveno valstietis. Nuo pat mažų dienų jis buvo našlaitis, todėl jam teko bernauti pas dvarininką. Dirbo jis, nenuleisdamas rankų, ir vis tiek ne kasdien buvo sotus.

Bėgo metai po metų, o valstietis, kaip ir anksčiau, teturėjo tik skurdžią lūšnelę. Apie vedybas jis nė svajoti nedrįso.

Vieną pavasario rytą valstietis išėjo arti dirvos. Čiulbėjo paukščiai, kvepėjo žydintys medžiai, ir valstiečiui širdyje pasidarė lengva ir džiugu. Jį pagavo laiminga nuojauta. Net buivolas, atrodė, sparčiau žengia.

Valstietis tolei dirbo, kol vidurdienio karštis nudžiovino ryto rasą ir visi žmonės nuėjo sau. Tada jis, užsimetęs plūgą ant pečių, nusivarė buivolą namo.

Miške jis sutiko merginą. Nustebęs valstietis negalėjo atitraukti akių nuo jos švelnaus veido, lankstaus liemens ir gražių mėlynų rūbų. Nepažįstamoji mandagiai pasisveikino ir paklausė, ar nenorėtų jis tapti jos vyru[1]. Valstietis abejojo, atsimindamas savo neturtą, bet mergina neatlyžo.

Nuo tos dienos daug kas pasikeitė valstiečio gyvenime. Vyras su žmona pasitaisė būstą ir uoliai triūsė laukuose. Paskui valstietis užsiveisė sodą, o vėliau, susi-

[1] Daugelyje Vietnamo tautelių išlikę kai kurie matriarchato laikų papročiai, piršlybų iniciatyva priklauso merginai.

taupęs pinigų, dar nusipirko sklypelį žemės. Dabar jam nereikėjo bernauti pas dvarininką.

Per tą laiką valstietis dar labiau pamilo savo žmoną. Jis taip karštai ją mylėjo, kad negalėjo net dorai dirbti: išvaro keletą vagų ir, atsiminęs žmoną, tekinas bėga namo jos pasižiūrėti.

Todėl ūkis pamažu ėmė smukti vis labiau ir labiau; jokie žmonos įkalbinėjimai nepadėjo. Tada ji sumanė kitaip visa pataisyti: paėmė du lakštus popieriaus, nupiešė juose savo atvaizdą, pritvirtino juos prie lazdų ir įsmeigė abiejuose varsnų galuose. Jaunoji moteris gražiai piešė, todėl atvaizdai buvo kaip iš akies traukti.

Dabar valstiečiui darbas sekėsi. Į kurį šoną bepasisuka jis su plūgu, mato mylimos žmonos veidą ir vėl dirba dviguba jėga. Tiktai švilpauti šalia portretų negalėjo: žmona jį perspėjo, kad taip daryti nedera.

Vieną dieną, kaip paprastai, valstietis arė. Pasižiūri priekin — žmona šypsosi iš paveikslo, lyg jį pasitikdama, pasižiūri atgal — žmona vėl šypsosi, lyg jį palydėdama. Linksma valstiečiui. O čia dar paukščiai aplinkui ėmė čiulbėti įvairiais balsais, ir jis, užmiršęs draudimą, pritarė jiems švilpaudamas. Paukščiai, pamanę, kad tai kažkur toli aidi kito paukščio balsas, pragydo dar garsiau, o valstietis, jiems atsakydamas, dar garsiau sušvilpė.

Tuomet staiga pakilo vėjas, prilenkė prie žemės medžius, pakėlė į dangų dulkių debesis. Tik dabar valstietis atsiminė, kad žmona buvo uždraudusi švilpti, bet per vėlai: vėjas suplėšė portretus, susuko juos ir nusinešė. Ilgai jie lėkė, kol užkibo už medžių ir nupuolė ant žemės.

O paskui juos rado dvarininkas, medžiodamas tuose kraštuose. Dvarininkas, sužinojęs, kad valstietis pas jį

netarnauja ir dar vedė gražuolę žmoną, labai supyko ir sumanė keršyti.

Kitą dieną jis nuvyko į rūmus ir padovanojo portretus karaliui. Karalius apstulbo, pamatęs tokią gražuolę, dosniai apdovanojo dvarininką žemėmis ir pinigais ir paskyrė jį visos apskrities vietininku.

Visi dvariškiai susirinkę suko galvas, kaip pakviesti į rūmus šią gražuolę. Karalius pirmiausia norėjo sužinoti, ar ji tokia pat protinga, kaip ir graži. Kitą dieną karalius pasiuntė raitą valdininką ir įsakė užduoti valstiečiui keletą sunkių klausimų. Bet žmona padėjo valstiečiui, ir jis garbingai į viską atsakė.

Tada karalius liepė valstiečiui nudažyti iki vakaro juoda spalva tris kalvas. Uždavinys buvo sunkus, ir valstietis pabalo iš baimės. Bet žmona nuramino jį, pasakydama, ką reikia jam daryti. Valstietis apsidžiaugė, gerai papietavo, paėmė didelį žibintą, nuėjo ant kalvų ir uždegė jas. O kadangi jau seniai buvo sausmetis, krūmai ir žolė buvo sausi kaip parakas. Iki vakaro visos kalvos plikai nusvilo ir pasidarė juodos. Karaliui vėl teko prisipažinti nugalėtu.

Tada karalius sugalvojo naują gudrybę. Kitą dieną jis taip įsakė valstiečiui:

— Iki vakaro nuvyk virvę iš skruzdžių. Nepadarysi — nukirsiu galvą.

Valstiečiui visas kūnas nuėjo pagaugais. Namie jį ėmė krėsti drugys, ir, netekęs jėgų, virto lovon.

Žmona, sužinojusi, kas yra, nusijuokė:

— Tiktai tiek?

Ji ištepė siūlus medumi ir išnešė juos laukan. Veikiai visa virvė buvo tirštai aplipusi skruzdėlių. Vyras taip apsidžiaugė, ir jo ligos kaip nebūta.

Dabar karalius sumanė duoti valstiečiui sunkesnius uždavinius. Šį kartą valdininkas perdavė karaliaus įsa-

kymą padaryti iš pelenų lyną ir perspėjo, kad jeigu iki vakaro lynas nebus padarytas, valstietį pakars.

Išmintinga moteris ir dabar mokėjo, kaip išsisukti. Ji nupynė iš skudurų lyną, prislėgė jį akmenimis ir padegė. Lynas sugruzdėjo, bet neprarado savo formos.

Valdininkas pranešė, kad viskas padaryta. O karalius pamanė, kad šita moteris — fėja, nusileidusi iš dangaus į žemę. Pasiuntė kareivius ir liepė atvesti valstiečio žmoną.

Vyras graudžiai verkė, bet žmona jam pasakė:

— Pats kaltas, nereikėjo švilpauti. Dabar vargui galo nebus. Bet pakentėk, praeis kiek laiko, ir mes vėl būsime drauge.

Taip pasakiusi, ji padavė jam finiką ir ryžių puodelį.

— Šis finikas ir tie ryžiai stebuklingi,— tarė ji.— Suvalgyk finiką, kauliuką pasodink sode, o ryžių grūdus lauke. Kai ryžiai pribręs ir paukščiai atlėks jų lesti, ištrauk po vieną plunksną. Surink visas tas plunksnas ir pasisiūk iš jų drabužius, o kai ant medžių nunoks finikai, apsivilk tais rūbais ir eik jų parduoti.

Valstiečio namas vėl buvo tuščias, bet jis neliūdėjo ir atkakliai augino ryžius ir finiką. Praslinko metai, ir antri, ir treti. Tris kartus nunoko ryžiai, ir valstietis prisirinko daug plunksnų. Pagaliau ir medis užaugo ir apkibo sultingais vaisiais.

Valstietis pasisiuvo iš plunksnų rūbus, apsivilko ir nunešė parduoti finikus į sostinę. Finikai buvo skanūs, kas tik jų paragaudavo, be galo girdavo.

O valstiečio žmona tuo tarpu sunkiai sirgo. Ji sunegalavo tą dieną, kai karaliaus įsakymu buvo prievarta išvežta iš namų. Visi mėginimai ją pagydyti buvo nesėkmingi. Trečiaisiais metais ji nustojo kalbėti.

Karalius labai apsidžiaugė, kai ji vėl prašneko ir paprašė, kad į rūmus pašauktų finikų pardavėją. Karalius tuojau pat pasiuntė valdininką atvesti valstiečio.

Valstietis atėjo, pamatė čia savo žmoną ir taip nudžiugo, kad net šokti ėmė, o jo plunksninio apsiausto skvernai plasnojo kaip sparnai. Žmona nusijuokė. O karalius pamanė, kad ją taip stebuklingai veikia nepaprasti rūbai. Jis liepė valstiečiui nusivilkti apsiaustą ir pats jį apsivilko, o valstiečiui davė savo mantiją. Paskui karalius užsigeidė pats gydyti savo belaisvę ir taip pat ėmė šokti. Bet valstiečio žmona šį kartą nenusijuokė. Ji pašaukė rują piktų karaliaus šunų. Šunys, pamatę karalių, apsigaubusį plunksnomis, nepažino savo šeimininko ir mirtinai jį sudraskė. Taip gavo galą klastingasis karalius.

O valstietis susisėmė iš karaliaus iždo visą auksą bei sidabrą ir išdalino jį vargšams. Paskui jie drauge su žmona grįžo namo ir gyveno laimingai, kaip ir anksčiau.

STEBUKLINGAS VĖŽLYS

Seniai seniai viename kaime gyveno šykštus ir žiaurus dvarininkas. Kiekvieną dieną jis pasišaukdavo savo tarnaitę Tu Kchoję ir jai sakydavo:

— Jeigu tu šluodama ką nors rastum, ar tai būtų brangus daiktas ar menkniekis, tuojau man atnešk. Jei nuslėpsi — pakarsiu.

Ir štai vieną kartą Tu Kchojė randa auksinę sagą. Jau buvo beatiduodanti sagą šeimininkui, bet staiga nusigando, kad jis neįtartų ją pavogus. Nežinodama, kur dėti radinį, ji užsikišo jį už žando ir netyčia prarijo.

Netrukus tarnaitė pajuto, kad turės kūdikį. Įdūkęs dvarininkas norėjo ją nužudyti. Tu Kchojė verkdama teisinosi:

— Pasigailėkite, prisiekiu, aš niekuo nekalta.

— Jeigu niekuo nekalta, tai iš kur vaikas.

Tarnaitė papasakojo, kaip rado sagą, bet dvarininkas nepatikėjo. Tačiau pagalvojęs nusprendė atidėti bausmę ir pažiūrėti, į ką vaikas bus panašus, kad dar labiau ją apkaltintų.

Atėjo laikas, ir tarnaitė pagimdė Vėžlį. Žiaurusis dvarininkas išvijo moterį iš kaimo. O žmonės stebėjosi ir gailėjosi Tu Kchojės. Nuo to laiko visi ją ėmė vadinti našle.

Jos sūnus Vėžlys augo ne dienomis, bet valandomis. Kai laukuose trečią kartą nunoko ryžiai, sūnus jau mokėjo kalbėti ir kasdien, valgant pietus, klausdavo motinos:

— Mama, mūsų namas visai sukrypęs, vos vos laikosi. Kodėl tu nepastatai naujo?

— Sūneli,— atsidususi atsakydavo motina,— mes labai neturtingi, kur ten mums galvoti apie naują namą!

Matydamas motiną liūdint, sūnus ją guodė kaip mokėdamas:

— Nenusimink, mama, kai užaugsiu, pastatysiu tau naują namą.

Motina tiktai gailiai nusišypsodavo.

Po kelerių metų dvarininkas pasiuntė Vėžlį ganyti buivolų. O buivolų jis tiek turėjo, kad rankos pirštų neužtektų suskaičiuoti, penkios dvarininko dukterys negalėjo jų išganyti. Buivolai kasdien ištrypdavo ryžių laukus.

Vėžlys negalėjo užsikarti buivolui ant nugaros, dvarininko dukterys jį turėjo kiekvieną kartą užkelti. Vyresniosios dukterys tai darė nenoriai, jį mušė ir užgauliojo. Tiktai jauniausioji, Nama, su juo elgėsi švelniai ir pagarbiai.

Buivolai pasidarė labai paklusnūs, kai juos pradėjo ganyti Vėžlys; dabar jie nesisklaidė ir nemindžiojo laukų.

Kasdien Vėžlys juos gindavo į pievelę, kur augo vešli žolė, ir kol buivolai ganėsi, pats pakildavo į erdvę ir skraidydavo kaip paukštis. Pietus jam atnešdavo dvarininko dukterys. Vyresnės nenoriai, o jauniausioji su džiaugsmu. Vieną kartą, atėjusi į ganyklą, jauniausioji duktė nerado Vėžlio.

— Vėžly! Kur tu? Eik pietauti! — sušuko jam.

— A-ū! — atsiliepė iš viršaus.

— Vėžly! Veskis ir mane!

— Gerai,— atsakė jis,— tiktai smarkiai užsimerk!

Mergelė padarė, kaip jis liepė, ir staiga pajuto, kad kyla į erdvę. O kai ji atvėrė akis, prieš ją buvo ne Vėžlys, o puikus jaunikaitis. Visą dieną jie skraidė ore ir nuo to laiko pamilo vienas kitą.

Netrukus Vėžlys tarė motinai:

— Eik ir piršk mane jauniausiajai dvarininko dukteriai.

Nuliūdusi motina ėmė įkalbinėti sūnų:

— Ar tau galvoj negerai, sūneli: tu toks neturtingas ir dar Vėžlys! Kur tau svajoti apie turtuolio dukterį.

Bet sūnus nenusileido, ir motinai teko eiti pas turtuolį.

Vos tik peržengė dvarininko namų slenkstį, šeimininkas suriko:

— Na, kas čia dabar? Ko atėjai?

Išsigandusi moteris nedrįso jam pasakyti teisybės ir dėjosi atėjusi skolinti ugnies.

— Kad reikia ugnies, eik į virtuvę.

Vėžlio motina pasiėmė ugnies ir pasiskubino dingti dvarininkui iš akių.

— Ką tau atsakė dvarininkas? — paklausė ją sūnus, kai ji grįžo.

— Jis neleido man nė žodžio pratarti,— atsiduso motina,— kur dar aš ten klausinėsiu!

Kitą dieną Vėžlys vėl pasiuntė motiną pas dvarininką. Drebėdama iš baimės, dabar ji išpildė sūnaus prašymą. Įtūžęs dvarininkas įsakė sučiupti ją ir užtroškinti dūmuose, bet jauniausioji duktė užpylė ugnį vandeniu. Tada dvarininkas sukvietė visas dukteris ir paklausė, kuri iš jų sutinka tekėti už Vėžlio.

— Mes gražios kaip fėjos,— atsakė vyresniosios dukterys.— Kur tai girdėta, kad mes tekėtume už dvokiančio Vėžlio!

Tiktai jauniausioji duktė, vardu Nama, sakė sutinkanti už jo tekėti.

Sužinojęs, kad jo duktė myli Vėžlį, dvarininkas paskyrė už ją išpirką: arklį su devyniais karčiais, gaidį su devyniais pentinais ir dvylika bambuko stiebų, pripiltų žiogelių taukų.

Sužinojusi dvarininko sąlygas, motina labai nusiminė ir, grįžusi namo, ėmė priekaištauti sūnui. Tas jai tarė:

— Nusiramink, mama, ir ramiai miegok! O rytoj pamatysi, kas bus.

Tą naktį užėjo baisi audra. Griaustinis trankėsi visai šalia namo, vertė motiną iš baimės šilčiau gaubtis antklode. O rytojaus dieną staiga ji pasijuto besanti dideliame turtingame name, ir viskas, kas reikalinga vestuvėms, buvo jau paruošta.

Saulė dar nespėjo išdžiovinti nakties rasos, kai visa žmonių virtinė nutraukė į dvarininko namus. Nežinia iš kur atsiradę tarnai nešė indus su žiogų taukais, gaidį su devyniais pentinais, vedė stebuklingą žirgą su devyniais karčiais. Pats Vėžlys oriai gulėjo auksiniame inde, kurį vienas iš tarnų nešė ant galvos. Paskui bėgo žioplių minia.

Vestuvių ceremonija vyko pagal visas tradicijas prie aukų stalelio. Matydami, kaip Vėžlys biauriai atrodo šalia puikiais rūbais vilkinčios nuotakos ir kaip nerangiai iškišo iš kiauto kaklą, žiūrovai raičiojosi iš juoko. Garsiausiai juokėsi dvarininko dukterys.

Kai vestuvių apeigos buvo baigtos, jaunavedžiai pasišalino į savo kambarį, o svečiai pradėjo puotauti. Staiga jaunavedžių kambaryje blykstelėjo akinama šviesa. Visi persigandę sušuko ir neteko žado. Kai visi kiek atsitokėjo, nuotakos seserys prisėlino prie jaunavedžių kambario ir slapta pasižiūrėjo.

Ir kaip jos nustebo, kaip pavydėjo, kai vietoje Vėžlio jos pamatė puikų jaunikaitį! Seserys puolė prašyti tėvą, kad ir jas išleistų už vėžlių.

Dvarininkas tuojau pasiuntė žmones sugauti keturis vėžlius, ir tą pačią dieną įvyko dar ketverios vestuvės. Tačiau šitie vėžliai nemokėjo elgtis taip, kaip dera per vestuves. Jie visą laiką taikėsi pabėgti šalin ir gąsdino vaikus.

Kai sutemo, seserys nusinešė savo vyrus į miegamąjį. Laikas slinko, o vėžliai vis nevirto jaunikaičiais. Kai seserys juos norėjo prisitraukti arčiau, tie ištrūkdavo ir skaudžiai braižė odą savo aštriais nagais. Verkdamos iš pykčio ir apmaudo, merginos galų gale išmetė vėžlius į kiemą.

Rytojaus dieną jos ašarodamos viską papasakojo tėvui. Dvarininkas išsigando, kad iš vyresniųjų dukterų nesusilauks anūkų, ir paskelbė savo jauniausiąją dukterį vienintele paveldėtoja.

Dabar vyresniosios dukterys tegalvojo viena, kaip nugalabyti Vėžlį.

Vieną kartą jos nusaugojo jį ir mirtinai sužeidė. Vėžlys, pajutęs, kad artinasi galas, parėjo namo ir atidavė žmonai savo kruvinus marškinius.

— Kada ateis tavo mirties valanda,— tarė jis,— apsivilk šitais marškiniais, ir mes vėl susitiksime danguje.

Pasakęs tuos žodžius, Vėžlys nuskrido į dangų.

Jo našlė, negalėdama pakelti baisios nelaimės, kitą dieną įkopė į aukščiausią kalną, tikėdamasi ten rasti vyrą. Kelias ėjo vis aukštyn ir aukštyn. Ir čia moteris sutiko raitą senelį. Supratusi, kad jis dangaus gyventojas, Nama paklausė, ar geru keliu einanti.

— Veikiai tu prieisi kryžkelę,— tarė jai senelis,— toliau eik tuo keliu, kur pamatysi dideles pėdas, bet neik ten, kur mažos pėdos...

Nama paklausė senelio. Netrukus ji pamatė besimušant gyvatę su lape. Kai katra nors iš priešininkių nuilsta bekovodamos, jos paliečia greta stovintį medį — tuoj vėl atgauna jėgas. Nama nuvijo žvėrelius, atlaužė to medžio žievės luitą ir vėl toliau keliavo į dangų.

Vakare ji apsinakvojo mažoje lūšnelėje kaimo pakraštyje. Lūšnelės šeimininkė ką tik buvo papiovusi kiaulę. Nama atkando mažutę skiautelę stebuklingojo medžio žievės, pakramtė ir ėmė pūsti į kiaulę. Pūstelėjo kartą — ir kiaulė sukrutėjo, pūstelėjo kitą — ir kiaulė atsistojo, pūstelėjo trečią — toji sukriuksėjo ir nubėgo į kaimenę. Šeimininkė labai nustebo ir papasakojo Namai, kad gretimame kaime mirė žmogus.

Nelaukdama ryto, jaunoji moteris patraukė tiesiai ten. Karstas su lavonu buvo jau užkaltas, ir valstiečiai nenorėjo atidaryti, kad Nama išmėgintų stebuklingąją žievę. Bet Nama šiaip taip juos prikalbėjo. Nama sukramtė medžio žievę ir, sumaišiusi su vandeniu, apšlakstė numirėlį. Šis tuojau pat atgijo.

Padariusi gerą savo darbą, jaunoji moteris grįžo į lūšnelę, kur jai buvo davę nakvynę, ir paprašė šeimininkės priimti ją į savo šeimą už dukterį.

Laikas slinko, ir vieną kartą Nama, nuėjusi prie upelio vandens, pamatė jaunikaitį, kurį kažkada buvo atgaivinusi. Jaunikaitis maudėsi upėje. Gerai įsižiūrėjusi, Nama nustebo, kad jis toks panašus į jos buvusį vyrą. Ji greitai parbėgo namo ir atsinešė marškinius, kuriuos jai vyras buvo palikęs prieš mirtį. Kai jis pamatė šiuos marškinius, tuojau viską prisiminė ir puolė prie savo žmonos.

Jie buvo be galo laimingi. Kaimo gyventojai su džiaugsmu dovanojo jiems kas ką galėjo, ir antrą kartą buvo iškeltos jų vestuvės.

O saulė, sužinojusi šią istoriją, taip supyko, kad nusileido žemyn ir sudegino klastingąsias seseris. Tai atsitiko birželio dvidešimt antrąją. Nuo to laiko kasmet tą dieną prasideda saulėgrąža. Saulė nusileidžia žemiau, negu paprastai, ir negailestingai kepina žemę savo karštais spinduliais, žiauriai kankindama visus žmones.

MERGELĖ KVEPIANČIAIS PLAUKAIS

Gyveno kartą Ien-Teu kaime nepaprasto grožio mergelė. Visi jaunikaičiai buvo ją įsimylėję. Kiekvieną naktį su šao[1] ir dan bao[2] rankose jie ėjo prie mergelės namų ir dainavo meilės dainas, o gretimų kiemų šunys skalijo, neduodami žmonėms miegoti. Negalima sakyti, kad mergelei būtų buvęs nemalonus toks dėmesys, ji kasdien vis gražėjo ir veikiai tapo tikra gražuolė. Ypač gražūs buvo jos plaukai: ilgi, juodi, blizgantys. Visi žinojo, kad jos plaukai nuostabiai kvepia tarytum aromatingiausios gėlės.

Mergelė labai rūpinosi savo šukuosena, ilgai stovėdavo prieš veidrodį. Jos ligi žemės nusidriekusios garbanos skleidė švelniausią kvapą, nuo kurio kvepėdavo visas kambarys.

Atėjo žiema, ir kvepiančiais plaukais mergelė ėmė galvoti apie tekėjimą. Ji susipylė priegalvių, pasisiuvo antklodžių ir susimąstė: jaunikių buvo tiek daug, kad ji nežinojo, kurį rinktis.

Vieną kartą, kaip paprastai, mergelė stovėjo priešais duris ir šukavo savo ilgus kvepiančius plaukus,— tik staiga pakilo vėjas. Virš namo skriejo didžiulis erelis. Jis apsuko ratą, paskui čiupo kvepiančiais plaukais mergelę ir pakilo į padebesius.

[1] Šao — vietnamiečių fleita.
[2] Dan bao — gnaibomasis muzikos instrumentas.

Nelaiminga mergelė suriko pagalbos. Išgirdę jos balsą, jaunikaičiai išbėgo iš namų ir nukreipė savo lankus į aukštyn kylantį erelį. Tačiau jie pavėlavo: erelis buvo taip aukštai, kad kvepiančiais plaukais mergelės balsas vos girdėjosi. Jaunikaičiai nuleido savo lankus. Kvepiančiais plaukais mergelė, matydama, kad niekas jos negali išgelbėti, nuplėšė nuo savo suknelės skiautelę ir numetė žemyn, kad prisimintų ją ir jos nelaimingą likimą. Nuo to laiko kaimą, kur nukrito suknelės skiautė, vadina Skiautelės kaimu.

O erelis taip ir nusinešė kvepiančiais plaukais mergelę toli toli, į savo urvą Miong Lo. Ten jis privertė mergelę už jo tekėti.

Kvepiančiais plaukais mergelė gailiai verkė, liūdėjo savo gerųjų tėvų ir šaunių kaimo jaunikaičių. Kiauras dienas ji sėdėjo prie urvo nejudėdama ir veikiai mirė iš sielvarto.

Tačiau piktasis erelis ir dabar gyvas. Seneliai pasakoja, kad jis iki šiol gyvena tame urve ir galvoja apie naujas piktadarybes.

TCHAT SANAS

Seniai seniai viename apleistame kaime gyveno neturtinga pora Tchat Ngchia. Šeimos galva buvo medkirtys: žiemą ir vasarą kirto jis storų medžių kamienus, vertė juos ant žemės, piaustė lygiais rąstais, skaldė vienodomis pliauskomis, rišo lygaus didumo ryšulėliais ir nešė į turgų ar į didelių ponų namus, kur židiniuose nė valandėlės negeso liepsna. Medkirtys buvo darbštus ir sąžiningas, už malkas jis niekada neimdavo daugiau, negu kiti gretimame miške. Teuždirbdamas menkus grašius, gerasis žmogus dar padėdavo tiems, kurie buvo už jį vargingesni. O neturtingų kaime buvo ne vienas. Medkirčio žmona dėl to vyrui niekada nepriekaištavo, dažnai ji pati atiduodavo paskutinę ryžių saują sergančiai kaimynei, paskutinį paplotėlį pakeleivingam elgetai. Taip ir gyveno seneliai gale kaimo savo lūšnelėje, triūsdami ir padėdami žmonėms. Visi kaime gerbė šią porą už jos gerą ir jautrią širdį. Ir būtų buvę jie visai laimingi, bet jų tykų gyvenimą temdė vienatvė. Šešiasdešimt metų medkirtys ir jo žmona laukė vaiko, bet slinko metai po metų, o vaikų vis nebuvo. Seneliai skundėsi likimu ir bijojo pagalvoti, kad po mirties nebus kam pasirūpinti jų kapais ir jų vėlėmis.

Ir šit galų gale dievas išgirdo vargšų Tchat Ngchia prašymą ir kaip atpildą už jų sąžiningumą ir geraširdiškumą sumanė duoti jiems sūnų. Kai senelis jau buvo

miręs, medkirčio žmona pajuto sunkumą. Praėjo dar treji metai ir devyni mėnesiai, ir pasaulyje atsirado berniukas. Motina buvo labai laiminga, nesitraukė nuo sūnaus nė per žingsnį, dainavo jam švelnias lopšines.

Tchat Sanas — taip pavadino medkirčio žmona savo sūnų — buvo nepaprastai gražus ir stiprus berniukas, didelėmis svajingomis akimis. Jis augo ne dienomis, bet valandomis, švelniai mylėjo savo senutę motiną. Kartais berniukas paklausdavo apie tėvą, tada ji pasakodavo jam ilgą tėvo gyvenimo istoriją.

Kai Tchat Sanui sukako septyneri metai, mirė motina. Jis ilgai ir graudžiai verkė. Atėjo kaimynai ir padėjo jam palaidoti gerąją moterį.

Tchat Sanas liko visai vienas. Atsiminė jis motinos pasakojimus, kaip užsidirbdavo duoną tėvas, pasiėmė kirvį ir nuėjo į mišką kirsti malkų. Naktį jis dirbo džiunglėse, o dieną miegojo po mylimu baniano medžiu, kuris augo šalia jo lūšnelės. Nelengvai gyveno Tchat Sanas, bet jis nenusiminė, visada buvo linksmas ir žvalus.

Vieną kartą Tchat Sanas sutiko džiunglėse gerą burtininką. Sėdėjo tas ant didžiulio lygaus kelmo ir kažką murmėjo sau panosėje. Tchat Sanas prisiartino ir, žemai nusilenkęs, pasveikino nepažįstamąjį. Burtininkas pasižiūrėjo į jaunikaitį ir lyg tarp kitko tarė:

— O jaunikaiti! Aš jau iškaršęs, veikiai jėgos mane visai apleis. Aš seniai tave stebiu, ir tu man patinki. Gyvendamas šimtą metų, sugalvojau daugybę būdų, kaip kovoti su piktomis jėgomis, dabar noriu perduoti viską tau. Ar tu nori, gerasis jaunikaiti, išmokti mano stebuklų ir tapti nenugalimu? Atsakyk!

Tchat Sanas, nė nesukdamas galvos, sutiko. Nuo to laiko kasdien jis ėjo prie didžiulio lygaus kelmo ir atidžiai klausėsi gerojo burtininko mokslo. Jis buvo

gabus mokinys ir netrukus išmoko daugybę stebuklingų darbų. Tačiau mokslo galo dar nebuvo matyti.

Be to, vienas žmogus, gudrus degtinės prekiautojas, vardu Li Tchongas jau ne kartą ėjo pro Tchat Sano lūšnelę, pažvelgdamas vidun. Buvo aišku, kad jam kažkuo patiko kuklus ir darbštus jaunikaitis. Ir vieną kartą, kai, parėjęs iš džiunglių, Tchat Sanas atsigulė po savo banianu, prisėlino Li Tchongas ir paslaptingai tarė:

— Ei, Tchat Sanai! Ko tu čia drybsai po šituo kvailu krūmu? Toks sveikas vaikinas šonus pragulėsi! Nagi, kraustykis pas mane, į mano namus. Pas mus erdvu ir gera, būsi mano brolis. Na, ar sutinki?

Tchat Sanas jau snaudė. Pažadintas Li Tchongo, jaunikaitis pakėlė pasišiaušiusią galvą ir įsmeigė į pirklį akis, nesuprasdamas, ko tas nori. O Li Tchongas vėl kalbėjo:

— Nagi, pabusk, broli Tchat Sanai! Gyvenu aš su senute motina, man liūdna ir nuobodu. Štai mes ir sumanėme pasikviesti tave — vis bus linksmiau!

Tiktai dabar Tchat Sanas suprato, apie ką kalba jam šitas riebus ir tarytum geraširdis Li Tchongas. Jis pakilo, ir linksmą šypsena nušvietė jam veidą. Jis nieko neatsakė, tiktai linktelėjo galva. Degtinės pirklys paplojo jam per petį:

— Na ir gerai. Vakare mes tavęs laukiam. Iki pasimatymo!

Taip Tchat Sanas pasidarė degtinės pirklio Li Tchongo „jaunesniuoju broliu". Patiklus jaunikaitis ir nenumanė, kad po geraširdiška storulio išvaizda slepiasi aršus ir piktas žmogus. Tchat Sanui nė į galvą netoptelėjo, kad Li Tchongas sumanė savo klastingiems tikslams panaudoti jo jėgą, darbštumą ir sumanumą. Atsinešęs savo mantą į Li Tchongo namus, Tchat

Sanas ėmė jam ir jo motinai uoliai padėti ūkyje, atsilygindamas už jų gerą širdį. Li Tchongo kitaip nevadino, kaip vyresniuoju broliu, ir visaip stengėsi įtikti jo motinai.

Taip slinko diena po dienos, ir veikiai Li Tchongas su džiaugsmu pastebėjo, kad jo turto itin pagausėjo: nemokamas darbininkas — „jaunesnysis brolis" Tchat Sanas — ne veltui lenkė nugarą nuo ryto ligi vakaro! Li Tchongas patenkintas trynė savo putlias rankas, ir jo užkritusios akys maloniai žvelgė į galingą Tchat Sano nugarą. „Veikiai aš būsiu turtingiausias žmogus visoje apylinkėje",— galvojo jis ir nuolat šią mintį kartojo.

Tačiau atsitiko kitaip.

Jau daug dešimtmečių (kiek tikrai, niekas negali tiksliai pasakyti) netoli kaimo, kur gyveno Tchat Sanas ir Li Tchongas, neįžengiamuose džiunglių tankumynuose buvo didžiulis Slibinas. Šitas Slibinas niekada nepasirodydavo dienos šviesoje, gulėjo susirangęs didžiuliais ratais šalia seno medžio, ir iš jo pražiotų nasrų sklido biaurus kvapas. Kiekvieneriais metais visi kaimai apylinkėje turėjo jam paaukoti po vieną žmogų. Tas paprotys buvo labai senas, niekas nedrįso jo nepaisyti. Kaimuose buvo sudaryta eilė, ir tasai, kuris turėjo būti suėstas, klusniai ėjo į džiungles ir žemai lenkėsi Slibinui.

Šį kartą eiti pas Slibiną reikėjo Li Tchongui. Jo motina labai sielvartavo. Jai gaila buvo atiduoti mirčiai į nagus vienintelį savo sūnų. Motina su ašaromis apkabino sūnų, nenorėdama skirtis. Staiga Li Tchongui atėjo mintis. Jis tarė motinai:

— Nesielvartauk, mama! Sugalvojau, kaip galima išvengti mirties. Slibinui pasiųsime Tchat Saną.

Nudžiugusi motina linktelėjo galva ir tuojau pradėjo taisyti skanius pietus.

Kai Tchat Sanas grįžo iš miško, jie pakvietė jį prie stalo, ir Li Tchongas tarė jam:

— Brangusis Tchat Sanai! Tu, be abejonės, žinai tą pagodą, kurią iš eilės saugo mūsų apylinkės žmonės. Šiandien mano eilė ten eiti. Bet aš būtinai turiu parduoti likusį vyną. Ar nenueitum tu į pagodą vietoj manęs?

Tik spėjo Li Tchongas tai pasakyti, pro duris įkišo galvą seniūno pasiuntinys, ragindamas, kad Li Tchongas pasiskubintų atlikti savo pareigą. Kadangi Tchat Sanas nežinojo, jog Slibinas yra netoli pagodos, jis sutiko ir, greitai pavalgęs pietus, nuėjo į džiungles.

Įėjęs į krūmus, jis rado pagodą ir atsisėdo pasilsėti. Tą pačią akimirką sušnypštė didžiulis Slibinas ir įsistebeilijo į jaunikaitį. Tchat Sanas atšoko ir išsitraukė iš už diržo aštrų kirvį, su kuriuo jis niekuomet nesiskirdavo. Tai pastebėjęs, Slibinas truputį apstulbo. Jis buvo pripratęs, kad jo aukos žemai jam lenkdavo galvas, todėl jį labai nustebino jaunikaičio elgesys. Paskui Slibinas grėsmingai trenkė uodegą, kad po Tchat Sano kojomis sudrebėjo žemė, ir puolė jaunikaitį. Prasidėjo arši kova. Tchat Sanas kapojo Slibiną kirviu, įkirsdamas jam gilias žaizdas. Galų gale prisitaikęs nukirto Slibinui galvą ir įėjo į pagodą. Čia jis rado auksinį lanką su auksinėmis strėlėmis. Tchat Sanas parėjo namo, Slibino galva, auksiniu lanku ir strėlėmis nešinas.

Jau buvo gili naktis, kai Tchat Sanas pasibeldė į Li Tchongo namus. Motina ir sūnus labai persigando, išgirdę jo balsą. Jie pamanė, kad tai Tchat Sano vėlė ateina keršyti už apgaulę. Li Tchongas ir jo motina puolė ant kelių, maldaudami pasigailėjimo. Tchat Sa-

nui nusibodo belstis į duris, tada jis priėjo prie lango. Pamatęs „vyresnįjį brolį" ir jo motiną klūpančius, jis pasiklausė jų maldavimų ir tada sušuko:

— Ei, gerbiamieji! Nebijokite, aš ne vaiduoklis, aš gyvas žmogus! Aš Tchat Sanas! Užmušiau Slibiną, štai jo galva. Jeigu jūs netikite, atidarykite duris ir įsitikinsite, kad nemeluoju.

Paskui durys tyliai prasivėrė, ir ant slenksčio pasirodė drebantis iš baimės Li Tchongas ir jo senutė motina. Jie pasižiūrėjo į Slibino galvą, paskui į ramiai besišypsantį Tchat Saną, tik tada patikėjo, kad prieš juos ne vaiduoklis, o gyvas Tchat Sanas. Jie šokinėjo aplink Tchat Saną, džiaugdamiesi jo drąsa. Tačiau Li Tchongui tuojau vėl kilo klastinga mintis. Jis dėjosi išsigandęs, kad Tchat Sanas taip padarė, ir tarė:

— Tu pasielgei labai neapdairiai, nors ir parodei didelę drąsą. Juk Slibinas priklauso karaliui. Jis tyčia buvo laikomas šioje pagodoje. Man tavęs labai gaila, bet karaliaus bausmės neišvengsi.

Tchat Sanas išsigando ir ėmė prašyti Li Tchongą, kad gelbėtų jį.

— Na, ką gi, gerai! — atsakė „vyresnysis brolis".— Aš prisiimsiu kaltę sau. Bet tau reikia išeiti iš kaimo ir pasislėpti nuo karaliaus tarnų.

Tchat Sanas padėkojo ir tučtuojau išėjo iš kaimo. O Li Tchongas įsidėjo Slibino galvą į maišą ir nudrožė tiesiai į karaliaus rūmus. Jis pasistengė, kad būtų praleistas tiesiai pas karalių.

— Šit Slibinas, kurį aš nudobiau! — pasakė jis karaliui, rodydamas maišą.— Ši pabaisa darė didelę žalą jūsų karalystei ir visiems gyventojams. Dabar jis užmuštas. Va jo galva!

Karalius pagyrė Li Tchongą už drąsą ir suteikė jam kunigaikščio titulą.

Nuo tada degtinės prekiautojas apsigyveno didžiuliuose naujuose rūmuose ir tapo įžymiu ir turtingu žmogumi. O Tchat Sanas vėl ėmėsi kirvio ir nudrožė į mišką malkų kirsti. Jis vėl apsigyveno savo lūšnelėje po senu banianu.

Karalius turėjo dukterį, vardu Kuin Nga, nepaprastą gražuolę. Prieš ją nublankdavo net pavasario rožės grožis. Karalius ir karalienė svajojo išleisti ją už nepaprastai gabaus jaunikaičio: jis turi būti ir sumanus karo vadas, ir talentingas poetas, ir puikus muzikantas.

Kol buvo ieškoma tokio jaunikaičio, karalius liepė pastatydinti prabangius rūmus ir juos pavadino „Besirenkančios jaunikį princesės rūmai".

Žinia apie tai, kad princesė ieško jaunikio ir statomi puikūs rūmai, tuojau pasklido po visą šalį. Kai rūmai buvo pastatyti, aštuoniasdešimties šalių princai atvyko į pietų šalies karaliaus dvarą. Kiekvienas jų buvo pasiruošęs rungtis su kitais savo žiniomis, talentais ir kilnumu, kad tik pavergtų gražuolės Kuin Nga širdį.

Jaunikių varžybų dieną Kuin Nga, karalius ir karalienė, lydimi puošnios palydos, atvyko į rūmus. Varžybos prasidėjo. Į didžiulę salę vienas po kito suėjo aštuoniasdešimties šalių princai ir rodė savo šaunumą ir žinias. Jų tarpe buvo augalotų, plačiapečių gražuolių, mokančių puikiai šaudyti, talentingai kurti eiles ir improvizuoti muzikos instrumentais. Tačiau nė vienas jaunikaitis nepavergė nuostabiosios princesės širdies... Ji sėdėjo, liūdnai nuleidusi galvą, ir abejingai žvelgė į jaunikaičių eilę. Ją apėmė baisus nuobodulys, ir paprašė tėvo karaliaus, kad lieptų princams keliauti į savo valstybes.

Likusi viena, Kuin Nga dar labiau nuliūdo. Ji klausė savęs: „Kurgi tas, kurį aš galėsiu pamilti? Nejaugi visame plačiame pasaulyje nėra tokio žmogaus?"— ir, nerasdama atsakymo, gailiai pravirko.

Vieną kartą gražioji Kuin Nga, norėdama išblaškyti begalinį ilgesį, išėjo į maloniai kvepiantį karaliaus sodą ir klaidžiojo alėjomis. Buvo vėsoka tyli naktis. Staiga pakilo smarkus vėjas ir princesė pamatė virš savo galvos didžiulį tamsų šešėlį. Tą pačią akimirką siaubingas trigalvis erelis stipriai apkabino jos liemenį savo apžėlusia letena ir pakilo į orą. Tai įvyko taip staigiai, kad Kuin Nga nespėjo nė aiktelėti. Erelis pakilo labai aukštai į erdvę ir nulėkė į savo kalnų urvą.

Tuo metu Tchat Sanas gulėjo po savo banianu, bet jo neėmė miegas. Išsitiesęs ant nugaros ir įsmeigęs akis į tolimas žvaigždes, jis svajojo apie savo vienišą gyvenimą.

Staiga jo įžvalgios akys pastebėjo aukštai danguje didžiulį paukštį, o jo naguose be sąmonės karantį baltai apsirengusios moters kūną, vėjo draikoma ilga kasa. Tchat Sanas pašoko ir įtempė auksinį lanką. Po akimirkos jis pastebėjo, kad jo strėlė pataikė tiesiai ereliui į galvą, bet tas vis tiek skrido ir nepaleido savo aukos iš apžėlusių nagų. Tchat Sanas, nežinodamas, kaip padėti nelaimingajai belaisvei, nusiminęs žiūrėjo į tolstantį pietų pusėn paukštį.

Karalių ir karalienę prislėgė didelis skausmas, kai pamatė, kad dingo jų mylima duktė. Karalius įsakė armijai tučtuojau ieškoti princesės. Tuo pat metu buvo paskelbtas kitas karaliaus įsakymas, kuriame buvo sakoma, kad tas, kuris pirmasis suras gražuolę Kuin Nga, bus pakeltas į didikus. Šitas žmogus taps princesės vyru ir karaliaus sosto įpėdiniu.

Dvariškiai pasiūlė karaliui armijos vadu paskirti Li Tchongą, kuris pasižymėjo drąsa, kovodamas su Slibinu. Karalius sutiko paskirti jį. Li Tchongas džiaugėsi karaliaus maloningumu, bet širdies gilumoje jis drebėjo iš baimės. Nors Li Tchongui stigo drąsos, bet jis buvo pakankamai gudrus ir apdairus, ir, prieš leisdamasis į kelionę, iškėlė didžiulę puotą, į kurią sukvietė daug paprastų žmonių. Savo tarnams jis liepė sužinoti iš svečių, ar nematė kas nors princesės, ar nežino, kur ji yra. Li Tchongas nesigailėjo vyno ir vaišių.

Kai puota buvo pačiame įkarštyje, staiga pasirodė Tchat Sanas. Li Tchongas priėjo prie „jaunesniojo brolio" ir pradėjo su juo malonią kalbą. Jis kalbėjo Tchat Sanui apie tai, kaip ilgai jo ieškojęs, kad dabar jie drauge gyvensią, kaip seniau, ir lyg tarp kita ko pasakė, kad jam pavesta rasti princesę. Ir tada Tchat Sanas prisiminė erelį, nešantį moterį baltu rūbu, į kurį jis šovė. Jis prižadėjo Li Tchongui padėti surasti gražuolę Kuin Nga.

Pralinksmėjęs Li Tchongas įsakė armijai tučtuojau leistis į žygį, o Tchat Saną paskyrė vyriausiu vadu. Veikiai armija pasiekė pietinius krantus, kur, Tchat Sano manymu, turėjo slėptis erelis. Ir iš tikrųjų netrukus armija priėjo prie gilios juodos bedugnės,— o ten galėjo būti įsikūręs grobuonis paukštis. Negaišdamas Tchat Sanas nuleido ilgą virvę ir pasakė, kad jis vienas apžiūrėsiąs bedugnę.

Šaltoje tamsioje bedugnėje jaunikaitis įžiūrėjo kažką balta. Jis greitai pribėgo ir pamatė miegančią merginą, gražią kaip žvaigždę. Tai ir buvo princesė Kuin Nga. Tchat Sanas atsargiai palietė jos petį, ir, kai ji pravėrė savo didžiules blizgančias akis, jis tarė:

— Aš atėjau tavęs išvaduoti!

Gražuolė Kuin Nga nustebusi žiūrėjo į gražų jaunikaitį ir žavėjosi jo drąsumu, permestu per petį auksiniu lanku, ant pečių ir ant kaktos krintančiais tankiais plaukais. Ji atsikėlė ir, duodama Tchat Sanui ranką, sušnibždėjo:

— Man regis, aš jus seniai pažįstu ir myliu. Ne vien dėl to, kad jūs išgelbėjote mane. Aš jus myliu...

Ji pasisodino Tchat Saną šalia ir pasakė, kad, grįžę į rūmus, jie niekada daugiau neišsiskirsią.

Bet Tchat Sanas ją pertraukė:

— Ne, aš įvykdžiau tiktai pažadą, duotą savo broliui. Karalius įsakė jam surasti jus ir išgelbėti! Jeigu aš sutikčiau būti jūsų vyru, labai negerai pasielgčiau su savo broliu, nes jis, o ne aš, turi jus vesti.

Tai pasakęs, Tchat Sanas aprišo princesę virve ir davė ženklą, kad juos pakeltų į viršų. Kai tik jie pasiekė bedugnės kraštą, staiga atskrido erelis. Li Tchongas kareiviams įsakė greičiau vykti su Kuin Nga į rūmus, o pats liko kovoti su baisiu paukščiu. Erelis jau skrido į bedugnę, kur buvo Tchat Sanas. Tada Li Tchongas priritino prie bedugnės krašto didžiulius akmenis ir paleido juos žemyn, tikėdamasis užmušti kartu ir erelį, ir Tchat Saną. Tačiau kol jis ritino akmenis, Tchat Sanas suspėjo nugalėti baisųjį paukštį ir pasislėpti oloje. Jis šiek tiek pailsėjo ir ėmė ieškoti išėjimo iš olos. Ji pasirodė esanti labai ilga. Tchat Sanas ėjo keletą dienų, kol pamatė tolumoje šviesą. Taip jis išėjo iš urvo ir pateko į nežinomą šalį.

Tchat Sanas atsidūrė Jūros šalyje. Jis sužinojo, kad jos gyventojus seniai kankina siaubinga pabaisa. Ne vienas drąsuolis žuvo, kovodamas su ja, bet jos neįveikė.

Tchat Sanas nutarė žmonėms padėti. Kartą jis prisėlino prie pabaisos visai arti ir paleido į ją keletą

strėlių iš savo auksinio lanko. Pabaisa kritо negyva. Žinia apie nepažįstamo jaunikaičio narsumą pasiekė Jūrų karalių, ir šis pasikvietė Tchat Saną. Jūrų karalius suteikė drąsiajam jaunikaičiui aukšto luomo titulą, padovanojo jam puikų, brangakmeniais puoštą dan bao[1] ir apgyvendino savo rūmuose. Tchat Sanas ėmėsi mokytis įvairių mokslų ir veikiai tapo mokytesnis už savo mokytojus. Bet tėvynės ilgesys neapleido jaunikaičio, ir jis paprašė Jūrų šalies karalių, kad leistų grįžti namo.

Ir šit Tchat Sanas atsidūrė vėl savo gimtajame kaime. Senasis banianas, kol šeimininko nebuvo, visai nuvyto, bet dabar vėl atgijo, lapai ėmė žaliuoti.

Gražuolė Kuin Nga, grįžusi į rūmus, vis laukė savo jaunojo išvaduotojo. Ji nuolat klausinėjo karalių ir karalienę apie Tchat Saną. Bet niekas negalėjo jai nieko pasakyti. Tada gražioji princesė visai nustojo kalbėti: nieko nesiklausė ir niekam neatsakinėjo — ji pasidarė nebylė. Kiauras dienas iš jos nuostabių akių biro ašaros, ir niekas negalėjo jos nuraminti.

Negyvų Erelio ir Slibino šešėliai klaidžiojo po pasaulį. Vieną kartą jie susitiko ir, sužinoję, kad abu yra Tchat Sano aukos, prisiekė jam atkeršyti. Jie įslinko į karaliaus dvarą, pavogė sargybinių akyse auksą ir padėjo jį po banianu, kur mėgo ilsėtis Tchat Sanas.

Sargyba, puolusi ieškoti vagies, veikiai rado pavogtą auksą ir areštavo Tchat Saną. Išgirdęs apie tai klastingasis Li Tchongas dabar ketino visai pribaigti Tchat Saną. Sėdėdamas suko galvą, kaip čia geriau padarius.

O Tchat Sanas, uždarytas geležiniame narve, paėmė į rankas brangų dan bao, dovanotą Jūrų karaliaus, ir

užgrojo. Švelnūs, liūdni garsai pasklido visur, juose skambėjo priekaištas piktiems ir neteisingiems žmonėms. Tchat Sano dainoje buvo garbinamas grožis ir gera princesės širdis, jaunikaitis šaukėsi jos pagalbos.

Išgirdusi stebuklingą dainą, gražioji Kuin Nga visa nušvito ir vėl pradėjo kalbėti. Ji nubėgo pas karalių ir paprašė greičiau surasti ir atvesti tą žmogų, kuris groja dan bao.

Karalius liepė atvesti Tchat Saną į rūmus, ir, kai jis atsistojo prieš karalių, Kuin Nga pasakė, kad čia jos išrinktasis. Laimingas Tchat Sanas papasakojo karaliui visą savo istoriją — kaip jį du kartus apgavo klastingasis Li Tchongas ir kaip dabar ketino užmušti, pasodinęs į geležinį narvą.

Karalius susidomėjęs klausėsi drąsaus jaunikaičio pasakojimo ir sutiko už jo išleisti Kuin Nga. O klastingą ir bailų Li Tchongą, atėmęs visus titulus, išsiuntė atgal į kaimą. Keliaujant jiems su motina namo, kilo didelis taifūnas, sužaibavo akinantis žaibas ir abudu nutrenkė.

Žinia, kad Pietų šalies karalius išleido gražuolę princesę už paprasto medkirčio, pasklido po visą šalį. Aštuoniasdešimties šalių princai, kuriuos Kuin Nga buvo atstūmusi, nerado sau vietos iš apmaudo ir pykčio. Įširdę jie nusprendė atkeršyti princesei ir sutraukė savo kariuomenes prieš Pietų šalies sostinę. Aštuoniasdešimties šalių įžeistų princų kariuomenės pulkų pulkai smarkiai žygiavo į priekį, kelyje viską naikindami ir griaudami. Jie pagaliau apgulė sostinės sienas ir rengėsi galutiniam šturmui. Aštuoniasdešimt princų iššaukė Tchat Saną kautis su jais.

— Brangusis Tchat Sanai! — išsigandusi kalbėjo Kuin Nga.— Nesikauk, jie vis tiek tave užmuš. Verčiau kur nors pasislėpkime.

Tačiau Tchat Sanas ramiai atsakė:

— Aš ir nežadu su jais kariauti. Tu pamiršai, kad aš turiu stebuklingą dan bao: kai užgrosiu, per vieną naktį nuginkluosiu visus šitų kvailų princų kareivius!

Ir, tai pasakęs, jis pradėjo groti savo mėgiamu instrumentu. Melodija ir dainos žodžiai buvo tokie gražūs, kad priešų kareiviai nenorėdami klausėsi. O Tchat Sano daina ragino žmones būti protingais, nelieti šiame beprasmiame kare kraujo, o geriau visiems grįžti į savo namų ramų židinį pas savo žmonas ir nuotakas, pas motinas ir vaikus ir nelįsti į pavojų. Nuostabi melodija kalbėjo apie tai, kad nedora naikinti svetimą laimę, ją reikia saugoti, kad nėra ko beprotiškai rizikuoti brangiausiu turtu gyvenime. Paskutiniai dainos žodžiai buvo tokie:

Reikia proto tiktai pasiklausti,
Tik pabusti iš sapno staiga,—
Kokia laimė! — Kareivį priglaustų
Pasiilgę vaikai ir žmona! —

Daina pavergė tūkstančio kareivių širdis, ir jie nuleido rankas su ginklais, prisiminę savo gimtąjį kraštą, šeimas, savo svajones apie laimingą ir taikų gyvenimą.

Aštuoniasdešimties šalių princai pamatė, kad kareiviai atsisako vykdyti jų įsakymus, ir jiems teko trauktis. O kai kariuomenė pasitraukė iš Pietų šalies, baigėsi maistas. Prisiėjo jiems prašyti Tchat Saną pagalbos. Tchat Sanas nusiuntė aštuoniasdešimčiai princų tiktai vieną puodą virtų ryžių. Princai iš pradžių pagalvojo, kad tai patyčios, ir norėjo sudaužyti tą puodą, bet paskui suprato, kad šis puodas turi stebuklingą galią: šituo vienu ryžių puodu gali pasisotinti didžiulė

armija, o puodas vis bus pilnas ir pilnas. Aštuoniasdešimties šalių princai stebėjosi Tchat Sano išmintingumu ir pradėjo jį gerbti.

Taip drąsusis Tchat Sanas tapo karaliaus sosto paveldėtoju. Ir kai jis įžengė į sostą, žmonės ėmė gyventi taikiai ir laimingai.

STEBUKLINGA GĖLELĖ

Meo[1] *tautelės pasaka*

Gyveno kartą jaunuolis Do Lamas. Jis buvo vienišas, be pačios. Do Lamas turėjo lauką kalnų slėnyje, kur nuo aušros iki aušros lenkė nugarą, purendamas kauptuku akmenuotą žemę. Vieną kartą saulė kepino labai karštai, nebuvo kur pasislėpti nuo deginančių spindulių, bet Do Lamas taip dirbo, kad prakaitas upeliais tekėjo per jo veidą. Prakaito lašai krito į žemę ir į akmenų plyšius.

Po kurio laiko netikėtai tarp akmenų išdygo nuostabi gėlelė. Jos švieži žali lapeliai stiepės į dangų, o šviesūs rausvi žiedlapiai spindėjo nuo akinančių saulės spindulių kaip perlai, tviskėdami visomis vaivorykštės spalvomis. Atskridęs vėjelis siūbavo gėlelę, ir jos žiedlapių šlamėjimas skambėjo švelniai ir melodingai kaip tolima daina.

Do Lamas nustojo dirbęs ir, remdamasis ant kauptuko, apsidairė aplink.

— Kas per stebuklas! — sušuko jaunikaitis.— Čia išdygo neregėtai graži gėlelė, ji moka net dainuoti!

Kasdien Do Lamas ėjo į savo lauką, stebuklingos gėlelės dainos lengvino jo darbą. Dienai baigiantis, kai jaunikaitis pavargdavo ir dirbo iš paskutinių jėgų, gėlelės dainavimas skambėjo itin švelniai, ir Do Lamui grįždavo žvalumas. Kauptukas vėl smarkiai ka-

[1] Meo tautelė gyvena Šiaurės Vietnamo kalnuose.

pojo žemę, o gėlelės dainos, garsios ir linksmos, skambėjo kaip pavasario varpeliai.

Vieną rytą Do Lamas, užkopęs kalva į savo lauką, pamatė, kad šernas, bėgdamas lauku, užmynė stiebelį ir gėlelė bejėgiškai nulinko į žemę. Jaunikaitis pribėgo prie gėlelės, pakėlė palaužtą stiebelį ir prašneko:

— O stebuklingoji gėlele! Čia daug šernų, tau ne kartą gali taip atsitikti, geriau aš tave parsinešiu namo, ten tau negrės pavojus.

Do Lamas atsargiai iškasė gėlelę, parsinešė namo, pasodino ją senoje akmeninėje piestoje ir pastatė netoli lango.

Vakarais, grįžęs iš lauko, Do Lamas uždegdavo žibintą ir pindavo iš bambuko skrybėles, pintines ir demblius. Nuo stebuklingos gėlelės aromato kvepėdavo visa trobelė, jos dainelės liejosi švelnia srove, ir jaunikaitis jautėsi visai laimingas.

Vieną kartą naktį, rugpiūčio palaimingos pilnaties metu, prie Do Lamo trobelės sumirgėjo švelnūs virpantys spinduliai, ir lempa trobelėje ėmė degti dar šviesiau. Bet jaunikaitis, nuleidęs galvą, dirbo ir nieko nepastebėjo. Staiga nuostabaus augalo pumpuras garsiai sprogo, ir didžiulis žiedas atvėrė savo rausvus žiedlapius, jo viduje pasirodė nepaprastai graži mergelė baltais rūbais. Skambiu kaip varpelis balsu ji dainavo malonią dainą. Sidabrinis spindėjimas ir švelnus kvapas pripildė visą kambarį, bet Do Lamas vis dar nieko nepastebėjo.

Netikėtai lempa sušvito kaip ryškus žaibas, ir mergelė baltu rūbu iššoko iš gėlės. Jos raudonos lūpos šypsojosi kaip žydinti raudona rožė, ji, priėjusi prie Do Lamo, padėjo ranką jam ant peties. Pakėlęs akis, Do Lamas apstulbo, sužavėtas mergelės grožio, o kai

atitoko, tai pamatė, kad laukinė gėlelė, pasodinta prie lango, dingo.

Do Lamas ir graži mergelė baltais rūbais susituokė. Dabar rytais jie abu, dainuodami linksmas dainas, kopdavo į kalną ir dirbdavo lauke, o sutemus linksmi grįždavo namo, šviesdami sau kelią žibintu. Vakarais Do Lamas, kaip ir anksčiau, pynė skrybėles ir dembliu, o jo pati siuvinėjo, ir darbas virė jų rankose.

Turgaus dienomis Do Lamas supildavo į krepšius ryžius iš savo lauko, dirbinius iš bambuko ir savo pačios siuvinius ir eidavo į turgų. Už gautus pinigus jis pirko viską, ko reikėjo namams; ir dienos jaunajai porai slinko laimingai ir linksmai.

Po dvejų metų Do Lamo trobelė virto didele ir turtinga troba. Didžiuliuose pintuose krepšiuose iki viršaus pripilta puikių ryžių, tvarte atrajojo buivolai, karvės ir ožkos.

Bet turtas apsuko Do Lamui galvą, jis tik grožėjosi savimi, o bet kokio darbo vengė. Do Lamas nebenorėjo dirbti žemės, pinti skrybėlių. Kasdien, pasiėmęs narvelį su paukščiais ir kaljaną, ėjo pasivaikščioti.

Kai pati paprašydavo Do Lamą parduoti turguje ryžius ir nupirkti kauptuką, piautuvą ir siūlų siuvinėjimui, jis nusipirkdavo vištą, mėsos ir vyno ir grįžęs puotaudavo, valgydavo ir gerdavo, kol pilvą imdavo skaudėti.

Kai pati vadindavo Do Lamą į laukus, jis sakydavo, kad jam skaudą kojas, kai sutemus ji uždegdavo žibintą ir liepdavo Do Lamui pinti skrybėles, jis skundėsi, kad akys nusilpusios, jis negalįs matyti ne tiktai bambuko stiebelių, bet ir savo rankų.

Vieną kartą pati tarė Do Lamui:

— Mes ne tokie turtingi, kad galėtume nieko neveikti.

Šitie žodžiai įsiutino Do Lamą, jo akys pasruvo krauju. Jis tik prunkštelėjo ir, pasiėmęs kaljaną ir paukščių narvelį, išdrožė, kaip paprastai, pasivaikščioti.

Kartą Do Lamo pati sėdėjo viena ir dirbo lempos šviesoje, kai staiga po langu maloniai traškėdama išsiskleidė didžiulė rausva gėlė. Iš jos išskrido nuostabi paukštė margomis, spindinčiomis kaip vaivorykštė plunksnomis, auksiniais sparnais ir uodega, ir pažvelgusi į langą, užgiedojo:

Gėlelė veltui švelni ir kvapi čia pražydėjo,
Lempa čia veltui žibėjo ilgais vakarais.
Jei vaikinas veltėdis, tinginys, niekadėjas,
Gražuole, tave nunešiu į dangų aš savo sparnais.

Lempos šviesa tvykstelėjo kaip žaibas, stebuklingoji paukštė įskrido pro langą ir nutūpė priešais gražiąją Do Lamo pačią. Gražuolė atsisėdo jai ant nugaros, ir paukštė suplasnojo savo auksiniais sparnais.

Sparnų šnarėjimas pabudino Do Lamą. Jis jau seniai miegojo minkštame patale po sočios vakarienės. Pamatęs, kad jo pati išskrido ant keisto paukščio, jis pašoko iš lovos ir galvotrūkčiais puolė paskui juos. Do Lamas ištiesė ranką, norėdamas pagauti paukštę, bet tuo metu ji skubiai išskrido pro langą ir dingo, o Do Lamo rankoje liko tiktai auksinė plunksna iš paukštės uodegos. Jis žiūrėjo į blizgančią plunksną ir nežinojo, ką toliau daryti.

Tačiau Do Lamas labai greitai nusiramino. Dabar niekas jam nepriekaištavo, kad nieko nedirba, ir jis visai aptingo. Do Lamas gėrė ir valgė beveik ištisą dieną, o kai jau negalėjo daugiau praryti nė lašo, imdavo į rankas narvelį su paukščiais, kaljaną ir eidavo pasivaikščioti.

Kad nejaustų nepritekliaus, Do Lamas kasdien ką nors parduodavo turguje. Netrukus buvo parduoti visi ryžiai, paskui visi buivolai, karvės, kiaulės ir ožkos. Jis pradėjo pardavinėti net savo drabužius. Galų gale jam nieko neliko, tiktai demblys, kurį jis taip pat norėjo parduoti. Kai Do Lamas pakėlė demblį, nustebęs pamatė, kad po juo guli du ryškūs paveikslai. Viename buvo pavaizduota Do Lamas su pačia dirbantys lauke, įkalnėje liūliavo auksiniai ryžiai. Do Lamas su pačia patenkinti žiūrėjo į nokstantį gausų derlių. Kitame paveiksle Do Lamas ir jo pati buvo pavaizduoti dirbantys prie lempos šviesos. Do Lamas pynė, o pati siuvinėjo, kambarys pilnas gražių daiktų, pintinės kupinos ryžių, o tvarte stovėjo buivolai, karvės ir ožkos.

Do Lamui prieš akis prabėgo visas jo ankstyvesnis gyvenimas, ir širdį suspaudė ilgesys, o iš akių upeliais pasipylė ašaros, jos krito ant paveikslų, ir paveikslai visai permirko. Grąžydamas rankas, jis pakėlė pilnas ašarų akis į viršų ir sušuko:

— Do Lamai, Do Lamai! Tu pats kaltas dėl savo nelaimės!

Apžvelgęs savo ištuštėjusį, liūdną namą, Do Lamas sukando dantis iš sielvarto. Paskui pasiėmė kaljaną ir sulaužęs sviedė jį į liepsnas, atidarė narvo dureles, išleido į laisvę tupinčią ten lakštingalą, o narvą taip pat sviedė į ugnį.

Kitą dieną Do Lamas paėmė kauptuką ir įkopė į kalną. Nuo tos dienos jis kiekvieną rytą ėjo į laukus ir dirbo, negailėdamas jėgų, o vakarais prie senos lempos pynė skrybėles. Do Lamas darbavosi dieną ir naktį be jokio poilsio.

Vieną kartą pateko jam į rankas auksinė stebuklingos paukštės plunksna. Do Lamas ilgai į ją žiūrėjo, paskui atsidusęs lėtai atgniaužė pirštus. Lengvas vėje-

lis pagriebė plunksną, ir ji, lengvai sukdamasi, nusileido į seną akmeninę piestą, stovinčią prie lango. Pažvelgęs į seną piestą, Do Lamas atsiminė stebuklingąją gėlelę ir gražiąją mergelę baltais rūbais, ir ašaros paplūdo iš jo akių, jos biro tiesiai į akmeninę piestą, atsimušdamos į jos išdaužytas sieneles.

Staiga Do Lamas nustebęs pamatė, kad auksinė plunksna piestos dugne dingo, o vietoj jos atsirado lankstus gėlės stiebelis, ant kurio bematant kilo aukštyn didelis rausvas pumpuras. Pumpuras ėmė skleistis, visas kambarys prisipildė malonaus kvapo, suskambėjo švelni, nuostabi daina:

Gėlelė žydi ir vėl kvepianti, švelni.
Lempa užsidegė spindinti, šviesi.
Do Lamas vėl dirba karštai kiauras dienas ir naktis.
Sveikina iš gėlės jį mergaitė graži.

Kai didžiulės gėlės rausvi žiedlapiai atsivėrė, Do Lamas, nenuleisdamas nuo gėlės akių, drebančia širdimi pamatė jos viduje jauną gražią moterį baltais rūbais ir, nedrįsdamas tikėti savo akimis, atpažino savo pačią.

Lempa tvykstelėjo kaip žaibas, gražuolė moteris balta suknele išėjo iš gėlės ir, nulipusi ant žemės, prisiartino prie Do Lamo, ji švelniai šypsojosi, o jos primerktos akys džiaugsmingai blizgėjo. Do Lamas, norėdamas įsitikinti, kad visa tai ne sapnas, staiga apsidairė aplink ir pamatė, kad stebuklinga gėlelė dingo.

Nuo tos dienos Do Lamas ir jo gražuolė pati niekada daugiau nesiskyrė. Kiekvieną rytą jie kopdavo į kalną, į savo lauką, ir su daina dirbo ten iki saulės laidos. O vakarais Do Lamas su pačia sėdėjo prie šviesios lempos. Do Lamas pynė skrybėles, o pati siuvinėjo. Ir jų gyvenimas buvo kvapnus kaip gėlė ir saldus kaip medus.

PAMOTĖ IR PODUKRA

Vienas žmogus turėjo dvi žmonas, ir kiekviena žmona turėjo po dukterį. Jis vienodai mylėjo abi dukteris, ir šeima darniai gyveno.

Kai vyresnioji žmona mirė, jaunesnioji rūpinosi tik savo dukterim ir nekentė podukros. Jos tikroji duktė gardžiai valgė ir gražiai rengėsi, o podukra nuo ryto ligi vakaro plušėjo ir dar gaudavo barti. Tėvui buvo gaila vyresniosios dukters, bet nedrįso jos užsistoti, nes bijojo žmonos.

Kartą mergaitė užsižaidė su draugėmis ir vėlai grįžo namo. Pikta pamotė užsklendė duris ir neleido jos vidun. Podukra taip ilgai prašė atidaryti duris, net užkimo, bet pamotė nenusileido.

Mergaitė turėjo nakvoti lauke ant rasotos žolės. Ji sužvarbo nuo šalčio ir drėgmės ir sunkiai susirgo.

Nusiminęs tėvas atidėjo visus darbus ir slaugė dukterį. Bet vos jis nors truputėlį nusigręždavo, pamotė ir jaunesnioji sesuo imdavo vargšę mergaitę barti ir įžeidinėti.

Vieną kartą tėvui teko išvykti į tolimą kelionę. Išvažiuodamas jis vyresniajai dukteriai išvirė ryžių, kiaušinį. Jaunesnioji sesuo užmačiusi tučtuojau viską pasakė motinai. Įširdusi pamotė atbėgo, apvertė puodą su ryžiais, išmetė kiaušinį ir išvijo podukrą iš namų.

Nežinodama, kur ieškoti užtarimo ir pagalbos, našlaitė nuėjo, kur akys veda. Kaimo moterys jos pa-

gailusios kaip įmanydamos padėjo — kuri davė maisto, kuri vaistų.

Kai mergaitė pasveiko, ji nuėjo į mišką, pasistatė ten palapinę ir sukasė aplink ją žemę. Geri žmonės jai padėjo, ir veikiai jos laukelyje išplaukė ryžiai, užaugo kukurūzai. Ji įsitaisė kiaulių, vištų, uoliai darbavosi ir jautėsi laiminga.

Iš miško dažnai išlįsdavo šernai ir naikindavo jos pasėlius. Vieną naktį išgirdusi trypimą ir kriuksėjimą, mergaitė maloniai jiems tarė:

— Šernai! Jeigu jūs norite kukurūzų,— ėskite burbuoles, bet nelieskite žalių ūgių: jie juk dar neužaugę.

Šernai paklausė jos ir nuo to laiko niekada daugiau nenaikino pasėlių.

Vieną kartą prisėlino tigras ir norėjo pačiupti kiaulę. Pajutusi, kad tigras čia, ir užgirdusi, kaip tvarte blaškosi išsigandusios kiaulės, mergaitė tarė:

— Tigrai, jeigu tu atėjai kiaulės, imk didžiausią, bet nekliudyk mažų paršelių. Jie turi dar paaugti.

Ir tigras nusiraminęs grįžo į mišką. Tačiau kartą naktį jis vėl pasirodė ir kažką išmetė iš nasrų prie pat namelio.

— Po trijų dienų užberk ant šitos vietos žemės, o po šešių dienų nužarstyk žemes,— pridūrė tigras.

Mergaitė padarė, kaip tigras liepė. Po šešių dienų ji nužėrė žemes ir pamatė visą krūvą blizgančio aukso. Dabar jai gyventi buvo dar lengviau.

Mergaitės tėvas labai nuliūdo, kai, grįžęs namo, nerado dukters.

Vieną kartą, jam dirbant lauke, virš namų praskrido varna ir karktelėjo:

— Karrr, karrr, pasiimk juodą skrynią ir raudoną skrynią, parsinešk dukters auksą!

Pamotė, išgirdusi tai, nustebo ir nuvijo varną. O vyrui ji pasakė: „Pasiimk kastuvą juoda rankena ir kastuvą raudona rankena, eik palaidoti dukters."

Tėvas išsigando ir rytą, vos brėkštant, pasiėmė kastuvus ir nudrožė į mišką ieškoti dukters. Eidamas jis visą kelią raudojo. Užtat paskui maloniai nudžiugo, išvydęs dukterį sveiką ir jos namus visko pilnus. Išvydę vienas kitą, tėvas su dukteria liejo džiaugsmo ašaras.

Parėjęs tėvas papasakojo visiems savo dukters istoriją. O pamotė, sužinojusi apie turtus, užsidegė pavydu. Ji tučtuojau išvedė savo dukterį į mišką, pastatė jai namą, atvarė kiaulių, atnešė grūdų. Ji padėjo jai įdirbti lauką, o kai sudygo ryžiai, paliko ją vieną ir grįžo namo.

Naktį miško žvėrys atėjo į jos lauką pasmaguriauti. Mergaitė juos barė, kaip įmanydama, bet nuvyti bijojo. Tai matydami, žvėrys įsidrąsino ir sunaikino visus pasėlius.

Paskui, pajutęs žmogaus ir vištų kvapą, atslinko tigras. Jis lankėsi kasnakt. Mergaitė drebėjo iš baimės, įsispraudusi į kampelį ir bijodama užmigti. O tigras, sudraskęs gyvulius, įslinko į namą, nugalabijo mergaitę ir atsigulė miegoti.

Kitą rytą prie tėvų namo atlėkė varna ir, atsitūpusi ant tvoros, sukarksėjo:

— Karrr, karrr... imk kastuvą juoda rankena ir kastuvą raudona rankena, eik palaidoti dukters!

Žmona pagalvojo, kad varna meluoja, sviedė akmeniu ir nuvijo. Kai vyras parėjo, jam pasakė, kad varna karksėjo: „Imk juodą skrynią ir raudoną skrynią, parsinešk dukters auksą!"

Vyras patikėjo, pasiėmė skrynias ir drauge su žmona nuėjo į mišką. Apie namus buvo tyku, gyvulių nė kvapo. Tėvas ėmė viską aplink apžiūrinėti, o pamotė puolė tiesiog į vidų. Pamačiusi ant grindų kažką geltoną, ji bakstelėjo tigrą lazda. Tas pabudo, šoko ir sudraskė pamotę.

STUDENTAS IR VĖŽLĖ

Gyveno senais laikais studentas. Kartą jis ėjo iš paskaitų pro upę ir pamatė žvejus. Jie buvo sugavę didžiulį vėžlį ir dabar sustoję aplink ginčijosi, kaip ištraukti iš kiaukuto skanią vėžlieną.

Studentas priėjo prie jų ir tarė:

— Jūs tikriausiai neatsisakysite išgerti putoto vyno. Aš turiu kelias monetas, jums atiduosiu jas, jeigu jūs pasigailėsite šito vėžlio.

Žvejai tuoj pat sutiko ir atidavė vėžlį vaikinui, o patys nuskubėjo į artimiausią smuklę. Parsinešė vaikinas vėžlį namo, o tas ir liko pas jį. Studentas labai priprato prie vėžlio, juo rūpinosi, jį maitino ir su juo labai švelniai elgėsi.

Bet įvyko stebuklas! Kaskart vakare po darbo grįžęs namo, rasdavo stalą padengtą ir pietus išvirtus, be to, viskas buvo pagaminta nepaprastai skaniai ir gerai. Daugelį dienų jis suko galvą, kas čia jam tarnauja, ir pagaliau sumanė pasekti. Kitą rytą studentas, kaip visada, susirinko savo popierius ir, paglostęs vėžlio blizgantį kiaukutą, šypsodamasis tarė:

— Tu vėl pasiliksi namuose vienas, žiūrėk, neišdykauk! Aš šiandien labai užimtas ir grįšiu labai vėlai.

Pasakęs tuos žodžius, jis išėjo iš namų ir nužingsniavo takeliu palei upę. Tačiau paskui sugrįžo atgal ir pasislėpė už namo. Atsargiai pažvelgęs pro duris, vaikinas nustebęs pamatė žavingą merginą puošnia

suknele; ji sėdėjo prie židinio ir virė ryžius. Vaikinas greitai įbėgo į vidų ir apkabino ją.

— Kas tu, gražuole? Iš kur čia atsiradai? — paklausė jis sujaudintu balsu.

— Na ką gi, aš pasakysiu tau atvirai,— atsakė mergina, pažvelgusi į jį savo šviesiomis kaip žvaigždės akimis.— Aš vėžlė, kurią tu išgelbėjai nuo žiaurių žvejų. Atsidėkodama už tavo kilnumą, nutariau pasilikti tavo namuose, rūpintis tavimi ir maitinti tave, kad tu galėtum gerai mokytis. Kai tu baigsi mokslą ir tapsi žymiu valdininku, aš grįšiu namo, į vandenų karalystę. Toks mano troškimas...

— O stebuklingoji mergele! — sušuko vaikinas.— Jeigu visa tai tikrai teisybė, tai tu pamilk mane ir būk mano žmona.

Tačiau mergina papurtė galvą.

— Ne, tai neįmanoma. Juk tu žmogus ir gyveni žemėje, o aš gyvenu po vandeniu. Mes pasmerkti amžinam išsiskyrimui. O dabar, kadangi išaiškėjo mano paslaptis, aš turiu grįžti į vandenų karalystę. Negaliu čia pasilikti nė vienos dienos.

Tai išgirdęs, vaikinas pravirko, nes jo širdis buvo pilna meilės.

— Jeigu tu mane paliksi,— tarė jis nusiminęs,— tai kartu su tavimi nuskris mano siela, ir aš tapsiu šaltu lavonu. Kam man gyventi, jeigu aš daugiau nepamatysiu tavo akių, neišgirsiu tavo balso.

Mergina ėmė jį guosti ir džiovino jo ašaras savo bučiniais. Guosdama vaikiną, vėžlė žadėjo vestis jį drauge į vandenų karalystę, kur jis galės likti kartu su ja iki pat egzaminų.

Paskui ji vėl pavirto vėžle, ir jie kartu nusileido į upės dugną.

Dienos lėkė viena paskui kitą, ir štai atėjo karališkųjų egzaminų metas. Tada iš vandenų karalystės iškilo grakštus jaunikaitis, puošniai apsirengęs, ir nuvyko į sostinę. Daug vaikinų susirinko į karališkuosius egzaminus, bet studentas, atėjęs iš vandenų karalystės, visus pranoko išmintimi ir atsakymų greitumu. Jam buvo pripažintas aukščiausias mokslo laipsnis, ir jis buvo paskirtas gražios turtingos apylinkės vietininku. Praėjo daugel metų, bet jo širdį graužė sielvartas. Jis mėgo gyventi savo mažame sename namelyje ir, žvelgdamas į čiurlenančios upės srovę, kartoti šiuos žodžius:

Kai į upės putotas bangas pažvelgiu,
Vėl pavasarį tą regiu.
Kai tada pirmą kartą išvydau ją čia
Ir išgelbėjau nejučia.
Jei galėčiau grąžinti atgal tas dienas,
Kad pavasaris būtų tas,
Kad išvysčiau ir vėlei akis mylimos,—
Negailėčiau guldyti galvos.

KAIP ŠEŠI GALIŪNAI LAIMĖS IEŠKOJO

Seniai seniai viename kaime gyveno labai neturtinga šeima. Tos šeimos buvo tiktai du žmonės: motina ir sūnus. Nuo pat mažens sūnus Nongas padėdavo motinai. Nuo ankstyvo ryto ligi vėlyvo vakaro jis plušėjo laukuose. Jie neturėjo buivolo, ir Nongui pačiam teko traukti arklą. Sunkus darbas jaunikaitį užgrūdino, aštuoniolikos metų jis buvo stipriausias visame kaime. Visi jį gerbė dėl jo jėgos ir darbštumo.

Vieną kartą Nongas tarė motinai:

— Mano mieloji mama! Mes labai skurdžiai gyvename. Taip visą laiką neturi būti. Leisk mane, aš eisiu ieškoti pinigų ir ryžių. Aš noriu palengvinti mūsų visų gyvenimą.

Ką darysi, motinai teko sutikti. Nongas susirinko visus nereikalingus geležgalius, nunešė juos į kalvę ir nusikaldino didžiulę geležinę dalbą. Paskui atsisveikino su motina ir išėjo.

Nongas keliavo į vakarus, kažkodėl manydamas, kad sostinė turi būti vakaruose. O sostinėje, jis girdėjęs, galima gauti daug pinigų, aukso ir brangakmenių.

Praslinko mėnuo, o Nongas vis dar nepasiekė miesto. Jis praėjo daug upių ir kalnų, sunkių perėjų, pilnų pavojų ir netikėtumų. Vieną kartą kelyje jis sutiko penkis jaunikaičius ir nukeliavo su jais. Jis pasakė jiems, kad einąs ieškoti laimės, ir siūlė nesiskirti. Jaunikaičiai mielai sutiko, o veikiai ir susidraugavo su

Nongu. Taip jie šešiese ir keliavo toliau, tikėdamiesi rasti žadėtą laimę.

Naujieji Nongo draugai buvo nepaprasti žmonės. Kaip Nongas buvo stipruolis, taip kiekvienas iš penkių jaunikaičių turėjo kokių nors talentų.

Pirmasis jaunikaitis buvo nepaprastai aukšto ūgio ir labai stiprus. Jis apglėbęs iškart galėjo pakelti dešimt medžių. Seniau jis dažnai eidavo į mišką, raudavo lianas plikomis rankomis ir lauždavo krūmus, paskui didžiulius ryšulius užsikeldavo ant pečių ir nešdavo į kaimą parduoti. Todėl jį praminė Stipriapečiu.

Antrasis jaunikaitis buvo labai akylas. Jis pataikydavo į vos matomą taikinį ir niekada neprašaudavo pro šalį. Vienu žodžiu, jis nepaprastai taikliai šaudė, todėl ir praminė jį žmonės Šauliu.

Trečiasis jaunikaitis pasižymėjo stipriais plaučiais, lyg kalvio dumplėmis. Jis galėjo sukelti tikrą taifūną, tiktai reikėjo jam truputį išpūsti žandus ir pūstelti. Jis vienas per trumpą laiką galėjo išvėtyti pelus iš dvidešimties saikų ryžių. Dėl tokių retų gabumų jis buvo vadinamas Viesulu.

Ketvirtasis jaunikaitis galėjo nepaprastai greitai vaikščioti. Be to, jisai vaikščiojo tiktai viena koja, o antrąją užsimesdavo ant pečių. Mažai kas galėjo suspėti su juo eiti. O jeigu primindavo antrąja koja, taip smarkiai lėkdavo, kad jo nebūtų paviję nė ketvertas greičiausių arklių. Jį žmonės vadino Bėgūnu.

Ir penktasis jaunikaitis turėjo nuostabią galią sukelti aplink save šaltį arba karštį, todėl jį visi vadino Karščiu-Šalčiu. Visa jo paslaptis buvo stebuklingoje skrybėlėje. Vos tik jis užsidėdavo savo skrybėlę ant dešinio šono, tuoj pasidarydavo baisiai šalta, bet tik pakreipdavo skrybėlę iš dešinės į kairę, pasidarydavo nepakenčiamai karšta. Šis jaunikaitis galėjo padaryti

tokį šaltį, kad kraujas stingo gyslose, ir tokį karštį, kad žmonės ėjo iš galvos. Bet įdomiausia, kad šita stebuklinga skrybėlė klausė tiktai savo šeimininko ir, patekusi į kitas rankas, buvo visai nepavojinga.

Tie šeši galiūnai vis ėjo ir ėjo, tikėdamiesi rasti turtus, o kartu su turtais ir laimę. Juos siejo tikra draugystė. Jie kartu kentė sunkumus, padėjo vienas kitam geru žodžiu. Kartais reikėjo ilgai klaidžioti džiunglėmis, ieškant kelio. Kartais po tris keturias dienas draugai neturėdavo maisto ir tada dalinosi lygiomis dalimis paskutinį kąsnį. Kiekvieną kartą, kai juos ištikdavo sunkumai, tardavo vienas kitam:

— Draugai! Jeigu mes nenugalėsime kliūčių, tai mirsime iš bado ir šalčio. Bet mirsime ne tiktai mes! Mirs ir tie, kurie tikisi mūsų pagalbos. Tad drąsiau pirmyn, ir mes pasieksime tikslą!

Slinko dienos, mėnesiai. Pagaliau šeši galiūnai išvydo sostinės sienas. „Antai miestas, kur gausu ryžių ir pinigų!"— galvojo jie, žengdami į miestą. Bet veikiai miestas juos apvylė. Klaidžiodami gatvėmis, jie kiekviename žingsnyje matė neturtingus, išvargusius, skurdžiai apsirengusius žmones. Bičiuliai matė, kaip šitie žmonės, dirbdami nuo ryto iki vakaro lyg darbiniai gyvuliai, gauna menkus skatikus. Dabar galiūnai nusiminė. „Matyti, reikės grįžti tuščiomis",— mąstė jie.

Kartą prieš karaliaus rūmus jie pamatė skelbimą. Jame buvo rašoma:

„Jos didybė princesė kviečia norinčius eiti su ja lenktynių. Pralenkęs jos didenybę bus apdovanotas: karalius išleis už jo savo dukterį — princesę. O pralaimėjęs bus nužudytas."

Ilgai nelaukę visi šeši galiūnai nudrožė į dvarą.

Pirmutinis pasišovė lenktyniauti su princese Nongas. Rytojaus dieną lenktynės prasidėjo.

Nongas atėjo į nurodytą vietą, apsidairė. Į jį žiūrėjo tūkstančiai akių. Minia gailėjosi nepažįstamo jaunikaičio, nes visi buvo įsitikinę, kad jis pralaimės. Jau keletą metų karalius rengia šias lenktynes, bet nė vienam nepavyko aplenkti greitakojės princesės. Dešimtys jaunikaičių, drąsių ir stiprių, padėjo savo galvas, nelaimėję prieš karaliaus dukterį. Bet Nongas galvojo kitaip. Jis žinojo esąs nejudrus, bet užtat tikėjo savo jėga.

Kai buvo paskelbtos lenktynių sąlygos, šalia Nongo atsistojo princesė, ir, teisėjui davus ženklą, lenktynės prasidėjo. Nongas įtempė visas jėgas, kad neatsiliktų nuo greitosios princesės, jam net pavyko keliais žingsniais ją pralenkti. Žiūrovai šaukė, džiūgavo. Bet juo toliau, juo sunkiau Nongas bėgo, ir jis tegalvojo, kaip neatsilikti nuo princesės. Bėgimas baigėsi lygiomis — princesė ir Nongas atbėgo kartu.

Po trijų dienų lenktynės vėl buvo pakartotos. Šį kartą stojo lenktyniauti su princese Bėgūnas.

Pagal naujas taisykles reikėjo pribėgti prie šulinio, esančio už penkiasdešimt li nuo rūmų, pasemti ąsotį vandens ir grįžti atgal.

Pasigirdo gongas, ir Bėgūnas su princese pasileido bėgti. Bėgūnas tuoj lengvai pralenkė princesę ir dingo už posūkio. Jis atsigręžęs net nematė jos, todėl, pribėgęs šulinį ir pasėmęs vandens, sumanė grįždamas prigulti ant žolės šalia kelio. Bėgūnas išsitiesė, saldžiai nusižiovavo ir užmigo.

Tuo tarpu princesė pribėgo tą vietą, kur miegojo Bėgūnas. Ji pastebėjo, kad jos varžovo ąsotis pilnas vandens. Vikriai perpylusi vandenį į savo ąsotį, princesė apsigręžė ir ėmė bėgti atgal.

Ant aukšto bokšto sėdėjo Šaulys ir viską matė. Reikėjo gelbėti Bėgūną. Paėmęs savo lanką, Šaulys nusitaikė į uodą, kuris tupėjo ant Bėgūno ausies kraštelio ir paleido strėlę. Strėlė, nulėkusi tris mylias, persmeigė uodą ir vos vos palietė Bėgūno ausį. Tas ir pabudino jį.

Pašokęs Bėgūnas pamatė, kad jo ąsotis tuščias. Jis čiupo ąsotį ir vėl pribėgo prie šulinio. Pribėgęs šulinį, prisisėmė vandens ir nuskubėjo atgal. Šį kartą jam teko bėgti, kiek kojos neša. Tūkstančio šauksmų lydimas, jis aplenkė princesę ir atbėgo pirmasis.

Tačiau karaliaus duktė nenorėjo tekėti už Bėgūno, nes jis buvo negražaus veido ir nuskaręs. Įtūžusi suplėšė visų akivaizdoje sutartį. Minia susijaudino. Nepatenkinti žiūrovai šauksmais smerkė apgavikę.

Matydamas, kad viskas pakrypo kitaip, karalius pasišaukė Bėgūną ir jam tarė:

— Jos didenybė princesė, deja, nepareiškė noro už tavęs tekėti. Bet aš didžiadvasis ir padarysiu visa, ko tiktai tu panorėsi.

— Tegul karalius duoda mums aukso nors tiek, kiek galiu panešti ant vieno peties,— pasiūlė lenktynių laimėtojas.

Rytojaus dieną šeši galiūnai atsinešė maišą ir susikrovė į jį visą karaliaus auksą. Paskui šitą maišą Stipriapetis lengvai užsimetė ant nugaros ir nužingsniavo pro karaliaus sostą. Karalius, tai pamatęs, apstulbo: ar tai juokas — visas turtas teko kažkokiems kaimo valkatoms. Bet nieko nepaveiksi, kas sutarta, tai sutarta. Ilgai svarstė karalius, kaip susigrąžinti savo auksą, ir pagaliau sugalvojo. „Reikia juos visus nudėti",— nutarė jis.

Vakare buvo surengta iškilminga puota, į ją svečiais buvo pakviesti ir šeši galiūnai. Pačiame puotos

įkarštyje karalius ir princesė nepastebėti išėjo iš salės ir liepė uždaryti duris. Paskui tarnai padegė salę. Bet galiūnai, pajutę kažka negera, nesutriko. Galiūnas Karštis-Šaltis užsidėjo savo skrybėlę ant kairiojo šono, ir tuojau pasidarė labai šalta, o galiūnas Viesulas ėmė pūsti liepsną, ir ugnis metėsi į kitus karaliaus kambarius. Tarnai, kurie gesino gaisrą, supleškėjo ugnyje.

Karalius, atėjęs pasižiūrėti, kas atsitiko šešiems galiūnams, labai nustebo, pamatęs visus šešis, kaip ir pirma, sėdinčius už stalo sveikus ir gyvus; jie skaniai šveitė visas karaliaus gėrybes, užgerdami vynu. Išmuštas iš vėžių karalius turėjo paleisti galiūnus, jis įsakė atidaryti jiems miesto vartus.

Galiūnai traukė savo keliu, bet karalius nenusiramino, jis pasišaukė patį geriausią savo generolą ir liepė jam pasivyti jaunikaičius ir atimti iš jų maišą su auksu. Generolas išvedė visą pulką kareivių ir leidosi juos vytis.

Galiūnai pastebėjo, kad juos vejasi. Vos kareiviai prie jaunikaičių priartėja, nepakeliamas karštis verčia juos iš kojų, ir tie kareiviai negali toliau eiti,— tuomet galiūnas Karštis-Šaltis pakreipia savo stebuklingą skrybėlę ant kairiojo šono. Tačiau netrukus pulkas vėl prisiveja galiūnus. Ir vėl galiūnas Karštis-Šaltis sustabdo kareivius, paleidęs nepakenčiamą šaltį. Kasdien pulkas mažėjo, bet generolas vis dar vijosi. Kai pulke teliko koks šimtas kareivių, generolas įsakė įdėti strėles į lankus ir pradėti šaudyti. Bet iš to nieko neišėjo: galiūnas Viesulas taip papūtė, kad visos strėlės grįžo atgal ir susmigo į kareivius.

Generolas visai sutriko. „Išeities nėra,— mąstė jis.— Vis tiek karalius lieps man nukirsti galvą, jeigu aš grįšiu tuščiomis rankomis. Vysiuosi šituos netikėlius

iki galo!" Ir pats puolė pirmasis. Tačiau galiūnas Šaulys sustabdė jį, šaukdamas:

— Paklausyk, generole, geriau nenorėk iš mūsų atimti maišo. Grįžk sau namo geruoju. O nepaklausysi mūsų, aš tave nušausiu. Tave įspėjau, niekas mums neprikaišios piktadarybės, jeigu tu užsispirsi.

Bet generolui šitie žodžiai pro vieną ausį įėjo, pro kitą išėjo.

Tada Šaulys įdėjo į savo lanką mažą strėliukę ir nusitaikė generolui į akį. Generolas suriko iš skausmo, griebėsi už akies ir leidosi atgal. Paskui jį pasileido ir likusieji kareiviai.

Taip galiūnai atsikratė vijikų ir linksmai nužingsniavo namo. Sutikdami vargšus, jie dalijo auksą, o tie iš širdies jiems dėkojo.

Kaimo gyventojai išmainė auksą į ryžius ir drabužius ir šlovino narsiuosius jaunikaičius. Darniai gyveno galiūnai kaip viena šeima, jie mylėjo vienas kitą, kartu dirbo ir niekada nesipyko. Jie pasidarė tikri broliai.

TIK GERAS ŽMOGUS RANDA LAIMĘ

Seniai seniai, kai dar paukščiai mokėjo kalbėti, atsitiko šita įdomi istorija. Seneliai papasakojo ją savo anūkams, anūkai savo anūkams. Ir taip ji iš lūpų į lūpas atėjo iki mūsų dienų.

Neįžengiamo miško pakraštyje Choa-Binio provincijoje buvo mažas kaimelis. Jame buvo tik dešimt skurdžių trobelių, o skurdžiausia jų — tai senelio Kango trobelė, visų seniausio ir visų neturtingiausio kaimo gyventojo.

Senelis Kangas buvo toks neturtingas, kad turėjo tiktai vieną vienintelį klubų apraišalą, kurį nešiojo kiaurus metus. Bet jis buvo labai geras ir jautrios širdies: niekada nepratarė niekam blogo žodžio, nieko neužgavo. Atsitiks kam nors nelaimė, senelis Kangas pirmas skuba padėti. Visi valstiečiai jį gerbė ir mylėjo.

Senelis Kangas nuo mažumės tarnavo pas vieną turtuolį, labai piktą ir klastingą. Daugelį metų turtuolis vertė Kangą jam dirbti; nuo ankstaus ryto iki vėlaus vakaro Kangas plušo jo laukuose, o naktimis perrinkinėjo didžiules grūdų pintines. Metai lėkė nepastebimai, ir Kangas visai iškaršo.

Vieną dieną turtuolis pasišaukė jį ir tarė:

— Štai ką tau pasakysiu! Matau, tu visai pasenai ir jau nebegali gerai arti žemės. Dabar ganysi mano karves. Bet atsimink: praganysi nors vieną karvę — atsakysi savo galva! — Turtuolis apsisuko ir nuėjo. Kai

senelis Kangas išginė bandą iš kiemo, turtuolis jam ir paskos šūktelėjo:

— Daviau tau lengvą darbą, todėl dar turėsi kasdien parnešti šviežios žolės karvėms!

Taip prasidėjo senukui naujas gyvenimas, ne lengvesnis, kaip pirma. Kiekvieną dieną jis kėlėsi brėkštant, o pargindavo bandą namo sutemus, tempdamas didžiulį ryšulį ant nugaros.

Kartą nuklydo nuo kaimenės viena karvė. Senelis Kangas ieškojo jos visą vakarą, bet taip ir nesurado. Negana to, jis nespėjo pripiauti žolės. Pavargęs ir nusiminęs, grįžo Kangas į kaimą tiktai vidurnaktį. Ką darysi, teko viską papasakoti turtuoliui.

— Še kad nori! — sušuko tas, daužydamas senelį kumščiais.— Nesurasi karvės — taip ir žinok — užmušiu.

Jis baisiai sumušė senelį Kangą, o paskui liepė vėl eiti ieškoti karvės.

Lauke buvo prastas oras. Smarkiai lijo, aršus vėjas lenkė didžiulius medžius ligi pat žemės. Šniokščiančios vandens srovės liejosi nuo kalnų. Bet seneliui Kangui nebuvo kada laukti, kol audra nurims, ir jis, vos vilkdamas kojas, ėjo miškan.

Kai tiktai jis įžengė į mišką, lietus tučtuojau liovėsi. Dangus nusigiedrijo, paukščiai ėmė čiulbėti, medžiai ištiesė šakas. Kangas nustebo, pamatęs tokį gamtos ramumą. Lyg užburtas senelis Kangas žiūrėjo į gėles ir nepaprastų spalvų lapus, klausėsi skambios paukščių giesmės, ir jo širdį užliejo džiaugsmas. Staiga jis išgirdo žodžius. Jis atsigręžė ir pamatė ant šakos fazaną.

— O mielas seneli,— tarė jam fazanas.— Tavo karvė neseniai nuėjo į kairę nuo šios vietos. Jeigu tu nori ją rasti, tai pasuk į kairę ir eik iki aukšto namo, priėjęs atsiklaupk ir pasakyk šiuos žodžius: „O Buda,

pagelbėk man, senam!" Pasirodys Buda ir atiduos tau karvę.

Senelis Kangas labai apsidžiaugė, dėkodamas žemai nulenkė galvą ir skubiai nužingsniavo proskyna. Priėjęs kelio vingį, jis vėl pamatė tą patį fazaną. Fazanas purptelėjo ant šakos ir maloniai tarė:

— Mielasis seneli, pasuk dabar į kairę!

Senelis vėl padėkojo gerajam fazanui ir dar greičiau nudrožė tolyn. Netrukus jis pamatė priešais aukštą namą, priėjo prie jo, atsiklaupė ir ėmė maldauti:

— O Buda, pagelbėk man, senam!

Tuojau pasirodė Buda ir jam tarė:

— Tu, seneli Kangai, esi geras žmogus. Žinau, tave engia turtuolis šeimininkas. Už tavo gerumą aš tau atiduodu šitą namą.

Pasakęs tuos žodžius, Buda dingo. O senelis Kangas lyg sapnuodamas įėjo į tą namą. Jo pasitikti išėjo du berniukai ir nulenkė galvas, pagarbiai sveikindami. Čia senelis pamatė didelius gražius paukščius, besisukinėjančius aplink stalą, nukrautą visokiausiais valgiais ir gėrimais. Senelis perėjo visą namą, apžiūrėjo kiemą. Ten pamatė nuostabų sodą, kurio viduryje buvo gražus tvenkinys, o kiek toliau pievoje ganėsi jo karvė. Kangui pasirodė, kad karvė jam šypsosi, ir jis priėjo prie jos.

Nuo tos dienos senelis Kangas gyveno laimingai ir ramiai. Visko turėjo iki soties. Jei tik jis ko nors užsigeisdavo, jo tarnai — paukščiai ir žvėreliai — tučtuojau surasdavo ir atnešdavo visa, ko jis trokšta. Senelis dabar tiktai ilsėjosi, valgė ir grožėjosi nuostabiais sodo medžiais. Bet veikiai jis ėmė ilgėtis gimtojo kaimo, savo kaimynų, tokių pat vargšų, kaip ir jis. Tada jis panoro aplankyti kaimą ir dieną naktį tik apie tai tegalvojo. Pagaliau senelis Kangas taip nusprendė: „Grą-

žinsiu prakeiktam turtuoliui jo karvę, tuo pačiu ir kaimą aplankysiu."

Kitą dieną jis pradėjo ruoštis į kelią. Pasirodęs Buda atkalbinėjo jį to nedaryti, bet Kangas nepasiliko.

Tada Buda davė jam auksinį kirvį ir pasakė, kad šitas kirvis turi stebuklingą galią: tik juo užsimoji — virsta iš šaknų medžiai.

Senelis Kangas užsikišo kirvį už juostos, pasiėmė karvę ir leidosi į kelionę. Priėjo jis turtuolio namus, atidavė jam karvę, o dirbti jam daugiau nesutiko. Kiekvieną dieną jis ėjo į mišką kirsti malkų. Jam visai nereikėjo eikvoti jėgų, o parsinešdavo didžiulius glėbius malkų ir jas parduodavo. Visi kaimo gyventojai džiaugėsi, žiūrėdami į jį. Senis buvo sveikas ir stiprus, kaip jaunystės metais. Tiktai vienas turtuolis jam pavydėjo.

Turtuolis atėjo pas Kangą ir pradėjo su juo kalbėtis.

— Iš kur tu gavai auksinį kirvį, seneli Kangai? — paklausė jis meilikaujančiu balsu.

Kangas, būdamas tiesus ir atviraširdis, išklojo turtuoliui visą teisybę: ir kaip pamatė fazaną, ir apie gerąjį Budą ir apie nepaprastą namą miške. Turtuolis klausėsi senelio, ir jo akys liepsnojo iš pavydo ir godumo. Išklausęs Kango pasakojimo iki galo, turtuolis išėjo. O rytojaus dieną pats nutarė eiti į mišką ir maldauti iš Budos auksinio kirvio.

Apsitaisė turtuolis skarmalais, veidą išsitepė suodžiais ir nuėjo į mišką. Lijo lietus, stiprus vėjas lenkė medžius ligi pat žemės, šniokščiančio vandens srovės krito nuo kalnų. Kai tik turtuolis įžengė į mišką, dangus nusigiedrijo, pragydo paukščiai, medžiai ištiesė savo šakas ir viskas aplink nušvito ryškią malonia šviesa. Turtuolis pamatė fazaną ir tarė jam:

— Brangus fazanai, aš labai neturtingas žmogus, praganiau karvę. Ar tu nematei jos čia?

— Eik, neturtingasis žmogau, kairėn nuo šitos proskynos.

Turtuolis apsidžiaugė ir nubėgo ten, kur jam fazanas liepė. Turtuolis bėgo ir sau vienas kartojo: „Dabar aš būsiu dar turtingesnis! Dabar aš būsiu dar turtingesnis!"

Juo toliau ėjo jis į tankumyną, juo darėsi vis tamsiau ir tamsiau. Veikiai jis priėjo neįžengiamas džiungles ir negalėjo prasiskverbti pro brūzgynus. Pagaliau turtuolis išsikapstė iš brūzgynų ir atsidūrė prie sraunios miško upės. Per ją buvo permestas medis, ir turtuolis tarėsi juo pereisiąs į kitą krantą. Tačiau, kai jis nuėjo iki pusės, dangų perskrodė baisus žaibas, sugriaudė perkūnas, ir įtrenktas medis perlūžo. Turtuolis nulėkė į kunkuliuojančią srovę, o Buda, stovėdamas ant kranto, skęstančiam turtuoliui kalbėjo:

— Tu turtingas žmogus, bet klastinga tavo širdis. Tu suteikei vargšams daug skausmo. Tu atnešei daug nelaimių žmonėms, jauniems ir seniams. Tu pavydėjai vargšui seneliui, matydamas, kad jis laimingas. Todėl aš skelbiu tau mirties nuosprendį..

Taip pasakęs, Buda dingo. O galinga banga pagriebė turtuolį ir ėmė nešti į jūrą.

Paskui dangus nusigiedrijo. Vėl pasidarė tylu, ir saulės spinduliai ėmė mirguliuoti lapuose. Vėl šakose ėmė šokinėti paukščiai ir čiulbėti savo linksmas giesmes.

VALSTIETIS IR DVARININKAS

Nedideliame kalnų kaimelyje gyveno kartą žiaurus dvarininkas. Už mažiausią prasikaltimą jis atimdavo iš valstiečių gyvulius, nepaklusnius bausdavo mirtimi. Visi jo nekentė, bet bijojo net žodžiu pasipriešinti, o norėdami išlieti širdį, tiktai patyliukais guodėsi vienas kitam priespauda ir skriaudomis.

Tame pačiame kaime gyveno vaikinas, vardu Tojus. Jis buvo našlaitis ir neturėjo nei namų, nei turto. Kai buvo mažas, klaidžiojo iš kaimo į kaimą, o paskui grįžo į gimtinę ir parsisamdė šeimininkui bernu.

Tojus gerai dirbo, buvo tokio linksmo būdo, kad kiekvienas, kuris su juo susitikdavo, užmiršdavo savo vargus ir džiaugdavosi drauge. Kai Tojus eidavo pro šalį, net paukščiai linksmiau čiulbėjo, o medžiai ir žolės ryškiau žaliavo. Tiktai žiaurusis dvarininkas Langas nekentė Tojaus. Kai jis pamatydavo vaikiną, apsiniaukdavo, širsdavo, žodžiai įstrigdavo jam gerklėje. Daug kartų dvarininkas stengėsi įskaudinti Tojų, bet nieko nepešė, nes vaikinas neturėjo nei turto, nei giminių. Ir tada jis drauge su savo valdytoju Ai Ue sumanė padaryti Tojui galą.

Vieną kartą Tojus pagavo miške šerną, papiovė jį ir iškėlė puotą visam kaimui. Tiktai Langas negavo iš jo nė gabalėlio mėsos, nors pagal įstatymą didžiausią laimikio dalį reikėdavo atiduoti dvarininkui. Langas pasiuntė savo tarnus atvesti Tojų.

Tojus lyg niekur nieko nuėjo pas dvarininką ir ramiai išklausė, kai tas paskelbė jam mirties nuosprendį. O dvarininkas suko galvą, kokiu būdu padaryti taip, kad Tojaus siela po mirties nepereitų į kokį nors plėšrų žvėrį ir neatkeršytų jam. Ilgai ginčijosi dvarininkas su valdytoju, bet ir dviese jie nieko nesugalvojo. Tada Tojus, ramiai sėdėjęs savo kampe, prabilo:

— Ponas Langai, užsiūkite mane baltos medžiagos maiše ir įmeskite į upę!

Dvarininkui pasirodė, kad patarimas geras, bet jis dar abejojo:

— O jeigu medžiaga neišlaikys dvasios? — paklausė jis.— Juk dvasias paprastai vaiko, degindami baltą popierių?

— Na, ką gi,— pritarė Tojus,— padarykite maišą iš popieriaus. Svarbiausia, kad jis būtų baltas.

Langas sutiko. Jis liepė įkišti Tojų į popierinį maišą ir įmesti į upę.

Vandenyje popierius beregint išmirko. Kai dvarininkas džiaugėsi atsikratęs priešo, Tojus išlindo iš maišo ir nuplaukė pasroviui.

Išlipęs į krantą, Tojus pamatė Lango buivolų kaimenę.

— Kur keliauji, Tojau? — klausia jo piemenys.

— Ieškau savo buivolų,— atsako Tojus.— Aure kur jie!

Piemenys ėmė ginčytis, sakydami, kad tai dvarininko buivolai. Galop jie visi atėjo į teismą pas Langą.

Pamatęs, kad Tojus gyvas ir sveikas ir dar parginė visą kaimenę buivolų, dvarininkas sudrebėjo iš baimės. Nespėjo jis nė žodžio pratarti, kai Tojus skubiai prašneko:

— Vandenų karalius padovanojo man šiuos buivolus, o štai piemenys sako, kad buivolai jūsų. Malonėkit rasti teisybę.

Abi šalys ginčijosi ir galų gale nuėjo spręsti bylos prie protėvių altoriaus. Tojus žinojo, kad dvarininkas pats niekada nesirūpino buivolais, todėl paklausė:

— Jeigu šitie buivolai jūsų, tai pasakykite, kur jų dantys: viršutiniame žandikaulyje ar apatiniame?

— Abiejuose, žinoma! — sušuko dvarininkas.— Kaipgi kitaip?

— Tie buivolai, kuriuos man padovanojo vandenų karalius, turi dantis tik apatiniame žandikaulyje,— pareiškė Tojus.— Viršutiniuosius jiems ištraukė rūmų sargyba, kad šitie buivolai skirtųsi nuo kitų. Patikrinkite pats!

Langas patikrino, ir visa kaimenė atiteko Tojui. Įširdęs dvarininkas ėmė jo klausinėti:

— Kaipgi tu išlikai gyvas ir dar parsiginei visą kaimenę?

— Kai mane įmetė į vandenį, nusileidau į dugną,— pasakojo Tojus,— ir vos nepataikiau tiesiog į vandenų karaliaus palankiną, kuriame karalius su savo dukra keliavo po savo valdas. Jis liepė ištraukti mane iš maišo. Vandenų karaliaus duktė tučtuojau mane įsimylėjo ir prašė tėvą, kad pakviestų mane į rūmus. O dangau! Kokie vandenų karaliaus turtai ir kiek ten gražių merginų! Jis siūlė man vesti savo dukterį, bet aš atsisakiau, bijodamas, kad nereikėtų amžinai likti po vandeniu. Tad karalius liepė man semtis aukso ir sidabro, kiek akys geidžia. Aš nieko neėmiau, mat, neturiu namie skrynios pinigams laikyti. O popieriniame maiše daug neparnešiau! Kas kita, jeigu maišas būtų buvęs medžiaginis! Taigi vandenų karalius padovanojo man buivolų kaimenę ir išleido mane namo.

— Na ir kvailas tu! — sušuko dvarininkas.— Aš būčiau viską pasiėmęs! Ir princesę būčiau vedęs, ir visą trobą prisikimšęs pinigų.

— Na ir puiku,— apsidžiaugė Tojus,— vandenų karalius kviečia mane į svečius ir jus su valdytoju taip pat. Ten vandenų karalystėje labai maža vyrų, o apie jus ir valdytoją plačiai visi žino, jūs visur laukiami svečiai.

Patenkintas dvarininkas susitarė su Tojumi, kad rytoj pat jie vyks pas vandenų karalių. Tojus siūlė dvarininkui pasisiūdinti maišą iš drobės, o valdytojui — siuvinėtą gėlėmis, o Tojui — popierinį, kaip ir aną kartą.

— Aš apsigaubsiu trims maišais — pravers pinigams dėti,— pasakė dvarininkas.— Valdytojas tegul pasiima du.

Rytojaus dieną Lango šeima palydėjo visus tris prie upės kranto. Vieną po kito jie sumetė maišus į upę. Dvarininkas su savo valdytoju tučtuojau paskendo. O Tojus nuplaukė ir, palaukęs keletą dienų, sugrįžo į kaimą.

— Jūsų vyras su valdytoju išsijuosę linksminasi,— pasakė jis Lango žmonai.— Jie abudu vedė dar po penkias žmonas. Langas nenori grįžti žemėn, atsiuntė mane valdyti jo turtą ir jums liepė už manęs tekėti. Jeigu netikite, eikite pati pas jį ir pasiklauskite.

Tai išgirdusi, Lango žmona iš pykčio ir pavydo visai pamišo. Ji nulėkė ant upės kranto, įlindo į maišą ir pliumpterėjo į vandenį. Taip ir gavo galą.

Piktojo dvarininko turtai atiteko Tojui, o šis išdalino juos vargšams. Nuo to laiko visi kaimo valstiečiai gyvena linksmai ir turtingai.

MERGAITĖ TINA

Kitą kartą gyveno viena turtinga šeima. Vyras su pačia buvo jau seni žmonės, bet labai gudrūs ir klastingi. Ryžių, drabužių, gyvulių ir visokios mantos jie turėjo per akis. Tačiau turtuoliams atrodė visko maža. Jie visaip stengėsi didinti savo turtus. Sūnaus nebuvo, augino tiktai vienturtę dukrą Tiną, o tai reiškia „devyni". Tėvai jai davė tokį vardą todėl, kad šis skaičius reiškiąs turtus. Net dainoje dainuojama:

Į apkaustytas skrynias
Krovėm turtą su pačia.
Pilnos jau devynios jų
Ryžių, aukso ir šilkų.

Tina augo ir kasdien gražėjo. Jos dantys švietė kaip perlai. Lūpos gaivios ir raudonos kaip ankstyvą rytą rožių žiedlapiai, o ant putlių skruostų duobutės darė jos veidą dar malonesnį.

Tačiau Tina buvo ne tiktai graži. Ji buvo nepaprastai jautri, gera ir maloni visiems — ne tokia, kaip jos vaidinga motina. Tina visados ką nors veikė, niekad jos nematysi be darbo: čia ji triūsė namie, čia ginė buivolus į ganyklą, čia kaupė lauke.

Garsas apie Tinos uolumą ir grožį sklido po visą apylinkę. Daugelis kaimo vaikinų žvilgčiojo į Tiną ir tyliai svajojo ją vesti. Tarp jų rados du trys drąsuoliai, kurie net nuėjo pirštis pas jos tėvus. Pasiėmę, kaip

reikalaujama pagal papročį, vyno, kiaulienos ir vištienos, jie nudrožė pas Tinos tėvą. Bet turtuolis, paėmęs dovanas, jiems tarė:

— Mano duktė dar jauna! Nešdinkitės iš kiemo!

Visiems buvo aišku, kad tėvas nori kuo daugiau surinkti dovanų. Juk visi žinojo, kad Tina jau seniai suaugusi mergina.

Kartą vienas jaunikaitis pasiuntė pas Tinos tėvą piršlę. Jis manė, kad piršlei bus lengviau susiderėti su godžiu turtuoliu. Piršlė, atėjusi į Tinos namus, padėjo ant stalo dovanas ir pradėjo kalbėti iš tolo. Kai ji užsiminė apie piršlybas, turtuolis ją pertraukė:

— Man nereikalingas turtingas žentas,— tarė jis.— Man tiks bet kuris šitų kaimo dykaduonių, bet tiktai turi išpildyti dvi sąlygas. Pirma, jis turi trejus metus gyventi mano namuose ir uoliai dirbti. Antra, visą tą laiką neturi nė karto ištarti Tinos vardo. Kas sutinka su šiomis sąlygomis, tam atiduosiu savo dukterį ir pats iškelsiu vestuves.

Tai pasakęs, turtuolis išlydėjo piršlę už vartų, o dovanas, žinoma, pasiliko.

Tučtuojau ta žinia aplėkė visą apylinkę. Daugelis vaikinų pralinksmėjo, nes manė, kad išpildyti turtuolio sąlygas ne taip jau sunku. Pavakare prie Tinos namų susirinko visa minia jaunikaičių. Jie ginčijosi, kuris pirmasis išmėgins tarnybą. Pagaliau vienas atkakliausių išsiveržė į priekį ir įėjo į vidų.

Turtuolis pasisodino jį ir lyg niekur nieko paklausė:

— O pasakyk, drauguži, ar ryžiai jau nunoko[1]?

— Taip, nunoko,— atsakė vaikinas, nieko negalvodamas.

[1] Žodžių žaismas: „tin" vietnamiečių kalboje turi tris reikšmes: „nunokti", „devyni" ir „lapkritis"

Turtuolis nusikvatojo:

— Matai, tu jau pažeidei mano sąlygas, tu pasakei žodį „tin". Ne, tu man netinki į žentus!

Ir jaunikaitis, nuleidęs galvą, išėjo iš turtuolio namų.

Paskui mėginti laimės nuėjo kitas vaikinas. Tam pasisekė pagyventi turtuolio namuose penkias dienas. Trečiasis ištarnavo pusę mėnesio, o ketvirtasis net tris mėnesius. Bet visi galų gale patekdavo į turtuolio gudriai sugalvotas pinkles ir ištardavo uždraustą žodį „tin". Veltui padirbėję turtuoliui, jie apleisdavo jo namus, nieko nepešę. Tinos tėvas dar labiau lobo. Jis patenkintas trynė rankas, laukdamas naujų jaunikių. Jų vis atsirasdavo. Kiekvienas buvo įsitikinęs, kad jis neprasitars, bus toks atsargus, kad septynis kartus pagalvos, prieš atsakydamas klastingam turtuoliui.

Ilgiausiai už visus išgyveno vienas tylus ir atsargus vaikinas. Ištisus šešis mėnesius jis dirbo turtuoliui, kai jau jis manė laimėsiąs, šeimininkas pasiteiravo:

— Geras tu darbininkas, man patinki. Įdomu, kiek jūsų šeimoje brolių?

— Trys...

— Ar tu vyriausias?

— Taip.

— O kiek metų tavo antram broliukui?

— Devyneri.

Ištaręs šitą nelemtą žodį, vaikinas net pabalo. Devyneri! Prakeiktas skaičius! Ir kas jį traukė už liežuvio. Taip ir jam teko atsisakyti svajonės apie gražuolę Tiną — veltui jis pusę metų tarnavo godžiam turtuoliui.

O turtuolis tiktai nusijuokė, džiaugdamasis savo išmone. Dabar jis nesamdė bernų: nemokamų darbininkų

buvo į valias. Jis pats tyčiojosi iš atviraširdžių kaimo vaikinų, o Tinos laime visai nesirūpino. „Menka bėda,— samprotavo jis.— Pamergaus metelius kitus. Man tik geriau!" Ir turtuolis išeidavo į savo derlingus laukus, dar kartą pasidžiaugti savo turtais.

Valstiečiai piktinosi turtuolio išmone. Jie atkalbinėjo jaunus vaikinus neiti ten ir neeikvoti veltui savo jėgų. Ir tie, kurie buvo pas turtuolį dirbę, nepatarė savo draugams vėl mėginti laimės.

— Aš dvejus metus pragyvenau pas tą piktadarį,— pasakojo vienas jų.— Kasdien dirbau nuo ryto iki vakaro, neištiesdamas nugaros. Ar lietus, ar šaltis, jis varydavo mane į laukus. Aš taip pavargdavau, kad rankų ir kojų nepakeldavau.

Kitas vaikinas įtūžęs pridūrė:

— Dirbau aš sąžiningai, o maitino mane turtuolis labai prastai.

Vis mažiau teatsirasdavo norinčių mėginti laimės, o paskui ir visai neliko. Staiga vienas jaunikaitis, didelis darbštuolis, neiškentęs tarė:

— Aš labai myliu Tiną, ir mano meilė padės man ištverti visus bandymus.

Tai pasakęs, nuėjo į turtuolio namus. Turtuolis jį sutiko, kaip ir visus kitus: iš pat pradžių stengėsi žodžiu jį nugalėti. Paskui apkrovė sunkiu darbu. Bet jaunikaitis ištvėrė. Kad ir kaip gudravo senasis šykštuolis, kokių tik pinklių jam nerezgė — nieko nepešė. Jaunikaitis buvo labai atsargus ir labai mylėjo savo mielą, vargšę Tiną.

Taip praėjo treji metai. Per tą laiką turtuolio pelnas patrigubėjo ir dar vis didėjo. O Tina taip priprato prie jaunikaičio, kad jau laikė jį savo vyru. Ji taip pat jį karštai pamilo.

O turtuolis galvojo savo. Ypač neramiai jis miegojo paskutinę naktį, baigiantis terminui. Jis šokinėjo pro miegus, burbėjo po nosim:

— Ak, kipšas! Apgavo vis dėlto mane šitas drimba. Ir kaip tas laikas prabėgo — tiesiog nepastebėjau... Bet negaliu aš leisti savo dukters už vargšo! Jis, tiesa, moka dirbti, kaip niekas kitas. Ir atrodo švelnus kaip avinėlis. Bet vis dėlto tai ne tas, kokio aš norėčiau. Mano Tinai reikia turtingo vyro su aruodais, pilnais ryžių, maišais pinigų... Taip, bet žodis duotas. Ir tai žino visa apylinkė. Jeigu nesilaikysiu žodžio — gali bėdą užsitraukti.

Taip samprotavo iškaršęs, susisukęs iš godumo senis, baimingai laukdamas rytojaus ryto. Tačiau ne veltui senis neužmigo visą naktį; jis suko makaulę, norėdamas dar kokią šunybę sugalvoti.

Kai moterys išėjo į turgų, ir saulės spinduliai prasiskverbė pro bananų lapus, turtuolis pasišaukė žentą ir davė jam devynias monetas, sakydamas:

— Nubėk į turgų ir pasakyk Tinai, kad prašiau nupirkti už šitas devynias monetas devynias smilkalų lazdeles. Šiandien juk Devynių Budų šventė! Bėk ir greitai grįžk!

Jaunikaitis paėmė monetas ir nubėgo į turgų, galvodamas: kaip išvengti šito prakeikto žodžio „devyni", nes paskutinę dieną viskas žus. „Tik pamanyk! — apmaudavo vaikinas.— Ir sugalvojo šitas senas kelmas: „devynios monetos", „devynios lazdelės", „Devyni Budos". Kaip ištrūkti iš šito užburto rato?" Įeidamas į miestą, jis stabtelėjo ir liūdnai apsidairė aplink. Staiga iš už kampo išėjo būrys studentų. Pamatę jį tokį sumišusį ir liūdną, vaikinai prisiartino prie jo:

— Kas tau yra, brolyti? — paklausė studentai.

Vaikinas atvirai papasakojo savo istoriją, ką jam dabar liepė turtuolis padaryti.

Studentai pasipiktino ir pasisiūlė jam padėti. Visi drauge ėmė galvoti, kaip išgelbėti neturtingą vaikiną. Ir tada, vienas iš jų, nuovokiausias, pasiūlė:

— Žinai, brolyti, nenusimink, drožk tiesiai į turgų, susirask savo Tiną ir pasakyk jai šitaip: „Mieloji! Tavo tėvas prašė perduoti septynias ir dvi monetas, už kurias tu turi nupirkti penkias ir keturias lazdeles smilkalams. Tu tikriausiai žinai, kad šiandien Šešių ir Trijų Budų šventė!"

Studentai garsiai nusijuokė, ėmė mėtyti į viršų savo draugą, šaukdami:

— Puiki mintis! Gera bus šventinė dovana seniui!

Ir, pastūmėję eiti pralinksmėjusį jaunikį, linksmai nuklegėjo tolyn.

O vaikinas, nubėgęs į turgų, susirado Tiną ir vienu ypu išdrožė:

— Mano mieloji! Tavo tėvas prašė perduoti tau septynias ir dvi monetas, už kurias tu turi nupirkti penkias ir keturias lazdeles smilkalų, nes šiandien Šešių ir Trijų Budų šventė!

Tina tiktai nusišypsojo, o paskui apkabino ir pabučiavo savo sužadėtinį.

Taip senasis šykštuolis ir apgavikas pagaliau buvo pamokytas, ir tą patį vakarą buvo iškeltos iškilmingos, linksmos Tinos ir jos kantraus jaunikio vestuvės. Į vestuves susirinko visas kaimas. Atėjo žmonės ir iš kitų kaimų: visi dainavo, juokėsi ir šoko. Vienas vaikinas, paėmęs į rankas dan bao, uždainavo:

Ne amžinai, ne amžinai
Apgaulėm lobs gudrus,
Ne veltui Buda skelbė tai:
„Klasta gėdingai žus!"

Sutartinas vestuvininkų kvatojimas nustelbė paskutinius dainelės žodžius. Visi atsigręžė į turtuolį ir jo vaidingą žmoną, kurie tuojau pakilo ir išėjo. Juos taip purtė pyktis, kol galop visai nupurtė. Visas jų turtas teko Tinai ir jos jaunam vyrui. Nuo to laiko jie gyveno laimingai ir linksmai.

STEBUKLINGA FLEITA

Gyveno kartą motina su sūnumi. Turto jie nedaug teturėjo: tiktai šunį ir sklypelį sausos žemės. Augindama sūnų, motina dirbo iš visų jėgų. Sūnus užaugo tvirtas ir darbštus. Be to, jis taip puikiai grojo fleita, kaip niekas kitas. Nusiplūkęs laukuose, jis imdavo fleitą į rankas ir keldavo ją prie lūpų. Vos pasigirsta fleitos garsai — viskas aplinkui nuščiūva: upeliai nustoja čiurlenę, debesys sustingsta danguje, paukščiai paliauna čiulbėję, beždžionės klykavusios viena kitai. Visi žmonės be paliovos gyrė jaunąjį muzikantą.

Kai stebuklingąją jaunikaičio muziką išgirdo turtuolių merginos, kurios nieko nedirbo, o tik linksminosi, visos kaip viena puolė jam pirštis. Tačiau jaunikaitis visas atstūmė. Įžeistos turtuolių dukterys suko galvas, kaip pražudyti fleitistą.

Vieną kartą, kai jis ėjo iš lauko, jos patykojo ir įstūmė jį į gilią duobę. Tą vakarą motina, nesulaukusi sūnaus, graudžiai apsiverkė ir pasiuntė šunį jo ieškoti. Šuo, garsiai lodamas, išlakstė visus pašalius.

Jaunikaitis, krisdamas į duobę, neužsimušė, bet tiktai neteko sąmonės. Atsigavęs išgirdo šuns lojimą ir pasišaukė jį prie duobės. Kai šuo pribėgo, jaunikaitis liepė jam atnešti iš namų fleitą. Šuo, garsiai skalindamas, parbėgo namo ir puolė ant stogo, kur buvo padėta fleita. Motina, viską supratusi, nuėmė fleitą ir padavė šuniui. Šuo, apsižiojęs fleitą, nubėgo prie duobės ir numetė ją jaunikaičiui.

Vos užgrojo fleita, paukščiai nustojo čiulbėti, beždžionės klykauti, ir visi susirinko prie duobės pasiklausyti. Beždžionės užsikorė ant šakų, palinkusių prie duobės, ir žemai jas nulenkė. Jaunikaitis įsikibo į šaką ir išsiropštė viršun. Grįžęs namo, jis vėl laimingai gyveno su motina.

Turtuolių dukterys, matydamos, kad jaunikaitis grįžo sveikas, vėl užsidegė neapykanta ir taisė jam naujas pinkles. Vieną dieną jos nutykojo jį bemedžiojantį ir šį kartą įstūmė į gilų tarpeklį.

Atsidūręs dugne, jaunikaitis pradėjo eiti tarpekliu tolyn. Ėjo, ėjo trejus metus. Valgė augalų šaknis, gėrė šaltinių vandenį. O motina per tą laiką akis išverkė...

Pagaliau vieną dieną jaunikaitis priėjo tarpeklio kraštą ir atsidūrė didelėje saulės nušviestoje pievelėje. Apsidairęs aplink, jis pamatė netoli nokstančių ryžių lauką. Jaunikaitis apsidžiaugė ir nuėjo link to lauko. Kol klaidžiojo tuos trejus metus ir maitinosi augalų šaknimis ir vandeniu, jis taip apžėlė ir suliesėjo, kad buvo labiau panašus į beždžionę, negu į žmogų.

Lauką saugojo dvi merginos iš gretimo kaimo. Išvydusios jaunikaitį, jos palaikė jį beždžione ir jau buvo bešaukiančios žmones su lankais ir strėlėmis. Bet staiga jis prašneko:

— Nešaukite manęs! Aš — žmogus, nukentėjęs nuo priešų. Duokite man pavalgyti, ir aš pasaugosiu lauką, kad beždžionės nesunaikintą pasėlių.

Nuo tos dienos jis saugojo lauką, o merginos atnešdavo jam ryžių srėbalo. Pirmą kartą atnešė vyresnioji sesuo ir iš tolo atžariai riktelėjo:

— Še tau srėbalo, apskretėli!

Antrą kartą atėjo jaunesnioji sesuo ir, priėjusi visai arti, tarė:

— Broleli, atnešiau ryžių, valgyk į sveikatą, mano pačios virta!

Kartą ryžius jam atnešė abidvi seserys drauge. Jaunikaitis paprašė jas atnešti acto ir šukas— norėjo susišukuoti plaukus. Merginos viską atnešė. Tačiau vyresnioji pasišaipė: „Žiūrėk man, koks gražuolis!" O jaunesnioji padavė jam veidrodį.

Nepažįstamasis nusiprausė, susišukavo ir pasidarė gražus, grakštus jaunikaitis. Vyresnioji sesuo pirmutinė jį įsimylėjo ir įsigeidė už jo ištekėti. Ji pasisakė tėvui. Tas nenustebo, bet tik nusišypsojęs pasakė:

— Pro mūsų namus eina du keliai: vienas geras, kitas apaugęs krūmais; abudu kelius reikia taisyti. Rytoj judvi išsirinkite po kelią ir taisykite. Katrai jaunikaitis ateis padėti, ta už jo ištekės.

Rytą vyresnioji sesuo atsikėlė vos brėkštant ir nuėjo ten, kur buvo mažiau darbo; jaunesniajai liko apžėlęs kelias. Jaunikaitis, atėjęs joms padėti, pasuko tiesiai pas jaunesniąją seserį. Vyresnioji įširdo ir pasiskundė tėvui:

— Koks jis kvailas: neatėjo čia, kur mažiau darbo, o griebėsi rauti krūmus!

Tėvas nusišypsojęs atsakė:

— Gerai, rytoj tegul kiekviena pataisys jam valgį, katros valgį jis valgys, ta už jo ir ištekės.

Vyresnioji išsirinko geriausius ryžius ir prametė juos elniena. Jaunesnioji pataisė ryžius, kaip paprastai, su padažu ir smulkiomis žuvelėmis. Ir šį kartą jaunikaitis padėjo gaminti ir drauge valgė su jaunesniąja seserimi, o ne su vyresniąja.

— Nepanoro baltų ryžių su mėsa,— pasiskundė vyresnioji sesuo tėvui,— o ryžius su padažu suvalgė!

Tėvas vėl nusišypsojo ir tarė:

— Dabar tegul kiekviena jūsų paklos jam lovą; katrą patalą jis pasirinks, ta už jo ir ištekės.

Vyresnioji sesuo paklojo kaip sniegas baltą paklodę, margą demblį, minkštą antklodę, čiužinį ir siuvinėtą pagalvėlį. Jaunesnioji patiesė rudą paklodę, paprastą antklodę, o vietoje pagalvio padėjo medinį volelį. Viską sutvarkiusi, ji nuėjo į virtuvę ir sėdos verpti. Jaunikaitis taip pat atėjo į virtuvę ir ilgai kalbėjosi su mergina, o kai atėjo laikas miegoti, pasirinko jos paprastą guolį.

Kitą dieną tėvas iškėlė jiems vestuves. Vėl skambėjo fleita, šlovindama tyrą, dorą meilę. Jaunikaitis su savo pačia grįžo pas seną savo motiną, ir jie visi patenkinti gyveno ir dirbo.

PENKI BUIVOLAI, ŠEŠI STULPELIAI

Kadaise gyveno vyras su pačia. Jų namai buvo visko pertekę, bet godesnių šeimininkų nebūtum radęs visam kaime; toli aplinkui ėjo kalbos apie jų godumą. Kai juodu numirė, visas turtas — platūs laukai ir penki atpenėti buivolai — atiteko dukteriai.

Dar prieš mirtį godusis turtuolis buivolais rūpintis pavedė savo tarnui, kuris be galo buvo jam atsidavęs. Kai turtingojo senio palaikus užbėrė žeme, duktė, savo gobšumu pranokstanti abudu tėvus, sumanė atsiimti iš tarno savo buivolus ir laikyti juos savo namuose. Ir ji nuėjo pas tarną. Vakarop jaunoji šeimininkė priėjo prie tarno namų. Šis kaip tik tuo metu ginė buivolus iš ganyklos.

Turtuolio duktė stovėjo prie tvarto durų, stebėdama, kaip senasis tarnas gena didelius atpenėtus buivolus ir riša kiekvieną atskirai prie stulpelio, įkalto žemėje. Staiga mergina net sudrebėjo — tvarto kampe ji pamatė vieną laisvą stulpelį. „Prieš mirtį tėvas man sakė, kad keli buivolai yra pas šitą tarną,— galvojo sau godžioji turtuolio duktė.— Bet, man regis, jis nepasakė, kiek ten buivolų! Vienas stulpelis tuščias, vadinasi, senis praganė vieną buivolą..."

Ir jaunoji šeimininkė klastingu balsu paklausė tarno, kiek buivolų paliko jos tėvas.

Apstulbintas senis atsakė:

— Tavo gerbiamas tėvas paliko man penkis buivolus, kiek tu ir matai priešais save.

Tačiau turtuolio duktė manė, kad senis praganė vieną buivolą ir dabar ją apgaudinėja, todėl suriko:

— Jeigu buivolų buvo penki, tai kodėl tvarte šeši stulpeliai? Sakyk, kur dar vienas buivolas?

O buvo taip. Prieš kelias dienas vienas stulpelis tvarte nulūžo, ir senis įkalė vakare naują, kad kiekvienam buivolui būtų po stulpelį. O rytą, prieš gindamas buivolus į ganyklą, senis pataisė sulaužytą stulpelį, todėl dabar jų buvo šeši. Veltui senasis tarnas aiškino godžiai turtuolio dukrai, veltui jis prisiekinėjo,— niekas negalėjo įtikinti gobšios merginos, kuriai širdis pusiau plyšo dėl įsivaizduojamo nuostolio.

— Tu meluoji, senas nenaudėli,— šaukė ji įniršusi,— tu praganei vieną buivolą. O gal tu jį paslėpei?

Skaudu buvo klausyti garbiajam, žilam seneliui šitokių kaltinimų; visi kaime pažino jį, kaip teisingą ir nepriekaištingai dorą žmogų. Bet godžioji turtuolio duktė, neklausydama jokių pasiaiškinimų, varė senelį į mišką ieškoti buivolo, primindama, kad jam, tur būt, nereikės labai ilgai ieškoti. Matydamas, kad ginčytis su įtūžusia godžia turtuolio dukterimi tuščias darbas, senelis nukiūtino į mišką, nors jau artinosi naktis. O turtuolio duktė garsiai šaukė senajam tarnui iš paskos, kad jis nė nemanytų grįžti namo tuščiomis rankomis.

Senelis brovėsi pro medžius, keldamas lianas bei krūmų šakas ir nieko nematydamas priešais save. Pikti jaunosios šeimininkės žodžiai draskė širdį, ir jis ėjo, nežiūrėdamas kelio. Pyktis ir apmaudas jį dusinte dusino, ir jis suvokė, kad tik mirtis gali jį išgelbėti nuo neteisingų kaltinimų ir piktos klastos. Nusijuosė diržą, pririšo prie šakos, užnėrė kilpą ir pasikorė.

Tada jo širdis nustojo plakusi, ir jis pavirto juodu nakties paukščiu. Bet nuoskauda liko ir paukščio širdyje. Grieždamas apmaudą turtuolio dukteriai, skrido

jis ūkanotu mišku ir šaukė: „Sugaukite merginą, pririškite prie stulpelio!" Tačiau retas kuris tesuprato paukščio žodžius, mat, nedaugelis drįsta naktį vaikščioti džiunglėse, o su pirmaisiais saulės spinduliais paukštis įlįsdavo į tamsią drevę arba plyšį tarp uolų, bijodamas, kad žmonės ims juoktis iš jo keistos išvaizdos.

Godžioji mergina liko senelio namuose. Netrukus ji ėmė nerimauti, širdyje didėjo įtarimas ir baimė. Pagaliau ji taip pat išėjo ieškoti buivolo, nepaisydama nakties tamsos. Paklaidžiojus keletą valandų be jokios naudos, ji jau ketino eiti namo, bet staiga stiprus vėjo gūsis užgesino fakelą, kuriuo ji švietė sau kelią. Dangus pasidarė juodas kaip rašalas, o takelis dingo tankumyne. Nusiminusi mergina sustojo prie didelio medžio ir graudžiai pravirko. Kai ėmė brėkšti ir pirmieji saulės spinduliai nušvietė džiunglių krūmus, turtuolio duktė pakėlė raudonas nuo ašarų akis ir pamatė visai šalia savęs kelią.

Manydama, kad šis kelias eina namų linkui, mergina pasileido juo bėgti, kiek kojos neša. Bet juo toliau ji bėgo, juo giliau į mišką vedė šis kelias. Ji girdėjo, kad šituose brūzgynuose pilna plėšrių žvėrių, todėl čia nekelia kojos nė vienas žmogus. Pavargusi turtuolio duktė krito ant žemės, ji daugiau neturėjo jėgų žengti nė žingsnio.

Alkis ir troškulys pamažu ją pribaigė, ir tada ji pavirto negražiu nakties paukščiu. Ir paukščiu būdama, ji buvo gobši ir pikta. Nuskrido ji per snaudžiantį mišką, garsiai šaukdama: „Penki buivolai, šeši stulpeliai!"

Miškuose ir kalnuose šitie paukščiai pasirodo tik naktimis, o prieš aušrą skuba pasislėpti nuošalioje vietoje, nes bijo, kad visi, kas gyvas, iš jų juoksis, pama-

tę juos dienos šviesoje. Bet kai šitie paukščiai susitinka, jie užmiršta viską, išskyrus savo priešiškumą.

— Penki buivolai, šeši stupeliai! — šaukia vienas drebančiu iš pykčio balsu.

— Sugaukite merginą, pririškite prie stulpelio! — atsako įtūžęs kitas.

Ir tų vietovių žmonės, kurie gerai pažįsta šiuos paukščius, išgirdę jų šauksmą, visada pasakoja istoriją apie godžią turtuolio dukterį ir senąjį tarną.

TCHIENO TURTAI TENKA DIJAI[1]

Seniai, seniai gyveno du jaunikaičiai: Tchienas ir Dija. Jų namai stovėjo greta vienas kito. Abu anksti neteko artimųjų ir gyveno labai vargingai. Dija matė, kad Tchienas labai išmintingas ir gabus mokslui, todėl jam tarė:

— Gyvenkime drauge. Aš dirbsiu laukuose, tvarkysiuosi namie ir tave maitinsiu, o tu pasišvęsk mokslui. Kai tu tapsi garsiu mokslininku, neužmirši ir manęs.

Tchienas su džiaugsmu priėmė Dijos pasiūlymą. Dabar Dija nuo ankstaus ryto iki vėlyvo vakaro lenkė nugarą, dirbdamas abiejų sklypelius. O Tchienas sėdėjo prie knygų ir sėmėsi žinių. Paskui Tchienas pajuto, kad jam reikia pabendrauti su išminčiais ir mokslininkais, ir Dija, surinkęs visus savo pinigus, atidavė draugui, kad tas galėtų nuvykti į sostinę.

Karališkų egzaminų metu Tchienas gavo aukščiausią mokslo laipsnį. Dija sužinojo tą naujieną iš kaimynų, ardamas lauką. Tokį džiaugsmingą įvykį reikėjo gerai atšvęsti, bet Dija visai neturėjo pinigų. Tada jis pardavė buivolą ir plūgą, pardavė net seną savo namą ir mažą žemės sklypelį ir už tuos pinigus iškėlė visam kaimui puotą. Tiesa, dabar jam neliko nė skatiko, bet jis nenusiminė: juk Tchienas dabar bus turtuolis, jis nepamirš seno savo draugo. Tačiau laikas slinko, o

[1] T c h i e n — vietnamiškai — dangus, d i j a — žemė.

Tchienas vis tylėjo, bėgo diena po dienos, ir Dijai pasidarė aišku, kad Tchienas pamiršo juodviejų seną draugystę. Taip Dija liko be pastogės ir be žemės sklypelio.

Vieną dieną Tchienas sugrįžo. Jis parvyko su prašmatnia palyda ir daugybe tarnų, o du sargybiniai dabar saugojo jo duris. Šie ir nuvijo šalin vargšą Diją, einantį pas Tchieną.

Nelaimingasis jaunikaitis išėjo, kur akys veda. Atsisėdo jis ant sraunios upės kranto ir gailiai pravirko. Staiga netoliese jis pamatė nedidelę valtį, kurią upės bangos buvo atvariusios prie kranto, ir išgirdo virš galvos paslaptingą balsą:

— Neliūdėk, apsigyvenk šioje vietoje ir kilnok per upę keleivius, tau užteks pragyvenimui. Ateityje tu garbingai sugrįši į gimtąsias vietas.

Dija dairėsi į šalis — nieko nėra. Bet juk patarimas ne prastesnis dėl to, jeigu nematome patariančio žmogaus; todėl ir Dija darys taip, kaip jam liepė.

Nuo tos dienos, kai Dija tapo keltininku, buvo prabėgę kone metai, bet jis vos-ne-vos užsidirbdavo ryžiams; valgė menkai, o drabužiai buvo nuskurę. Štai prosenelių minėjimo diena, o Dija neturi nė vieno paplotėlio pagerbti jų atminimą. Sėdi jis sau vienas, liūdnai nuleidęs galvą, ir galvoja, kaip uždirbti nors mažutę varinę monetą, nes jau trys dienos nieko burnoje neturėjo. Saulė jau slenka už horizonto, gęsta paskutiniai jos spinduliai, mesdami ant lengvų debesų auksinius blyksnius, o nakties tamsa pamažu gaubia žemę. Staiga Dija mato,— ant kito kranto stovi keleivis ir moja keltininką. Jaunikaitis sėdo į valtį ir ėmė irtis; kai priplaukė upės vidurį, tai pamatė, kad ten kokių dvidešimt metų mergina. Ji šaukė keltininką maloniu, švelniu balsu:

— O gerbiamasis keltininke, perkelk mane per upę!

Dija prisiyrė, įsodino merginą į valtį ir keliais stipriais mostais nuplukdė ją į kitą krantą. Kai jie išlipo į krantą, visai sutemo, ir danguje sužibo žvaigždės.

— Mano namai dar labai toli,— tarė mergina,— ar nepriimtum manęs nakvynėn?

— Bet aš gyvenu skurdžioje lapinėje trobelėje,— atsakė Dija,— tu puošniais rūbais, tau čia bus per prasta.

— Tai visai nesvarbu,— šypsodamasi tarė mergina.

Ir Dija nusivedė merginą į savo lapinę trobelę, užleido jai savo bambukinį guolį, o pats atsigulė ant plikos žemės.

Kai atėjo vidurnaktis, viešnia pradėjo žadinti Diją; jis nustebęs pravėrė akis.

— Būk geras, vesk mane,— tarė ji,— aš noriu, kad mes būtume vyras ir žmona.

Dija pažiūrėjo į ją, išpūtęs akis, nežinodamas, ką atsakyti. Mergina tarė:

— Aš gyvenau rojuje. Dangaus valdovas, patyręs tavo sąžiningumą ir geraširdiškumą, atsiuntė mane į žemę tau padėti. Žinok, aš atnešiu tau laimę...

Sulig tais žodžiais Dijos trobelė virto gražiu namu, prabangiai įrengtu ir pilnu brangenybių. Nežinia iš kur atsiradusios dvasios akies mirksniu parengė viską, ko reikia puotai Dijos tėvo atminimui pagerbti. Jaunikaičiui atlėgo širdis. Rytą Dija apsitaisė brangenybėmis siuvinėtais apdarais ir nuvyko kviesti į puotą Tchieno, kaip buvo prašiusi jo žmona.

Išpuikėlis Tchienas išklausė jį ir paniekinamai tarė:

— Na, gerai, aš ateisiu pas tave, tik tu nutiesk minkštą kilimą nuo mano durų ligi pat savo slenksčio.

Dija, grįžęs namo, papasakojo apie tai žmonai, ir toks kilimas staiga buvo nutiestas.

Tchienas, aukštai iškėlęs nosį, iškilmingai žingsniavo tuo kilimu į draugo namus. Svečiuose jis godžiai valgė ir gėrė, ir veikiai apsvaigo jam galva. Tuo metu į kambarį įėjo Dijos žmona. Tchienas susižavėjo jos grožiu, ne mažiau, kaip Dijos namo puošnumu ir turtingu įrengimu. Juo daugiau jis gėrė, juo labiau jam patiko draugo namai, o kadangi jis buvo įžūlus, tai, globėjiškai tapnodamas Dijai per petį, tarė:

— Žinai ką, mainykime: tu duok man savo žmoną, savo namą ir savo turtą, o aš tau — savo rūmus ir viską, kas juose yra drauge su žmona.

— Man reikia pasitarti su žmona,— atsakė Dija.

Bet žmona jam tarė:

— Jeigu tu sutinki, mainykis. Ir tau niekada neteks gailėtis.

Dija sutiko, ir jie tuojau surašė pagal visas taisykles sutartį ir patvirtino ją priesaikomis ir antspaudais. Tada Dija iškeliavo į Tchieno rūmus. Jo širdis plakė iš džiaugsmo, grįžus į gimtąsias vietas, o Tchienas, visai apgirtęs, mėgino apžiūrėti savo naujas valdas, bet eidamas pargriuvo ir ėmė knarkti kažkuriame kampe.

Kai jis pabudo, žiūri — nei dailaus namo su brangenybėmis, nei naujosios gražuolės žmonos, tik jis pats guli ant plūktos molinės aslos skurdžioje lapinėje trobelėje.

Nuo to laiko Tchienas gyveno skurdžiai ir vargingai, bet žmonės, gerai atsimindami, koks jis buvo išpuikęs ir godus, visai jo nesigailėjo. O Dija gyveno dabar puikiuose rūmuose, apsuptas turtų ir laimės. Apie juos žmonės sukūrė posmelį:

Ką Tchienas užgrobė klasta,
Viskas Dijai sugrįžo staiga.

DRĄSUS JAUNIKAITIS

Vienai moteriškei gimė duktė. Tučtuojau atlėkė mirties dvasia nusinešti mergaitės sielos. Tačiau pirmiausia mirties dvasia norėjo sužinoti, koks bus mergaitės likimas. Įsmeigė mirtis savo kalaviją į žemę ir klausia:

— Ar šita mergaitė mirs nuo ligos?

Kalavijas linktelėjo, vadinasi,— ne.

— Ar ji mirs iš bado?

Kalavijas vėl linktelėjo.

— Ją sudraskys tigras?

Kalavijas šįkart nė krust. Mirties dvasia klausinėjo smulkiau: kada tigras užpuls mergaitę: kai ji rinks žagarus miške, kai eis į svečius pas gimines ar kai bus turguje? Kalavijas vis atsakė — ne.

Pagaliau mirties dvasia paklausė:

— O gal jos mirties valanda išmuš tada, kai ji neš piestą ir grūstuvą kulti ryžiams?

Taip, patvirtino kalavijas, atsitiks būtent taip.

Sužinojusi mergaitės likimą, mirties dvasia patenkinta pasitraukė, o jos tėvai nieko net nenutuokė.

Atsitiko taip, kad šalia tų namų buvo jaunikaitis, kuris girdėjo mirties dvasios ir kalavijo kalbą. Jam pagailo mergaitės, ir jis ėmė galvoti, kaip ją išgelbėjus.

Kai tik mirties dvasia pasitraukė, jaunikaitis įėjo į vidų ir paprašė tėvus mergaitės rankos. Tėvai iš pra-

džių prieštaravo, kad dar anksti kalbėti apie vestuves, bet paskui sutiko.

Kai mergaitė užaugo, buvo iškeltos vestuvės, ir jaunoji moteriškė perėjo į vyro namus. Netrukus vyras sugalvojo kraustytis į kitą vietą, nes žemė, kurią jie dirbo, visai nusialino.

Kai tiktai namai buvo pastatyti, vyras su žmona pradėjo pernešioti daiktus. Vakare žmona staiga atsiminė senajame name užmiršus piestą ir grūstuvą ryžiams.

Vyras liepė jai palaukti, išsigalando kalaviją, išsigalando ietį ir tik tada nuėjo drauge su žmona. Žmona nustebo, matydama, kad vyras taip apsiginklavo, ir paklausė, ar tik ne į medžioklę jis susiruošė. Bet vyras atsakė, kad atsarga gėdos nedaro.

Kai jie priėjo prie senojo namo, vyras pasislėpė šešėlyje, bet taip, kad būtų netoli žmonos. Žmona priėjo tą vietą, kur gulėjo piesta ir grūstuvas. Tuo metu vyras išgirdo, kaip čeža lapai po slenkančio tigro letenomis. Kai tik žmona įsimetė piestą ir grūstuvą į pintinę, o pintinę užsikėlė ant pečių, iš krūmų iššoko tigras ir norėjo pulti moterį. Bet vyras buvo pasiruošęs ją ginti. Jis žaibo greitumu smogė tigrui kalaviju stiprų smūgį. Paskui persmeigė ietimi jo kaklą ir nukapojo kojas. Tigras nė apsidairyti nespėjo.

Nudobęs tigrą, vyras papasakojo, koks likimas buvo jai skiriamas.

Nuo to laiko vyras su žmona gyveno ramiai ir nieko daugiau nebijojo. Jie nugyveno ilgą amžių ir mirė, sulaukę gilios senatvės.

TIGRO TEISMAS

Senais laikais viename kaime gyveno garbinga moteris, ji buvo daugiau kaip septyniasdešimt metų. Ji turėjo vienintelį sūnų, kuris buvo jos parama ir paguoda. Vieną kartą jis išėjo rinkti žagarų, ir džiungėlėse jį sudraskė tigras.

Didžiulis sielvartas prislėgė garbingąją moterį, daug dienų ir naktų ji liejo ašaras. Jos širdis troško atkeršyti žudikui. Ir vieną dieną, kai posėdžiavo teismas, ji nuėjo pas provincijos vietininką, kad tas nubaustų sūnaus žudiką. Vietininkas išklausė ją ir nusijuokė:

— Aš turiu įgaliojimus ir valdžią teisti nusikaltusius žmones, bet kaip aš galiu teisti tigrą!..

Senoji moteris pravirko ir dar atkakliau ėmė prašyti vietininko nubausti tigrą. Matydamas jos ašaras, vietininkas tarė:

— Gerai, aš sutinku teisti tigrą ir nubausti jį, bet tegu kas nors sugeba atvesti jį į teismą.

Tada pakilo vienas sargybinis ir iškilmingai pareiškė, kad jis galįs atvesti tigrą į teismą. Gavęs vietininko leidimą, sargybinis oriai išėjo, lydimas nustebusių žvilgsnių.

— Štai drąsus ir gerbtinas žmogus,— tarė žmonės.

Ir tiktai vienas smuklės šeimininkas, pas kurį sargybinis buvo gėręs prieš eidamas į teismą, viską suprato, bet tylėjo ir paslaptingai šypsojosi.

Sargybinis, išėjęs iš vietininko kiemo, patraukė tiesiai į džiungles. Dar nebuvo pasiekęs miško, kai išgaravo pagirios jam iš galvos, o kartu apleido jį ir drąsa. Tiktai dabar jis suprato, kam ryžosi, ir tučtuojau pasuko atgal, dėkodamas dangui, kad nesusitiko tigro. Baisiai nustebo vietininkas ir jo žmonės, kad sargybinis taip greitai grįžo.

— Kodėl tu vienas grįžai,— paklausė jį vietininkas,— juk tu buvai siųstas atvesti tigro.

— O gerbiamasis,— atsakė sargybinis,— atsiminiau, kad pamiršau tavo raštišką įsakymą. O tigras, ką besakytum — miškų ir žvėrių valdovas, juk jo negalima taip lyg niekur nieko sučiupti be jokių dokumentų, lyg paprasčiausią valkatą.

— Tu iš tikrųjų kalbi išmintingai,— šypsodamasis tarė vietininkas,— va tau mano įsakymas. Manau, kad tigras iš karto pažins mano parašą, ir jeigu jis parodys, kad negerbia mano įsakymų ir per dvi dienas neatvyks į teismą, tai už kaltę teks atsakyti tau, ir tu gausi šimtą smūgių per padus...

Tai sakydamas, vietininkas padavė sargybiniui pergamentą su įsakymu, ir tas nusiminęs išėjo.

Sargybinis ėmė ieškoti medžiotojų, kurie galėtų pagauti tigrą, bet nieko nesuviliojo net sidabrinėmis monetomis. Taip praėjo visa diena. Visą naktį sargybinis negalėjo užmigti, o auštant pašoko, jausdamas, kad padai dega. Tai buvo paskutinis jam duotas terminas. Apsivilkęs karinę aprangą ir gerai apsiginklavęs, užsikišo į užantį vietininko įsakymą ir netvirtais žingsniais patraukė į mišką. Ne daug ėjęs, jis pamatė tarp medžių mažą šventyklą ir sumanė į ją užsukti ir paprašyti dievą užtarimo,— savo drąsa jis nelabai pasikliovė. Nespėjo sargybinis baigti maldelės, skirtos miškų ir kalnų dievams, kai ant šventyklos slenksčio pasi-

rodė didžiulis baisus tigras. Tada sargybinis atkuto ir oriai tarė:

— Jeigu tu kaltas, tai nulenk prieš mane galvą, aš tave surišiu ir nuvesiu į teismą!

Tigras linktelėjo galvą, rodydamas, kad sutinka, ir leidosi sargybinio surišamas. Oriai nužingsniavo sargybinis į miestą, vesdamasis už virvutės sugautą tigrą. Kai jis ėjo gatve į vietininko rūmus, jį lydėjo sužavėti vaikai ir didžiulė minia smalsuolių.

Įžengęs į teismo posėdžių salę, sargybinis išdidžiai nusilenkė vietininkui ir padavė virvelės galą į rankas pabalusiam iš baimės sargybos viršininkui, o pats pasitraukė į šalį.

Vietininkas ilgai negalėjo atsitokėti, bet pagaliau, kreipdamasis į tigrą, tarė:

— Nuo seniausių laikų yra toks įstatymas, kad žmogžudį reikia nubausti mirtimi. Jaunikaitis, kurį tu nužudei, yra vienintelė garbingosios moters parama, po jo mirties ji neturi iš ko gyventi. Todėl tau krenta dviguba kaltė. Jeigu tu apsiimi maitinti šią moterį ir duoti jai visko, ko reikia, kadangi ji liko be maitintojo, tai aš tavęs pasigailėsiu ir duosiu laisvę.

Tigras linktelėjo galvą, rodydamas, kad sutinka. Tada vietininkas įsakė sargybiniams atrišti jį. Išvaduotas iš virvių tigras išbėgo iš kiemo ir dingo.

Garbingoji moteris, išgirdusi vietininko nutarimą, suriko iš apmaudo ir nusiminimo, nes jos širdis buvo kupina keršto, bet vietininkas pasitraukė į savo kambarius, neklausydamas jos skundų. Grįžusi į namus, moteris graudžiai verkė ir aimanavo, jos dejavimai ir skundai sklido po visą kaimą.

Praėjo keletas dienų. Kartą auštant moteris atvėrė duris ir atsitrenkė į šviežią antilopės skerdieną. Ji supiaustė mėsą ir nunešė į turgų, o už gautus pinigus

nusipirko ryžių ir daržovių. Nuo to laiko tigras kiekvieną naktį atnešdavo į senosios moters namus žvėrienos, kurią jis sumedžiodavo. Kartą tigras rado miške lobį ir atnešė jį garbingajai moteriai. Ten buvo puodas auksinių monetų ir ryšulėlis su brangakmeniais. Tigras maitino vienišą moterį ir rūpinosi ja dar geriau, negu tikras sūnus, ji pamažu prie jo priprato ir pamilo kaip sūnų.

Tigras atbėgęs naktį su grobiu, pasilikdavo senosios moters namuose ir ilsėdavosi visą dieną. Jis nelietė nė vieno žmogaus, ir žmonės nustojo jo bijoję. Žmonės dažnai užeidavo pas ją, kai ten būdavo tigras.

Po kelerių metų garbingoji moteris mirė. Kaimynai surengė jai šermenis ir palaidojo ją. Ilgai ilgai gulėjo tigras ant jos kapo, ir liūdnas riaumojimas priminė dejavimą. Paskui jis dingo, ir niekas jo daugiau nebematė.

KALBANTIS MEDIS

Vienas keleivis sumanė pailsėti didelio medžio pavėsyje. Jis atsigulė ir užmigo, o kai pakilo toliau eiti, žiūri — piniginės lyg nebūta.

Netoli buvo kaimas. Nežinodamas, ką daryti nelaimėje, keleivis iš nusiminimo krenta ant žemės ir šaukia. Išgirdę klyksmą, subėga žmonės ir kalbasi:

— Vagystė įvyko mūsų žemėje, kad tik nereikėtų visam kaimui atsakyti.

Be to, kažkas jau spėjo viską pranešti teisėjui. Tas pasišaukė nukentėjusįjį ir ėmė tardyti:

— Kodėl tu drumsti ramybę ir tvarką savo šauksmais?

— O didysis viršininke,— atsakė tas,— kol aš miegojau po šiuo medžiu, pavogė mano piniginę. Kadangi nežinau, kur ieškoti vagies, man beliko tik šaukti ir skųstis?

Sužinojęs viską, kaip buvo, teisėjas liepė nulaužti vieną medžio šaką ir atnešti ją į teismą, kaip liudininką. Kol žmonės nešė šaką, teisėjas liepė iškasti kieme duobę, pasodinti ten vieną sargybinį, kuriam prisakė:

— Kai išgirsi mano klausimus, atsakyk: „Didysis viršininke, leiskite man žvilgtelėti į žmones, aš pažinsiu vagį."

Duobę gerai pridengė. O kai atnešė šaką, teisėjas padėjo ją toje vietoje ir dėjosi klausinėjąs. Sargybinis

atsakinėjo, kaip buvo liepta. Tučtuojau po visą kaimą pasklido žinia:

— Kalbantis medis suras vagį!

Išgirdęs tai, piniginės vagis labai persigando. „Viskas žuvo,— pamanė sau,— geriau pats prisipažinsiu."

Ir, pasiėmęs piniginę, jis nudrožė pas teisėją.

BRANGŪS VAISTAI

Ėjo keliu žmogelis. Ėjo jis iš toli, labai pavargo, buvo labai alkanas, o kišenėse neturėjo nė skatiko. Pasibeldė jis į pirmą pasitaikiusį namą ir paprašė šeimininkės ko nors užkąsti:

— Aš mirštu badu,— tarė jis.— Pinigų neturiu, bet galiu tau užmokėti už valgį brangesniu daiktu, negu pinigai. Aš tau atskleisiu vieno brangaus vaisto paslaptį. Tas vaistas atgaivina mirštantį. Iki šiol niekam nesakiau tos paslapties, bet, jeigu mirsiu, mano paslaptis dings kartu su manim, ir niekas jos nesužinos. Pavalgydink mane, ir aš tau papasakosiu apie šitą stebuklą.

Šeimininkės nereikėjo ilgai prašyti, ji skubiai apkrovė stalą valgiais. Kai svečias pasisotino, ji padavė jam plunksną, popierių ir tarė:

— Dabar rašyk savo receptą!

— O! Tai labai geras ir brangus vaistas,— atsakė žmogelis,— aš pasakysiu tau, bet rašinėti ant popieriaus neverta. Einam! Tu pamatysi viską pati!

Svečias su šeimininke tuojau išėjo iš namų ir nudrožė keliu. Žmogelis tylėjo, o šeimininkė sunerimo:

— Ar veikiai prieisim?

— Liko pora žingsnių. Tu viską pamatysi savo akimis, aš duosiu tau receptą į rankas.

Kai jie priėjo lauką, kuriame noko ryžiai, žmogelis sustojo, nuskynė vieną varpą ir duoda moteriai.

— Čia tas stebuklas, apie kurį aš tau kalbėjau. Šitas vaistas gydo žmones. Tik tu pagalvok, kas būtų, jei ryžiai neaugtų — aš seniai jau būčiau miręs, nė šios dienos nesulaukęs.

Šeimininkė apstulbo: viskas pasirodė taip paprasta, o ji laukė stebuklo. Ji žiūrėjo į ryžių laukus, lyg pirmą kartą juos matytų.

O žmogelis kalbėjo:

— Ar ne teisybę sakau? Šitas brangus vaistas išgelbėjo daug žmonių, tu pasistenk jo kuo daugiau turėti.

Tai pasakęs, žmogelis nusilenkė moteriai ir vėl nužingsniavo savo keliu.

ŽENTAS PAMĖGDŽIOJA UOŠVĮ

Kadaise gyveno neregėto kvailumo vaikinas. Jis nieko nepajėgdavo kaip reikiant suprasti. Atėjo jam metas dairytis pačios. Apsilankė sumani kaimo piršlė, pasak žmonių, sugebanti ugnį su vandeniu supiršti. Vaikinas apsidžiaugė, kad bus vestuvės. Jaunikiu save dar šiaip taip įsivaizdavo, bet žento pareigos jam visai buvo neaiškios.

Kitą dieną po vestuvių jaunavedys privalo aplankyti nuotakos namus ir susipažinti su jos šeima; taigi jis paklausė piršlę, kaip jam reikės elgtis su būsimosios pačios tėvais. Piršlė, taip mėgusi kalbėti, kad, neturėdama su kuo kalbėtis, kalbėdavosi su savo šešėliu. Ji labai apsidžiaugė, kad pasitaikė tokia proga, ir ėmėsi jam kuo smulkiausiai ir kuo išsamiausiai klostyti.

— Jaunikis, kaip ir žentas,— tarė ji,— turi labai gerbti uošvį. Jeigu tu pamatysi, kad uošviui kas nors patinka, tai tu turi girti, ir atvirkščiai...

— Kas atvirkščiai? — paklausė vaikinas.— Ar man peikti tai, ką jis girs?

— Ne,— atsakė piršlė,— atvirkščiai, tai, vadinasi, tu turi peikti tai, ką jis peikia.

— O ką aš peiksiu, jei jis nieko nepeiks? — paklausė nusiminęs vaikinas.

— Tai dailiausia,— atsakė piršlė,— tada tau nereikės nieko peikti...

Vaikinas ilgai į ją spoksojo ir galų gale paprašė viską iš naujo pakartoti. Kai jis perprato piršlės žodžius, ji tęsė:

— Jeigu uošvis ką nors dirbs, tau pritiktų jam padėti, gali prisieiti net už jį tą darbą padaryti...

— Bet ką tada jis pats veiks,— pertraukė ją jaunikis,— jeigu aš dirbsiu jo darbą?

— Iš tiesų,— tarė piršlė,— tu klausinėji tokių dalykų, kad galėtum sumaišyti net patį dangaus valdovą Ngauk Choganą. Tu turi pataikauti uošviui, štai ir viskas.

— Gerai,— tarė vaikinas, nes jo protelis ir taip pavargo,— aš viską supratau...

Ir piršlė paliko jį labai patenkinta savimi ir savo šnekomis.

Rytojaus dieną vaikinas nuėjo į būsimosios pačios namus. Uošvis su uošve apstulbo, pamatę jį, o dar labiau išgirdę jo keistas kalbas; juodu nesuprato: ar jis toks išmintingas, ar visiškai kvailas.

— Ir senatvė turi savo džiaugsmų,— tarė uošvis,— aš vis labiau pradedu tuo įsitikinti...

— Tikra teisybė,— atsakė vaikinas,— aš jau seniai tuo įsitikinau.

Vos tik uošvis pagiria kokį nors valgį, jaunikis kapt, kapt ir suvalgo viską aliai trupinio. Taip jis sušveitė visus mėgiamus senuko valgius, o kai tas priekaištavo pačiai, kad ji per mažai išvirė, jaunikis karštai pritarė ir paskučiausiais žodžiais plūdo uošvę.

Pavalgęs senukas mažumą pailsėjo, paskui, paėmęs peilį, nuėjo į sodą genėti medelių. Jaunikis taip pat paėmė peilį ir nusekė paskui jį. Priėjęs prie vieno medžio, uošvis žiūri, kaip geriau nugenėti nereikalingas šakas, o jaunikis jį prisivijo ir sako:

— Leiskite man padėti.

Garbusis senelis, išgirdęs jo žodžius, pamanė, kad vaikinas nori pats apgenėti šitą medį, ir, palikęs jį prie to medžio, pats nuėjo prie kito. Bet vos tik jis pakėlė peilį, jaunikis, visą laiką sekęs paskui, sulaikė jo ranką ir vėl tarė:

— Aš jus prašau, leiskite man padėti.

Garbusis senelis nustebo, bet neišsidavė, ir nuėjo prie trečio medžio. Bet ir vėl tas pats. „Tur būt, jis išėjo iš galvos", pamanė senelis. Jį nukrėtė šiurpas ir, pažvelgęs į peilį jaunikio rankose, apsisuko ir greitai nuskubėjo į namus. Grįžtelėjęs atgal, pamatė, kad jaunikis seka paskui, spausdamas rankoje peilį. Tada senukas, sudrebėjęs iš baimės, leidosi bėgti iš visų jėgų prie durų, o jaunikis atidūmė iš paskos, neatsilikdamas nė per žingsnį. Senuko drabužių skvernai plaikstosi nuo greito bėgimo; skarelė, kuria buvo apsirišęs kaklą, atsirišo ir užsikabino už šakos. Tai pamatęs, jaunikis stabtelėjo, mikliai nusirišo savo skarelę, pakabino ant tos pačios šakos ir nubėgo toliau. Atsigręžęs senukas tai pamatė ir sušuko:

— Iš tikrųjų jis išėjo iš galvos!

Pasilenkęs senukas įsmuko vidun ir, pamatęs, kad žmona ramiai sau maišo ryžius puode ant židinio, sušuko:

— Greičiau slėpkis! Jaunikis išėjo iš galvos. Jis veikiai čia atbėgs!

Nuotakos motina sudrebėjo iš baimės, ir abu senukai ėmė blaškytis po trobą, ieškodami, kur pasislėpti. Sambrūzdyje senelis primynė pačiai suknelę ir pargriuvo, įspirdamas koja jai į nugarą. Tuo tarpu duryse pasirodė jaunikis. Pirmiausia jis prilėkė prie būsimosios uošvės ir iš visų jėgų spyrė jai, kad įtiktų uošviui.

Nuotakos tėvai lakstė po trobą, manydami, kad greitai jiems bus galas, o jaunikis bėgiojo paskui juos,

Staiga nuotakos tėvas atsiminė mažąsias dureles nuo ryžių sandėlio ir nudžiugęs pliaukštelėjo sau per kaktą. Ten jis tikėjosi pasislėpti nuo žento. Jaunikis taip pliaukštelėjo sau per kaktą, kad net akys jam apraibo ir valandėlę neteko sąmonės. Senukai, tuo pasinaudodami, skubiai smuko per mažąsias dureles ir užtrenkė jas prieš pat žento nosį.

Jaunikis labai nuliūdo, kad nuotakos tėvai pasislėpė: nematydamas uošvio, jis nežinojo, ką jam daryti. Seneliai buvo taip išgąsdinti, kad manė, tuoj juos ištiks mirtis. Kaip įmanydami užrėmę duris, jie pradėjo šaukti pagalbos. Jaunikis apsidžiaugė, išgirdęs tėvo balsą, ir taip pat paleido gerklę. Taip plyšodami, visi trys šaukėsi pagalbos, o jų balsai skambėjo po visą apylinkę. Išgirdę triukšmą, subėgo žmonės, bet niekaip negalėjo suprasti, kas atsitiko, ir vėl išsiskirstė, pamanę, kad visa šeima staiga išprotėjo,— taigi nėra ko ten maišytis svetimiems.

SŪNUS IR POSŪNIS

Kartą gyveno žmogus, pravarde Karpis. Jis ilgai neturėjo vaikų, todėl įsisūnijo vieną našlaitį. O paskui pačiam Karpiui gimė sūnus.

Kai sūnūs subrendo, tėvai jau buvo mirę.

Netikrasis sūnus buvo gudrus ir godus. Pamažu jis atėmė iš jaunesniojo sūnaus visą žemę, kurią jis buvo paveldėjęs iš tėvo. Giminės ir kaimynai į tai nesikišo. Bet jaunesniam broliui neliko visai iš ko gyventi, ir jis padavė vyresnįjį brolį į teismą.

— Juk judu iš vienos šeimos,— tarė jiems teisėjas,— kaip jums ne gėda eiti į teismą su savo skundais.

— Garbingasis pone,— atsakė jam jaunesnysis sūnus,— šitas žmogus mano vyresnysis brolis, bet mudu iš tiesų ne giminės. Kažkada mano tėvas jį įsisūnijo, o dabar jis susiglemžė visą mano palikimą. Bet jeigu teisingai pažiūrėtum, aš, kaip tikrasis sūnus, turiu daugiau teisių.

— Nieko panašaus,— prabilo posūnis, kai atėjo jo eilė duoti parodymus,— būtent aš esu tikrasis sūnus. Be to, esu vyresnysis, mano pareiga rūpintis protėvių atminimu, o tam reikia pinigų. Visai teisinga, kad aš pasiėmiau didesnę dalį palikimo.

Nežinodamas, katras iš jų meluoja, teisėjas pasakė, kad paskelbs savo sprendimą vėliau, ir liepė abiem laukti kieme.

Paskui teisėjas nusiuntė jiems indą virtų ryžių su dviem porom lazdelių. Bet lazdeles jis tyčia apsuko. Kai broliai pradėjo valgyti, teisėjas slaptai juos stebėjo. Jis pamatė, kad vienas brolių, prieš pradėdamas valgyti, tvarkingai apsuko lazdeles, o kitas godžiai kimšo ryžius atbulomis lazdelėmis.

„Šitas rajūnas, nemokantis mandagiai valgyti, tikriausiai ir yra posūnis",— pagalvojo teisėjas. Bet jis neskubėjo ir nutarė dar kartą juos išbandyti.

Kai atėjo vakaras, teisėjas liepė paduoti broliams vakarienę. Ant padėklo stovėjo dvi lėkštės: ant vienos iš jų gulėjo gerai iškeptas karpis, o ant kitos smulkutė, negraži žuvelė.

Šį kartą teisėjas pamatė, kad vienas brolis, katrą įtarė esant posūniu, tuojau pasičiupo lėkštę su karpiu, o antrasis valgė tiktai iš antrosios lėkštės. Teisėjas tai įsidėmėjo. Jis tuojau pasiuntė sargybinį pašaukti brolius ir ėmė juos tardyti:

— Kodėl tu pasirinkai menkesnę žuvį? — paklausė jis tikrojo sūnaus.

— Drįstu pasakyti, gerbiamasis pone,— atsakė šis,— mano tėvo pravardė buvo Karpis, ir aš niekuomet negalėčiau valgyti žuvies tuo pačiu vardu.

O posūnis tylėjo, jis neturėjo, ką pasakyti. Teisėjas, matydamas, kad jo spėjimas pasitvirtino, įsakė sargybiniui apkulti netikrąjį sūnų lazda. Tiktai tada vyresnysis brolis prisipažino, kad ne jis tikrasis senojo Karpio sūnus.

ŠYKŠTUMO MOKYKLA

Gyveno seniai, seniai vienas turtingas žmogus. Jis buvo šykštus, kaip ir visi turtuoliai. Jam vis atrodydavo, kad daugybę pinigų vėjais paleidžiąs. Ir sugalvojo šykštuolis pasisamdyti mokytoją, kad jį išmokytų šykštumo tobulybės.

Vieną kartą mokytojas pasiuntė jį į turgų nupirkti visų mažiausią paplotėlį — auką gausybės ir turtų dievui. Jam buvo griežtai prisakyta nešvaistyti pinigų. Nupirko šykštuolis mažutį paplotėlį ir mažytį, vos iš lukšto išsilupusį viščiuką.

— Kas tave pamokė visa tai nupirkti? O švaistūne! Vargas ir pražūtis!

Mokinys tarė:

— Aš viską apskaičiavau. Kai mes dalį paplotėlio paaukosime, o kitą dalį suvalgysime, liks trupinių, todėl ir nupirkau viščiuką, kad galėtume jam sulesinti šituos trupinius. Kai viščiukas užaugs didele višta, mes ją parduosime ir gausime gražaus pelno.

Apstulbintas mokytojas tarė:

— Tegul bus taip, kaip tu sakai. Dabar aš įsitikinau, kad tu šykštesnis ir už mane. Netrukus tu galėsi mane mokyti.

KO NUSIPELNĖ SIUVĖJAS

Kartą gyveno siuvėjas. Eidamas į turtingus namus siūti, visados vesdavosi pameistrį, kuris padėdavo jam atlikti smulkesnius darbus: nešiojo jam siūlus, adatas, žirkles ir kitus reikmenis. Šeimininkai dosniai vaišindavo siuvėją ryžiais, vynu ir saldumynais. Jis pats vienas visada viską suvalgydavo, sakydamas, kad berniukas sotus. Todėl mažasis padėjėjas visada buvo alkanas ir labai pavydėjo savo šeimininkui.

Vieną kartą siuvėją pasikvietė provincijos vietininkas siūti apdarų vestuvėms. Dabar berniukas sumanė atkeršyti siuvėjui. Jis palaukė, kol siuvėjas sukirps drabužius ir išeis iš kambario. Tada berniukas tarė paslaptingai sėdinčiam šalia vietininkui:

— Ar jūs žinote, pone, kad mano šeimininkas serga baisia liga,— jam užeina beprotystės priepuoliai, tada jis viską aplinkui laužo ir plėšo. Įsidėmėkit!

Vietininkas paklausė:

— O kaip pažinti, kada jam prasideda priepuolis?

— Labai paprastai! Kai tiktai šeimininkas ims žiūrėti žemyn ir delnu braukyti demblį, vadinasi, tuojau pradės kvailioti.

— O ką tada reikia daryti?

— Tai dar paprasčiau. Reikia tik suduoti jam smarkiai į kaktą, ir jis tučtuojau atsikvošės.

Taip pasakęs, mažasis pameistrys paslėpė adatą, kuria siuvėjas ypač mėgo siūti.

Siuvėjas grįžo ir, neradęs adatos, ėmė įdėmiai žiūrėti į grindis, o paskui ranka braukyti demblį. Tada vietininkas davė savo tarnui ženklą, o tas, užsimojęs trenkė iš visų jėgų bambukine lazda siuvėjui per kaktą. Taip siuvėjas buvo nubaustas už savo godumą.

DU VAGYS IR TIGRAS

Vieną kartą du vagys ėjo nakčia vogti. Tykiai prisėlino jie prie turtingo namo, kurį buvo nusižiūrėję iš vakaro. Prie tų pačių namų prisėlino tigras, išbėgęs iš džiunglių, nes jau žinojo, kad šiame tvarte kriuksi riebiausios visoje apylinkėje kiaulės.

Vienas vagis nuėjo pažiūrėti, ar jau visi namiškiai sumigę, o antrasis liko prie tvoros laukti.

Laikas eina, o pirmasis vagis vis negrįžta. Tada antrasis, kuriam nusibodo laukti, nuėjo jo ieškoti.

Priėjo vagis prie tos vietos, kur lindėjo tigras, mato — kažkas tupi prie sienos, ir pamanė, kad tai antrasis vagis.

— Tu užmigai, ar ką? — paklausė jis ir, atkišęs ranką, norėjo patapšnoti jam per petį. Bet kaip jis nusigando, užčiuopęs šiurkštų tigro kailį, o čia dar žvėris grėsmingai suriaumojo. Vagis ėmė drebėti kaip palmės lapas per audrą ir leidosi bėgti.

Tigras, irgi persigandęs, nudūmė per kiemą, peršoko per tvorą ir dingo džiunglėse. Tuo tarpu pirmasis vagis, sėlinęs nuo vienų durų prie kitų, išgirdo triukšmą ir pamanė, kad tai šeimininkas vejasi,— jis šoko pro vartus ir leidosi bėgti, kur akys veda. Kaip tyčia, jam pasitaikė bėgti tuo pačiu taku, kuriuo skuodė jo draugas. Vagis, bėgęs priekyje, išgirdo iš paskos dundant žemę ir pamanė, kad jį vejasi tigras. Lekia iš visų jėgų ir atsigręžti bijo. Antrasis vagis pažino

savo draugą, bėgantį priekyje, ir matydamas, kaip greit jis skuodžia taku, pamanė, kad jį vejasi. Sudrebėjo jis iš baimės, dar greičiau ėmė dumti. Tada pirmasis vagis, manydamas, kad tigras jau baigia jį prisivyti, pasileido dar greičiau...

Taip visą naktį vagys vaikė vienas kitą. Pagaliau aplėkę visus apylinkės kelius, jie krito iš nuovargio per dešimt žingsnių vienas nuo kito. Tiktai saulei patekėjus, juodu pažino vienas kitą. Vagys labai apsidžiaugė, iškilmingai prisiekė daugiau nevogti ir imtis sąžiningo darbo, nes juodu manė, kad koks stebuklas išgelbėjo juos nuo pražūties. Nors jie labai karštai prisiekinėjo, papūga, girdėdama jų žodžius, kvatojosi ant viso miško,— mat, papūga netiki apgavikų priesaikomis.

TRYS KVAILI EILIAKALIAI

Gyveno kartą trys vaikinai. Jie labai didžiavosi, kad gerai posmuoja eiles. Vieną kartą jie sumanė nukeliauti į garsiąją Budos šventyklą ir pasisemti įkvėpimo naujiems posmams.

Atkeliavę į šventyklą, jie ilgai nerado tinkamos temos. Pagaliau visi trys nutarė, kad pirmiausia reikia pasiųsti senį durininką atnešti vyno ir užkandžių.

— Išgerkime, ir eilėraščiai plaukte plauks! — sakė jie.

Veikiai senukas grįžo, ir jie išmaukė vyno ąsotį. Nuvirtę ir užsikėlę koją ant kojos, eiliakaliai laukė įkvėpimo. „Svarbiausia — rasti tinkamą ir originalų ritmą!" — svarstė jie ir pradėjo kojomis mušti taktą. Staiga vienas eiliakalys, pamatęs rupūžę, išlindusią nežinia iš kur, sušuko:

Rupūžė ant šios aslos
išropojo iš olos...

Antrasis pridūrė:

Rupūžė savo oloj
Dar tupėtų ir rytoj...

Trečiasis užbaigė:

Rupūžė nuo šios olos
Ligi kalno nuropos!

Ir visi trys patenkinti nusijuokė. Vienas eiliakalys tarė:

— Na, ką pasakysit, draugai, ar ne puikūs mūsų posmai? Be to, mums taip lengvai pavyko juos sukurti! Ir kokie posmai! Tiesiog deimančiukai!

— Juos sukūrė mūsų talentai! — pritarė abu likusieji.— Tatai mūsų genijus rašo mums galvoje šitokius prašmatnius posmus!

— Žinot ką, draugužiai! — pertraukė juos pirmasis.— Noriu jums priminti, kad mūsų neregėta sėkmė slepia savyje pavojų. Mat, sakoma, kad talentai neilgai gyvena. Jūs suprantate? Mums reikėtų kažkaip tam pasiruošti!

Draugai sutiko. Jie pasišaukė senuką durininką ir, viską papasakoję, davė jam pinigų, prašydami nupirkti jiems tris karstus.

Paėmęs pinigus, senis išėjo. Netrukus jis grįžo, tempdamas keturis karstus. Eiliakaliai nustebo:

— Kodėl tu nupirkai keturis karstus? — sušuko jie vienas per kitą.

— Brangūs svečiai,— atsakė senis,— ketvirtą karstą aš nusipirkau sau, jei kartais numirčiau iš juoko, žiūrėdamas į jus.

KAS GERIAU PAMELUOS

Vieną kartą ketvertas garbingų senukų iškėlė linksmą puotą. Vynas įkaitino kraują, ir jie vienas per kitą ėmė pasakoti visokias negirdėtas istorijas.

Pirmasis senis tarė:

— Ėjau kartą upės Bo-De krantu ir pamačiau keistą buivolą, didumo sulig kalnu. Jis, ištiesęs kaklą, nuo kito kranto skabė ryžių stiebus. Kol aš į jį žiūrėjau, jis sušlamštė tris mau[1] ryžių.

Antrasis senis, paniekinamai šypsodamasis, tarė:

— Aš nematau čia nieko nuostabaus. O va aš regėjau vieną kartą lianą, tokią ilgą, kaip Čiong Šono kalnai, nusidriekę per visą šalį.

Tada pirmasis senis, norėdamas atskleisti jo melą, paklausė:

— Bet jei ta liana buvo tokia ilga, tai ir storumo ji turėjo būti kaip mūsų šventykla?

— Tai žinoma,— ramiai atsakė antrasis senis,— jeigu ji nebūtų tokia stora kaip mūsų šventykla, iš jos nebūtum galėjęs nuvyti saito. Kuo gi tada būtų pririštas tas buivolas, kurį tu matei? Juk jo nosyje, be abejo, karojo įvertas žiedas?

— Žinoma,— tarė pirmasis,— aš tiesiog užmiršau paminėti žiedą, bet...

---

[1] Mau — ploto matas.

Tada iš aukšto vožė trečiasis:

— Tik pagalvokit sau, kas gi čia jus stebina? Aš savo akimis mačiau medį, kurio viršūnė rėmė dangų, o jo šakose vaikščiojo dvasios. Šito medžio kamienas buvo toks storas, kad apeiti jį galėjai tik per pusę mėnesio.

Abu seniai sušuko:

— Nesąmonė! Gryna nesąmonė!

Tada trečiasis visai įtūžo:

— Jeigu aš kalbu nesąmones, tai iš ko gi, sakykite, būtų buvęs nutašytas baslys, prie kurio su jūsų milžiniška liana būtų pririštas didžiulis buivolas?

Visi trys seniai taip įsikarščiavo, kad, rodės, ims ir kibs viens kitam į gaurus. Tada pakilo ketvirtasis, kuris iki šiol tylėjo, ir lėtai tarė:

— Nesuprantu, ko jūs čia pykstatės... Gal būt, taip ir buvo, maži čia dar dyvai. Aš vienas mačiau tikrą stebuklą. Tai buvo toks didelis būgnas, kad jo garsas kaip griausmas iš dangaus drebino visą pasaulį.

Trys seniai vienas per kits kitą suriko:

— Tai melas, iš ko tokį būgną padarysi.

— Nejaugi jūs nesuprantate, iš ko buvo padarytas tas būgnas,— išdidžiai atrėmė ketvirtasis senis.— Jis buvo aptemptas didžiulio buivolo oda, to paties, kuris stovėjo ant Bo-De upės kranto, būgno korpusas padirbtas iš didžiulio medžio, kurio viršūnė rėmė dangų, o Čiong Šono kalnų ilgumo liana buvo jo lankas...

Trys seniai visai padūko ir, norėdami truks pliš aplenkti melu ketvirtąjį, šaukė tyčiodamiesi:

— Na, jeigu ir tiesa, tai sakyk, ant ko kabo tas būgnas ir kaip jį muša?

Senis, sukūręs istoriją apie būgną, šiek tiek sumykė, galvodamas, kaip atsakyti, bet tuomet pasimaišė berniukas, nešiojantis vyną. Tas ir atsakė už jį:

— O gerbiamieji, aš žinau ir, jeigu jūs leistumėte, aš jums viską pasakyčiau.

Visi keturi seniai atsisuko ir pažiūrėjo į mažąjį tarną.

— Gerai, gali kalbėti...

Berniukas pasikrapštė užausį.

— O gerbiamieji,— pradėjo jis,— šitas būgnas buvo pakabintas po tuo tiltu, per kurį mudu su tėvu kartą ėjome. O tas tiltas buvo toks neišpasakytai aukštas: kai mes sustojome viduryje tilto ir pažiūrėjome žemyn, tai milžiniškas buivolas, kuris buvo prie upės Bo-De, atrodė ne didesnis už utėlę, nepaprasto ilgio liana — ne storesnė už plauką, o storasis medis, savo viršūne remiąs dangų, atrodė kaip paprastas grybas. Mano tėvas — o nelaimė! — taip ilgai žiūrėjo žemyn, kad jam susisuko galva ir jis nukrito nuo tilto į bedugnę. Parėjęs namo, ilgai verkiau tėvo, paskui iškėliau laidotuves ir trejus metus nešiojau gedulą. Kai suėjo treji metai, aš vėl ėjau per tą tiltą, pažvelgiau žemyn ir pamačiau, kad mano tėvas vis dar tebekrenta, o jo kūnas vartaliojasi žemai po manimi...

KODĖL VIENI ŽMONĖS GYVENA KALNUOSE, KITI SLĖNIUOSE

Ede[1] *tautelės legenda*

Seniai seniai gyveno vyras su žmona. Jie turėjo daug sūnų, ir nė vienas jų nebuvo panašus vienas į kitą, nei būdu, nei išore, nei polinkiais.

Vyriausiam broliui patikdavo eiti prie jūros ir ilgai klausytis bangų mūšos. Ištisas dienas jis vaikštinėjo krantu, galvodamas apie tai, kaip gyvens užaugęs, kokiais puošniais ir gražiais rūbais jis vilkės.

Antrajam broliui, jaunesniam, patikdavo kopti į kalnus ir grožėtis veržliais kriokliais, klausytis jų kurtinančio šniokštimo.

Trečiajam broliui kartu su mažiausiuoju labiau už viską patikdavo miškas, žvėrys ir medžioklė. Jie nesvajojo apie gražius rūbus, kaip vyresnysis brolis, ir vaikščiojo visai pliki. Taip buvo patogiau laipioti po medžius, rungtis vikrumu su beždžionėmis, o jėga — su tigrais.

Kai vaikai užaugo, tėvai pasišaukė juos ir tarė:

— Vaikai, jūs dabar jau suaugę, laikas pagalvoti apie ateitį. Mes sumanėme pastatyti jums gražų namą, kad galėtumėte parsivesti pačias. Bet vesite jūs pagal amžių: pirmiausia vyriausias, paskui — antrasis, o toliau visi kiti paeiliui.

---

[1] Ede tautelė gyvena Centrinio Vietnamo kalnuose.

Vaikai klausėsi ir tylėjo. Tada tėvas paklausė vyriausiąjį sūnų:

— Sakyk, kokią tu žadi sau pačią rinktis?

Jaunikaitis susimąstė, o pats jauniausiasis tuoj išpyškino:

— Ką čia galvoti! Vesk merginą, kurios akys būtų švelnios kaip elnės, kojos grakščios kaip briedės, o balsas kaip paukštės kosi. Ir neimk merginos piktos kaip tigras, gudrios kaip lapė, nuodingos kaip akiniuotoji gyvatė.

Visi nusijuokė, o vyriausiasis brolis beviltiškai sumirksėjo akimis ir tarė:

— Mano pati grožiu prilygs fėjai. Akys jos bus kaip balandės, veidai kaip rožės, liemuo lankstus kaip šilkmedis, plaukai ilgi kaip debesis. O balsas jos švelniau glamonės, negu jūros vilnys pavasarį...

Šį kartą nieko nesuprato jaunesnieji broliai. Jie susikabino rankomis ir ėmė taip garsiai kvatotis, kad tėvas su motina negalėjo jų nuraminti. O vyresnysis brolis supyko ir įtūžęs ėmė ant jų šaukti ir juos mušti. Jaunesnieji broliai persigando ir išlakstė į visas puses.

Nuo tos dienos vyresnysis brolis nuėjo prie jūros ir ten liko gyventi, o jaunesnieji broliai nusikraustė aukštai į kalnus.

Vyresnysis brolis vedė, ir taip nuo jo prasidėjo kinių slėnių gyventojų gentis. O išlakstę į visas šalis jaunesnieji broliai pradėjo daugybę kalnų genčių: ede, banos, myongų, žiaros, žerio ir kitų. Visos jos dabar kalba skirtingomis kalbomis, bet kilusios iš vieno tėvo.

SAULĖ IR MĖNULIS

Saulė ir Mėnulis buvo Dangaus dievo vaikai. Dangaus dievo įsakymu jie turėjo iš eilės stebėti, kaip dirba žemėje žmonės. Vyresnioji duktė — deivė Saulė — paprastai sėdėdavo palankine, kurį nešdavo keturi žmonės. Kai palankiną nešdavo jaunikaičiai, jie dairydavosi į šalis, kur gražesnės žvaigždės, todėl jų žingsnis nebuvo spartus, ir deivė Saulė grįždavo namo gana vėlai. Tada diena žemėje būdavo ilga. Kai palankiną nešdavo senyvi vyrai, jie stengdavosi kuo greičiau parnešti deivę, kad ilgiau galėtų ilsinti savo senus kaulus. Tada deivė Saulė grįždavo namo anksti, ir diena žemėje būdavo trumpa.

Dievaitis Mėnulis buvo visai nepanašus į savo seserį. Jis buvo staigaus būdo, savarankiškas, šaltas. Žmonės žemėje labai kentėjo dėl jo permainingo būdo. Kai sužinojo Dangaus dievas, jis patarė savo žmonai sudrausti sūnų. Dievaičio motina pabarstė jo veidą pilka pudra, ir todėl nuo tos dienos jis tapo ramesnis ir geresnis, ir žmonės žemėje jį pamilo.

Sakoma, jog kai dievaitis Mėnulis žiūri į žemę, tai būna pilnatis, o kai staiga nusisuka, tai būna matyti tik pusė jo veido. Kai dievaitis Mėnulis pasuka veidą į dešinę — tai pirmoji mėnesio pusė, o kai į kairę — antroji.

Pasakojama, kad juodu abu mylėjęs gražuolis Lokys. Niekas nežinąs, kaip jis atsiradęs dangaus erd-

vėse ir kaip juos sužavėjęs. Tiktai tiesa, kad retkarčiais jis lankąs juos ir siaubstąs debesimis čia vieną, čia kitą. Tada žemėje būvąs pilnas užtemimas.

Tomis dienomis žmonės garsiai šaukia, muša būgnus ir gongus, reikalaudami, kad Lokys paliktų ramybėje deivę Saulę ir dievaitį Mėnulį. Jie, su Lokiu besilinksmindami, užmiršdavo savo pareigas ir pakenkdavo derliui. Daug kartų žmonės šauksmu nubaidydavo Lokį, bet jis ir dabar slaptai prie jų prisėlina ir supasi debesyse.

PASAULIO SUTVĖRIMAS

Meo tautelės legenda

Dievas Ti Liau, sukūręs dangų ir žemę, uždegė dešimt saulių, devynis Mėnulius ir galybę ryškių žvaigždžių, kad apšviestų ir sušildytų žemę. Paskui jis įkvėpė gyvybę Saulėms ir Mėnuliams ir pavertė juos jaunikaičiais ir mergelėmis. Dešimt Saulių, kurias sukūrė dievas Ti Liau, tapo stipriais ir gražiais jaunikaičiais, o Mėnuliai — grakščiomis ir švelniomis mergelėmis. Kiaurus septynerius metus jie siuntė šviesą ir šilimą į sukurtąją žemę, todėl ten nebuvo skirtumo tarp dienos ir nakties.

Kai žemė išdžiūvo, dievas Ti Liau, sukūrė augalus, žvėris ir žmones. Žmogų dievas nulipino iš molio ir įkvėpė jam gyvybę. Žmonės, augalai ir gyvuliai labai greitai plito ir veikiai užpildė visą pasaulį. Žmonės gyveno nuolatinėje baimėje: jie bijojo, kad dešimt Saulių, devyni Mėnuliai ir didelė daugybė žvaigždžių nukris jiems ant galvos, ir maldavo dievą užgesinti Saules, Mėnulius ir Žvaigždes. Nors dievas neklausė žmonių maldų, tačiau, norėdamas juos nuraminti, ištiesė tarp žemės ir šviesulių melsvą, perregimą dangaus skliauto tinklą. Žmonės kurį laiką apsiramino. Bet paskui vėl pradėjo murmėti, nes šviesuliai siuntė į žemę tokį karštį, kad nebuvo kuo kvėpuoti. Žmonės ėmė kirsti medžius ir daryti iš jų didžiulius lankus su

strėlėmis ir šaudyti jais į Saules, Mėnulius ir Žvaigždes. Taip jiems pavyko numušti devynias Saules ir aštuonis Mėnulius, ir šie užgeso. Bet vienai Saulei ir vienam Mėnuliui vis dėlto pavyko pasislėpti. Ir tada pasidarė visiškai tamsu ir šalta, kad žmonės neturėjo kur dingti.

Dabar žmonės ėmė maldauti Saulę ir Mėnulį grįžti ir sušildyti šiltais spinduliais, bet jų maldavimo niekas neklausė. Tada pasiuntė jie Tigrą prašyti Saulę ir Mėnulį išlįsti iš po debesų.

Bet nei Tigrui, nei žmonėms nepavyko prikalbėti Saulės ir Mėnulio, kad jie sugrįžtų pas žmones. Žemę išgelbėjo Gaidys. Septynerius metus Gaidys prašė Mėnulį ir Saulę atgręžti į žemę savo šviesą ir šilumą. Galų gale jie sutiko. Patyręs Gaidžio atkaklumą, dievas Ti Liau apdovanojo jį raudona skiautere, kurią ir dabar išdidžiai nešioja visi gaidžiai žemėje.

Tais laikais žmonės žemėje gyveno po devynis šimtus metų, o paskui patekdavo į dievo sodą Zi Ziang Ka, kur, pabuvę dvylika dienų, vėl atjaunėdavo. Tada žmonės grįždavo į žemę ir vėl gyvendavo devynis šimtus metų.

Taip buvo iki tol, kol vienoje šeimoje susipyko anyta su marčia. Patekusi į Zi Ziang Ka, anyta ketino negrįžti į žemę, kad vėl nesusitiktų su pasipūtėle marčia. Todėl ji suvalgė dievo uždraustų balto persiko vaisių, užsigerdama vandeniu iš uždrausto šaltinio. Dievas perpyko ir liepė neleisti daugiau žmonių į Zi Ziang Ka sodą. Nuo tos dienos žmonės numirę jau negalėjo atjaunėti ir grįžti į žemę.

Žemėje tada gyvenimas buvo labai lengvas. Žmonės tiktai užsėdavo lauką ryžiais ir kukurūzais, o grūdai patys pareidavo į jų aruodus, o kukurūzų laiškai buvo labai skanūs.

Žemėje buvo toks žmogus, kuris išnešiodavo žmonėms pietus į laukus. Žmonės dirbo labai greitai, o tas žmogus per savo tingėjimą ir lėtumą vos spėdavo su jais. Vos tiktai jis prieidavo prie lauko, žmonės jau grįždavo namo. Tada tinginys ėmė prašyti dievo, kad jis pasėtų žemėje kuo daugiau piktžolių, kad apsunkintų žmonių darbą. Dievas paklausė tinginio, ir nuo to laiko darbas laukuose pasidarė sunkus.

Žmonių tarpe buvo viena tinginė moteris. Ji niekada nešluodavo trobos, ir ryžiai su kukurūzais, pasipiktinę jos nevalyvumu, paliovė vaikščioję pas ją į namus.

Praėjo dešimt tūkstančių metų nuo tos dienos, kai dievas Ti Liau apgyvendino žemę žmonėmis. Kartą du broliai arė žemę. Kad ir kaip jie pureno savo lauką, jis vis tiek buvo lygus ir kietas. Broliai sumanė pasekti, kas sulygina jų lauką ir trukdo dirbti. Ir štai naktį žiūri — kažkoks senis kad trypia, tai trypia žemę.

Vyresnysis brolis neištvėrė ir puolė senį, norėdamas jį užmušti, bet jaunesnysis brolis jį sulaikė.

— Kodėl tu taip darai? — paklausė jaunesnysis brolis senį.

Senis atsakė:

— Veikiai prasidės tvanas. Nereikia žemės arti.

Jaunesnysis brolis vėl paklausė:

— Jei prasidės tvanas, kaip mums išsigelbėti?

Senis tarė:

— Pasidaryk būgną iš medžio, o tavo brolis tegu pasidaro būgną iš vario. Įdėkite į juos ryžių ir kitų augalų sėklų, o taip pat įveskite ten naminių gyvulių. Ir tvanas jums bus nebaisus.

Tai pasakęs, senis dingo.

Atėjo liūčių metas. Keturis mėnesius pylė lietus kaip iš kibiro. Vanduo pakilo iki pat dangaus. Visi

pasėliai žuvo. Paskendo ir vyresnysis brolis savo variniame būgne. Tiktai jaunesnysis brolis ir jo sesuo, kurie buvo mediniame būgne, pakilo su vandeniu iki dangaus. Čia juos pamatė dievas ir pasigailėjęs liepė devyniems drakonams išdžiovinti žemę.

Praėjo penkiasdešimt dienų, ir medinis būgnas drauge su vandeniu nusileido ant žemės. Klampus purvas telkšojo ant žemės, nebuvo kur kojos padėti. Didžiulis erelis pernešė brolį ir jo seserį į sausą vietą. Erelis ir brolis su seserimi buvo labai alkani. Jie papenėjo vienas kitą savo mėsa: erelis nuplėšė nuo savęs gabaliuką ir davė broliui su seserimi, o šitie nupiovė nuo savęs ereliui po gabaliuką. Paskui jie pasėjo javus, kurie buvo būgne, ir išleido gyvulius.

Visoje žemėje neliko nė vieno gyvo žmogaus, todėl brolis prašė seserį būti jo žmona. Bet sesuo nesutiko. Tada brolis ėmė reikalauti. Pagaliau sesuo pasakė, kad ji pasielgs taip, kaip dievas palieps. Bet dievas buvo labai toli. Tada brolis su seserimi pasidirbo du lengvus plaustus, paleido juos į dangų ir numetė paskui juos dvi adatas ir dvi monetas. Plaustai, adatos ir monetos pasiekė dangų, ir dievas sujungė į porą abudu plaustus, abidvi adatas, abidvi monetas. Šitaip dievas paaiškino broliui ir seseriai, ką jiems daryti.

Netrukus sesuo pagimdė didelį kiaušinį. Brolis pamanė, kad kiaušinyje yra vaikas, ir perskėlė jį per pusę. Bet kiaušinyje buvo mėsa. Tada jis supiaustė mėsą smulkiais gabaliukais, ir visi gabaliukai virto žmonėmis. Šitaip atsiradę žmonės ėmė gyventi poromis ir prigimdė daug žmonių.

Kai žmonių žemėje vėl buvo daug, jie vėl atsiminė šventąjį sodą Zi Ziang Ka ir sumanė jį surasti. Žmonės susitarė pastatyti aukštą bokštą su laipteliais, kad galėtų užlipti į dangų. Sužinojęs tai, dievas liepė Žaibui

ir Griaustiniui sudaužyti bokštą. Paskui dievas padarė taip, kad kiekvienas žmogus ėmė kalbėti tiktai savo kalba, kurios nesuprato kiti, nes dievas baiminosi, kad žmonės vėl nesusitartų ir nepradėtų statyti bokšto ir jo negąsdintų.

Nuo to laiko žmonės išsiskirstė į įvairias puses ir ėmė gyventi atskiromis gentimis.

Gentis meo labai greitai augo ir buvo už kitas stipresnė. Meo žmonės gyveno šaltame šiauriniame rajone, kur naktis truko daugiau, negu pusę metų. Todėl meo visą laiką traukėsi į pietus, kur buvo šilčiau ir naktis trumpesnė.

Pirmasis meo karalius buvo tuo žymus, kad motinos įsčiose išbuvo trejus metus, o kai gimė, gyveno rūmuose, pastatytuose iš gryno aukso.

Tautos, apgyvenusios Pietų šalį, ilgai nemokėjo pasidalinti tarp savęs žemių. Tada jos taip susitarė: kai tik nusileis saulė, visi ims bėgti, ir kiekvienos genties žemė bus ta, kurią jie pasieks iki saulėtekio. Kai pirmieji saulės spinduliai pasirodė danguje, meo genties žmonės jau buvo aukštų kalnų viršūnėse. Ir todėl iki šios dienos meo tautelė gyvena kalnuose, o visi kiti — slėniuose.

PASAULIO SUTVĖRIMAS

Manų[1] *tautelės legenda*

Tai atsitiko tada, kai dievas ką tik buvo sutvėręs žmones ir gyvulius. Tuo metu žemėje gyveno dvasia Teng Lo Ko. Ji pasistatė didelį namą iš banano lapų, ir Žaibų dvasia Liun Kunga niekaip negalėjo jo padegti; šios dvi dvasios visą laiką tarp savęs kariavo, ir nė viena negalėjo paimti viršaus.

Vieną kartą Žaibų dvasia nusileido į žemę. Jai labai knietėjo sugriauti Teng Lo Ko lapinį namą. Tačiau Teng Lo Ko gudriai pagavo Žaibų dvasią ir pavertė ją Gaidžiu. Patupdė ji tą Gaidį į narvą ir nedavė nei lesti, nei gerti. Ji žinojo, kad vos tik Žaibų dvasia gaus nors lašą vandens, ji vėl pavirs tuo, kuo buvusi. Ilgai maldavo Gaidys Teng Lo Ko duoti jam atsigerti, sakydamas, kad miršta troškuliu. Jis prižadėjo jai už tai atiduoti savo brangų snapą. Pagaliau Teng Lo Ko pasigailėjo ir davė jam keletą lašų vandens. Ir tą pačią akimirką Gaidys vėl pasivertė Žaibų dvasia, sudaužė narvą ir nulėkė į dangų.

O snapas, kurį Žaibų dvasia atidavė Teng Lo Ko, pavirto medžiu, ant kurio kabarojo vienas vienintelis didžiulis vaisius.

Tais laikais gyveno jaunikaitis Fu Chajus su seserimi. Kartą pas juos atskrido rojaus paukščiai ir perspėjo, kad greitai žemę ištiks baisi nelaimė. Rojaus

[1] Manų tautelė gyvena Šiaurės Vietnamo kalnuose.

paukščiai patarė jaunikaičiui Fu Chajui ir jo seseriai pasiimti su savimi gyvulių ir sėklų ir pasislėpti Teng Lo Ko didžiuliame vaisiuje.

O Teng Lo Ko, įtūžusi dėl Žaibų dvasios apgavystės, lakstė po žemę, nežinodama, kaip atkeršyti klastingai Liun Kungai. Pagaliau ji sumanė pasiekti Liun Kungą danguje, todėl užtvenkė didelę upę, kurios vanduo pakilo iki pat dangaus. Kartu su savo lengvu bananо lapų nameliu Teng Lo Ko pasiekė dangų ir iškvietė Žaibų dvasią kautis. Bet Liun Kunga nepanoro kautis su stipria Teng Lo Ko. Ji išardė užtvanką, ir vanduo nutekėjo į jūrą. Vandens srovė nuplukdė į jūrą ir Teng Lo Ko. Plaukdama ji atsitrenkė galva į Kon Lono kalną ir užsimušė.

Didysis vaisius, kuriame lindėjo Fu Chajus ir jo sesuo, taip pat atsidūrė prie to kalno, bet nesudužo, o įstrigo tarp akmenų.

Kai vanduo nuslūgo, brolis su seserim išlindo iš vaisiaus ir leidosi ieškoti žmonių: brolis norėjo kuo greičiausiai rasti sau pačią, o sesuo — vyrą. Sutiko jie ant kelio Vėžlį. Sužinojęs, ko trūksta broliui su seserim, Vėžlys davė jiems patarimą negaišti laiko: jis liepė broliui imti už pačią seserį, nes žemėje daugiau nelikę žmonių. Fu Chajus pamanė, kad Vėžlys iš jų juokiasi, supyko ir ėmė jį daužyti lazda. Jis taip įtūžo, kad sudaužė Vėžlio kiautą į mažas šukes. Bet kaip brolis ir sesuo nustebo, pamatę, kad šukės greitai suaugo ir liko tik randai, išvagoję visą kiautą. Nuo to laiko visų žemės vėžlių kiautai sudėti iš daugybės mažų šukių.

Fu Chajus ėjo toliau ir susitiko Bambuką. Bambukas taip pat patarė jaunikaičiui ir jo seseriai, kaip ir Vėžlys. Fu Chajus įtūžo dar labiau, negu pirma. Jis sudaužė bambuko stiebą į šipulius ir nusviedė ant že-

mės. Bet tą pačią akimirką bambuko šipuliukai sulipo ir vėl virto medžiu. Nusistebėjo brolis su seserimi ir nuėjo toliau. O bambukai nuo to laiko visur turi tokią keistą išvaizdą, tarsi būtų sujungti iš atskirų vamzdelių.

Ilgai dar klaidžiojo brolis su seserim, bet neradę niekur daugiau žmonių, galop nutarė dėtis į porą. Netrukus gimė jiems didelis vaisius. Fu Chajus perpiovė vaisių per pusę, išėmė sėklas ir liepė žmonai pasodinti jas žemėje. Greitai iš sėklų išaugo žmonės, o iš tų dar daugiau žmonių. Taip atsirado manų tautelė.

Po tvano žemėje švietė dvylika šviesulių — saulių, mėnulių ir žvaigždžių. Dievas liepė jiems nudžiovinti žemę. Žemė greitai apdžiūvo, o dvylika šviesulių dar tebesiuntė į ją karštus savo spindulius. Žmonės nuo karščio labai kentėjo, o augalai ėmė visai vysti. Tada iš žmonių tarpo atsirado vienas drąsuolis, vardu Lyong Vungas, ir jis iš savo taiklaus lanko numušė dešimt šviesulių, palikęs tik vieną saulę ir vieną mėnulį.

LEGENDA APIE ŠIMTĄ KIAUŠINIŲ

Sako, kad pirmąjį Pietų šalies karalių vadino Kin Zyon Vyongu. Jo žmona buvo Tchan Longo — vieno Kinijos ežero valdovo — duktė. Jų sūnus Šung Lamas, labai gražus ir stiprus jaunikaitis, po tėvo mirties paveldėjo sostą ir tapo karaliumi Lak Lok Kuanu. Jaunasis karalius pamilo gražuolę Au Ko, dangaus fėjos De Lai dukterį. Pirmaisiais povestuviniais metais Au Ko pagimdė maišą su šimtu kiaušinių, iš kurių išsirito šimtas grakščių ir gražių jaunikaičių.

Vieną kartą karalius tarė Au Ko:

— Aš esu kilęs iš drakono, seniau gyvenau jūroje, o tu atsiradai iš dangaus fėjos ir gyvenai danguje. Mes negalime amžinai būti kartu. Mums reikia grįžti į tuos kraštus, iš kurių esame kilę.

Pasakęs tuos žodžius, karalius atskaičiavo penkiasdešimt sūnų ir nuėjo su jais į jūrą. O žmona Au Ko su kitais penkiasdešimčia sūnų nuėjo į kalnus. Taip jie nuėjo į priešingas šalis. Karaliaus sūnūs įsikūrė įvairiose vietose ir tapo vietinių genčių vadais.

Paskui vyriausias iš penkiasdešimties sūnų, nuėjusių su motina, buvo išrinktas visų Pietų šalies genčių karaliumi Chung Vyongu Pirmuoju. Jis ilgai valdė tas gentis.

GYVULIŲ TAISYMAS

Pasakojama, kad senų senovėje dangaus valdovas Ngauk Choangas, prieš sutverdamas žmogų, nulipdė dešimtį tūkstančių įvairių gyvulių, tačiau negalėjo pabaigti savo darbo, nes neužteko molio. Be to, jau artėjo vakaras, temo, ir todėl daugelis gyvulių liko ne visai nulipdyti: vieni be sparnų, kiti be kojų, tretiems dar ko nors trūko.

Ir pasiuntė tada Ngauk Choangas į žemę tris Dvasias. Davė joms molio ir liepė nusileisti ant kokios nors kalno viršūnės ir pabaigti tą darbą, kurio jis nespėjęs. Žinia, kad atvyko Dvasios, tuojau pasiekė visus gyvulius. Jie pulkais traukė prie to kalno, barėsi ir pešėsi, norėdami vienas už kitą greičiau patekti pas Dvasias. Kasdien daugybė gyvulių traukė pas Dvasias ir prašė: vieni, kad jiems pridėtų sparnus, kiti kojas ar ištaisytų luošumą. Dvasios uoliai stengėsi pildyti dangaus valdovo įsakymą, ir visi gyvuliai grįždavo patenkinti jų darbu. Tiesa, buvo ir tokių lankytojų, kuriems nieko nestigo, bet vis tiek prašė dar šį tą pridėti. Tokius Dvasios ginė šalin.

Ir šit kai Dvasios pabaigė molį ir visi gyvuliai buvo jau apsilankę ant kalno, tada atstraksėjo antis su šuniu ir ėmė skųstis, kad jiems trūksta kojų. Iš tikrųjų šuo teturėjo tris kojas, o antis tiktai vieną. Dvasios iš pradžių jų visai nesiklausė, nes nebeturėjo iš ko nulipdyti jiems koju. Bet šuo ir antis taip atkakliai ir gailiai

maldavo, kad vienai Dvasiai jų pagailo. Ji nulaužė medinio krėslelio kojas ir, užkalbėjusi jas, pritaisė prie šuns ir anties kūno. Šiedu nuėjo labai patenkinti, o Dvasia atsisveikindama tarė:

— Kai miegosite, nepalikite šitų mano įstatytų kojų ant žemės, nes nuo drėgmės jos gali supūti. Visada pasikiškite jas po savim.

Antis ir šuo prižadėjo daryti taip, kaip Dvasia nurodė. Ir iki šiolei jie užmigdami visada pasikiša vieną koją po savim.

Iškeliavus šuniui ir ančiai, trys Dvasios jau buvo bekylančios į dangų, bet staiga atplasnojo keletas paukščių — jų ir dabar visur pilna — tai buvo gervė, gandras, žvirbliai ir dar kurie-ne-kurie. Garsiai klegėdami, jie ėmė skųstis, jog Ngauk Choangas, lipindamas juos, taip skubėjęs, kad palikęs visai be kojų. Išgirdę, kad Dvasios atsisako padėti, kam šie atėję per vėlai, paukščiai gailiai pravirko. Jie aiškinosi, kad ir pavėlavę dėl to, jog neturį kojų ir niekaip negalį atsispirti nuo žemės. Verkdami paukščiai prašė įstatyti jiems kojas. Tada vienai Dvasiai jų pagailo, paėmė keletą šventų lazdelių, kurios degė šventykloje prieš dievo statulą, ir padarė iš jų kiekvienam paukščiui po porą kojų.

Kai paukščiai pamatė savo kojas, ėmė šaukti:

— Vargas mums! Ką mes darysime su tokiomis plonomis ir silpnomis kojomis?

— Veltui jūs taip sielojatės,— atsakė jiems Dvasia,— jums teks saugotis tik tada, kai kilsite nuo žemės ar tūpsite. Norėdami nutūpti ar pakilti, jūs turite keletą kartų pasišokėti, ir paskui, atgavę pusiausvyrą, lėkite drąsiai.

Tai todėl šie paukščiai visada du tris kartus pašoka prieš pakildami į orą arba prieš nutūpdami.

LEGENDA APIE BUIVOLĄ

Iš pradžių dievas sutvėrė žemę, paskui — žmones ir gyvulius, o tada išskirstė juos po visą žemę. Kad žmonės ir gyvuliai nemirtų iš bado, dievas liepė savo tarnui — gerajai dvasiai — duoti jiems ryžių, kukurūzų, abrikosų, žemės riešutų ir įvairių žolių. Ryžius ir kitus javus, o taip pat vaisius dievas skyrė žmogui, o žoles — gyvuliams.

Toji dvasia buvo ištikimas, stiprus ir nenuilstamas dievo tarnas. Tiesa, ji buvo negraži ir truputį išsiblaškiusi, bet užtat geros ir jautrios širdies.

Ir štai kartą dievas duoda jai dvi pintines: vieną ryžių, kitą žolių, ir liepia pirma pasėti ryžius, kad žmonės turėtų maisto, o paskui — žoles, kad ir gyvuliai nebadautų.

Keliaudama į žemę geroji dvasia netyčia sumaišė pintines ir pasėjo pirmiausia žoles. Žolės vešliai iškerojo ir netrukus padengė visą žemę. Gyvuliai tuojau pradėjo nerūpestingai ją rupšnoti.

Kai geroji dvasia pamatė, ką padariusi, ji skubiai išsvaidė ryžių sėklas, bet buvo jau vėlu: ryžiams žemėje beveik nebeliko vietos — viską buvo užgožusi žolė. O dievo vėjas, atlėkęs į žemę, išnešiojo žolių sėklas kuo toliausiai.

Ką beveiksi, geroji dvasia turėjo grįžti į dangų ir atsiprašyti savo valdovo.

Tuo metu žmonės žemėje pradėjo skųstis:

— O dieve! Kuo mes prastesni už gyvulius? Jie turi pievose ir lankose galybes pašaro, o mes? Mūsų dirvos mažytės. Mes badaujam, padėk mums, dieve!

Sunkiai dirbo žmonės, augindami ryžius, daug jie turėjo vargti ir triūsti, ir dėl to, kad geroji dvasia, skubėdama ištaisyti savo klaidą, išmėtė sėklas, kur pakliuvo. Štai ir ėmė ryžiai augti ne dideliais krūmais, kaip buvo sumanęs dievas, o mažučiais lepiais ir gležnais stiebeliais, kuriuos žmogui reikia kruopščiai ir atidžiai prižiūrėti.

Pasiekė žmonių skundas dievą, ir jis nubaudė išsiblaškiusią dvasią už padarytą žmonėms skriaudą ir pavertė ją buivolu.

— Tu kalta, kad žemėje taip mažai ryžių ir taip daug nereikalingos žolės. Dabar tu visą amžių galėsi misti piktžolėmis ir dirbti žmogaus labui,— tarė dievas.

Todėl buivolas neturi priekinių dantų, nes minkštai žolei glemžti jie nereikalingi.

Nuo to laiko buivolas pasmerktas padėti valstiečiams sunkiausius lauko darbus nudirbti. O kai jis užsimiršęs siekia jaunų ryžių stiebelių, valstiečiai skaudžiai jį pliekia rykštėmis. Kai kurie žmonės net visai pamiršo, kad negražiame jų pagalbininko kūne gyvena nelaiminga geroji dvasia, amžiams nubausta už savo išsiblaškymą.

RYŽIAI IR MEDVILNĖ

Kai Dangaus dievas tvėrė žemę ir žmones, jis davė jiems ryžių ir medvilnės, kad žemėje visada būtų maisto ir drabužių. Jis sušaukė visus gyvulius ir paprašė juos pasakyti, ką jie apie tai mano. Žvėrys pakėlė baisų triukšmą, jie ginčijosi, barėsi garsiau už kits kitą. Pagaliau vis dėlto paaiškėjo, kad vieni pritaria Drambliui, kiti — Driežui.

Dramblys siūlė padaryti tokius ryžius, kad jų varpos būtų tokios didelės ir storos kaip dramblio uodega. O Driežas reikalavo, kad ryžių varpos būtų panašios į jo uodegą.

O kokia turi būti medvilnė, vieni su Drambliu sakė vienaip, o kiti su Driežu — kitaip.

Dramblys atkakliai reikalavo, kad medvilnė būtų tokio pavidalo ir tokio dydžio kaip jo galva, o Driežas — kaip jo galva.

Dramblio pusę palaikė Tigras, Lokys, Leopardas ir kiti stambieji žvėrys. O Driežo pusėje buvo visa smulkmė: Triušiai, Skruzdės, Pelės ir Katės.

Dramblys sutrimitavo:

— Kad maisto ir drabužių būtų į valias, reikia padaryti ryžius ir medvilnę didelius. Ant aukštų ir stiprių stiebų nunoks didžiulės ryžių varpos ir didžiuliai medvilnės kuokštai...

— Bet tai bus baisiai negerai! — šaukė, prieštaravo Driežas.— Juk žemėje kur kas daugiau smulkių žvė-

relių: jie nepasieks didžiulių ryžių varpų ir medvilnės stiebų, kaip siūlo Dramblys... Ilgai jie ginčijosi. Pagaliau dievas davė ženklą, ir triukšmas nutilo. Po to jis pareiškė, kad sumanė paklausyti Driežo ir padarys ryžius ir medvilnę nedidelius ir smulkius.

Matydamas, kad ir dievas Driežo pusėje, Dramblys tuojau ėmė reikšti pagarbą Driežui ir visiems jo šalininkams. Nuo to laiko Dramblys neliečia skruzdėlių, driežų ir kitų smulkių žvėrelių bei vabzdžių.

VARNOS IR PAUKŠČIŲ TAKAS

Gimė dievui duktė. Jai davė vardą Tik Ny. Kai mergaitė užaugo ir jai atėjo laikas tekėti, ji pasirinko sau vyru paprastą piemenį, vardu Ngyu Langą. Perpyko dievas ir išskyrė mylimuosius: Tik Ny nusviedė į vieną Paukščių tako pusę, o jos mylimąjį — į kitą. Ilgai beviltiškai raudojo nelaimingoji mergaitė. Tada dievui jos pagailo ir nutarė leisti kartą per metus susitikti su Ngyu Langu. Dievas paskyrė jiems susitikimą — septintojo mėnesio septintąją dieną. O kadangi Paukščių take nebuvo nei vienos valties, nei vieno burlaivio, kuriais galėtum nuplaukti į kitą krantą, tai dievas sušaukė iš žemės visus statybininkus, kad nutiestų tiltą per dangaus upę. Ant šito tilto ir turėjo susitikti jaunoji pora.

Statybininkai kibo į darbą, bet tilto tebuvo menka žymė. Praslinko metai, artinosi susitikimas Tik Ny su Ngyu Langu, o tilto kaip nėra, taip nėra. Smarkiai supyko dievas ir baisiai nubaudė statybininkus: jis pavertė juos varnomis.

Nuo to laiko kasmet septintojo mėnesio septintąją dieną visos varnos sustoja virtine ir tokiu būdu sudaro tiltą per Paukščių Taką. Tik Ny ir Ngyu Langas bėga vienas prie kito šiuo varnų tiltu.

Paversti varnomis statybininkai nedrįso burnoti prieš dievą, bet nuolat barėsi ir pešėsi tarpusavy. Besibardamos jos kapojosi snapais galvas, todėl ant pa-

kaušių visai neliko plunksnų, o jų galvos visada pasišiaušusios ir purvinos.

Jaunavedžiams nepatiko styrintys kuodai ant purvinų galvų, be to, nepatogu buvo vaikščioti varnų tiltu, todėl jiedu paliepė varnoms prieš susitikimą nusipešti nuo galvų visas plunksnas. Varnos turėjo klausyti paliepimo.

Nuo to laiko septintojo mėnesio septintąją dieną visoms varnoms šeriasi plunksnos, o paskui vėl atauga.

KODĖL TIGRO KAILIS DRYŽAS

Ne visuomet žvėrys buvo tokie, kaip dabar. Kadaise varna buvo balta kaip debesis, plaukiantis dangumi giedrą dieną, o tigro kailis — be jokių tamsių dryžių. Tigras labai didžiavosi savo aukso spalvos kailiu, nes tai buvo dar vienas jo karališkos kilmės įrodymas. Tik viena, kas nedavė jam ramybės, tai gandas apie žmogaus protą. Tigras didžiavosi jėga, kuri pranoko visų kitų žvėrių jėgas, bet jis labai troško, kad visas miškas kalbėtų ir apie jo išmintį. Tačiau visi kalbėjo tik apie žmogaus protą. Ir plepiosios papūgos, kurios pirmosios sužino naujienas, ir eikliosios antilopės, bijančios net savo šešėlio, ir netgi sraigės, niekada neišlendančios iš savo namelių,— visi jie liaupsino žmogaus protą. Tada tigras užsigeidė sužinoti, koks tas žmogaus protas.

Vieną kartą tigras, eidamas iš džiunglių, susitiko buivolą, traukiantį lauku plūgą. Paskui plūgą ėjo berniukas ir ragino buivolą šauksmais, kartais užkirsdamas jam ilga rykšte. Kai buivolas išvarė vagą ligi galo varsnų, o berniukas nubėgo prie upelio atsigerti, tada tigras prisiartino prie buivolo ir paklausė:

— Sakyk man, buivolai, kaipgi tu, toks didelis ir stiprus, leidiesi varinėjimas mažo žmogaus ir netgi kenti, kai jis tave rykšte plaka?

— Žmogus tikrai mažas ir silpnas,— atsakė buivolas,— bet jis turi protą, todėl visi gyvuliai jo klauso.

Tigrui labai nepatiko šitoks atsakymas, bet veikiai grįžo lauką aręs berniukas, ir tigras, paniekinamai jį nužvelgęs, tarė:

— Klausyk tu, mažasis žmogau, tiek prisiklausiau apie tavo protą, kad panorau pats pamatyti, kas tai per daiktas. Ar negalėtum tu man jo parodyti?

— Taip, aš turiu protą,— atsakė berniukas,— bet kaip tik šiandien per didelį skubėjimą namie jį palikau.

— Tai parbėk namo ir atsinešk,— tarė tigras,— man truks pliš reikia jį pamatyti.

Berniukas, kiek pagalvojęs, atsakė:

— Aš, žinoma, eičiau namo, bet bijau čia palikti savo buivolą, tu gali jį sudraskyti. Nagi, leisk, aš tave surišiu: man bus ramiau, nes žinosiu, kad tu negali jo sudraskyti. Tada aš nubėgsiu į kaimą ir atnešiu tau savo protą.

Tigras sutiko, ir berniukas tvirtai surišo jį lianomis. Užveržęs paskutinį mazgą, berniukas paėmė nuo žemės storą bambuko lazdą ir ėmė iš visų jėgų pliekti tigrui per galvą ir per visą kūną, sakydamas:

— Še tau! Žiūrėk atidžiai! Štai kur mano protas.

Tigras negalėjo atsikvošėti iš nustebimo, tiktai vartė akis, paskui iš skausmo sukaukė ir iš visų jėgų stengėsi išsinarplioti. Berniukas tol mušė, kol jam pačiam įskaudo rankos. Paskui nutempė surištą tigrą prie laužo, kuris degė galulaukėj, ir įmetė tiesiog į ugnį. Virvės suliepsnojo ir nudegė, tigras, baisiai staugdamas iš skausmo ir siaubo, ištrūko iš liepsnų ir leidosi, kiek kojos įkabina. Auksinis tigro kailis išsimargino juodomis degėsių juostomis, ir šitie dryžiai liko visam laikui.

Buivolas, matydamas, kaip berniukas apgavo tigrą, prapliupo juoktis. Jis taip kvatojo, kad nuo kojų nuvirto ir griūdamas išsimušė visus viršutinius dantis. Todėl ir dabar Vietname visi buivolai neturi viršutinių dantų.

MERGAITĖ BANA

Iš visų Dangaus dievo dukterų išsiskyrė viena, vardu Bana. Ji buvo ramaus būdo ir lėtų judesių. Ką ji bedarė, sugaišdavo dvigubai ilgiau, negu jos seserys. Dangaus dievas ir jo žmona labai mylėjo savo dukterį, tačiau nuogąstavo, kad gyvenime ji neturės laimės.

Bet atėjo laikas, ir Bana ištekėjo. Ji karštai mylėjo savo vyrą. Buvo ruduo, ir jaunamartė sumanė įtaisyti savo vyrui šiltus žieminius marškinius. Bana norėjo numegzti gražius marškinius, kad jie patiktų vyrui, ir ėmėsi darbo. Tačiau atėjo žiema, o ji dar tik vyniojo siūlus ir šveitė virbalus. Kai atėjo pavasaris, Bana buvo numezgusi tiktai vieną rankovę.

Nuo to laiko žmonėse paplito patarlė:

Mergaitė Bana mezgėja smarki,
Marškinius vyrui mezga pati.
Mėnesį, du ir visus metelius —
Nuners vos rankovių pačius galelius.

Pagaliau šiaip taip per metus Bana baigė megzti. Bet jau buvo vasara. Tuomet ji paprašė savo tėvą, Dangaus dievą, sugrąžinti keletui dienų šaltį, kad jos vyras galėtų pranešioti marškinius ir įvertinti jos darbą. Dievas sugrąžino šaltį, vyras apsivilko marškiniais ir buvo labai patenkintas.

Nuo to laiko žemėje kovo vidury staiga atšąla, ir tada žmonės sako: tai mergaitės Banos vyras vilki šiltuosius marškinius.

KAIP ŽUVIS PAVIRTO DRAKONU

Seniai seniai Vandenų princesė, Vandenų karaliaus duktė, išlipo į krantą, ji norėjo pasivaikščioti saulės nutviekstose žydinčiose pievose, ir staiga ją ištiko nelaimė. Vargšė princesė mirė ant didelės upės kranto. Žmonės, sužavėti mirusios princesės grožio, palaidojo ją čia pat, nuošaliame, vaizdingame kampelyje. Vandenų karalius, sužinojęs apie mylimos dukters mirtį, baisiai susikrimto. Ir visi vandenų gyventojai iš širdies liūdėjo gražios ir meilios princesės.

Karalius liepė visiems vandens gyventojams, visiems vėžiams, žuvims ir moliuskams pastatyti princesės garbei šventyklą. Tris mėnesius po vandeniu jie ruošėsi statybai, o kai atėjo laikas, išlipo iš vandens, pasivertę žmonėmis, ir per vieną naktį pastatė šventyklą.

Rytą žmonės pamatė netikėtą stebuklą: dykumoje, apaugusioje laukinėmis žolėmis, stovėjo gražiausia šventykla. Jos sienos buvo iš paauksuotų akmenų su blizgančiais mėlynais ruoželiais. Stogas buvo dengtas ryškiai spindinčiais mėlynais žemčiūgais, o kiemas grįstas baltais kaip sniegas akmenimis. Po išmargintu šventyklos stogu gulėjo gražiosios princesės palaikai. Antkapį puošė didelis akmens luitas, ant kurio stovėjo gražiosios Vandenų karaliaus dukters statula. Ji buvo iškalta iš rausvo koralo ir šypsojosi kaip gyva. Šalia šventyklos augo nuostabus medis, kurio žiedai skleidė

malonų kvapą, o žiedlapiai ilgiausiai nenubirdavo. Prie šventyklos vidinio kiemo buvo pasodinti du dideli tchongai[1], kurių šakos maloniai ošė, gaivaus vėjo pučiamos.

Nė vienas keleivis negalėjo praeiti pro nuostabią šventyklą, nepabuvęs jos gaivinančioje vėsoje. Vaikai, kurie netoliese ganė buivolus, mėgdavo šalia šventyklos žaisti, tačiau ten labai prišiukšlindavo. Todėl Vandenų karalius kiekvieneriais metais pakeldavo upės vandenį, kad užtvindytų krantą ir išplautų šventyklą.

Upės potvyniai padarydavo valstiečiams didelių nuostolių: griovė jų lūšneles ir pražudydavo pasėlius. Žmonės pasipiktino, matydami šituos Vandenų karaliaus siautėjimus. Pagaliau jie sumanė supilti du aukštus pylimus, norėdami apsaugoti savo laukus ir kaimus. Kai pylimai buvo supilti, vanduo neužliedavo šventyklos. Visos Vandenų princesės ir karališkasis tėvas labai nusiminė, nes jiems pavaldžios srovės negalėjo išplauti šventyklos.

Tada Vandenų karalius sumanė pastatyti šventykloje baisaus ir neregėto gyvulio skulptūrą, kad vaikai bijotų lankytis ir neterštų šventyklos. Šitą sargą Vandenų karalius pavadino Drakonu. Karalius norėjo Drakonu išrinkti patį galingiausią ir patį sumaniausią iš savo valdinių. Jis įsakė tai paskelbti visiems vėžiams, žuvims ir moliuskams. Vandenų karalius drauge su savo didikais nutarė, kad tas, kuris aukščiausiai už visus iššoks, bus laimėtojas. Kai karaliaus įsakymas buvo paskelbtas, visi vandenų karalystės gyventojai pradėjo ruoštis būsimam egzaminui.

Pavasaris jau baigėsi. Lotoso atžalos ėmė puoštis ryškiais žiedais. Tačiau vieną kartą dangus apsiniaukė,

[1] Tchongas — panašus į pušį medis, laikomas šventu.

vėjas atginė juodus debesis, jie užtemdė visą skliautą ir į žemę pasipylė liūtys. Aukštai pakilo bangų keteros su sidabrinėmis putomis, šniokšdamos ritosi iš vieno upės kranto į kitą. Tada ir prasidėjo karaliaus egzaminai. Visi vandenų gyventojai atėjo į šiuos egzaminus. Visi tie, kurie dalyvavo varžybose, išsirikiavo vienas paskui kitą viduryje upės, o visi kiti sustojo prie abiejų krantų, ketindami stebėti iškilmingąjį šokį, kuriuo bus pradėtas egzaminas.

Ant rausvos koralo pakylos sulipo teisėjai — Upinis Vėžlys, Krabas ir Oknojus — didžiulė sraigė, keliaujanti visur su savo margu nameliu. Šalia pakylos atsitūpė Varlė. Ji paprastai šaltu lietingu metu kietai miegodavo, įsiraususi kur nors dugne į dumblą. Tačiau Vandenų karalius įsakė ją pažadinti ir atvesti į egzaminą. Ji turėjo nepaprastai skardų balsą, todėl ją paskyrė šaukle. Baigėsi šokis. Varlė prisidėjo prie lūpų perlamutrinę kriauklę ir garsiai užtrimitavo:

— Klausykite visi! Kas tris kartus peršoks per sidabrines bangų keteras, tas bus išlaikęs egzaminą.

Žiūrovų eilėse kilo triukšmas, kiekvienas reiškė savo nuomonę. Ungurys paklausė mažosios sraigės Okvanos:

— Kaip jūs manote, kaimyne, kas laimės?

Okvana oriai atsakė:

— Geriausi šokėjai — tai Vėžys ir žuvis Tiaj[1]. Jie jau seniai ruošėsi egzaminui. Manau, kad juodu laimės.

— Bet juk laimėtojas turi būti vienas,— suabejojo Ungurys.

Tuo metu sugaudė šauklės kriauklė, kad varžybų dalyviai pasiruoštų šuoliui.

[1] Tiaj — žuvis, panaši į aukšlę.

Pirmutinė šoko žuvis Ro[1]. Iš tolo įsibėgėjusi ji išsilenkė ir peršoko per sidabrines bangų keteras. Iš visų pusių žiūrovai pritardami šaukė, o teisėjai liepė varlei paskelbti rezultatus. Tačiau kitus du kartus žuvis Ro neperšoko bangos, ir teisėjai jai ant uodegos teužbrėžė tik vieną brūkšnį.

Atėjo eilė žuviai Tiaj parodyti savo meną. Dar kažin kada prieš egzaminą ji visiems gyrėsi: „Nagi, pirkite man dovanas, turėsite mane sveikinti, kai išlaikysiu egzaminą ir pavirsiu Drakonu." Ji treniravosi šuoliams ištisas dienas ir net rytą prieš pat egzaminą atliko kelis tuzinus sunkiausių pratimų. Todėl į egzaminą žuvis Tiaj atėjo jau labai išvargusi. Išsilenkusi ji vos-ne-vos iššoko virš vandens ir čia pat drėbėsi ant slidžios nugaros Šamui, kuris savo trumparegėmis akimis prastai matė ir todėl buvo išlindęs iš žiūrovų tarpo. Slysdama Šamo nugara, žuvis Tiaj uodega užkliuvo už aštrių mažo moliusko geldelės kraštų ir iki kraujo ją įsipiovė. Kankinama gėdos ir skausmo, žuvis Tiaj palindo po didžiuliu akmeniu, apaugusiu samanomis, ir raudojo ten kelias dienas iš eilės. Todėl ir dabar jos akys dar raudonos.

Paskui atėjo eilė žuviai Če[2], gerai Šamo giminaitei. Žuvis Če visą gyvenimą gulėjo įsiknisusi puriame dumble vandeniu užlietuose ryžių laukuose ir niekada nebuvo mačiusi bangų. Kaip ji galėjo per jas šokinėti? Bet žuvis labai save aukštino ir nepaprastai norėjo tapti Drakonu. Tačiau kai jai reikėjo šokti, ji nevikriai žlepterėjo tiesiai ant žiūrovų ir susitrenkė galvą į Vėžlio kiaukutą: seniai žinoma, kad Vėžlio kiaukutas kietas; bet ir žuvies Če galva pasirodė ne minkštesnė: ji

[1] Ro — taip vietnamiečiai vadina žuvį anabasą, kuri gali šliaužti sausuma.

[2] Če — žuvis, panaši į šamą.

tik susiplojo ir tokia pasiliko visam laikui, o Vėžlio kiaukutas eižėte sueižėjo.

Paskui šoko Vėžys, Lydeka ir Karpis, dar vadinamas žuvimi Tjep arba žuvimi Tchjeu. Varžybų dieną ėjo vakarop, tiktai du šuolininkai buvo peršokę per sidabrinę bangos keterą tris kartus,— tai Vėžys ir žuvis Tjep. Visi vandens gyventojai puolė iškilmingai supti laimėtojus, o paskui nunešė juos prie koralų pakylos, kur sėdėjo teisėjai. Vandenų karalystės gyventojai nekantriai laukė, kada šauklė paskelbs egzaminų rezultatus. Dauguma manė, kad tarp Vėžio ir žuvies Tjep turi būti dar surengtos varžybos, o kai kurie siūlė ir žuviai Ro prisidėti.

Staiga Upinis Vėžlys, vyriausias teisėjas, ištiesė kaklą ir sušuko:

— Kas drįso palikti dvokiančias išmatas čia, iškilmingo egzamino vietoje!

Visi įtariai ėmė dairytis į šalis, ieškodami kaltininko. Staiga minioje kažkas suriko:

— Dvokiantis mėšlas yra ant Vėžio galvos...

Žiūrovai atsisuko ir pamatė, kad ant Vėžio galvos tikrai yra mėšlo. Visi sutriko, paskui ėmė karštai ginčytis. Pagaliau teisėjai paskelbė savo sprendimą:

— Vėžys pasirodė puikus šoklys. Bet Drakonu jo neskirsime, kadangi jam ant galvos mėšlas. Taigi egzaminą išlaikė tik viena žuvis Tjep.

Kitą rytą žmonės prie Vandenų princesės šventyklos pamatė didžiulę statulą, net aukštesnę už stogą. Tai buvo siaubinga pabaisa su liūto galva, grėsmingai išlenkta barzda ir ryškiai raudonu liežuviu tarp dviejų eilių didžiulių aštrių dantų. Ant pabaisos galvos rėpsojo du ilgi ragai su trimis aštriomis atšakomis. Pabaisos kūnas buvo ištįsęs ir rangėsi kaip gyvatė, ji stovėjo ant keturių kojų kaip milžiniškas driežas. Tiktai

labai atidžiai įsižiūrėjęs, galėjai pastebėti pelekus, visai tokius pat, kaip žuvies Tjep. Pabaisa stovėjo ant pakylos, kuri buvo penkiaspalvio debesio pavidalo. Ji atrodė tokia žiauri ir siaubinga, kad niekas net neabejojo, jog jai praryti per minutę du tris žmones vieni juokai. Tai ir buvo Drakonas, saugantis šventyklos duris.

Nuo to laiko, kai tiktai ateina kovo mėnuo ir prasideda liūtys su perkūnija, Varlė, prisiminusi savo garbingas šauklės pareigas karališkų egzaminų metu, pabunda ir ima visa gerkle kvarkti. Ir žuvis Tjep džiaugiasi, ji išdidžiai pleškena tarp virpančių srovėje dumblių ir, iškilusi į vandens paviršių, šoka per sidabrines bangų keteras.

ŽEMĖS DIEVAS

Kartą gyveno žmogelis. Dieną naktį triūsė, bet vis tiek buvo neturtingas. Tas žmogus niekaip negalėjo suprasti, kodėl visi aplink jį turtingi, tiktai jis vienas vargšas. Žmogus sumanė eiti pas Dangaus dievą ir pasiteirauti, kodėl taip yra.

Ėjo, ėjo žmogus keliu, jau devyniasdešimt dienų praslinko nuo to laiko, kai šis paliko savo lūšnelę, bet ligi Dangaus dievo dar buvo toli. Galų gale jis priėjo mišką. Žmogus norėjo pernakvoti po medžiu, bet daugybė moskitų neleido jam sumerkti akių. Tada jis nukirto medį ir užkūrė laužą. Didžiulis dūmų stulpas pakilo iki pat dangaus. Dangaus dievas, užuodęs aitrius dūmus, klausia Žemės dievo:

— Kodėl žmonės iškart uždegė tiek daug smilkalų?

Žemės dievas nežinojo, ką atsakyti, tad nulėkė į žemę pasižiūrėti, kas darosi. Atsistojęs priešais žmogų, Žemės dievas klausia:

— Kam tu užkūrei tokią didelę ugnį, keistuoli?

Vargšas sako:

— Aš ieškau Dangaus dievo, noriu pasiklausti, kodėl visi žmonės aplink mane turtingi, o aš visą laiką vargstu.

— Gerai, aš paprašysiu, kad Dangaus dievas leistų tau gyventi šimtą metų.

— Ne, man nereikia šimto metų skurdaus gyvenimo.

Tegul gyvensiu tiktai trisdešimt metų, bet visko pertekęs.

— Gerai, aš pasakysiu viską Dangaus dievui, tiktai tu užgesink laužą.

Taręs tuos žodžius, Žemės dievas apsisuko eiti, bet žmogus staiga čiupo jį už marškinių apykaklės ir sušuko:

— Ne, aš nepaleisiu tavęs. Jau devyniasdešimt dienų einu ir niekaip neprieinu dangaus. Tu turi ir mane vestis drauge, aš pats noriu Dangaus dievui paporinti apie jo neteisybę.

Ir žmogus dar tvirčiau kibo į Žemės dievo marškinių apykaklę. Tas įtūžo:

— Kad tu toks pikčiurna, liepsiu Dangaus dievui padaryti tave dar neturtingesniu.

Žemės dievas manė labai pagąsdinsiąs žmogų, bet tasai čiupo Žemės dievą už plaukų ir ėmė skaudžiai tąsyti. Tada Žemės dievas nusileido ir prižadėjo išpildyti jo prašymą.

Netrukus tas žmogus tapo turtingas, bet laikas slinko, ir jau artėjo mirtis. Savo turtą jis išdalino kitiems vargstantiems žmonėms, o šitie ėmė maldauti Dangaus dievą prailginti geraširdžio žmogaus gyvenimą. Dangaus dievas sutiko, ir tas žmogus išgyveno lygiai šimtą metų.

KUOJUS MĖNULIO RŪMUOSE

Kadaise gyveno žemėje jaunikaitis Kuojus. Jis buvo medkirtys. Vieną kartą jis nuėjo į mišką ir pamatė ten keturis tigriukus. Kuojus puolė ir visus keturis kirviu užkapojo. Ir tuojau išgirdo piktą tigrės riaumojimą. Kuojus labai persigando, puolė prie artimiausio medžio ir įsiropštė į pačią jo viršūnę. Tigrė pribėgo prie užmuštų tigriukų ir sustojo. Ji buvo labai nusiminus. Liūdna pastovėjo pastovėjo, o paskui ėmė lipti į medį, kur buvo įsikoręs Kuojus. Pasiekusi šakas, tigrė nuskynė keletą lapų ir vėl nulipo žemyn. Kuojus žiūrėjo, nenuleisdamas akių, laukdamas, ką tigrė toliau darys. O tigrė pakramtė lapų ir įvarvino sulčių kiekvienam tigriukui į snukį. Akies mirksniu visi keturi mažieji tigriukai pašoko ant kojų ir ėmė linksmai sukinėtis aplink tigrę.

Pagaliau tigrė su savo vaikais nuėjo, o Kuojus išlipo iš medžio. „Šitas banianas,— pagalvojo jis,— turi stebuklingą galią prikelti mirusius. Be abejonės, jis labai naudingas, reikia jį saugoti." Ir Kuojus iškasė medį, parsinešė namo ir pasodino sode.

Nuo to laiko Kuojus išgelbėjo gyvybę ne vienam savo kaimo gyventojui. Žmonės būriais traukė pas jaunąjį medkirtį. Ir kaskart karštai dėkodavo jam už geraširdiškumą ir dosnumą.

Kartą Kuojus plaukė upe ir pamatė vandenyje negyvą šunį. Įsitraukė jį į valtį ir atgaivino. Be jokio

vargo, kaip visada. Atgaivintas šuo nuo to laiko tapo ištikimiausiu jo draugu.

Kitą kartą Kuojus išgelbėjo mergaitę, ir ta mergaitė sutiko tekėti už savo išgelbėtojo.

Kiekvieną dieną Kuojus ką nors išgelbėdavo. Gandas apie jį vis plačiau sklido.

Vieną kartą, kai Kuojus buvo miške, į jo namus įsibrovė plėšikai ir apiplėšė gerąjį vaikiną. Jie užmušė jo jauną pačią, bet, žinodami apie stebuklingą jo baniano galią, jie sumanė neleisti žmonos atgaivinti. Išėmė nužudytos moters vidurius ir užkasė toli nuo namų.

Parėjęs namo, Kuojus pamatė baisią piktadarybę. Jį prislėgė didis sielvartas. Kuojus nežinojo, ką jam daryti, ir tiktai verkė. Staiga prie jo prišoko jo ištikimas šuo ir tarė:

— Neverk, gerasis mano šeimininke! Kadaise tu mane išgelbėjai! Dabar atėjo laikas man padaryti tau gerą darbą. Paimk mano vidurius, ir tavo pati atgis.

Dėkingas Kuojus pažvelgė į ištikimą šunį. O Kuojaus pati atgijo ir buvo tokia, kaip pirma. Kuojui buvo gaila šuns, todėl jis padarė jam vidurius iš molio ir atgaivino jį. Nuo to laiko jie vėl laimingai ir darniai gyveno.

Bet pamažu Kuojus ėmė pastebėti, kad jo pačios būdas labai pasikeitė. Ji pasidarė labai išsiblaškiusi bei užmarši ir tuštindavosi, kur tik pakliūva. Matyti, pačiai pakenkė šuns viduriai. Kuojus nusiminė.

— Paklausyk, brangioji,— tarė jis pačiai,— jeigu tu eini tuštintis, tai, būk gera, neik į rytus, bet eik į vakarus. Stebuklingasis banianas mėgsta švarą, jis įsižeis, jei tu jį teršei! — Medkirtys ypač baiminosi dėl baniano.

Bet pati vis užmiršdavo vyro liepimą, ir jam teko kelis kartus per dieną jai tą kartoti.

Vieną kartą Kuojus išėjo į mišką, o pati viena pasiliko namie. Vos tik Kuojus dingo už medžių, pati nubėgo po banianu tuštintis. Ji tik kilstelėjo sijoną, medis staiga sušlamėjo ir ėmė pamažu kilti į dangų. Kuojus tai pamatė ir puolė atgal. Jis suspėjo pagriebti stebuklingąjį medį už šaknų. Bet banianas pamažu vis kilo ir kilo debesų link. Siaubas pagavo Kuojų, kai jis pagalvojo, kad amžinai neteks stebuklingojo medžio. Tvirtai įsikibęs į baniano šaknis, jis jau negalėjo atsiplėšti. Taip jis ir nulėkė drauge su medžiu į dangų. Nusileido jis ant Mėnulio ir liko ten amžinai gyventi Mėnulio rūmuose drauge su savo banianu. Kiauras dienas Kuojus tįsojo baniano šešėlyje. Ir pasidarė jis nemirtingas, kaip šitas amžinai žaliuojąs medis, prie kurio šaknų jis priaugo. Štai kodėl jaunąjį medkirtį praminė Kuojumi, o Kuojus tai reiškia Šaknis.

NAMŲ ŽIDINIO DIEVAI

Sako, kad be daugelio kitų dievų esą ir Namų židinio dievai. Jų pareiga saugoti padorių šeimų ramybę ir laimę. Namų židinio dievai,— ne taip, kaip Ugnies dievas,— yra padarę nepaprastai daug gerų darbų, kurių žmonės ilgai nepamiršta.

Ši istorija ir pasakoja, kaip atsirado šie dievai.

Seniai seniai gyveno vyras Čong Kao su pačia Tchi Ni. Ilgai jie gyveno drauge, o vaikų neturėjo. Kasmet vyro būdas darėsi vis biauresnis ir biauresnis. Nors Tchi Ni ir labai mylėjo savo vyrą, gyventi su juo buvo neįmanoma. Taip vieną kartą, kai Čong Kao ėmė ją mušti, ji ištrūko ir pabėgo iš namų.

Tchi Ni ištekėjo antrą kartą už žmogaus, vardu Fam Langas. Jie švelniai ir karštai pamilo vienas kitą. Fam Langas rūpinosi žmona, nevargino jos sunkiu darbu, bet Tchi Ni dažnai prisimindavo savo buvusį vyrą ir sielvartavo dėl jo likimo.

Čong Kao, kai žmona nuo jo pabėgo, visai puolė į nevilтį, o karti atgaila draskė jo širdį. Jis paliko savo namus ir iškeliavo ieškoti Tchi Ni. Ilgai klaidžiojo Čong Kao po pasaulį, kol kartą netikėtai pasibeldė į Fam Lango duris.

Tą dieną namuose buvo viena Tchi Ni. Ji tuojau pažino savo buvusį vyrą, bet Čong Kao jos nepažino.

Tchi Ni pavalgydino Čong Kao sočiais pietumis, pagirdė vynu ir nuvedė nakvynės. Tchi Ni apnakvino

Čong Kao šiaudų stirtoje, kad dabartinis vyras nieko nenumanytų.

Fam Langas grįžo tiktai vakare. Prieš eidamas gulti, jis dar sumanė padegti šiaudus, kad iš pat ryto galėtų patręšti dirvą pelenais. Ugnis veikiai apėmė stirtą, kur kietai miegojo Čong Kao. Staiga iš namų klykdama išpuolė Tchi Ni ir sušuko, pamačiusi liepsnojantį laužą. Ji jautėsi kalta dėl buvusio vyro mirties, todėl jos širdį prislėgė baisus skausmas. Šitos nelaimės ji negalėjo pakelti ir iš nusiminimo puolė į liepsnas; jai buvo geriau mirti, negu gyventi beviltiškame skausme.

Fam Langas, kuris labai mylėjo savo žmoną, puolė jos gelbėti, ir taip pat sudegė liepsnose. Taip žuvo du vyrai, mylėję vieną moterį, ir moteris, mylėjusi du vyrus.

Dangaus dievas, sužinojęs apie tai, buvo apstulbintas šių žmonių ištikimybės ir meilės. Kai jų sielos atlėkė į dangų, dievas pavertė jas Namų židinio dievais, paliepęs saugoti šeimos laimę žemėje.

Nuo to laiko kiekvieneriais metais paskutiniojo mėnesio dvidešimt trečią dieną Namų židinio dievai lekia į dangų ir papasakoja dievui apie tai, kas įvyko praėjusiais metais žemėje.[1]

Kiekvienas Namų židinio dievas turi du pagalbininkus. Pirmasis pavaduotojas — tai žuvis Lin, antrasis — Voras. Lin padeda dievams keliauti į dangų, Voras — surinkti naujienas.

Šit kaip nutiko, kad Voras tapo Namų židinio dievų pagalbininku.

Dangaus dievas leido Vorui regzti tinklus muselėms ir uodams gaudyti. Voras labai daug laiko su-

[1] Vietname ir dabar švenčiama „Namų židinio dievo palydėjimo į dangų" šventė. Ji trunka nuo gruodžio 23 iki 30 dienos. Tomis dienomis šeimose gaminami tradiciniai valgiai ir susitaiko susipykusieji.

gaišdavo, megzdamas šventuosius tinklus. O visada, kai tik baigdavo savo varginantį darbą, kur buvęs nebuvęs, atsirasdavo žmogus ir traukydavo jo tinklus.

Voras labai dėl to kentėjo, bet, būdamas kantrus, vėl kibdavo į darbą iš pradžių. Tačiau vieną kartą vis dėlto jis neiškentė neapskundęs Namų židinio dievams beširdžių žmonių. Tie jam tarė:

— Tu, garbusis Vore, gyvendamas žmonių namuose, nedarai jiems nieko naudingo, tiktai kampus treši. Už ką tave žmonės mylės? Gal geriau tu persikeltum kur nors kitur.

Nusiminęs Voras sušuko:

— Mielai padėčiau žmonėms, jei tik žinočiau kaip. Gal galėtumėt, didžiai gerbiamas dieve, duoti man kokį gerą patarimą.

Namų židinio dievas truputį pagalvojo ir tarė:

— Menkos tavo jėgos, vargiai ką begalėsi padėti žmonėms. Bet jeigu sutiktum būti mano pagalbininku, gyventum tarp žmonių, rinktum naujienas ir papasakotum viską man, kas dedasi šeimose. O žmonėms pranešinėtum nuo manęs tik geras naujienas.

Voras su džiaugsmu priėmė Namų židinio dievo pasiūlymą ir nuo tos dienos tapo ištikimu ir nepakeičiamu jo pagalbininku. O žmonės Vorui pasidarė šiek tiek atlaidesni.

Žmonės įsidėmėjo: jeigu pamatai vorą su savo tinklu, lauk gražaus oro ar gerų žinių. Apie tai dainuojama senoje dainoje:

Antai voras kampe
Neria savo tinklus.
Lauk — tuoj žinios geros bus,
Oras šiltas ir gražus.

LEGENDĄ APIE BETELĮ

Kai šalį valdė karalius Chung Vyongas Ketvirtasis, gyveno mandarinas, pavarde Kao. Turėjo jis du sūnus, nepaprastai panašius vienas į kitą: ir veidu, ir išvaizda, ir būdu. Vyresniojo sūnaus vardas buvo Tanas, o jaunesniojo — Langas. Kai Tanui sueijo aštuoniolika metų, o Langui septyniolika, jų tėvai netikėtai mirė. Liko broliai našlaičiais. Palaidoję tėvus, išėjo jie iš gimtųjų namų ir sutiko vieną gerą žmogų — dorovės mokytoją Lyu. Šitas žmogus gyveno su savo žmona ir vienintele dukterimi — labai gražia ir ramia mergina.

Mokytojo duktė buvo to pačio amžiaus, kaip Tanas ir Langas, gal truputį jaunesnė už Taną. Pamačiusi grakščius ir gražius jaunikaičius, ji iš karto pamilo juos abu. Mergina suprato, kad už abiejų ištekėti ji negali, o katrą pasirinkti — nežino. Ir tada ji nusprendė: nors ir abudu broliai gražūs ir geros širdies, ji tekės už vyresniojo. Bet vėl bėda, niekas nežinojo, kuris vyresnis, o ypač jaunoji mergina, karštai pamilusi abu jaunikaičius.

Kartą mergina išvirė pietus ir pakvietė Taną ir Langą valgyti. Tačiau ji padėjo tiktai vieną porą lazdelių. Kai jaunikaičiai susėdo, Langas paėmė lazdeles ir padavė jas Tanui. Taip mergina sužinojo, kad Tanas vyresnis.

Netrukus mergina prisipažino tėvams, kad myli jaunikaičius ir nori ištekėti už vyresniojo — Tano. Jie karštai maldavo tėvus neatidėlioti vestuvių. Šie išklausė jos prašymą, ir vestuvės tuojau buvo iškeltos.

Kai tiktai Tanas vedė Lyu dukterį, paliovė mylėjęs brolį.

Langas tuoj pajuto, kad brolis pasikeitė, ir nuoskauda slėgė jo širdį. Ilgai jis vaikščiojo liūdnas, nežinodamas, ką daryti: brolio draugystė buvo vienintelė jo paguoda, o dabar ir to neteko. Ir Langas sumanė išeiti iš mokytojo Lyu namų, kad nedrumstų savo broliui laimės ir neaitrintų sau širdies. Langas išėjo nė su vienu neatsisveikinęs ir nepasakęs niekam nė žodžio.

Jis ilgai klaidžiojo keliais, nežinomais takais, praeidamas mažus kaimelius, žalius laukus, čiurlenančius upelius, kurių vanduo buvo vėsus kaip kokoso sultys. Liūdesys ėjo drauge su juo. Vieną kartą, jau temstant, Langas įžengė į tankų gūdų mišką, ir kelią jam užkirto plati miško upė. Jis norėjo perbristi ją, bet upė buvo gili. Apsidairė aplinkui: nei tilto, nei kelto, nei valties. Tada jis atsisėdo prie pat vandens ir karčiai pravirko. Jis verkė ilgai, ir rauda atrodė jį uždusins. Kai paskutiniai saulės spinduliai pasislėpė už aukštų palmių viršūnių, verkiantis jaunikaitis pavirto akmeniu.

Tuo tarpu Tanas atsiminė savo jaunesnįjį brolį ir ėmė jo ieškoti. Jis apieškojo visus namus, klausinėjo kaimynų, tačiau Lango niekur nerado, ir niekas negalėjo pasakyti, kur jis išėjo. Tano širdis nujautė, kad mylimam broliui kažkas atsitiko, ir jis iškeliavo jo ieškoti. Visą naktį ir visą dieną klaidžiojo Tanas keliais ir laukais, kol pateko į gūdų mišką. Skverbdamasis per krūmus, jis atsidūrė prie plačios miško upės, per kurią nebuvo permestas nei medis, nei tiltas, o arti nebuvo nei valties, nei kelto. Tanas pamatė didelį juodą

akmenį prie pat vandens ir pavargęs atsisėdo šalia. Jis negalėjo pamiršti brolio. Tanas valdėsi, kad nepravirktų, bet nepajėgė. Ašaros pasipylė jam iš akių, o širdis, atrodė, ims ir pliš iš skausmo bei ilgesio. Kai paskutiniai saulės spinduliai pasislėpė už aukštų palmių viršūnių, verkiantis jaunikaitis pavirto medžiu.

Tuo metu Tano žmona negalėjo rasti sau vietos, taip ji nerimavo dėl mylimo vyro. Praėjo viena diena, kita, ir ji iškeliavo jo ieškoti. Jaunoji moteris ilgai klaidžiojo keliais ir takais, kol atėjo į tą vietą, kur stūksojo sustingęs didžiulis akmuo ir stovėjo graži palmė. Krito ji po medžiu ir gailiai pravirko, užsidengusi rankomis savo gražias akis. Kai sutemos apsupo mišką, vargšė moteris pavirto liana ir apsivijo medį, po kuriuo ji beviltiškai raudojo.

Po kiek laiko žmonės sužinojo šią liūdną istoriją. Tų vietų gyventojai pastatė jų atminimui pagodą, pavadinę ją „brolių draugystė ir jaunavedžių meilė", nes iš tikrųjų brolius siejo nepaprasta draugystė, o jaunavedžius — karšta, pasiaukojanti meilė.

Netrukus po jaunikaičių žuvimo, gal rugpiūčio mėnesį, pro šalį keliavo karalius Chung Vyongas Ketvirtasis ir atsidūrė tose vietovėse. Važiuodamas per mišką, karalius pamatė šalia akmens gražią palmę, apie kurią buvo apsivijusi nuostabiai švelni liana. Jis liepė sušaukti kaimo gyventojus ir paklausė jų, koks čia tokio nuostabaus grožio medis ir kaip jis čia išaugo. Tada valstiečiai papasakojo jam liūdną istoriją apie draugiškus brolius ir mokytojo Lyu dukterį. Išklausęs istoriją iki galo, karalius liepė nuskinti nuo palmės vieną riešutą, o nuo lianos vieną lapelį. Paskui jis apvyniojo riešutą lapu ir ėmė valgyti. Karalius pajuto burnoje malonų aromatą, ir ant jo lūpų ištryško ryškiai raudonos riešuto sultys.

Nuo to laiko karalius liepė visiems šalies gyventojams sodinti tokius medžius su lianomis, o riešutus, suvyniotus į lianos lapą dovanoti žmonėms ir vaišinti juos per šventes ir vestuves.

Taip nuo to laiko atsirado paprotys čiulpti betelį — skanų riešutą, susuktą į lianos lapus. Vaikinai ir merginos dažnai dovanoja vieni kitiems betelio riešutų, rodydami dėmesį. Yra net tokia patarlė: „Betelis — tai pradžia kiekvienos kalbos, kuri dažnai baigiasi meile ir vestuvėmis."

TCHAN ZEUNGAS

Chung Vyongo Šeštojo viešpatavimo laikais pulkų pulkai svetimšalių užpuolė iš šiaurės rytų Van-Lango[1] šalį. Jie ėjo į pietus, naikindami viską pakeliui. Jie paliko sudegintus miestus, sumindžiotus laukus ir kruvinus lavonus. Žiaurūs priešo kareiviai labai mokėjo kariauti. Apsikaustę geležiniais šarvais ir apsiginklavę arbaletais, jie sėjo mirtį aplinkui. O valstiečiai, ginantieji savo žemę, visą gyvenimą dirbo laukuose, augindami ryžius, soras, todėl negalėjo lygintis su įnirtingu priešu, ir jiems teko atsitraukti. Tada Chung Vyongas liepė išsiuntinėti į visas šalis karaliaus šauklius, kad jie, eidami per miestus ir kaimus, surastų žmogų, kuris sugebėtų vadovauti kariuomenei ir sutriuškinti priešą.

Į karaliaus šauklių kvietimą atsiliepė visi Van-Lango žemių žmonės. Visiems rūpėjo, kaip greičiau išvyti ir sunaikinti priešus.

Kasdien dirbdami, Van-Lango žmonės seniai žinojo, kokią didelę vertę turi geležis. Kirviais ir kastuvais, padarytais iš geležies, jie kirto miškus, kasė kanalus ir šulinius. Bet visa nelaimė, kad Van-Lango šalyje geležies buvo nedaug ir paprastam žmogui buvo sunku jos gauti.

— Deja! — kalbėjo žmonės.— Būtų geležies, mes nudobtume piktus priešus kaip baisius miško žvėris...

---

[1] Van-Langas — senovės Vietnamo valstybės pavadinimas.

Žmogaus, apsiginklavusio geležiniais ginklais, jėga begalinė. Su geležiniais šarvais raitelis be baimės lekia per priešo strėlių krušą, blizgančiais ginklais sėja mirtį priešo eilėse, ir niekas negali jo sustabdyti.

Tuo metu daug kas matydavo nepaprastą reginį: nežinia iš kur atsirasdavo milžiniško ūgio karžygys su blizgančiais geležiniais šarvais, raitas ant didžiulio geležinio arklio. Jis kirsdavo vienu kirčiu pulkų pulkus nesuskaičiuojamų priešų, o paskui, pakilęs į dangų, nuskrisdavo bekrašte dangaus mėlyne; taika ir ramybė po to įsiviešpataudavo žemėje ir danguje...

Bet niekas nežinojo, iš kur tas karžygys. O kaimuose ir miestuose skambėjo karaliaus šauklių balsas:

„Žmonės, jei jūsų tarpe yra žmogus, apdovanotas didvyrio drąsa ir karvedžio talentu, tegul jis vadovauja kariuomenei ir sutriuškina priešą!.."

Tuo metu Fu-Dongo kaime, Vo-Nino provincijoje, gyveno senyvo amžiaus moteris. Ji neturėjo nei vyro, nei vaikų. Vieną tvankią dieną ji ėjo keliu, kankinama troškulio, atsigėrė vandens iš stebuklingosios dvasios pėdos. Po to jos įsčiose užsimezgė vaisius. Ji buvo nėščia trejus metus ir tris mėnesius ir pagimdė pasauliui sūnų. Vaiko veidas buvo labai susimąstęs, bet ėjo mėnuo po mėnesio, o jis nė karto nesuriko ir gulėjo savo lopšyje nė nekrusteldamas.

Taip praslinko treji metai, bet vaikas, kaip ir anksčiau, buvo nebylys ir sustingęs. Motina dėl to labai liūdėjo. Jai atrodė, kad jos sūnų apsėdo piktoji dvasia. Jos širdis buvo pilna baimės.

Išeidama iš namų, motina visada kūdikį pavalgydindavo ir paguldydavo į bambuko lopšį, pakabintą po sija. Todėl kaime jį praminė „Vaikas iš bambukinio lopšio".

Bet štai atėjo diena, kai į Fu-Dongo kaimą užsuko karaliaus šauklys. Jis garsiai skelbė:

„O žmonės! Jei atsirastų jūsų tarpe žmogus, apdovanotas didvyrio drąsa ir karvedžio talentu, tegul jis vadovauja kariuomenei ir sutriuškina priešus!"

Jo balsas pasiekė lūšnelę, kur lopšyje suposi nebylys vaikas. Staiga jis pasikėlė ir tarė motinai:

— Eik ir pakviesk man karaliaus šauklį!..

Pamačiusi, kad sūnus pakilo ir prašneko, motina labai apsidžiaugė. Bet nenumanė, kam vaikui prireikė karaliaus šauklio, ir stovėjo sumišusi. Tada vaikas ėmė ją raginti, ir motina, vis dar abejodama, nubėgo į aikštę.

Pamatęs karaliaus pasiuntinį, berniukas atsisėdo savo lopšyje ir oriai tarė:

— O pasiuntiny, grįžk į rūmus ir pasakyk karaliui, kad jis lieptų nukaldinti man iš lankstaus plieno rimbą, geležinę ietį, geležinį šalmą ir geležinius ginklus. Visa tai turi būti padaryta dideliam žmogui. Be to, man dar reikia didžiulio geležinio žirgo. Atsiųskite visa tai man, ir aš pulsiu priešus ir juos sutriuškinsiu.

Pasiuntinys nustebęs išklausė vaiko kalbą ir nuskubėjo į sostinę pranešti visa tai karaliui. Chung Vyongas, nekantriai laukęs, kada pagaliau atsiras karžygys ir išvys užpuolikus, labai apsidžiaugė ir liepė gabiausiems kalviams tučtuojau nukaldinti ginklus: plieninį rimbą, šalmą, ginkluotę, ietį ir geležinį žirgą,— visus daiktus padirbti labai didelius ir geros kokybės.

Užvirė darbas. Dieną ir naktį gabalai užgrūdinto plieno žybčiojo ant kalvių priekalų. Garsiai šnypštė liepsnos, dumplių pučiamos, poškėjo kūjai; nuo kiekvieno jų smūgio žiro auksinės žiežirbos ir iš lėto geso lyg mažos krintančios žvaigždės. Žmonių minios, pa-

miršusios nuovargį, stebėjo kalvių darbą, ir jų širdyse gimė viltis.

Bet grįžkime prie berniuko iš bambukinio lopšio. Tchan Zeungas — taip ėmė vadinti jį kaime. „Zeung" — tai bambukas, iš kurio buvo padarytas jo lopšys, o žodis „tchan" — „šventas", „stebuklingas". Berniukas darė tokius nepaprastus stebuklus, kad žmonės pridėjo prie jo vardo šitą žodį.

Nuo tos dienos, kai berniuką aplankė karaliaus pasiuntinys, jis ėmė kalbėti ir bėgioti nė kiek ne blogiau už kitus vaikus, bet labiausiai žmones stebino, kad jis daug valgo. Tchan Zeungas kasdien motinai sakydavo:

— Mama, išvirk man, kiek gali, daugiau ryžių, iškepk, kiek gali, daugiau mėsos, aš turiu būti stiprus, jei noriu sutriuškinti priešus.

Veikiai motinos namuose neliko nė vieno ryžio grūdelio, o sūnus kasdien prašė vis daugiau ir daugiau valgio, jis darėsi vis platesnių pečių, vis aukštesnis, tarytum oro pripūstas. Kaimo gyventojai, visa tai matydami, padėjo jai maitinti sūnų, atnešdavo ryžių, mėsos ir daržovių. Kad ir kiek buvo maisto, jis sušveisdavo viską aliai trupinio ir augo tiesiog akyse.

Tada vėl į Fu-Dongo kaimą atvyko karaliaus pasiuntinys su visa savo palyda perduoti Tchan Zeungui plieninio rimbo, geležinės ieties, geležinio šalmo, ginklų ir geležinio žirgo. Tchan Zeungas išėjo iš trobos jų pasitikti. Jis ištempė pečius, pasirąžė, ir visi pamatė, kad jis kelių čiungų didumo. Tchan Zeungas atrodė galingas, savo jėga ir galia stebino žmones. Tchan Zeungas užsidėjo geležinius šarvus ir šalmą, paėmė į rankas šveitrųjį kalaviją, sėdo ant žirgo ir sudrožė per jo geležinę nugarą lankstaus plieno rimbu. Žirgas sužvingo, jo balsas nuaidėjo kaip griaustinis, o iš nasrų

išlėkė aukštai į dangų ugnies liežuviai, lyg šviesios vaivorykštės. Paskui jis nudūmė milžiniškais šuoliais, vos liesdamas žemę.

Paprastas žmogus nespėtų nė akimis sumirksėti, o Tchan Zeungas jau prijojo priešo stovyklą. Priešo kareiviai buvo kietai įmigę, o karo vadas, mėgstąs klausytis pasakojimų apie savo žygius, mėgavosi palaižūnų šnekomis. Ir staiga kaip viesulas puolė juos Tchan Zeungas. Priešai stvėrė ginklus, bet jaunikaitis pralėkė pro jų gretas taip lengvai, kaip per dykumą ir paliko tiktai krūvas lavonų. Tchan Zeungas prasiveržė iki vyriausiojo vado palapinės, kuri buvo prie pat Vy-Lino kalno papėdės, mostelėjo ietim, ir palapinė nuvirto, o piktąjį vadą paguldė didvyrio ranka. Nuo liepsnų, sklindančių iš geležinio žirgo nasrų, užsidegė visa priešo stovykla ir visi aplinkiniai miškai. Tarp ugnies ir dūmų blaškėsi, vaitojo priešai, pagauti siaubo. O Tchan Zeungas kirto virš jų galvų smūgį po smūgio, sužeisdamas šimtus ir tūkstančius. Karžygys sulaužė kovos ugnyje ietį ir geležinį rimbą, kurio smūgiais kirto priešus. Tada jis galinga ranka išsilaužė bambuką, kuris augo prie kelio, ir ėmė pliekti juo bėgančius priešus. Mūšis pamažu nutilo, pasiekė Šok-Šono kalno papėdę. Vakarop neliko gyvo nė vieno priešų kareivio, jų lavonai gulėjo suversti laukuose, miškuose, kalnų slėniuose, ir visur tekėjo kraujo upeliai. Virš padūmavusio kovos lauko tarytum buvo praskridęs ugnies viesulas.

O Tchan Zeungas, sutriuškinęs užpuolikus, nušuoliavo aukštyn į kalną. Jo geležinis žirgas šokinėjo nuo vienos viršūnės ant kitos ir pagaliau pakilo į dangų, nušuoliavo beribe erdve. Dangus staiga pasidarė ryškiai raudonas kaip liepsna; bet veikiai raudoni atšvaitai užgeso ir dangaus skliautas vėl suspindėjo mėlyne.

Papūtė lengvas vėjelis, suvirpėjo medžių lapai, žolių stiebeliai ir žiedlapiai. Ir vos jaučiamas dvelkimas skambėjo kaip tolima švelni muzika...

Visi Van-Lango žemių žmonės aukštino Tchan Zeungo drąsą ir jo didvyriškus žygius. Karaliaus Chung Vyongo liepimu Fu-Dongo kaime buvo pastatyta šventykla šauniojo karžygio garbei. Žmonės dar ir dabar gerbia jo atminimą. Fu-Dongo kaimą pavadino Zeungo kaimu, o toje vietoje, kur buvo sudegintos priešo stovyklos, atsirado naujas kaimas, pavadintas Teu, o tai reiškia „Liepsna".

Sako, kad kūdrų grandinė, kuri tęsiasi nuo Kim-Ania iki Šok-Šono kalnų, yra ne kas kita, kaip vandens prilytos geležinio Tchan Zeungo žirgo pėdos. O bambukas, kuriuo karžygys kapojo priešus, pagelto nuo karštų liepsnų ir dabar yra dramblio kaulo spalvos. O tose vietose, kur jis apdegė nuo liepsnos, liko rudi dryžiai. Kai kas tvirtina, kad tai priešų kraujo žymės.

SUTUOKTUVIŲ DIEVAS

Kinų dinastijos Tano valdymo metu gyveno vienas vaikinas, vardu Vi Ko.

Kartą jis iškeliavo į tolimą kelionę ieškoti pačios. Vi Ko, ilgai keliavęs, pateko į Tong-Tchano provinciją. Užėjo jis pavalgyti į užkandinę, o šeimininkė ir sako jam, kad netoli gyvena viena jauna ir graži mergina Fana.

— Mergina gyvena šalia Long Chyngo pagodos, o šiąnakt ji eis į ten melstis,— pridūrė šeimininkė.

Vi Ko paklausė jos ir naktį nuėjo į Long Chyngo pagodą. Žiūri — ant slenksčio sėdi senis su knyga rankose, o šalia jo guli raudono šilko maišelis. Atrodė, kad senis skaito knygą mėnesienoje.

Vi Ko paklausė senio:

— Ką jūs skaitote, gerbiamas žmogau?

Senis atsakė:

— Vestuvių knygą.

Vi Ko vėl paklausė:

— O koks čia maišelis šalia, gerbiamas žmogau?

Senis atsakė:

— Tai maišelis su raudonais siūlais, jais aš surišu jaunąją su jaunuoju.

Vi Ko dar paklausė:

— Ar tvirti jūsų siūlai, gerbiamas žmogau?

Ir senis atsakė:

- Jei suriši šitais siūlais jaunąjį su jaunąja, tai jėga negalės išskirti jų širdžių. Kartais jie gali ykti, gali net išsiskirti, bet galų gale vėl ras vie- kitą, nes tai neišvengiama. Šitokia mano raudonų jėga, jaunikaiti.

usidomėjęs Vi Ko ėmė klausinėti:

- Man pasakojo, gerbiamas žmogau, kad čia ne- gyvena kažkokia mergina Fana, kuri esanti labai . Ar tai tiesa, ar galėčiau ją vesti?

enis atsakė:

- Ne, jaunikaiti, deja, jūs negalėsite jos vesti. skirta kita nuotaka, dabar jai vos treji metukai ko. Bet kai jai sueis septyniolika metų, jūs galė- paimti ją už žmoną.

i Ko nusiminęs sušuko:

- Kas ji tokia, ši mažylė, ir kur ją galima rasti?

enis tarė:

- Šita mergaitė — daržovių pardavėjos Čanos duk- i gyvena drauge su savo motina šalia tos užkan- s, kur jūs apsistojote.

senis parodė ranka į užkandinę, o paskui staiga o.

itą rytą Vi Ko nuėjo ieškoti savo nuotakos. Tuč- au pamatė jis senę ir ant jos kelių mažą mergytę, ų trejų ketverių metų. Vaikas buvo murzinas ir lyšęs. Nejaugi čia ta pati mergytė, apie kurią jam į kalbėjo senis? Nusiminęs Vi Ko sugrįžo į už- linę ir paliepė savo tarnui nužudyti senę kartu su zina jos dukra. Tarnas paėmė kardą ir, prisėlinęs senės, puolė ją. Bet ji spėjo ištrūkti ir pabėgo. au kardas lengvai sužeidė mažylę.

Nuo to laiko praslinko kokia penkiolika metų. Vi šlaikė egzaminus apskrities mandarino vardui gau- Provincijos gubernatorius išleido už jo savo duk-

terį. Gubernatoriaus dukteriai tuo metu sukako septyniolika metų. Ji buvo nepaprastai graži.

Vieną kartą Vi Ko pastebėjo žmonos veide vos įžiūrimą randą prie antakio ir paklausė:

— Iš kur šis randas?

Ir žmona jam štai ką papasakojo:

— Kai man suėjo treji metai,— tarė ji,— mano tėvai mirė, ir man teko gyventi su aukle. Ji buvo labai neturtinga, pardavinėjo turguje daržoves, kad nemirtume badu. Vieną kartą, kai aš sėdėjau, kaip paprastai, jai ant kelių, atbėgo piktas žmogžudys ir puolė mus su kardu. Bet auklė suspėjo pabėgti, kardas tiktai lengvai sužeidė mane. O paskui gubernatoriaus žmona mane įsidukrino. Štai tokia mano istorija.

Išklausęs žmonos pasakojimo, Vi Ko giliai susimąstė ir paskui tarė:

— Mudviejų sutuoktuves, mieloji, išpranašavo man vienas senis prieš daugelį metų. Dabar matau, kad tai buvo ne paprastas senis, bet sutuoktuvių dievas.

LEGENDA APIE ARBŪZĄ

Pasakoja, kad karalius Chung Vyongas Devintasis įsisūnijo vieną aštuoniametį berniuką ir davė jam Mai Ieno vardą. Įsūnis greitai augo, o kai vedė, gimė jam du vaikai — sūnus ir duktė. Karalius mylėjo Mai Ieną, apipildavo jį dovanomis, duodavo jam tvarkyti pelningus reikalus. Pats Mai Ienas daug dirbo, o kai pralobo, dažnai kalbėdavo:

— Viską, ką aš turiu, pats užsidirbau.

Karalius, tai išgirdęs, baisiai perpyko ir tarė:

— Mai Ienas — nedėkingas žmogus. Ištremsiu jį į negyvenamą salą. Pažiūrėsim, kaip jis ten versis.

Karaliaus tarnai pasodino Mai Ieną ir jo šeimą į valtį, nuplukdė juos į salą viduryje jūros, paliko jiems keturioms dienoms maisto ir parplaukė atgal.

Mai Ieno žmona pažvelgė į plikus akmenis, į stačias uolas ir pravirko. Tačiau Mai Ienas juokdamasis ją guodė:

— Davė dievas dantis, duos ir duonos.

Vieną kartą Mai Ienas pastebėjo keistą paukštį, atlėkusį iš vakarų. Paukštis nutūpė į medį, straksėjo nuo šakos ant šakos, o iš jo snapo ant žemės krito kažkokios sėklos. Paskui paukštis nuskrido. Netrukus toje vietoje, kur nukrito sėklos išaugo žali augalai, kurių nei Mai Ienas, nei jo žmona niekada nebuvo matę. Jų

vaisiai buvo neregėti, apvalūs ir dideli. Mai Ienas nuskynė vieną ir paragavo. Vaisius buvo sultingas ir saldus. Mai Ienas nudžiugęs sušuko:

— Atsiuntė mums dievas duonos!

Paskui jis surankiojo visas vaisiaus sėklas ir pasėjo į žemę. Netrukus vaisių priaugo tiek daug, kad galėjo net juos pardavinėti. Tačiau saloje, Be Mai Ieno, jo žmonos ir dviejų vaikų, nieko daugiau nebuvo. Tada Mai Ienas paėmė visų didžiausią vaisių ir ant jo storos žalios žievės išpiaustė peiliu, kad negyvenamoje saloje, vidury jūros, auga daugybė sultingų skanių vaisių. Šitą išpiaustytą vaisių Mai Ienas sviedė į jūrą ir ėmė laukti, kas bus toliau.

Pro salą plaukė vienas prekinis laivas, ir jūrininkai pamatė ant bangų kažkokį apvalų daiktą. Jie ištraukė jį ant denio ir perskaitė Mai Ieno laišką. Kapitonas liepė pakeisti kryptį, laivas priplaukė prie negyvenamos salos, kur buvo pilna neregėtų vaisių.

Mai Ienas išmainė vaisius į ryžius, ir laivas nuplaukė su savo kroviniu į didžiąją žemę. Nuo to laiko salą ėmė dažnai lankyti dideli laivai ir pirkdavo iš Mai Ieno nuostabius vaisius. Žmonės pamėgo šituos vaisius ir mielai juos pirko. O Mai Ienas praturtėjo.

Kartą karalius atsiminė savo įsūnį ir liepė tarnams plaukti į salą ir sužinoti, ar jis dar gyvas. Tarnai grįžo ir papasakojo karaliui viską, ką matė saloje. Karalius sušuko:

— Taip, jis sakė teisybę! — ir paliepė grąžinti Mai Ieną į rūmus. Kai Mai Ienas sugrįžo, karalius vėl pavedė jam pelningus darbus, o tas plušėjo iki pat mirties.

Nuo to laiko tą salą vadina An Tiemu — tai antrasis Mai Ieno vardas. Saloje dabar yra kaimas Mai Tchonas.

Mūsų laikais šitas kaimas priklauso Hga-Šono apskrities Tchan-Choa provincijai. Tai sultingų ir saldžių arbūzų tėvynė. Šitie vaisiai turi ir kitą pavadinimą — „tei-kua", tai reiškia „vakariniai vaisiai", nes pirmiausia juos atnešė paukštis, atskridęs iš vakarų.

NAUJŲJŲ METŲ IR VESTUVIŲ PYRAGAI

Karaliaus Chung Vyongo Šeštojo viešpatavimo metu garsusis karvedys Tchan Zyongas visiškai sutriuškino svetimšalių pulkus, ir visa šalis ruošėsi atšvęsti šį nepaprastą įvykį. Pergalei pažymėti karalius įsakė švęsti visą mėnesį. Be to, karalius sumanė ta pačia proga pasirinkti sau įpėdinį. Jis sušaukė didelę tarybą iš pačių žymiausių ir išmintingiausių didikų ir ilgai tarėsi.

Chung Vyongas Šeštasis turėjo dvidešimt du sūnus. Vieni jų buvo drąsūs medžiotojai, kiti gabūs mokslams, treti sumanūs ir darbštūs artojai. Taip karalius negalėjo nuspręsti, kuris iš sūnų geriausias.

Pasitaręs su savo išminčiais ir seniausiais vyrais Chung Vyongas Šeštasis pasišaukė visus savo sūnus ir jiems tarė:

— Tegu sostą po mano mirties užima gabiausias. Tasai, kuris suras ar padirbs kokį nors nepaprastą daiktą, patinkantį dievui arba man, atsisės į sostą.

Pasakęs tuos žodžius, karalius išleido savo sūnus į pasaulį. Jie išėjo, kas kur sumanė: kas prie jūros, kas į džiunglių gilumą. Tiktai aštuonioliktasis sūnus Langas Leu, kurį motina mirdama paliko visai mažą, nežinojo, ką daryti. Tarnų Langas Leu turėjo nedaug, ir niekas negalėjo jam padėti.

Kartą rytą Langas Leu išėjo į laukus ir pamatė, kad geriausi jo ryžiai, ryžiai nep rūšies, jau nunoko. Sunkios varpos buvo nulinkusios ligi pat žemės ir jau kone biro. Langas Leu nuskubėjo į namus, sušaukė savo tarnus ir liepė nupiauti juos.

Ryžių laukai ėjo ligi pat miško. Kur tik pažvelgsi, visur liūliuoja geltonai žalsvos varpų bangos, o virš jų lyg apverstas puodelis mėlynavo skaidrus mėlynas dangus.

Kartu su dviem pagalbininkais Langas Leu neatsitiesdamas kirto stiprias javų varpas. Laukas veikiai tuštėjo. Kai ryžiai buvo nukirsti, Langas Leu pagaliau nuleido savo piautuvą ir atsisėdo pailsėti. Patenkintas savimi apmetė linksmu žvilgsniu žemę, o paskui ir mėlyną tolimą dangų. Gretimuose laukuose dirbo vaikinai ir merginos būriais po penkis ir po tris žmones. Jie taip pat buvo susėdę ant ežios pailsėti.

Rudens dangus buvo giedras, visi buvo tuo patenkinti, nes dirbti tokiu oru labai malonu. Retkarčiais padvelkdavo švelnus vėjelis, glamonėdamas pavargusį kūną. Sidabriniai lengvi debesys lėtai praplaukdavo mėlynu dangaus kupolu. Neaprėpiamai platūs laukai tęsėsi taip toli, kad jų kraštai susiliejo su dangumi.

Vienas vaikinas staiga paklausė:

— Seni žmonės sako: dangus — apskritas, o žemė — keturkampė...

O mergina, sėdinti šalia jo, uždainavo:

Žydras dangaus kupolas apvalus ir aukštas,
Keturkampės žemės pakraščiuos miškai...

Paskui visi sušneko kartu. Kažkas paklausė:

— Tu sakai, kad žemė keturkampė, tai kur tie jos kampai?

Visi sumišo. Tada įsiterpė į kalbą vienas senukas. Jis tarė:

— Argi tu nematai saulėtekio ir saulėlydžio, mano sūnau? Štai tau du kampai! O kiti du kampai yra tarp tų dviejų — vienas prieš kitą!

Langas Leu susidomėjo merginos daina, priėjo prie besikalbančių ir įdėmiai klausėsi jų ginčų.

Iš tikrųjų, kaip atsakyti į klausimą: kas virš galvos ir kas po kojomis, kodėl žmonės yra tarp dangaus ir žemės?

Prieš Lango Leu akis praslinko žmonės, įvairiausi žvėrys, turtinga ir puiki jo tėvynės augalija. Ilgai jis taip mąstė ir staiga atsiminė tėvo jiems duotą terminą.

Jis labai sunerimo. „Tėvas taip rūpinasi manimi,— galvojo Langas Leu,— kaip dievas žmonėmis. Aš turiu jį gerbti ir atsidėkoti dovanomis, vertomis jo rūpesčio."

Pasėdėjęs dar truputį, jis pakilo ir grįžo į savo lauką.

Vakarop visi ryžiai buvo nuimti. Vienas jo pagalbininkų, nuleidęs piautuvą, tarė:

— Ar nenorėtumėt, Langai, po šventės nueiti iki žemės galo. Sako, ten teka didelė upė. Ir dar sako, kad virš tos upės visą laiką kyla tirštas rūkas, ir pakyla jis taip aukštai, kad susimaišo su debesimis... Tos upės pakraščiais driekiasi tankūs miškai ir neaprėpiami laukai, kur apstu maisto žmonėms. Štai kur gera būtų gyventi! — baigė jis užsisvajojęs.

Langas Leu nieko neatsakė ir nepajudėjo iš vietos.

— Na, gana sėdėti ir paistyti niekus! Laikas kulti ryžius! — jis sudrumstė pagaliau tylą.

Kai saulė jau buvo nusileidusi už horizonto, visi trys — Langas Leu ir du jo pagalbininkai — užsikėlė

ant pečių sunkias pintines, pilnas šviežių ryžių nep, ir patraukė namo.

Tą vakarą jie skaniai kirto vakarienę, nes per dieną buvo gerai padirbėję. Jau leidosi žemyn sutemos, kai jie, pavakarieniavę ir pasirąžę, taisėsi eiti miegoti.

Langas Leu gulėjo kieme ant bambukinio pakloto ir susimąstęs žiūrėjo į didžiulį dangaus kupolą, tirštai nusėtą žvaigždžių, į didžiulį geltoną ratą, vadinamą mėnuliu, į blyksinčius danguje brūkšnelius — krintančias žvaigždes.

— Kaip jūs manote,— kreipėsi jis į savo pagalbininkus,— kas geriau: ar klaidžioti po miškus ir jūras, ieškant kažko nepaprasto, ar pačiam padaryti kažką neregėto? Pavyzdžiui, iškepti gerą skanų pyragą.

Abu pagalbininkai sukruto ir drauge su Langu Leu ėmė skaičiuoti visus jiems žinomus pyrago kepimo būdus. Bet nė vienas tų pyragų nebuvo toks neregėtas ar skanus, kad būtų galima nustebinti karalių. Tokius pyragus kepa ir karaliaus rūmuose, ir neturtingo piemens lūšnelėje. Naktis jau baigėsi, o Langas Leu ir jo pagalbininkai nieko dar nebuvo sugalvoję. Pagaliau jų akys užsimerkė, ir jie užsnūdo.

Naktis buvo karšta. Tačiau Langas Leu negalėjo užmigti. Nedavė jam ramybės mintis, kad artėja dovanų nešimo karaliui laikas.

Prieš akis jam vis šmėkščiojo įvairūs vaizdai: čia platus laukas, čia perregimas mėlynas dangus. Prisiminė vaikinų ir merginų pokalbį apie žemę ir dangų, prisiminė merginos dainos žodžius ir ką pasakė senukas apie keturis žemės kampus. Staiga jam suplakė iš džiaugsmo širdis, jis pašoko ir linksmai pažvelgė į savo pagalbininkus. Bet tie miegojo kaip užmušti.

„Aš iškepsiu dviejų rūšių pyragą,— galvojo Langas Leu.— Vieną — dangaus pavidalo, kitą — žemės. Abu pyragai bus iškepti iš geriausių ryžių, iš ryžių nep... Dangaus pavidalo pyragas bus baltas, apvalus ir iškilęs kaip skliautas... O žemės pavidalo pyragas — keturkampis ir tamsus... Ir abudu bus iškepti iš kvapių ryžių nep. Tai bus valgis, pagimdytas žemės!"

Langas Leu pajuto palengvėjimą, bet vis tiek negalėjo sumerkti akių iki pat ryto. „Dabar,— mąstė jis,— aš turėsiu ką nunešti tėvui, ir esu tikras, kad dovanos jam patiks. Tiktai dar nežinau, kaip pavaizduoti ant pyrago žvėris ir augalus, kurių taip daug žemėje. Na, gerai,— nusprendė Langas Leu,— kadangi ant keturkampės žemės paviršiaus yra laukai, kalnai ir žali miškai, tai pyragas, vaizduojantis žemę, bus žalias."

Vos saulei pakilus, Langas Leu buvo jau ant kojų. Pažadinęs savo pagalbininkus, papasakojo jiems savo sumanymą.

Tuodu susižavėję išklausė Lango Leu. Visiems atrodė, kad šitie pyragai bus nuostabiausi, tokių niekas niekada nėra ragavęs. Buvo sugalvota, kad dangaus pavidalo pyragas bus lygus ir baltas, iš gerai išvėtytų ryžių nep. O žemės pavidalo pyragas bus su mėsos įdaru, tai turės pavaizduoti žvėris, gyvenančius žemėje. Be to, prie įdaro bus padėta žalių pupelių ir svogūnų — tai žemės augmenija. O kad žemės pavidalo pyragas ir iš viršaus būtų žalias, buvo sugalvota atnešti iš miško zongo[1] lapų ir apdėti jais visus keturis pyrago šonus.

Kaip jau buvo sakyta, Langas Leu iš karaliaus Chung Vyongo Šeštojo sūnų buvo neturtingiausias.

[1] Zongas — augalas, kurio lapai vartojami maistui.

Jis teturėjo vieną buivolą ir keletą vištų svečiams pavaišinti. Dargi kiaulių Langas Leu neturėjo, kai tuo tarpu kiti broliai buvo visko pertekę.

Todėl Langas Leu ir du jo pagalbininkai išėjo į mišką šernų medžioti.

Langas Leu buvo taiklus šaulys. Aptikęs žvėrį, jį nudėdavo vienu šūviu. Medžiotojai parėjo namo didžiule šviežia skerdiena nešini.

Lango Leu pagalbininkai ėmė malti miltus, o jis pats mėsinėjo šerną. Žaliųjų pupų ir svogūnų augo darže, tuo nereikėjo rūpintis.

Kaimynės, matydamos Langą Leu triūsiant, atėjo į talką. Vienos nuėjo į mišką lapų, kitos iš bambuko pluošto vijo virves pyragui suraišioti, dar kitos padėjo malti miltus. Vakarop visi tie darbai buvo baigti. Rytojaus dieną jau visas kaimas žinojo, kad Langas Leu žada kepti tokį pyragą, kokio dar niekas neregėjo. Merginos ir moterys, atėjusios į Lango Leu namus, siūlėsi padėti. Langas Leu maloniai priėmė jų pagalbą. Visas namas skambėjo nuo daugybės balsų, juokų ir dainų. Visi darniai stovėjo prie darbo, kas minkė tešlą, kas ruošė mėsą, kas lukštenò pupeles ir lupo svogūnus. Reikėjo skubėti, nes nedaug teturėjo laiko. Ir vėl Langas Leu visą naktį nemiegojo, saugojo, kad pyragai iškeptų tokie, kaip jis sumanė: skanūs, purūs ir tinkamos formos.

Rytojaus rytą baigėsi terminas. Langas Leu iškepė du šimtus pyragų: šimtą pyragų dangaus pavidalo ir šimtą žemės pavidalo. Jis surišo visus pyragus ir nunešė į karaliaus rūmus.

Pamatęs neregėtus pyragus, karalius labai nustebo, o paskui apsidžiaugė ir liepė sukviesti visus savo dvariškius. Pasimeldęs karalius su didikais ir generolais paragavo Lango Leu dovanų. Ir visiems pyragai buvo

tokie skanūs kaip reta. Generolai ir didikai pasigardžiuodami vis riekėsi pyragų ir be paliovos juos gyrė. O kai jie sužinojo, kad tokį pyragą gali išsikepti kiekvienas, gyrė dar labiau. Dabar visi ėmė kitaip žiūrėti į Langą Leu. Jį laikė gabiausiu žmogumi. O karalius Chung Vyongas Šeštasis jautėsi kaltas prieš savo sūnų: anksčiau jis nemylėjo savo aštuonioliktojo sūnaus, mažiausia jam visko teduodavo, taigi jis teturėjo du tarnus, vieną buivolą ir kelias vištas. Dabar karalius visai kitaip ėmė žiūrėti į Langą Leu. Jis pasirinko jį savo įpėdiniu, o jo dovanas: — dangaus pavidalo pyragą — pavadino naujametiniu, o žemės pavidalo — vestuviniu.

Nuo to laiko visoje šalyje vestuvėms ir Naujiems metams kepa tokius pyragus ir mini Langą Leu.

FĖJŲ VESTUVĖS

Seniai seniai Fi Jango kalnuose gyveno darni ir laiminga šeima. Motina jau buvo mirusi, tėvui, kuris buvo vardu Ma Kimas, liko trys tvirti sūnūs. Vyriausiasis buvo vardu Ma Kchanis, vidutinysis — Ma Tė, o jauniausiasis — Ma Zaukas.

Broliai labai mylėjo vienas kitą. Kchanis geriau už visus kaime grojo fleita. Jo draugai sakydavo, kad mėnesienos naktį, kai jis užgroja fleita, mėnulis nusileidžia žemyn ir klausosi. Jei kada drambliai, tigrai ar šernai sunaikindavo kaime pasėlius, žmonės ėjo pas Tė ir prašė, kad jis apgintų nuo šitų žvėrių. O žemės niekas geriau nemokėjo dirbti, kaip Zaukas.

Atėjo metas, kai senasis Ma Kimas susirūpino, kad jo sūnūs vestų žmonas. Jis ieškojo visur, bet kaime nebuvo merginų, tinkamų jo sūnums, nors kiekviena mielai būtų ėjusi už bet kurio iš tų trijų gražių, protingų ir sumanių brolių.

Į rytus nuo Fi Jango kalno stovėjo ant polių trobelė, o už jos ošė tankus žalias miškas. Toje trobelėje gyveno dvi moterys: motina ir duktė. Duktė buvo vardu Chola. Kiekvieną dieną motina ir duktė rinko miške žagarus ir keitė juos į ryžius. Kai motina pasenо, dukteriai teko dvigubai dirbti. Ji pririnkdavo per dieną du ryšulius žagarų. O motina, likusi namie, virė valgyti.

Laikas slinko. Septyniolikos metų Chola buvo graži mergina: aukšta krūtine, rausvais skruostais, tamsia ir blizgančia oda.

Norėdama pririnkti ryšulį žagarų, Chola turėjo eiti į patį miško tankumyną. Vieną kartą, kai ji nuėjo toli į mišką, jai pasigirdo lyg tolumoje groja fleita. Bet tankumyne nieko nebuvo. Pūtė vėsus vėjelis, čiulbėjo paukščiai. Chola apsidairė, nusimetė drabužius ir ėmė maudytis upelyje. Vėsus vanduo putotomis savo bangomis čia užliedavo, čia vėl atslūgdavo, švelniai glamonėdamas mergaitę.

Staiga fleita ėmė groti visai arti. Vos spėjo Chola apsirengti, išgirdo kažkieno balsą:

— Ei! Kas ten! Ką jūs čia veikiate miške?

Chola pajuto kažkokį nerimą. Visa užraudo. Juk kažkas matė, kaip ji plika maudėsi! Ji dar kartą pažvelgė į kitą krantą, pasiėmė žagarus ir nuskubėjo namo. O Ma Kchanis virpančia širdimi liko stovėti prie upelio ir gniaužė rankose fleitą.

Grįžęs namo, jis viską papasakojo broliams. Rytojaus dieną anksti rytą broliai atėjo prie upės ir ėmė laukti, kada mergina išlips iš vandens. Prisirinkusi žagarų, Chola, kaip visada, nusirengė ir išsimaudė. Mergina buvo labai labai graži. Žiūrėdami į ją, visi broliai jautė, kad jų širdys stingsta krūtinėje. Bet staiga pasigirdo fleitos garsai, Chola krūptelėjo ir vėl pamatė tą patį jaunikaitį. Ji greitai apsivilko ir nusinešė žagarus namo.

Parėjusi namo, Chola viską papasakojo motinai. Motina nusišypsojo, paglostė ją, bet nesakė nė žodžio. O kai sutemo, prie Cholos namelio pasigirdo švelnūs fleitos garsai. Chola sunerimo. Pažvelgusi pro duris, ji vėl pamatė tą jaunikaitį, kurį buvo sutikusi prie upelio.

Mėnulis jau aukštai pakilo, o fleita vis dainavo, kažką šaukė.

Vieną rytą Chola, kaip visuomet, rinko miške žagarus. Ji jau buvo bebaigianti rinkti, tik staiga iššoko didžiulis tigras. Mergina labai nusigando, sviedė peilį ir leidosi bėgti. Ir nors ji bėgo labai greitai, tigras šuoliavo dar greičiau. Ims ir pasivys, o tada — galas.

Chola nusiminusi pagalvojo apie seną motiną: kas ją prižiūrės, jeigu ji, vienintelė duktė, žus? Bėgti ji jau neturėjo jėgų.

Ir staiga tarp Cholos ir tigro atsirado drąsus jaunikaitis. Įtūžęs tigras sukaukė ir puolė jį, bet Ma Tė — tai buvo jis — pervėrė aštria ietimi grobuonies kūną. Tigras krito negyvas. Ma Tė puolė ieškoti mergaitės ir rado ją be žado prie upelio. Jis apšlakstė jos veidą vandeniu, ir Chola pamažu atsigavo. Ma Tė parvedė ją namo, ir nuo to laiko jie susidraugavo. Ir vėliau, rinkdama miške žagarus, ji susitikdavo Tė, o maudydamasi upelyje, girdėdavo fleitos garsus. Ir kiekvieną kartą jos širdį užplūsdavo džiaugsmas.

Kartą Chola susirgo ir negalėjo rinkti žagarų. Praėjo diena, o paskui ir antra. Motina su dukteria visai nusilpo iš bado. Vakare joms pasirodė, lyg kas kurtų jų židinį. Bet kas čia galėtų būti? Chola iš silpnumo buvo beveik nualpusi, tik per miglą matė ugnį žybsint. Paskui ji pajuto, jog kažkas šilto teka jai į burną. Atsigavusi Chola pamatė jaunikaitį; šis jaunikaitis kišo sriubos dubenį. Motina taip pat atsigavo. Sriuba virtuvėje dar garavo, bet jaunikaitis jau buvo dingęs.

Kitą dieną nepažįstamasis vėl atėjo slaugyti ligonių. Taip truko keletą dienų. Rytą jis atnešdavo maisto, vakarais dingdavo. Ketvirtą dieną motina ir duktė pakilo iš patalo, ir nepažįstamasis daugiau nepasirodė.

Nuo to laiko Chola negalėjo pamiršti šito jaunikaičio. Tai buvo ne tas, kurs grojo fleita, ir ne tas, kuris nudobė tigrą. Jis išgelbėjo ją ir jos motiną, o pats dingo. Mergina laukė.

Vieną kartą, rinkdama miške žagarus, Chola išgirdo, kad kažkas netoliese dirba. Ji pažvelgė pro medžių šakas ir pamatė tą jaunikaitį, kuris ją sergančią slaugė. Jis ravėjo savo žemės sklypelį.

Mergaitės širdis ėmė smarkiai plakti. Tuo tarpu Ma Tė su lanku, strėlėmis ir nušauta antimi ėjo pro šalį ir pašaukė brolį:

— Ei Zaukai! Einame namo, gana!

Taip Chola sužinojo vardą to jaunikaičio, kuris jai atnešdavo maisto ir išgelbėjo ją ir jos motiną.

Parėjusi namo, ji viską papasakojo motinai. Motina vėl nusišypsojo, paglostė jos galvą, bet nieko nepasakė.

Nuo to laiko kas vakarą prie Cholos namelio po dideliu medžiu sėdėdavo trys jaunikaičiai, ir vienas jų grojo fleita. Ir kiekvieną vakarą Chola, pravėrusi duris, svajingai į juos žiūrėjo. Kurį iš jų pamilti? Visi jie vienodai drąsūs, gražūs ir kilnūs. Kasdien vis labiau mergaitę imdavo nerimas.

Ir štai vieną rytą Chola nėjo į mišką. Praslinko trys dienos. Ketvirtą dieną ištiko namus nelaimė. Chola mirė.

Nuo tada Ma Kchanis kiekvieną vakarą eidavo prie Cholos kapo ir grodavo fleita. Skambūs fleitos garsai kildavo į mėlyną dangų ir užburdavo gamtą: debesys, vėjas, žolė — nė nekrusteldavo. Fleita užliedavo liūdesiu visą mišką.

Kai Ma Tė nudobdavo kokį nors žvėrį, broliai nudirdavo kailį ir juo apklodavo kapą, o mėsą nešdavo Cholos motinai. Netrukus tų kailių jie sukrovė gau-

sybę, jų spalvos mirgėjo mėnulio šviesoje. Aplink kapą skraidė miško paukščiai.

Ma Zaukas apdėjo kapą velėna ir iškirto aplink jį medžius. Jis rūpestingai prižiūrėjo Cholos motiną.

Broliai graudžiai raudojo Cholos. Nebuvo dienos, kad jie neaplankytų jos kapo. Cholos motina iš skausmo visai apako.

Jau medžiai antrą kartą išskleidė žiedus, o broliai Ma dar vis nenorėjo nieko vesti. Jų tėvas tiktai sunkiai dūsavo, bet negalėjo sumažinti jų sielvarto.

Ir štai vieną kartą Cholos motiną aplankė trys gražios ir labai panašios į jos dukterį merginos. Jos papasakojo, kad su Chola susipažinusios dar vaikystėje, kai toji nusileisdavusi nuo kalnų keisti žagarų į ryžius. O dabar, išgirdusios apie jos ligą ir mirtį, jos atėjo paguosti motinos. Ir šitos gražios merginos pradėjo vaikščioti į mišką žagarų, keitė juos į ryžius, slaugė senutę ir visai pavadavo dukterį. Jos ir vardu buvo Cholos. Taip motina turėjo tris dukteris, ir visas Cholas.

Veikiai broliai Ma iškėlė vestuves. Galų gale jie paklausė tėvo ir vedė žmonas. Štai kaip buvo.

Vieną kartą broliai, kaip paprastai, nuėjo ant Cholos kapo išlieti savo liūdesio. Priėję upelį, jie netikėtai išgirdo juoką. Broliai praskleidė šakas ir pamatė — vieną, antrą ir trečią Cholą, žaidžiančias vandenyje. Nudžiugę broliai puolė prie jų, bet merginos sumišusios iššoko ir pabėgo. Broliai nusivijo jas į Cholos motinos trobelę. Motina pakvietė juos į vidų, o broliai Ma prašneko vienas per kitą:

— Močiute, leiskite už manęs tą Cholą, kuri gražiai dainuoja!

— Močiute, leiskite už manęs tą Cholą, kuri gražiai audžia!

— Močiute, leiskite už manęs tą Cholą, kurį gerai dirba laukuose!

Motina nusijuokė ir liepė merginoms ruošti vaišes.

Vestuvių puota buvo puiki: ryžiai balti kaip sniegas ir stambesni už žirnius, ant stalo buvo visi skanūs patiekalai iš to, kas tiktai skraido, plaukioja, auga žemėje ar ant medžių.

Vedę broliai gyveno visi drauge ir kiekvienas dirbo savo darbą: Ma Kchanis nuo ryto iki vakaro taip grojo fleita, kad visi aplinkui sustingdavo iš susižavėjimo, Ma Tė ėjo į mišką su lanku bei strėlėmis ir grįždavo nešinas laimikiu. Ma Zaukas dirbo žemę ir sodino ryžius.

Visi kaimiečiai džiaugėsi, žiūrėdami į brolius, bet ypatingai buvo patenkintas jų tėvas Ma Kimas. Nieko neišleisdamas vestuvėms, jis gavo tris marčias, darbščias ir gražias. Pasižiūrėti jų bėgdavo visos kaimo merginos. Visi pavydėjo broliams laimės.

Taip praėjo metai. Žmonos pagimdė broliams tris sūnus, labai panašius į tėvus. Ir visi jie gyveno laimingai. Cholos motina praregėjo ir džiaugėsi kartu su visais.

Tačiau vieną kartą žmonos pasišaukė brolius Ma į mišką aplankyti Cholos kapo. Kai jie nuėjo ten, dangus aptemo, pradėjo lynoti, o kailiai ant kapo kažkodėl ėmė blizgėti. Ma Kchanio žmona tarė:

— Mano vyre! Aš turiu grįžti tenai, iš kur atėjau, ir tau vienam teks auklėti sūnų. Jis užaugs ir dainuos taip, kaip aš, ir gros fleita taip gerai, kaip tu.

Tarusi tuos žodžius, ji dingo kape.

Ma Tė labai išsigando ir priglaudė savo žmoną. Tačiau ir ji tarė:

— Paleisk mane! Sūnus liks su tavimi: jis užaugs

ir galės taip puikiai austi, kaip aš, ir medžioti taip drąsiai, kaip tu.

Tarusi tuos žodžius, ir ji dingo kape.

Ma Zaukas stipriai suspaudė savo žmonos rankas, bet ji tarė:

— Zaukai! Broliai! Mes tiktai mirusios Cholos sielos! Anksčiau jūs mylėjote ją visi trys, bet gyvendama ji negalėjo jums už tai atsidėkoti. Dangus leido jai padaryti tai po mirties. Dabar kiekvienas iš jūsų turite po sūnų, auklėkite juos ir rūpinkitės sena motina. Zaukai, mano vyre! Leisk mane, grįžk namo ir auklėk sūnų. Jis užaugs ir sugebės taip gerai dirbti laukus, kaip mudu.

Ir ji taip pat dingo kape. Pradėjo smarkiau lyti, o broliai Ma verkė, apsikabinę kapą. Nuo lietaus ir brolių ašarų patvino Zak Nimo upelis.

Grįžę namo, broliai apie visa tai papasakojo Cholos motinai, bet ji tik nusišypsojo ir nieko neatsakė.

Broliai atsidavė sūnų auklėjimui ir visą savo gyvenimą našlavo.

STEBUKLINGAS KARDAS

Seniai seniai gyveno du broliai, Kinis ir Tchiungas[1]. Jie karštai vienas kitą mylėjo. Ir nors Kinis gyveno slėnyje, o Tchiungas — kalnuose, broliai dažnai susieidavo pasikalbėti apie namų darbus ir apie gyvenimą. Tai buvo laikai, kai šalies niekas nevargino niokojančiais užpuolimais. Kinis ir Tchiungas, kaip ir jų kaimynai, sėjo ryžius, audė drobes, gaudė žuvis, rinko vaisius.

Toje provincijoje, kur gyveno Kinis ir Tchiungas, čiurleno sraunus skaidrus upelis Ba. Ant upelio kranto stovėjo senelio Tu lūšnelė. Tą senelį pažinojo visa apylinkė. Upelis Ba tekėjo toli toli ir įtekėjo į didelę upę, kuri neturėjo nei krašto, nei galo. Kinis vadino šią didžiulę upę Jūra.

Senelis Tu buvo labai aukšto ūgio, su reta barzda, išraiškingo, tiesaus žvilgsnio. Jis visada nešiojosi ilgą ir aštrų kardą. Apie stebuklingą šio kardo galią žinojo net tolimiausi priešai. Nuo tos dienos, kai senelis Tu įsigijo šitą kardą, niekas neišdrįso skriausti Kinio ir Tchiungo, niekas nesikėsino į jų gyvybę ir turtą, o taip pat į kaimynų bei draugų gyvybes ir turtus. Ir todėl visur buvo ramu, kas rytą su džiaugsmu vieni eidavo į ryžių laukus, kiti į miškus medžioti, o treti žvejoti. Vakarais ir šventadieniais mergaitės ir vai-

[1] Kinis ir Tchiungas — tai personifikuoti tautelių pavadinimai.

kinai grojo šao, dainuodami linksmas dainas. Derliaus nuėmimas buvo didžiausia šventė. Visą mėnesį nesibaigdavo šokiai ir dainos. Kinio ir Tchiungo kaimynai iš dėkingumo nešė seneliui Tu dovanas.

Bet kaip ir upė kiaurus metus neteka ramiai, o per potvynius šniokščia laukais ir pievomis, kaip ir džiunglėse staiga kyla baisūs gaisrai, taip ir banu šalyje ne visada viešpatavo taika ir ramybė. Atėjo siaubo diena, užpuolė kraštą svetimšaliai, jie plėšė namus, užgrobė miškus ir upes, vedė į nelaisvę gražias mergeles.

Šią niūrią valandą senelis Tu išsitraukė savo kardą ir drąsiai puolė priešus. Jis narsiai kovėsi, iškapojo kardu pulkų pulkus svetimšalių ir privertė juos bėgti. Ir vėl šalyje įsiviešpatavo laisvė ir laimė, ir vėl laukuose ir miškuose aidėjo daugybės šao grojamų linksmų dainų melodijos.

Bet staiga šalį užgriuvo baisus taifūnas. Dangų aptraukė tamsūs debesys, stūgaudamas vėjas vartaliojo žvejų valtis, plėšte plėšė nuo žemės namus ir kėlė į padebesius, rovė aukštas palmes, o ant siaubo apimtų žmonių sruvo liūtys ledinio vandens. Putodamas ir kunkuliuodamas upelis Ba liejosi ant banu žmonių, grasino paskandinti viską savo siautėjančioje gelmėje.

Ir vėl pasirodė senelis Tu. Su pliku stebuklinguoju kardu jis puolė prieš tvieskiantį žaibą ir pasiutusį vėją. Ilgai kovojo senelis Tu su šėlstančia stichija. Ir šį kartą stebuklingas senelio Tu kardas išgelbėjo daugelio žmonių gyvybes ir išsaugojo brangių ryžių derlių. Todėl žmonės vėl karštai dėkojo seneliui Tu už narsą ir ištvermę. Bet senelis Tu klausėsi jų, nuleidęs galvą, ir liūdnai žvelgė į nurimusią upę. Ir tada žmonės net aiktelėjo, pamatę, kad jis rankose neturi stebuklingojo

kardo — liko tiktai viena rankena, kurią senelis Tu švelniai glaudė prie krūtinės.

— Kurgi aštrusis kardas? Kur stebuklingasis kardas, seneli Tu? — klausinėjo visi. Tada senelis Tu tylėdamas parodė į upę ir drebančiu balsu pratarė:

— Kardas nugrimzdo upėje! Greita srovė nunešė jį į bekraštę jūrą...

Praslinko daug laiko. Kažkada upės Ba deltoje buvo rastas aštrus kardas, tačiau be rankenos. Jį žmonės ištraukė iš upės ir nutarė saugoti.

Slėnių gyventojai nežinojo, kad šito kardo rankeną saugo kalnų žmonės, o pastarieji nežinojo, kad kardo ašmenis turi slėnių gyventojai.

Kai šalį užpuolė priešai, jie užėmė ir slėnius, ir kalnus. Atėjo sunkios ir liūdnos dienos visam kraštui. Kalnų gyventojai iš kartos į kartą perdavė legendą apie stebuklingąjį senelio Tu kardą. Iš giminės giminėn ėjo didysis priesakas: žūt būt surasti kardo ašmenis ir sujungti juos su rankena. Tada senelio Tu kardas atgaus vėl stebuklingąją galią ir priešai išsigandę paliks šalį. Kasmet kalnų gyventojai leidosi į slėnius ir tarp savo tautiečių ieškojo kardo ašmenų, o slėnio gyventojai iš lygumų kopė į kalnus, ieškodami kardo rankenos. Jie norėjo sujungti rankeną su ašmenimis, kad galėtų išvaryti iš savo krašto piktus ir žiaurius priešus.

Senelis Tu jau seniai buvo miręs, bet draugystė tarp slėnių ir kalnų gyventojų — tarp kinių ir tchiungų — diena dienon stiprėjo. Šita draugystė, kaip ir stebuklingas senelio kardas, pagaliau sutriuškino užpuolėjus, ir šalis vėl buvo laisva ir laiminga.

KAIP LE VAN KCHOJUS NUGALĖJO TIGRĄ

Seneliai pasakoja, kad senų senovėje miesto Ze Dinio[1] tvirtovėje buvo platus kiemas, o jame stovėjo daugybė narvų su tigrais ir drambliais. Tigrai tupėjo didžiuliuose geležiniuose narvuose ir buvo baisiai pikti. Kiekviename tokiame narve buvo po trisdešimt — keturiasdešimt tigrų.

Vieną kartą (kuriais metais, niekas neatsimena) Ze Dinio tvirtovę sumanė aplankyti Siamo pasiuntinys. Kaimyninės šalies svečio atsilankymo garbei tvirtovės komendantas generolas Le Van Ziuetas norėjo sugalvoti tokią pramogą, kad svečiui padarytų nepaprastą įspūdį. Jis pasišaukė vieną geriausių savo kareivių Le Van Kchojų ir davė jam slaptą nurodymą.

Siamo pasiuntinys ir jo palyda buvo sutikta itin pagarbiai. Jie buvo pasodinti garbingoje aukštoje tribūnoje, vidury tvirtovės vidinio kiemo. Čia drauge su pasiuntiniu sėdėjo generolas Le Van Ziuetas ir kiti aukšti pareigūnai, o šalia jų sustojo šimtai žiūrovų.

Kai visi užėmė savo vietas, generolas davė ženklą pradėti tigrų medžioklę.

Le Van Kchojus, iki tol stovėjęs kareivių gretose, priėjo prie tigrų narvo ir atidarė jį. Le Van Kchojus buvo tiktai su trumpomis kelnėmis, bet laikėsi drąsiai ir ramiai. Ilga kasa, supinta kietais mazgais, gulėjo ant pečių.

[1] Ze Dinis — miestas, buvęs dabartinio Saigono vietoje.

Le Van Kchojus atsargiai pradarė geležines duris. Tą pačią akimirką iš narvo iššoko ant jo didžiulis įmitęs tigras. Le Van Kchojus nesutriko ir persmeigė jį geležine ietimi. Tigras krito negyvas.

Vietnamo kareivio drąsa nustebino pasiuntinį. Bet generolas buvo nepatenkintas. Jis liepė suimti Le Van Kchojų ir nubausti, kam nesilaiko taisyklių.

— Reikėjo tigrą pagauti, o ne užmušti! — šaukė perpykęs generolas.

Priėjęs prie tribūnos Le Van Kchojus puolė ant kelių ir ėmė maldauti pasigailėjimo.

— Leiskite man ištaisyti klaidą! — prašė Le Van Kchojus.— Aš atidarysiu kitą narvą ir susikausiu su kitu tigru! Būkite malonūs, leiskite.

Generolas pasigailėjo, ir Le Van Kchojus nuėjo prie narvo. Tuo pat metu pasigirdo garsūs būgno dūžiai, kad net dangus ir žemė sudrebėjo. Geležinis narvas buvo atidarytas, ir iš jo iššoko didžiulis žvėris. Le Van Kchojus šaltai stojo grumtis su tigru. Žiūrovai sekė nepaprastas grumtynes, net kvapą užgniaužę.

Tigras tai puolė Le Van Kchojų, tai traukėsi, gavęs smūgį. Jis siaubingai riaumojo, vis labiau niršdamas. Kova tęsėsi jau visą valandą.

O šimtai būgnų vis gaudė, virpindami orą ir drąsindami narsuolį.

Staiga pasigirdo kimus varpo dūžis, ir tą pačią akimirką Le Van Kchojus ryžtingai puolė tigrą, partrenkė jį ir užšoko jam ant nugaros. Nusilpęs žvėris negalėjo pasikelti. Le Van Kchojus jį surišo ir, užsikėlęs ant pečių, atnešė prie tribūnos.

Per minią pralėkė pritarimo šauksmai. Visi su džiaugsmu sveikino drąsųjį Le Van Kchojų.

Siamo pasiuntinys, apstulbintas Le Van Kchojaus drąsos ir vikrumo, rodė jam pagarbą. Jis tarė generolui:

— Šitas žmogus stiprus ir drąsus kaip reta!

Bet generolas atsakė:

— Nugalėjęs tigrą žmogus — paprastas eilinis kareivis, tokių pas mus tūkstančiai. Visi mūsų kareiviai tokie. Čia nėra nieko nepaprasto!

GELEŽIES DVASIA

Gyveno kartą toks neturtingas vienas valstietis, kad nė geležgalio jo kieme nebūtum radęs. Mišką kirto ir žemę dirbo jis akmeniniais ir mediniais įrankiais. Nuo ryto ligi vakaro jis liejo prakaitą, bet iš vargo neišsikapstė. Buvo jis toks murzinas ir nuskaręs, kad jį sutikusios merginos nusigręždavo, vaikai puldavo bėgti, o seniai, sielvartingai prisidengę veidą rankomis, nusibraukdavo ašarą.

Vieną kartą valstietis sapnavo keistą sapną. Nusileidusi ant žemės dvasia ir jam tarusi:

— Rytoj pro šalį jos trys raiteliai ir prašysis naktigulto. Žiūrėk, apnakvink juos!

Ir iš tiesų rytojaus dieną valstietis pamatė jojant pro jo lūšnelę žmogų, baltais drabužiais, ant balto žirgo. Nuo jo dvelkė šalis.

— Ar bus pas tave kur pernakvoti? — sušuko raitelis.— Klok greičiau patalą!

— Per prasta jums nakvynė mano skurdžioj lūšnelėj! — atsakė sumišęs valstietis.— Būkit malonus, pone, pasiieškokite nakvynės kitur.

Neilgai trukus valstietis pamatė raitelį ant sarto žirgo, vilkintį auksu žėrinčiais rūbais. Paskui jį dangumi slinko audros debesys, o kai žirgas su raiteliu priartėjo, nuo kalnų pūstelėjo šalto vėjo gūsis. Valstietis persigando ir nepriėmė keleivio į nakvynę.

Vakare, prieš patekant mėnuliui, valstietis pamatė trečią raitelį, vilkintį juodai, jis buvo negražus ir kresno ūgio. Tačiau jojo ant didelio stipraus juodžio.

Kai raitelis prijojo, dangus nusigiedrijo, vėsus vėjelis atnešė kalnų miško kvapus, paukščiai ant namo stogo linksmai sučiauškėjo, o upelis ėmė tyliai čiurlenti per akmenis, lyg kalbėdamas: „Priimk jį nakvynėn, priimk jį nakvynėn!"

Ir patsai valstietis šį kartą nepajuto jokios baimės.

Kaip keista: rytojaus rytą raitelio kaip nebūta, o toje vietoje, kur jis miegojo, liko didelis juodas geležies gabalas.

Dabar valstietis suprato, kad pirmieji du raiteliai buvo sidabro ir aukso dvasios. Jam labai pagailo, bet paukščiai virš jo galvos pragydo:

— Nesigailėk, nesigailėk!

Ir žvėrys miške sumaurojo:

— Geležis brangių brangiausia! Geležis brangių brangiausia!

Iš paliktos geležies valstietis pasidirbo plūgą ir kastuvą ir išėjo arti lauko.

Netrukus jo sklypelyje sužaliavo ryžių daigai, o paskui dubeny atsirado balti kaip sniegas ryžiai.

Nuo to laiko valstiečiui buvo lengviau gyventi, jis nebevaikščiojo purvinas ir apdriskęs. Dabar merginos, eidamos pro šalį, pažvelgdavo į jį, vaikai prie jo lipte lipo, o seneliai džiaugėsi jį sutikę. Paukščiai sveikino valstietį savo giesmėmis, o miško upeliai linksmu čiurlenimu.

TURINYS

Beždžionė ir tigras 5
Rupūžės skundas dangui 11
Varnas ir povas 16
Tigras ir moliuskas 19
Kaip smulkios žuvelės apgavo godų turtuolį 25
Trys stebuklingi persikų kauliukai 27
Tamė ir Kamė 31
Medis Kche 47
Berniukas Kuajus 54
Orchidėja 73
Stebuklinga dovana 77
Stebuklingas perlas 81
Karalaitė ir valstietis 99
Antilopė ir žagarų rinkėjas 105
Užburtas vyras 109
Rūbai iš paukščių plunksnų 114
Stebuklingas Vėžlys 119
Mergelė kvepiančiais plaukais 126
Tchat Sanas 128
Stebuklinga gėlelė 142
Pamotė ir podukra 148
Studentas ir vėžlė 152
Kaip šeši galiūnai laimės ieškojo 155
Tik geras žmogus randa laimę 162
Valstietis ir dvarininkas 167
Mergaitė Tina 171
Stebuklinga fleita 178
Penki buivolai, šeši stulpeliai 182
Tchieno turtai tenka Dijai 186

Drąsus jaunikaitis 190
Tigro teismas 192
Kalbantis medis 196
Brangūs vaistai 198
Žentas pamėgdžioja uošvį 200
Sūnus ir posūnis 204
Šykštumo mokykla 206
Ko nusipelnė siuvėjas 207
Du vagys ir tigras 209
Trys kvaili eiliakaliai 211
Kas geriau pameluos 213
Kodėl vieni žmonės gyvena kalnuose, kiti slėniuose 216
Saulė ir Mėnulis 218
Pasaulio sutvėrimas 220
Pasaulio sutvėrimas 225
Legenda apie šimtą kiaušinių 228
Gyvulių taisymas 229
Legenda apie buivolą 231
Ryžiai ir medvilnė 233
Varnos ir paukščių takas 235
Kodėl tigro kailis dryžas 237
Mergaitė Bana 240
Kaip žuvis pavirto drakonu 241
Žemės dievas 247
Kuojus Mėnulio rūmuose 249
Namų židinio dievai 252
Legenda apie betelį 255
Tchan Zeungas 259
Sutuoktuvių dievas 265
Legenda apie arbūzą 268
Naujųjų metų ir vestuvių pyragai 271
Fėjų vestuvės 278
Stebuklingas kardas 285
Kaip Le Van Kchojus nugalėjo tigrą 288
Geležies dvasia 291

ЧУДЕСНЫЙ МЕЧ

Сказки народов Вьетнама

На литовском языке

Redaktorė S. Bulkienė
Viršelis dail. B. Uoginto
Techn. redaktorius J. Dargis
Korektorės N. Zolubaitė ir G. Bukauskienė

Pasirašyta spaudai 1969.X.14. Leidinio Nr. 6002. Tiražas 15 000 egz. Popierius 84×108$^{1}/_{32}$ — 4,63 pop. l. = 15,54 sp. l.; 11,4 leid. l. Spaudė K. Požėlos spaustuvė Kaune, Gedimino 10. Užsak. Nr. 1039.

Kaina 43 kp

7—6—3
229-69 V

V.Ú(Vietn)
St.-133